

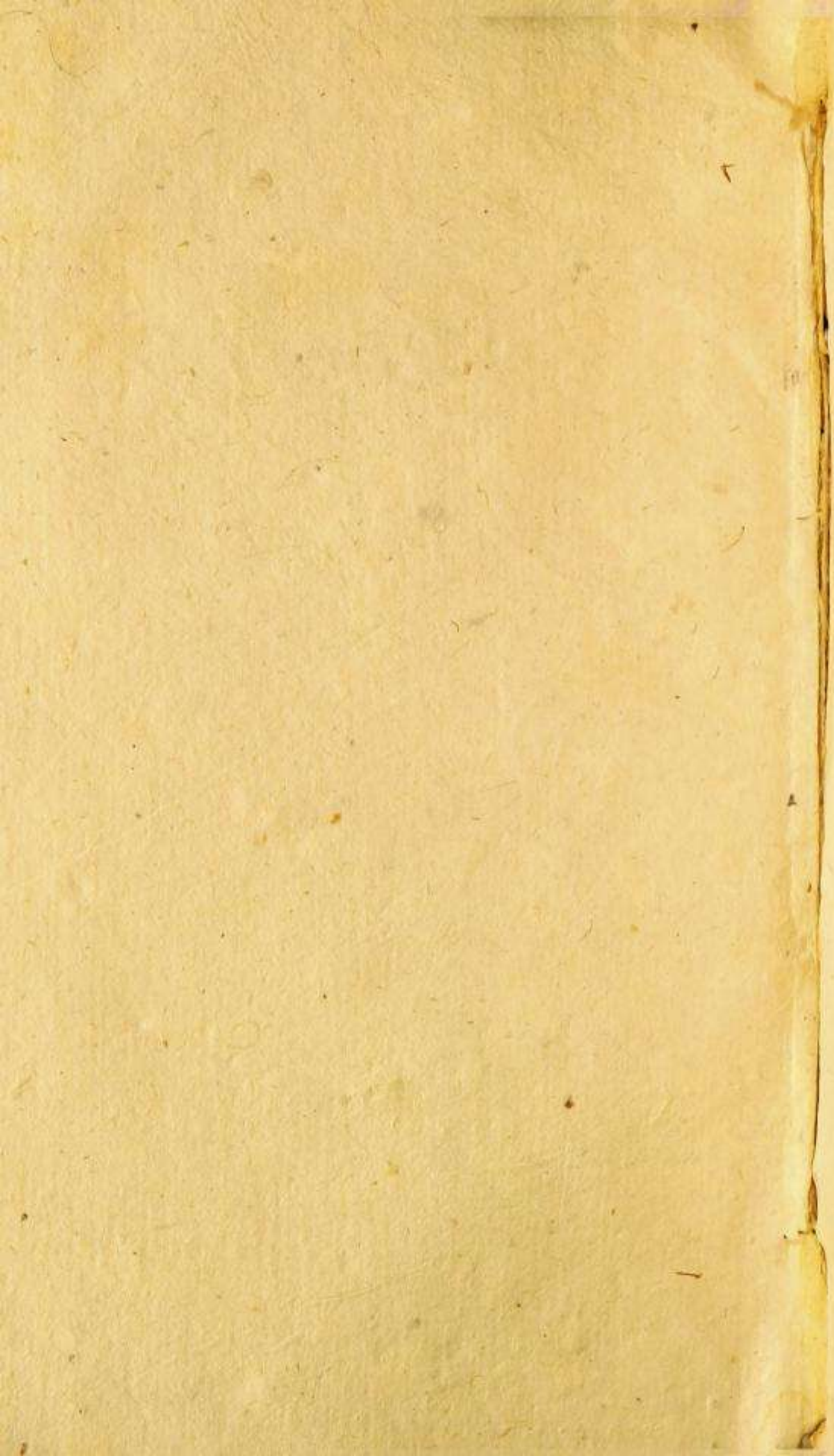

M

6277(10)
A

ANTONII DE HAEN
RATIO MEDENDI,
TOMUS DECIMUS,

COMPLECTENS

TOMUM SECUNDUM
RATIONIS MEDENDI CONTINUATÆ.

AVERTON DE HAN

RATIO MEDICINAE

TOMUS PRIMUS

COMPARATIONE

TOMUM SECUNDUM

AVERTON DE HAN

ANTONII DE HAEN,

CONSILIARII ET ARCHIATRI

S. C. R. A. MAJESTATIS,

NEC NON

MEDICINÆ IN UNIVERSITATE VIENNENSIS

PROFESSORIS PRIMARII,

RATIO MEDENDI,

TOMUS DECIMUS,

S I S T E N S

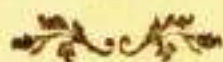
T O M U M S E C U N D U M

RATIONIS MEDENDI CONTINUATÆ

IN NOSOCOMIO PRACTICO.

ACCEDIT insuper ejusdem autoris TRACTATUS DE
MIRACULIS.

Singula Volumina compacta veniunt & Lib. dic. 100

PARISIIS,

Apud P. Fr. DIDOT juniorem, saluberrimæ Facultatis
Parisiensis Bibliopolam, ad ripam Augustinianorum.

M. DCC. LXXVIII.

CUM APPROBATIONE, ET PRIVILEGIO REGIS.

P R Æ F A T I O .

MULTIS retrò ab annis fat superque scriptitatum de variolis fuit; ut qui nunc hanc telam retexere velit, acta agat. Neque ego tritum hoc opus resumturus fuiffem, fi nihil, nifi quod vel olim ego, vel hucusque alii, de eo fcripferunt, fcribendum habuiffem. At multùm eft rerum mutata facies. Inoculationem variolarum, an confcientia approbaret, reique publicæ falus, difceptabatur ab unâ parte: ab alterâ, num confiderato calamitofò feptimi, aut faltem decimi quarti cujusque variolofi fine, morbi infitionem non religio clamaret, non commoda generis humani? Pero ratum eft utrinque. Sub iudice lis eft. Iudicis vices tempus geret.

Nunc verò, intereà dum sententiam præstolamur, & qui inoculationi patrocinantur, & qui adversantur, variâ eamdem intentione laudant: illi, quòd inoculatio in dies haud minùs cohonestetur, quam increbrescat; hi, quòd illa methodus, five eam postmodùm omnis orbis terrarum amplectetur, five prorsùm expungat, nihilominùs variolarum spontanearum cùm theoriam, tùm praxin illustraverit sic, ut si uti eâ luce velimus, paucos duntaxat mortuos in posterum lugeamus; ac præprimis DIVINAM PROVIDENTIAM adoremus, qui pro suâ infinitâ sapientiâ, *cuncta numero, pondere, mensurâque disponens*, per incertam suæ fortis inoculationem curam naturalium variolarum curæ insitarum, mortalitatis raritate penè coæquaverit.

Igitur meus nunc est in hoc opere animus, hanc nostræ artis fortunam non systemate precario, non ratiocinio fallaci, sed meris verisque experimentis demonstrare. Rerum novitate moveri, percelli, terreri solemus; nec injuriâ sæpè: cùm toties temerariam hominum arrogantiam habeat autorem. Rerum novitate perperam tremur, quandò res eadem intemeratâ veritate demonstrantur. Tueri tunc antiquam sententiam velle, & præoccupati animi est & pertinacis, pondere veritatis tandem confundendi.

Cum plebem, medico, aut spontè, aut coactè carentem, hujus illustratæ methodi intersit, apud animum statui in germanicam linguam opusculum vertere. Spes enim mea alit, foreut patres matresque fa-

miliæ, tutores, verbo mortalium
 quique, qui vel vitiosâ corporis
 constitutione ab omni prudenti ino-
 culatione se moventur, vel eamdem
 religionem repudiant, vel malignæ
 popularitatis sub communi methodo
 vastatione inquam in propriâ familiâ
 fortem acerbè lamentantur, hanc
 παλαιοκαινήν methodum ultrò ad-
 moveant, felicique exemplo ac-
 ceptam pluribus reddant. Benè in-
 tentioni meæ dicat *Is cui omnia,*
a quo omnia, quo sine nihil!

ANTONII DE HAEN,
RATIO MEDENDI,
CONTINUATA.

DE VARIOLIS,
INTRODUCTIO.

AB XVIII retrò annis de variolis egi multoties, sive naturali fato hominem adortis, sive artificio in illum insertis (a).

(a) *Anno 1757*, quæstiones sæpiùs motæ de Inoc. Var. ad quæ eruditorum responsa desiderantur. *Anno 1759*, Réfutation de l'Inoculation, contre la Condamine & M. Tyssot. *Anno 1760*, Theses sist. Febr. divis. §. V. *Anno 1764*, Responsio ad viri illustris B. L. Tralles epistolam apologeticam. Hæc in diversis Tractatibus. In annuo autem opere Rationis medendi, *anno 1757*, Parte II, Cap. III; *anno 1764*, Parte IX, Cap. V; *anno 1765*, Parte X, Cap. VI; *anno 1768*, Parte XII, Cap. VIII; *anno 1771*, Rationis medendi continuatæ, Tom. I, Cap. V.

Tomus II.

A

Per id temporis inoculandarum variolarum methodus variam nacta sortem est; sic quidem ut nunc admiffa, atque laudata, apud Gallos, Belgasque; nunc verò aut voce populi, aut edicto magistratuum, hinc fugaretur ex urbibus in rus, ibi in aliquot tempus omninò procriberetur. Fuitque tam labilis incertæque famæ methodus, ut mox videretur futura planè popularis, mox iterum adhiberetur rariffima, brevique denuò proscripta atque damnata, iteratò redderetur vulgaris.

Ecquis causam capit stupendæ inconstantiae? Vel in solâ hominum præoccupatorum imaginatione, vel in ipsâ methodo hæc sita est; vel in rebus examinandis, discernendis, atque dijudicandis, a parte five alterutrâ, five utrâque erratum est. Eritque fortè in postremo hoc vitio bonæ malæve famæ haud minus naturalium variolarum, quam insitarum detegenda origo.

Profectò nobis mortalibus, ab origine nostrâ perversis atque corruptis; quid enim probrum nostrum reticeam, cujus omnes, seriùs ocyùs, velimus nolimus, convincamur? nobis, inquam, ea mentis perversitas est, ea in errores proclivitas, id vilipendium veritatis & æquitatis, ut in motâ quæstione quâlibet minus quid in

eâ veri atque proficui , quam quod opiniononi nostræ faveat , inquirere ; impensiusque quod nostra opinio , quam quod veritas prævaleat , gaudeamus.

Si hoc in quæstionis principio , in quo nos rerum five novitas , five raritas , five etiam singularitas movere solet , duntaxat contingeret , profectò æquitatis , sinceræque in veritatem propensionis quandam ceu umbram habere oppositio videri nostra posset : at verò elucidatis utrinque difficultatibus , suam quemque sententiam tueri velle , & præjudicium sapit , & odium veritatis. Veri itaque publicique commodorum unicè studiosi , utramque variolarum speciem , naturalem & artificialem , æquâ lance libremus , ut demùm quid emolumenti detrimentique altera præ alterâ habeat liquidò constet.

C A P U T I.

Variolas spontaneas inter insitasque instituitur comparatio.

§. I. **H**A N C comparisonem sic instituimus. Primò variolæ naturales omnem ætatem promiscuè adoriuntur , infantilem , puerilem , juvenilem , adultam ,

senilem, imò decrepitam: omnem præterea singulæ ætatis statum; invadit enim sanum, & languentem; gravidam, ac puerperam; æquè peregrinantem hominem, quam domesticum; æquè militem in castris motis movendisve, quam quietum domi civem; æquè ardente sirio quam ad brumas decembres. E contrariò inoculatio feligit sibi ætatem homini cum maximè faventem, & corpus sanum, graviditatis, puerperii, ægritudinumque molestiis expers, in mediâ paternarum ædium prædiorumve serenitate; in curarum vacuitate, in oportuna maximè tempestate. Undè spontè fateamur necesse est, innumera pericula ab inoculatione præcaveri, quibus infames sunt variolæ naturales.

Secundò. Variolarum popularitates dantur, quæ & plurimos eodem tempore sternunt, & horum duodecimum, decimum septimum, quintum, imò & tertium perimunt. Inoculatio verò vix tercentesimum, vix sexcentesimum, imò vix millesimum perimere perhibetur. Sic saltem fama fert. Quam si quis minùs æquam arbitratus, iis potiùs fidem adhibendam censet, qui unum alterumque è centenario inoculatorum numero mori statuunt, semper tamen multam in utrius-

DE VARIOL. SPONT. ET INSIT. §
que speciei mortibus differentiam depre-
hendet.

Tertiò. Parentum , tutorumque five negligentia , five præoccupatione , medicus sæpenumero ad eos qui naturalibus variolis impetuntur , non advocatur ; aut si vocetur , præterlapsam agendi opportunitatem hic dolet , sui que ægri aut cum morte luctantis , aut mutilandi , lentave tabe conficiundi miserescit. Insitor præparat corpus ad insitionem , idemque hanc peractâ dirigit ; ad symptomatum immanitatem , si qua suboritur , præsto est , & auxiliatricem manum , donec morbo bellè defunctus est æger , solers adhibet. Attentè hoc considerantibus causa manifesta fit , cur a spontaneo morbo multi , ab insito pauci five pereant , five malè mulctantur.

Quartò. Natura si variolas genuerit , in opem vocantur medici , chirurgi , balneatores , quorum si non maxima , per magna saltem pars , funestam methodum suffocantem five lecti tegumentorumque , five atmosphæræ , five medicamentorum calore secuta , ægrorum quam plurimos mactat. Insitores ab exordio morbi , ad metam usque , auram illis conciliant liberam , mutatam , apricam ; per eandem movent ; per diem educunt ex con-

clavi, quod intereà temporis unà cum lecto lustratur; liberam alvum servant; ac plurimo potu, eoque cùm diluente, tùm refrigerante corpora implent. Equis ingentem hinc mortuorum differentiam oportere sequi non cernat?

Quintò. In variolis spontaneis haud infrequenter ne bonis quidem medicis plebs fidit, sed *clam illis* ab empiricis, a matronis, ab expertam se laudante filicernâ, aut medicamenta porriguntur, aut aëris incenditur calor, sepeliturque intra suam suffocantem athmosphæram æger. Occidi sic multos necesse est, qui inoculatione superstites fuissent, cùm hujus negotii ignarum penitùs vulgus id totum committat inoculatori.

§. II. His utrinque perpenfis, meritò quæri videtur, an (suppositâ præprimis in foro, quod aiunt, conscientiaë inferendi licentiâ) æquè medici, quam politica potestas, infitionem variolarum reddere popularem non debeant?

Ut apta detur ad hanc quæstionem responsio, inquirere necesse est, num, quæ inter utramque variolarum facta fuerit comparatio, omnem in modum vera, immutabilis, perpetuaque sit? Ordine quinque §. I. Propositionum responsa adornabo.

Ad *primam* dico , nihil esse in hâc comparatione exaggeratum ; adeòque vi hujus propositionis præferendas esse variolis spontaneis inoculatas.

Ad *secundam* reor in calculo inoculatorum moderatione nonnullâ opus esse. Quandò hi è mortuis suis eos expungunt , quibus vel verminosus venter erat , vel sublitescebat epilepsia , vel pravè affectum quoddam viscus , vel hæreditariâ connatâve acritate cruor infectus , vel commissus in curâ error quiscumque , sic ut quem occiderit insitio , aut nemo , aut vix quisquam sit ; alterutrum ab iisdem petimus , vel ut enarratorum plerosque de suo necrologio non demant , vel ut hos de necrologio spontanearum variolarum demi concedant. Itaque si quotquot insiti pereunt , in ferali calculo inscribant , plures ab inoculatione mortuos nobis referint , confirmabuntque *Constantinopolitanum* calculum , duos tresve de centum inoculatis mori afferentem. Vide meam *inoculationis refutationem* , gallicè scriptam anno 1757. Sin verò hoc nolint , saltem non prohibeant , ne ex spontanearum variolarum catalogo ii expungantur , quos ipsi expunxêre ex suo. Profectò neque injustè quid a me peti , neque injustè quid concessum iri ab illis ,

censere poterunt: par enim idemque jus competit utrique parti. Utrovis autem modo alterutrum hoc concesserint, propositio hæc *secunda* mutanda præ mendositate erit.

Ad *tertiam*, *quartam* & *quintam* repono, si id quod mox ad *secundam* petivi æquum esse judicent, comprehendent facilè se idem concedere ad singulam harum trium propositionum five comparationum debere. Plurimos quippe horum ars tempeſtiva ſervaffet, quos ſera non potuit: undè ſi artem clinicam cum arte inoculatoriâ contendamus, convincimur denuò longè plures à naturalibus variolis, quam ab inſitis mori; cùm his a principio ad uſque finem vir inoculandi, inoculatoſque adminiſtrandi peritus adſit, illis aut medicus nullus, aut ineptus, aut ferò vocatus. At verò hoc infortunium non methodi, ſed hominum vitio contingit: ita ut ſi mortalium cunctorum animis id perſuaderi poſſet, ut mox ad exordia morbi, præſertim ſi & alios idem adortus ſit, convocarent medicum, medico negotium relinquerent omne, accuratiſſimèque quæ medicus fieri oportere judicaret, exſequerentur; ſi tandem medici chirurgive bonam tractandi methodum callentes ſua præſtarent, diffe-

DE VARIOL. SPONT. ET INSIT. 9
rentia mortuorum utriusque methodi dis-
pareret.

Objicietur mihi, præsentio, valetudo
vix læsa frequenter in primo variolarum
statu, pustularumque sine præmonitu
exortus; adeoque debita a principio au-
xilia admovendi occasio præter culpam
neglecta: dum inoculator & ante conta-
gium adsit, atque a factâ insitione, ad
perfectam eruptionem, maturationem,
& exsiccationem assiduus invigilet.

Discrimen quoddam adesse inter me-
thodum utramque lubens do; minùs
tamen, quam vulgò creditur, adesse
concedo.

Primò enim, qui è statu contagionis
in eum inflammationis, vix ægrotantes,
transierunt, morbum totum vix aliquo
cum periculo, ni id generarint errores,
absolvere solent.

Secundò, ad eosdem serò vocati me-
dici, aptis instructi præfidiis sunt, ut &
prava symptomata sæpè præveniant, &
si qua jam adsint, compescant.

Objicietur mihi 2° id non facilè præ-
videri, ut medici singuli methodum cu-
randi salutarem amplectentur. Esse eorum
plurimos eo imbutos præjudicio vetusta-
tis, ut calentibus lectis, aëre, medica-
mentis hos ægros tractare oporteat:

multos esse qui censeant haud calidis quidem remediis impugnandum morbum esse, ægros nihilominus in calidâ immutatâque atmosphærâ esse perpetuò servandos; neque paucos existere, qui aëra tepidulum mutatumque laudent, ægrum verò aut lecto eximi, aut sordidis, sive indusiis, sive linteaminibus mutari piaculo ducant; alios qui ægros lecto eximant, quo tempore vel hic reficitur, vel balneo infidetur, lecto verò perpetuò ceterum addicent; permultos esse, qui ex damno-
sissimo veterum cutaneis in morbis præjudicio, aut venæ sectionem in toto hoc morbo cane pejus & angue vitandam esse doceant, vel eandem & parcam, & inchoante tantummodò morbo concedant. Cùm nunc impossibile videatur a præconceptâ opinione liberare medicos, cùmque vulgus in hisce cum medico passim conveniat, chimera spes omnis est salubrem methodum stabiliendi.

Profectò veritas compellit me in hâc objectione vera multa agnoscere; consequentiam autem admittere non cogit. Methodum ingentis *Sydenhami*, qui summâ variolarum curandarum famâ sæculo adhuc elucebat, perpauca sequuti sunt. Plures illam, quod cum inexpugnabili præjudicio non conveniret, vilipende-

DE VARIOL. SPONT. ET INSIT. 11
runt , quamvis se experirentur in curâ
Sydenhamianis medicis infortunatiores.
Sic quippe in scholis didicerant , sic patres
egerant , paterna vestigia premenda esse
proindè judicabant. Calamitatum gentis
humanæ misertus *Hermannus Boerhaavius* ,
methodum *Sydenhamianam* & voce ty-
ronibus , & interituris nunquam scriptis ,
orbi universo sacrabat. Sed ô præjudicio-
rum tyrannidem , a tempore immemo-
rabili in mancipatis mortalium animis
dominantem ! Convicti de præstantiâ
doctrinæ præceptoris , pars quidem eam-
dem amplexa , felicitate curarum inter-
medias calumnias inclaruit ; pars verò
eam theoreticè laudavit , practicè dam-
navit ; pars vetera cum novis commiscens ,
utilitatis ferè nihil attulit ; pars imperitam
multitudinem verita , eique obsecuta , sti-
mulum suffocavit conscientiæ.

Quid hîc inoculatotes ? Hi universi
fermè orbis medicis callidiores , *Syden-
hami* methodum , cujus in spontaneis va-
riolis experti præstantiam erant , basin
fecêre inoculationis ; suarum fortunarum
præcipuam causam esse publicè testati
sunt ; eandemque ad variolas naturales
adhibentes , haud paucos ab instantis mor-
tis faucibus eripuerunt.

Haud verò hic substitère. Usu edocti

eò feliciorum hanc methodum esse, quò magis amplificaretur, si paucos mortuos *Sydenham* habuisset ægris bis die lecto exentis, hi ægris totâ ferè die à lecto remotis, pauciores longè habuerunt: sique idem autor aère sereno liberoque in ægorum conclavi servato, fortunatior ceteris medicis fuisset; hi extra conclavia, extra ædes, urbesque, rurali per integrum diem concessò aère, longè se esse *Sydenhamo* feliciores gavisi sunt. Si ille motu corporis per cubiculum concessò, quam non concessò plures solito servavit, isti vario per ædes, per urbes, per suburbana ruraliaque loca motu, longè numerosiores servaverunt.

Admiremur, & adoremus Dei providentiam! Exemplum *Sydenhami* imitantibus paucis, plurimi secuti *Mortonum*, prioris praxin aut musitando, aut invehendo, per totam Europam infamarunt, moresque observarunt antiquos. Metus itaque ingens erat, ut laudabilior illa praxis intra pauciores conscriberetur, adeòque frequentiores redirent a naturalibus variolis mortes. Quid hinc providentia? Utitur inoculatorum fortunis, ut medicis antiquâ pravitate sordentibus ostendat, si in spontaneis variolis methodo quâ inoculatores utantur, longè

pauciores ab ipsis fore trucidandos.

Neque porrò est quod dicant id, quod bonum ac laudabile in insitis variolis est, haud esse propterea in spontaneis laudandum. Namque 1° nullam causam proferre possunt, cur morbus, modo quidem diverso contractus, per omnia tamen idem, eâdem methodo non curaretur. 2° Methodum inoculatos tractandi vident eandem esse, quæ *Sydenhamo* famam æternam conciliavit, sed emendatiorem amplioemque. 3° Testimonio irrefragabili aut norant, aut nosse saltem possunt, ab inoculatoribus ipsis & admotam ipsorum methodum spontaneis variolis fuisse, & supremo claruisse successu. Ita ut, si sinceri velint candidique audire, fateantur oporteat insignem opem variolis naturalibus prudenti inoculantium assessisse conatu, hasque cùm perpetuò curandas habeant, emendatam hanc curam gratè amplectentur.

At verò oggeret fors quisquam hunc omnem meum vanum esse inanemque sermonem: futurum propediem, ut inoculationum per orbem crebritas omnem fuget spontaneas variolas contrahendi occasionem, ut toties nobis publica scripta sponponderunt.

Futurum hoc unquam nego. Ac *primùm*

quidem, etiamſi cuncti per orbem univerſum homines primùm ab ipſâ nativitate omnes infantes, deindè omnes pueros, juvenes, adultos, ſeneſque, quos morbus nondùm invaſiſſet, inoculare intenderent; inoculatorum utique prudentiores, ſe jungerent ſemper in omni ætate eos, quibus inſitionem hucusque negarunt: debiliores, verminofos, epilepticos, gravioribus viſcerum obſtructionibus, inflammationibus, ſuppurationibus, ſcirris & cancris obnoxios, cacochymicos, atrophicos, gravidas, puerperas, lactantes. Hos ergò juſtâ de cauſâ ab inoculatione remotos ſpontaneæ variolæ impetere, ſuumque perpetuare contagium poſſunt.

Secundò. Inoculatio haud ita eſt numeris omnibus abſoluta, ut eam brevi univerſalem fore expectemus. Hominum pars tutâ conſcientiâ eam poſſe inſtitui necdum concedunt, pars mortes ejus, quantumcunque paucas, formidant. Quamcumque enim operam vel inoculantium illuſtriores, vel conſcientiarum directores naverunt, ut hunc ſcrupulum dele- rent, inanem hanc experti apud multos ſunt. Tum & qui paucos, & qui pauciſſimos ab inoculationem mori perci- piunt, ne fors illa rarior ſibi ſuiſve con- tingat, deponere formidinem nequeunt:

& ad fortunatissimorum exemplorum myriades evanescere, ad pauca infortunia reviviscere hic metus solet. Undè inoculationis fama alio atque alio anno celebrior obscuriorve fit. Monarcharum, principum, magnatum exempla, conscientiam anxios pacant, leti timidos erigunt: at verò mox paucorum sive mors, sive mutilatio, sive lentus ab inoculatione superstes morbus absterret utrosque. Benè an malè, hi, impræsentiarum non examino: id unicè urgeo, quamdiu sic erit cum inoculatione comparatum, tamdiù & formidabunt eam multi, & quos invadere variolæ naturales possint, extabunt plurimi. Si hisce addas, quos prudentes inoculatores meritò a suâ arte removeant, eosque, ut vidimus antea, numerosissimos; partem sanè maximam mortalium variolæ spontaneæ invadent, tantòque magis, citiùsque, quò frequentius inoculabitur. Id enim testantur, qui attenderunt, id vulgus lamentatur acerbè, id populosarum urbium necrologia, id denique candidi viri, licèt inoculando ditescerent, artisque servare honorem deberent, ingenuè fassi sunt. Ita ut certum sit in summâ inoculationis crebritate augeri vehementer naturalium variolarum frequentiam. Nulla hîc præcautio valet. Sive

enim in ædibus solitariis , five remoto rure instituat^{ur} operatio , aditus ad illa loca , ab illisque in urbes pagosque reditus hominum fit , quos miasmate infectos in populum se prodere officium compellit, medicos , chirurgos , pharmacopœos , curatores animæ , consanguineos , lotrices , pistores , laniones , &c.

Cùm igitur semper plùs minùs frequentes futuræ sint spontaneæ variolæ , in id unicè intendamus oportet , ut & tolerabiliore^s ferantur , & pauciores occidant.

Dudùm est quod præclari medici id efficere conati sint , ut suprâ constitit ; sed præjudicia populi , præoccupatio medicorum , principia erronea in aliis morbis capta hæc conamina penè suffocarunt.

Error quippe in peste , ceterisque morbis cutaneis tractandis is erat , ut cùm a centro ad peripheriam miasma ducendum videretur , æger calido in aëre servandus , calidisque infarciendus remediis esset ; cavendum proindè esse a purgante , a clysmate , a venæ sectione ; sola sudatoria hîc admitti , quibus venenum a corde pulsum , suam sibi sedem in cute figeret : ad sudores autem aëre calido conferente , ac temperato frigidiusculove nocente , ægrum in calidâ , nec mutatâ atmosphærâ perpe-

tuò esse servandum, nec lecto, nec indusio unquam mutandum, donec morbus penitus deferbuisset. Hæc vera demùm causa est, cur ab omni tempore in peste, in variolis, morbillis, scarlatinis, tam horrendas morbus, ni benignioris generis esset, ediderit strages, uti toties ostendi in memoratis in initio variis meis operibus. Famam quidem immortalem *Thomas Sydenham*, uti in Angliâ, ita per orbem universum consecutus, quod acutorum ad cutem morborum praxin illustrasset, emendassetque; opinione autem vetustâ plurimorum animis altè repostâ, plures admiratores quam imitatores habuit; ut pauci omninò essent qui ejus vestigiis pressè insisterent, *Boerhaavium*, aliosque paucos si exceperis. Nonnihil quidem *Sydenhamianâ* emendabant praxin antiquam apud eos qui perterriti infortuniis sæpè suis, fortunamque methodi magni viri admirati, vel clysmata injicere inciperent, ubi olim piaculo duxerant alvum movere variolosus, vel sudatoria suspensiore manu exhiberent, vel acida atque nitrosa intermiscerent, aërisque externi tantillum furtim saltem in conclave admitterent; perpauci verò integram methodum *Sydenhami*, & ne postea quidem quam *Boerhaavius* eandem in cœlum extulisset,

exemplisq̄ue confirmasset, amplexi sunt.

Jam verò longè major spes affulget methodum salubriorem inducendi. Sub idem enim tempus, quo frustrà ferè *Boerhaavius* ad *Sydenhami* auctoritatem stabilendam vires omnes intenderet, inoculatio ex *Asiâ*, & *Europâ* thraciâ, invec̄ta in *Angliam* fuit, ubi parvam primò fortunam adeptam, pluribus dein annis ferè sepulta, demùm ad *Bostoniensium* experimenta rediviva, totum *Britanniæ* regnum, omnemque ferè *Europam* peragravit. Morbi facilis tolerantia, mortuorum paucitas, mutilatorum raritas acceptam hanc quam plurimis reddidêre. Porrò facti sunt ingenui viri, inoculationis patroni, præcipuam hujus operationis prosperitatem *Sydenhamianæ* methodo deberi. Effecit hoc, ut paulatim plures medici, etiam infitionis hostes, eandem methodum alii nonnihil, alii plus, alii plurimùm, in naturalium variolarum curatione adhiberent, suamque minùs finistram quam olim fortunam, eâ inoculatorum tamen longè infeliciorem, lætari inceperunt. An si integram methodum infitoriam ad spontaneas variolas admovissent, inoculationis fortunam adæquassent? Celeberrimi inoculatores testantur, quandò ad variolas naturales suam me-

DE VARIOL. SPONT. ET INSIT. 19
thodum integram, exceptâ puris insitione,
admovissent, se multos etiam desperatissi-
mos sanitati restituisse.

Undè operæ pretium me facturum
confido methodum inoculatoriam sic des-
cribundo, uti naturalibus variolis adhi-
bita, cum maximè inclaruit. Si viris eru-
ditis hæc mea dissertatio arrideat, verti
illam in patrium curabo sermonem, quo
chirurgi, quo balneatores, quo ipsi pa-
tres matresque familias, quo denique
ipsi ruri derelicti citra auxilium artis ho-
mines, methodum felicis curæ discant,
observentque.

CAPUT. II.

*De inoculatoriæ methodi felicitate in va-
riolis naturalibus obtinendâ, ac primùm
de contagio in genere.*

UT claram atque enucleatam hanc me-
thodum proponam, contagium primùm,
ejusque naturam indagem oportet, deindè
quid ab hâc contagii invasione in singulo
variolarum statu producat, quidque ad
singula ejusmodi producta agendum sit.
Singuli status singula capita dabunt.

Contagium, sive miasma variolosum,

appellatur subtilissimum atque invisibile illud , quod de homine variolis affecto intra atmosphæram susceptum , alius hominis corpori admotum , ejusdemque humoribus immissum , hosce mutat , movet , corrumpit ; neque corpus relinquit , nisi vel priùs densioribus rarioribusque pustulis contexerit corporis majorem minoremve superficiem , quod frequentissimè : vel citra papulas , aut sudoris , aut urinarum , aut alvinarum fœcum , aut variæ hæmorrhagiæ abscessûsve evacuatione , quod rarius , fatiscat.

Homo qui necdùm passus morbum est , suscipere hoc contagium , afficique eodem vel potest , vel non potest ; rarò potest qui variolis jam priùs defunctus est. Non perpauci sanè eorum , qui iisdem defuncti necdum sunt , miasmate non afficiuntur , quia eidem suscipiendo nondùm apti esse videntur. Observatum hoc inoculatoribus multoties , etiam inoculationem iterantibus. Medicis veteranis id pluries visum est , frequenter & ego vidi , ut uno pluribusve infantum eâdem in domo variolas patientibus , unus pluresve sint , qui eum hisce consuescentes non afficiantur , post annum , post breviores longioresve annos afficiundi ; nonnulli fortè numquam. Novi qui fors centies in con-

tagii periculo versati, demùm anno ætatis 70 aut 80 inciderent in illas, & ex illis aut sanescerent perfectè, aut perirent.

Homo igitur contagioni contrahendæ non est quocumque vitæ tempore aptus; imò aptus subindè nunquam est: afficitur illo, si sit aptus. Imò præter hanc vel aptitudinem, vel ineptitudinem ad contagionem contrahendam, longæ aliæ subsesse videntur, quam vulgò credimus rationes; quæ quo ritè exponantur, inevitabilem digressionem me facere, venenorumque phænomenis veneni variolosi phænomena operationesque illustrare jument.

Venena haud pauca dantur, quæ nunquam, nisi cum sanguine mista nocent. Consulendus est *Franciscus Rhedi*, nobilis *Aretinus*, vir experimentis ritè capiendis natus, in tractatu cui titulus: *Observationes de Viperis*. Adverterat pullos galinaceos & columbinos, morsu viperæ mortuos, comestos ab hominibus illibatâ sanitate fuisse; ipsamque viperinam carnem a cane & civetâ citra vel minimum sanitatis detrimentum devorari: hinc ipsi, ceterisque cum eo ad experimenta deputatis eruditis, cogitatio subiit, an in viperinâ felle non esset propria veneni sedes? Dicta proindè dies fuit, in quo de

hâc quæstione inter eruditos disceptaretur. Cùm igitur hæc disceptatio publicè fieret , multa que incerta singuli inter se mutuos conferrent, « stabat, inquit *Rhedi*, » auscultandi gratiâ in angulo quodam » *Jacobus Sozzi*, viperarum captor, homo » comparandus antiquis *Marsis & Pssyllis*, » qui risum vix tenens, subridendo pre- » hendit fel viperæ, in quo venenum » situm suspicabantur, mistumque dimidio » cyatho frigidæ, illud gulæ infudit vultu » intrepido. »

Suspicatus ad hæc *Rhedi* antidotum ab eo homine clam assumptum fuisse, fel ipsum viperarum & in fauces intrusit pul-
lorum, canumque, & aliis animalibus ad
inflicta vulnera cum sanguine commiscuit:
utî in *Jacobo*, sic in hisce animalibus,
perseverantem mirantur vitæ integritatem.

Jacobus demum ille rem detexit totam.
In fundo duarum illarum vaginalium, seu
cavitatum, intra quas repositos suos den-
tes viperæ habent, humor quidam stagnat,
colore & sapore simillimus oleo amygdal.
dulcium. Viperæ morsuræ evaginant den-
tes, exprimuntque liquorem. Hic liquor
propriè veneni sedes est, hic hominem
& animalia necat subitò, sed non semper:
a modo applicationis totum pendet. Ap-
plicari enim corpori citra detrimentum

potest. *Bosman*, in *Descriptione Guineæ Epist. 17*, historiam refert cujuspiam è suis cementariis, cujus in oculos serpens, lapidibus obrutus ne mordere posset, capite autem liber, sui oris liquorem spumamque impetuofissimè injecit. Præter visus debilitatem, a violento liquidi impulsu triduò perceptam, homo oculis bellè valuit.

Verùm neque ore assumtus liquor nocet. Venator, quem omnes obstupescentes audiebant, hoc ipsis monstraturus, bibit, singulis horrentibus, hunc ipsum liquorem, unà cum spumâ quam animal, virgis irritatum, circum rictum fundebat, mistum cum aquâ. Dabatur & anati idem, & hædo: verùm neque his, neque illi vel minimum observabatur sanitatis detrimentum.

Deventum sic fuit ad totam arcani revelationem. Vulnere inflicto gallis, gallinis, imò ultra centum minoribus majoribusque animalibus, centesimam fortè guttæ hujus liquoris partem admoverunt. Intra quatuor horas, mirabile dictu! pleraque mortua erant, nè excepto quidem vastissimo tauro. Incidit tunc fortè in mentem *Cleopatæ* historia, visusque ipsi *Rhedi* fuit *Dion* reginæ mortem veriùs cæteris historicis descripsisse; utpotè quæ,

ut se victori *Augusto* eriperet, sibi vulnus inflixerit, venenumque eidem instillaverit: arcanum *Jacobi* proindè dudùm innotuisse mortalibus conclusit. Profectò *Psyllorum*, gentis *Africanæ*, cujus *Rhedi*, viso hoc viperarum captore meminerat, historia probat antiquam fuisse ejus arcani notitiam. Videatur *Plinius historicus*, Lib. 28, cap. 3; *Plutarchus* in vitâ *Catonis Uticensis*; *Suetonius* §. 17, in vitâ *Augusti*; *C. A. Celsus*, latinissimus seculi primi scriptor medicus, Lib. V, Cap. 27, §. III. Totum mysterium posterior eleganter sic exposuit: « Neque herculè scientiam » præcipuam habent hi qui *Psylli* nominantur, sed audaciam usu ipso confirmatam. Nam venenum serpentis, ut quædam etiam venatoria venena, quibus galli præcipuè utuntur, non gustu, sed in vulnere nocent. Ideòque colubra ipsa tutò estur, ictus ejus occidit; & si stupente eâ, quod per quædam medicamenta circulatores faciunt, in os digitum quis indidit, neque percussus est, nulla in ejus salivâ noxa est. Ergò quisquis exemplum *Psylli* secutus, id vulnus exfuxerit, & ipse tutus erit, & tutum hominem præstabit. Illud intereà antè debet attendere, ne quod in gingivis, palatove, aliâve parte oris, ulcus » habeat. »

» habeat. » Ferè eundem in modum *Galenus*. Notumque jam *Catoni*, victum *Pompæi* exercitum reducenti, erat serpentes morſu nocere, non verò inquinare quæ bibendæ militibus erant aquas.

Tela *Bantamensium* iis, qualia *Gallis* in usu eſſe *Celfus* ſuprà meminit, familia *Batavi* experti, ictu principiò peribant; mortem evaſerunt poſtmodùm, medelam edocti animalis, quod ejuſmodi telo (a) faucium herbam Indis *mungos* dictam mox quærit, vulnus ad eandem affricat, eique venenum, ne inficiat cruorem, ſcitè affigit. Videantur hîc itineratores principes, *Barleus* & *Montanus*. Emta a *Batavis* hæc tela *Rhedi*, vino infudit, pluribus animalibus hoc vinum in os iniecit, nec vidit nocumentum; quotquot verò in vulnus infudit, ſingula vidit indè mori.

Promotis ſic experimentis didicit *Rhedi*

(a) Qui plura geſtit de viperarum veneno noſſe adeat eruditiffimi medici *Richardi Mead* *Mechanicam expoſitionem Venenorum Tract. I. de Viperâ*; unàque tabulam coutemplatur opuſculo ejus adjectam, de viperæ anatome, quæ mechanismum omnem demonſtrat, quo, a conglobatâ glandulâ in folliculum venenofi ſucci ſecretio, ejuſdemque per foraminofum dentem ad partem morſu vulneratum adplicatio clarè patent.

utilissimam rem , dictorumque demonstra-
tionem. Veneno absolutè , aut saltem per
se letali , ea animalia non moriebantur ,
quibus largior flueret vulnere sanguis.
Undè meritò illustris vir summum usum
esse conclusit cucurbitarum , hirudinum ,
suctionum , quibus cruor plurimus , cum
eoque venenum vulnere extrahatur.

Et herba *tabacum* , deliciæ universi
penè generis humani , quid evidentius
demonstrat ? Fumus illius delectat fistulâ
haustus sic , ut integræ nationes vix ma-
jores delicias habeant , suorumque tœdio-
rum hoc fumo penitùs obliviscantur. Quæ
omnium fermè Europæorum voluptas ab
ejus in nares attracto pulvere ? Quam
lustrat infectam pestifero miasmate at-
mosphæram ? Quam divinum remedium
herbæ sive decoctio , sive magis adhuc
fumus , in ileo morbo per podicem im-
missus ? Vidi ejus pulverem melonibus ,
quo sapore essent gratiores , largè inf-
pergi ; & si quæ scabies tutò adimi possit ,
hanc tabaci infusum tollit homini bruto-
que. Interim præsentius venenum ejus oleo
non datur ; ita ut *Rhedi* animalia com-
plura , ipsamque viperam , mori viderit ,
infecto quorum vulneri vel guttulam ins-
tillarat. Vide plura apud hunc autorem ,
Libro experimentorum circa res naturales ,

DE INOCUL. METH. FELIC. &c. 27
*maximè Indicas : & medicum Theodorum
Schoon Tabacologiæ , pag. 400 (a).*

Igitur , ut è diverticulo in viam redeamus , venenum variolosum homo ore haurire , naribusque potest , neque eo affici tamen , ubi pulmonum aërea superficies , ubi tota superficies oris , faucium , œsophagi , ventriculi atque intestinorum , aut leni mucō naturali , aut crassiore mucō vitioso investitur , & absorbentium vaporum hauftra plūs minūs obstructa habet : undè miasma , mucō irretitum , eâ tandem viâ de corpore pellitur , quâ & pulmonum sputa , & intestinorum contenta excerni solent. In pulmone autem rariùs , in ventriculo potiùs , a vasis absorbentibus in sanguinem duci hoc miasma , præcordiorum anxietas , nausea , ac vomitus , a principio sæpè morbi , in plenam usque expulsionem papularum , ægrum molestantes , arguere videntur (*b*). Miasmata

(*a*) Africanæ huic *Pfyllorum* genti similes *Rhedi* notat *Marsos* fuisse , *Abrutiæ* , Neapolitanæ ut plurimum regionis , gentem. *Virgilius* *Æneid.* VII. *Silius Italicus* Lib. VIII. *Titus Livius* in *Bello Marsico* , hujus populi , veluti ad venena cicuranda famosi , meminerunt. Poëtæ , nonnullique sciptores alii , curam hanc planè physicam utriusque gentis non benè capientes , veriti non sunt magicis eam artibus adscribere.

(*b*) Quibus historia venenorum minūs nota

venenata alia hoc confirmant. Veneni saturnini miasma iners fossoribus esse, si pleno ventriculo laborent, luculentissimis experimentis ostendi in *Rat. Med. Tomo I, a pag. 91, ad pag. 94.* Imò hebetari ipsum pestiferum miasma, si pane cum aceto præmunitus ventriculus sit, *Sylvius de le Boë*, qui pesti ter interfuit, fidem facit. Vide ejus *de Peste tractatum.*

est, crassum errasse errorem videbor, quod vasis primarum viarum absorbentibus vim toxicum absorbendi, sanguinemque venenandi, postquam antea negassem, nunc hanc tribuam facultatem. Verùm hos petitos velim, ut attendant me ideò duntaxat aliorum venenorum meminisse, ut ostenderem cur alii indè inficiantur, alii minimè; neutiquam verò ut singulorum venenorum naturam, modumque agendi, eundem per omnia esse statuerem. Profectò inenarrabilis est numerus toxicorum; inenarrabilis singulorum operandi modus. Horum, quamvis adhuc heu nimium! pauca modò nota plerisque Europæorum sunt, nota autem nimis Americanis & potissimum Africanis; ut empta indè mancipia monstrarunt toties. Familiarissima illis ejusmodi venena sunt, quibus se alii ab aliis, aut liberent, aut vindicent, idque determinato tempore; modo autem ita clandestino, ut qui potionandi veneno sunt, nulla providentia humana evitare id possint. Sed hinc potius manum de tabulâ. Præstat sequi magni *Boerhaavii* prudentiam, quam dum *Institutionum* §. 1145 venena quædam indicare debuerat, mox veluti mediâ in viâ subsistens,

Verùm, inquires, si hæc ita se haberent, cur, quibus venenum variolosum nunc insitum, nunc commistum est humoribus, variolæ sæpè nullæ, imò ne minina quidem incommoda suboriantur? Historia data miasmatum demonstrare videtur inoculatorum neminem immunem posse a variolis esse, nisi qui statueret variolas existere, quarum in pure sic foret vis cicurata veneni, ut insita aliis, gignendis variolis ultrà non sit.

Admittenda minimè hæc est phænomeni causa. Cur cicuratum id venenum dicam, quo ipsissimo in aliis eodem & tempore & cubiculo decumbentibus, variolæ numerosæ prodeant?

An porrò non gigneret variolas hoc miasma, si sive puri maturæ pustulæ, sive ichori pustulæ nascentis involutum esset sic, ut a minimo vasculi scalpello fauciati osculo resorberi non posset; in aliis inoculatis autem per osculum vasis vulnerati majoris facilè absorberetur? An

sermonem abruptit, dicendo duntaxat: *Et similia, potius tacenda.* Itineratores aliquantum, magis autem religionis cujusque missionarii, qui in hisce mundi plures gentium barbararum ad religionem christianam converterunt, eorumque fiduciam obtinuerunt, rescire diabolica hæc secreta potuerunt.

nonnullis eo in loco brachii absorbentium vasorum inertia, siccitas, collapsusque, præ defectu transpirationis foret? Num lanceola, acusque infecta suum virus ad separatæ epidermidis margines absterfit, idemque effluente lymphâ, guttulave cruoris indè abluitur? An ab inflictò vulnere profusior liquidi copia manans, tulit venenum secum? Qui in venenorum historiâ attendit quo pacto non levi inoculationis scalpturâ, sed lato vulnere inflictò, venenum a millenis vasculorum osculis, quibus adplicari potuit, profusiore cruore sic ablutum fuisse, ut mortem evaderent, certò aliàs moritura animalia; fortè aliquam probabilitatem hujus quæstionis agnoscet.

Est porrò quid hâc occasione monendum. Et in inoculationis historiâ, & in illâ venenorum aliorum legimus, quo in loco venenum admotum fuit rebellia ulcera nasci, quorum quidem malignitas non, aut vix resorbetur intra sanguinem, sed domicilium suum foedè depascitur. Antequam ergò proserpat, extrahatur venenum hirudine, cucurbitâ, scarificatu. Exemplum testatissimum est *Roberti Normandiæ ducis*, qui in expeditione ad recuperandam Terram sanctam venenato *Saracenorum* telo vulnus brachii insanabile

DE INOCUL. METH. FELIC. &c. 31
contraxit. Ex Asiâ redux consulit *Salernitanam Scholam*. Solâ suctione vulnus curabile esse schola edixit. Letale illi venenum, qui exsuxisset, futurum ratus dux, curam respuit. *Sybilla* verò conjux, femina formâ ac virtute illustris, meliore profectò forte digna, quam ut paulò post veneno necaretur, marito dormienti vulnus tandiù suxit, donec sanesceret, citrà vel minimum detrimentum sanitatis. Vid. *Freind Hist. Med. pag. 285 (a)*.

(a) Hæc contagii variolosi, venenorumque historia, an ab insitione semel iteratòque factâ, citrà popularum genesin, eam nobis a variolis naturali contagio deinceps suscipiendis immunitatem asseverat, quæ vulgò promittitur? Profectò exempla numero non pauca naturalium variolarum, post inoculationes frustraneas invadentium, hanc negant. Notiores variolæ naturales cum cellissimæ matronæ de *Boufflers*, tum filii comitis de *Noailles* sunt, quam ut quis subdubitet. Clarus inoculator *Gatti*, qui matronæ inoculationem olim ipsi fecerat, & has veras variolas esse ingenuè fassus est. In actis publicis repetitæ leguntur ejusmodi historiae. Acta *Haarlemensia* nonnullas hinc necessariò referendas habent. Ac primùm quidem in *Tomo IV, a pag. 90 ad 132* irrita inoculatio describitur, notis omnibus perfectissima: in *Tomo autem VI a pag. 448 ad 450* repetitio & elucidatio hujus inoculationis; at verò *Tomo VIII, Part. II, a pag. 260 ad 265*, variolæ naturales describuntur, quæ eidem

Contagio sic descripto, quid illi observandum, quem id ne, aut invaserit, aut probabiliter brevèque invasurum sit suspicamur? Si benè habeat se ille, neve, quod contradicat, sit, nihil tutius consultiusque venæ sectione habet. Licèt enim hæc institui in methodo inoculatoriâ non soleat, in variolis naturalibus tamen usus egregii esse experientiâ annosiore didici. Purget ventrem deindè tamarindis, cassiâ, mannâ, sale polychresti Segnetti, aut unciis tribus quatuorve aquæ lax. Vien. Aurâ favente leniter obambulet, levibus moderatisque vescatur, diluentem potiùs potum quam stimulantem bibat, blando amicorum consortio fruatur, serenum in cubiculo aërem habeat, maturè lectum quotidie petat, ac vehementes evitet animi corporisque motus; donec vel metus papularum præterierit, vel pa-

puellæ jam maritatæ, ac marito in variolis naturalibus intrepidè assistenti, anno post inoculationem decimo cum dimidio supervenerunt. Historiam pater scripsit, physices cultor eximius, juris consultus celebris, strenuus quidem inoculationis defensor, sed haud minor cultor veritatis. Sequuntur in iisdem Actis historiæ quatuor secundarum variolarum post primas naturales, adeò evidentes, ut nemo contradicere quidquam jure possit.

pulæ appareant. Si verò lassitudo lumborum, ac capitis dolor, frigus, calor, nausea, vomitus, certò susceptum contagium docent, alterutrum expectamus: vel variolæ intrà duos, tres, quatuorve dies prodibunt, quod frequentissimè; vel, quod rariùs, citrà variolarum eruptionem hæc febris cum suis satellitibus symptomatibus aliâ crisi, communi febrium more, vel & ptyalissimo terminabitur.

Hoc igitur in statu venæ sectio instituat, eaque pro sanguinis, aut copiâ, aut orgasmo, aut suppressione repetatur.

Clysmate ex emollientibus cum nitro ac melle parato venter quotidie eluatur; bibatur decoctum ex hordeo & radice graminis, cum nitro, rob samb. vel ribes. confectum, idque copiosissimè; insideat æger manè ac serò in calido crurum balneo, horæ spatio; delicatioribus balneo egressis emplastro meliloti planta pedum universa tegatur, minùs delicatis epispastico forti. Noctem in lecto, diei verò potiorem partem extra lectum transigat. Vescatur jure carniùm acido vegetabili quocumque admisto, lacticiiniis, oleribus acescentibus, fructibus horæis; aëre puro, renovato, atque ita temperato, ut nec calore, nec frigore excedat, fruatur,

CAPUT III.

Status secundus Variolarum, quem inflammatorium appellant.

§. I. STATUI contagioso succedit inflammatorius quem parva stigmata rubra, pustularum origines indicant. In discretis variolis die ab invasione quarto prodire hæc stigmata solent; in confluentibus die tertio, inò & finito necdùm secundo. Si cum invadentis contagionis signis mox, aut brevè post, papulæ prodeant, hæc plerumquè plus negotii medentibus, plus calamitatis atque discriminis ægrotis confiscunt. Neque tutum est eruptionem aut virium defectu, qui rarissimus casus est, aut virium sanguinisque suppressione, quæ causa frequentissima est, ultrà dies consuetos retardare: vena semel pluriesque secta eruptionem, dilatione periculosam, promovet, aërque liberior.

Genæ, labia, collum, stigmata gerere prima solent, pectus deindè, dorsum ac venter, tandem & artus. Quò superius corpus, ac vultum præprimis, numerosiores pustulæ occupant, eò solet vitæ esse periculum majus.

In hoc secundo stadio multa sæpè ad-
versa contingunt, morbi partim violentiâ
atque malignitate, partim, idque præci-
puè, five medicorum, five ægrotorum,
five utrorumque errore. Febris in benignis
cum suorum symptomatum catervâ
mitescere post eruptionem solita, haud
rarò vel perseverat, vel augetur; adest
vehemens cephalalgia, fitis immanis, in-
ceptum delirium, vomitus, nec non inten-
tus lumborum dolor, dedolatio artuum,
respiratio difficilis, & cum omnibus hisce
vel languidior eruptio pustularum, vel
ita vehemens & conferta, ut obtegat cor-
pus totum.

Non porrò contingit, ut primo alte-
rove die res bellè procedere videatur,
spemque morbi felicitis maximam alat;
die verò hujus stadii tertio quartove,
nec non in stadio subsequente, multitu-
dine ac gravitate symptomatum, spem
dejiciat ferè omnem. Infortunatissimo in
morbo hæc spontè contingunt, passim
verò memoratis erroribus. Tumque pauci
viribus ita valentibus sunt, ut neque
summo periculo, neque interitu ipso,
pœnas luant erroris. Maximi igitur inte-
rest, ut cura ægrotorum hoc in stadio exac-
tissima tradatur.

§. II. Præprimis hîc considerandus aër

est, cujus primo in statu verbo memor; curatiorem expositionem nunc dabo. Annus agitur XXI quo *Viennæ* verbis, scriptis, numerosissimisque demonstrationibus, aëris cum temperati, tum mutati, necessitatem præstantiamque propugnaverim; atque *Hippocratis*, *Celsi*, *Sydenhami*, *Boerhaavii*, *Boilei*, *Halesii*, *Sgravesandi*, ac *Muschembroeckii*, præceptorum de aëre veritatem atque excellentiam demonstraverim. Vid. *Rat. Med. Tom. XIII, Cap. I.* Ex quibus omnibus sequentes canones spontè sequuntur.

CANON PRIMUS. Ægrotantis conclave, ut *Celsi* verbis utar, spatiosum sit, ubi scilicet seligi tale commodè possit; si autem minus; si eundem, pluresve cum illo, angustiore turgorio decumbere jubet egestas, locorumve penuria, quid tunc agendum sit, sequentes canones dabunt. Sique ad aquilonem cubiculum, æstate potissimum, spectet, quò a pleno jubare solis minùs caleseat rarefiatque aër, eò aptius idem erit. Porro locus, in quo sita domus est, aëre sereno fruatur; si minùs, alia eligenda habitatio est illis qui potis sunt.

Ex hisce principiis consequitur 1º majora nosocomia, quorum atmosphæram exhalationes junctorum ægrotantium in-

quinant, aëremque, qualiscumque curantia adhibeatur, nunquam purum esse finunt, postponenda esse, idque cum maximè variolarum popularium tempore. Nonne demonstrata res est minores proportionem mortes, pestilenti tempore, privatas aedes, quam nosocomia habere? Ipsumque hunc calculum in ordinatissimis etiam nosocomiis justum deprehensum esse? Vid. *Rat. Med. Tom. XIV, Part. II.* & *Rat. Med. cont. Tom. I, Part. II.*

Ex iisdem principiis sequitur 2° minùs benè consuli aëgris quandò privatis in aedibus, eodemque in cubiculo, bini, terni, pluresve locantur. Mutuarum exhalationum venenum imbibendo, inspirandoque & absorbendo, aëgrius multò quam si separati essent, se habent.

Regeret fortè quis horum, qui assistere plures aëgros debent, commodo præstare, ut junctos illos habeant. Ast commoda hæc minùs considerantur, dùm de salute aëgrorum res est. Extremam egestatem hîc præterimus, in quâ habere locum hæc sollicitudo non potest: supponimus autem quibus suppetunt aedes spatiosiores, etiam suppetere numerosius famulitium, cognatorumque plebem, qui remotis a se mutuò aëgris aptè ministrent: inevitabile autem si fuerit aëgros complures in eodem cubi-

culo locare, eorum saltem lecti a se mutuò, quoad ejus fieri possit, sejungantur, quò mutuis vaporibus minùs inficiantur.

CANON II. Indumenta quibus eoufque indutus fuerat æger, ipsumque indufium, ab ipso initio morbi exuantur, ne hæc vel miasmate, vel propriis exhalationibus, sordibusque inquinata inficiant atmosphæram. Quæ induuntur verò, & sicca sint, & nitida, & tepida, crebròque mutantur, si sordescant.

Improbat hic canon præjudicium vulgi, ipsiusque medicæ gentis, hoc transpirabilem materiem repellere, hoc papularum expulsionem, maturationemque præpedire causantis. Si novum indufium tepidum sit, si eodem tempore obturatæ fenestræ ostiaque sint, si clausæ cortinæ lecti, si maturetur opus, protinùsque se recundat sub stragulo æger, nihil subesse ejus quod metuitur periculi potest, ut latiùs *Rat. Med. Tomo XIII, Cap. I.* ostendi.

CANON III. Tenues quibus induantur ægri vestes sint, tenuia quibus tegantur stragula. Exulent stragula plumosa Germanorum. Profectò neque acutis in morbis, neque in variolis, morbillis, scarlatinis, pejor unquam excogitata methodus fuit, quam ea, heu nimium! vitæ

mortalium infidiosa prædatrix, quæ in-
tempestivo crudorum motu immaturos
promoveat eliciatque sudores, sicque hu-
mores eo liquido privet, quo lege invio-
labili indigebat ad coquendas cruditates.
Rationis Med. laudato mox loco evictum
fuit, & vestitum ægrorum & operimen-
tum in id apta esse oportere, ut frigus
arceatur, cutisque naturali tepore facilem
præbeat coctæ materiæ morbi egressum.

CANON IV. Cubiculi ostium pa-
teat, quo interno aëri liberum cum ex-
terno commercium sit; sique serenior
tempestatas faveat, fenestra pandeat clausis
cortinis lecti, ut aër vetus expelli, in-
ferri novus possit. Hoc si paucorum mi-
nutorum spatio aliquoties in die repetatur
sollicitè, tunc neque diu, neque multùm,
ab assistentium invisentiumque exhalatio-
nibus inquinata atmosphæra ægrotantis
erit. Atque sic in tempestate calidiore; in
frigidiorè verò, quo tempore mutes in-
dusia ægris, vel camini, vel hypocaustis
igne camera calefiat, aut saltem prunis in
ignitabulo ardentibus, ligno juniperino
tectis, tepesiat locus.

Hoc casu excepto, nihil perniciosius
est hypocaustibus in cubili ægrotantium
diu accensis noctuque, licèt homicidam
esse se, si hæc neglexerit, *Germania cre-*

dat. Exhalationibus ægri, assistentium atque invisentium amicorum, sæpè nimium incalescentem aëra, caminorum hypocaustorumque ignes, reddunt nocentem ægris: suntque in eo nocentiora hypocausta caminis, quod calidior ægri atmosphæra omnibus circumquaque clausis, nihil mutetur, caminus autem cum externo aëre communicans, aliquid expellat interni aëris, externique admittat; ut, cœteris paribus, minùs a camino quam ab hypocausi conclave caleat.

Inculcari autem nunquam id satis potest quod in cubiculo ægrorum & calore aër peccet, & stagnatione; quâ utrâque qualitate hominis etiam fani, sed moram trahentis, respirationem lædit; quemadmodum illi, qui aliquantisper ibidem morantur, experiuntur. Hæc aëris cum calore stagnantis nocumenta per physicorum summorum experimenta in animalibus, quin & in hominibus capta, *Libro ac capite mox laudato* demonstravi.

Ne autem de requisiti apud ægros tales caloris gradu majore minoreve disceptetur, bonum thermometron inibi suspendatur: si *Fahrenheitianum*, calorem inter 60 & 63 gradum notet; *Reaumurianum* verò, inter $12\frac{1}{2}$ ac 14 gradum signet, laudabilis ultrò citròque noxius gradus

erit. Porrò hunc caloris gradum in variolis, morbisque acutis, de industriâ hinc laudo, ne perniciofa hujus urbis thermometra noceant ægris, quæ ægrotantium calorem in *Fahrenheitiano* thermometro ad gradum 70, in *Reaumuriano* ad 17 perperam notant.

An in variolis, an in variolarum quolibet ftatu, aère etiam libero frui ægroti poffunt? Idque fic, ut ad fenestras patentes federe, in aliud cubiculum fe conferre, per spatiosas divertere ædes, imò in hortum, aulamve, tutò conferre fe poffent? Horrent ad hanc quæftionem quos vulgi præjudicia tenent, ac fortè proponi a medico indignantur. Supponens bono animo errantes illos, adeòque ut oculos ad veritatis demonstrationem aperiant sincerè paratos, annuendo respondebo. Nunquid in mediâ fuâ præoccupatione nobiscum non viderunt, quam feliciter rusticorum, plebisque infimi infantes, ac pueri, hoc morbo defungantur, qui toti tecti popularum cruftâ, in prata ruunt, colludunt, multâque perferunt cum alacritate morbum? Ignorantne cum fuis prominulis pustulis inoculatos carpento ad amicos vehi, & cum illis confabulando, jocando, ludendo, tempus suaviter fallere? Necdùm legerunt in monumentis,

omni sigillo veritatis munitis, quod homines a variolis naturalibus morti propinqui visi, hoc corporis per ruralem aëra traiectu, mortis erepti periculo fuerint? Dabo recens ejusmodi exemplum in sequentibus. Opponunt, scio, etiam horum per aëra transvectorum quosdam brevè periisse, nec diffiteor. Sed vosne, amabo! ejusmodi compertam methodum habetis, quæ fanet ex æquo cunctos? & maximè dùm mors cæterùm præ foribus adstare videtur? Ergone hanc methodum, vel ob id quod fallat aliquandò, repudiabitis, & vestram, mortem in plurimis haud averruncantem, mordicùs tuebimini? Judices æquiores simus! mortis mutilationisque frequentiam in totâ vulgari methodo, earumque in methodo inoculatoriâ raritatem contuiti, in inoculatorum methodum manibus pedibusque eamus.

§. III. Atque hæc de aëre. Si hæc ita se habent, spontè consequitur id, ut æger neque perpetuò lecto addicendus sit, neque ab animi corporisque motu omninò cohibendus. Modus agendi autore præjudicio genitus, hosce ægros semper & lecto addictos, & stragulis sepultos, & luce amœnâ privos, & alloquio amicorum, cum iisdemque colloquio, quoad ejus fieri possit, remotos tenet. Inte-

gram alteram, tertiamve septimanam in hoc carcere transigunt, tristes, pusillanimes, morosi, eâque formidine perculsi ne, quâ fortè nimium delectari solebant, amœnitatem, voluptatemque vitæ, deferere tandem inexorabile jubeat morbi fatum. Itaque omnia in mœtiores illorum augendos, ceu conjurata, conspirant, vires corporis sternunt, animique vigorem. Experientia dudum hoc evicit, evincitque quotidie; verum cum inveteratum præjudicium necdum emendare visa sit, abs re non erit hanc observationem palpabiliorem reddere.

Hominem sanum duarum triumve hebdomadam spatio sic lecto includas, ut ex eodem nunquam educatur; diurnam eum luce, nocturnamque privas, aëre & calente, & stagnante, & propriis assistentiumque exhalationibus venenato eidem pectora angas, dissolvas in sudores, & tenui carni jure in unicum nutrimentum concessio, in extremos conjicias languores; nonne hunc hominem in vitæ periculum de industriâ conjeceris? Variolis impetitus homo morbum patitur, qui si benè tractetur, rariùs; si malè, frequentiùs in mortem ducit: hunc tu eâdem ratione gubernas, quâ mox vidimus vel valentem hominem in vitæ dis-

crimen conjici oportere. Igiturne miraris tot variolosos mori, quos a solis variolis periculosè decumbentes, eâ lege tractas, quâ vel sanissimum hominem posses occidere? Cum hoste sanè te, cum hoste morbo dimicandum cùm sit, non est omninò quod a variolis spontaneis plurimos miremur mori: miraremur mori pauciores: imò potiùs miraremur non mori multò numerosiores, nisi eventu sciremus multos esse tam herculei roboris, ut citra ingens detrimentum adversa vitæ superarent, & ægris multis tam benignas variolas esse, ut quoque pravam methodum salvâ vitâ sæpè tolerarent.

Apprimè hîc *Hippocrates Libro de Arte* de ejusmodi medicis verba faciens:
 » Quare medicorum, inquit, plerique
 » similes mihi videntur esse τοῖσι κακοῖσι
 » κυβερνήταις, malis navium gubernatori-
 » bus; κὶ γὰρ ἐκεῖνοι, ὅταν ἐν θαλάσσῃ κυ-
 » βερνώντες ἀμαρτάνωσιν, ἢ καταφανέες εἰσὶν:
 » siquidem dum tranquillo in mari in gu-
 » bernandâ navi peccaverint, nemo eos
 » peccasse novit: ὅταν δὲ αὐτὸς κατασχη-
 » ἀνεμὸς τε μέγας, κὶ χειμῶν, φανερώς ἦδῃ
 » πᾶσιν ἀνθρώποισι δι' ἀγνοσίην, κὶ ἀμαρ-
 » τίνην δῆλοί εἰσὶν, ἀπολέσαντες τὴν ναῦν. Si
 » verò eosdem vel vehemens ventus vel
 » tempestas oppresserit, jam navim per-

» dentes , manifestò & ignorantes , & er-
 » rantes esse hominibus apparent. »

Profectò ad inoculationem complures meritò trahit multorum inoculatorum facilis ægritudinis tolerantia , rarior in eâdem molestia , amœna animi occupatio : omnia hæc commoda si illis , quos naturalis morbus comprehenderit , conciliaverimus , tunc ii , qui necdum morbum passi sunt , eundem a naturâ longè tranquilliores expectabunt ; nosque abjectâ methodo , suâ severitate non minùs noxia quam odiosa , morbum faciliùs tutiùsque curantes , summi nostri dictatoris præceptum saluberrimum exequemur , *Lib.*

Epid. I , mox in exordio : » ἀσκεῖν περὶ τὰ
 » νεσήματα δύο : ὠφελεῖν , ἢ μὴ βλάπτειν .
 » Curatissima opera danda in morbis circa
 » duo erit ; primum , ut ægro feras opem ;
 » alterum , ne quod inferas illi damnum. »

Opponi equidem nobis posset , quibus infitus morbus fuerit , haud æquè placidè omnes eum ferre ; esse qui ægrotent gravissimè , esse quibus motus per cubiculum , per ædes , per urbes & prata impossibilis ; idem prorsùs in multis eorum observari , quos variolæ spontaneæ invaserint : imò horum plerosque adeò esse debiles , ut lecto exempti humi conciderent , ut vel in lecto caput attolentes vertigine

corriperentur, & ut unâ, alterâ, pluribusve septimanis nunquam mutato lecto decumbere debeant, nec nisi notabiliore tempore a devicto morbo elapso pristinis viribus restituantur.

Ad hanc objectionem respondeo 1°. In variolis inoculatis æquè quam in spontaneis, molestum aliquandò violentumque morbum esse novimus: sed novimus quoque, si qua cura salutaris sit, hanc illam esse, quæ quam proximè, & quantum ægri vires concedant, ad descriptam prius curam accedat. Ergò in rebus adversis variolarum spontè invadentium cura quam proxima huic esto.

Respondeo 2°. In insitis variolis fate-mur gravem non nunquam morbum esse; & aut letiferum, aut mutilantem; nihilo-minùs adeò rarò, ut vix trucidet mutiletve quinquagesimum. Calculum ineant communis methodi patroni suarum a spontaneis variolis sive mortuorum, sive mutilatorum; eumque cum inoculatorum calculo conferentes, erubescant. Ita ut ipsa hæc illorum objectio insitoriam methodum commendet.

Respondeo 3°. Debilitas ægrorum cum in variolis, tum in cæteris acutis morbis, modica tantum observatur, quandò ab ipso morbi principio æger totâ die lectum

non incolat, sed sæpiùs ex illo eximatur, ac pauxillum obambulet per conclave. Hoc in morbis acutis communibus obser-
varunt toties mei auditores, videruntque centies ægros nostros, a principio morbi susceptos, semiægros duntaxat esse, ac per univèrsum decursum morbi diutiùs velle quam par est è lecto degere, non-nihilque per conclave gradi; longè verò minùs præstare id illos posse, quos pluribus diebus lecto alibi commissos, nos demùm suscipimus. Verum equidem est pluribus eorum a principio tantam adesse capitis, vel gravitatem, vel dolorem, ut erigentes se vertigine corripiantur; at verò emendat hanc dispositionem cum topica morbi, tum universalis cura, tum maximè prudens capitis repetitio motus. Qui æger bis, ter in lecto erigendo se vertiginosus fiebat, quartâ quintâve vice citrà vertiginem erit se: qui minuti spatio erectus in lecto etiam dorso suffultus, citrà vertiginem, citraque animi defectum vix sedere valebat, exercitio repetito per horæ quadrantem sedet, paulatimque diutiùs. Lecto eximuntur omnes nostri ægri acuti bis die, hyeme æquè quam æstate, sic quidem, ut commodâ in sede locentur, donec mundatus lectus refectusque fuerit; pauxillatim diutiùs; ac tandem, licèt

necdùm curatâ per omnia febre, transigant extrâ lectum potiore diei partem. Quos verò ad hoc debiliores esse credimus, hos, lecto ad lectum admoto, ex proprio lecto in alium transferimus, aliam in partem ducimus, ut commodè proprius refici lectus possit. Efficit porrò blandus ille motus, ut brevi sedere in sede commodâ, ac diutiùs in eâdem morari possint. Incedere sic paulatim discunt, ut vel adhuc crudâ febre, vel coctâ, vel crisin seu moliente, seu continuante, se deant ægri nostri, confabulentur invicem, ac nonnihil ambulare per conclavia possint. Sic ratio capitur, cur ægrorum nostrorum plurimi intra septimanam a factâ crisi elapsam, vires sibi sufficientes experiantur, proprios lares repetundi.

Porrò hanc nosocomii nostri praxin laudarunt unâ cum discipulis meis extranei medici multi, qui antequam in suâ quique patriâ ad praxin se accingerent, priùs, laudabili utique more, universitates nonnullas, hasque inter & nostram invisentes, meas ad lectos ægrorum lectiones frequentarunt. Sin autem ægrorum quisquam hinc indè fatis cederet, in anatome publicâ, quam mortuorum singulorum instituo, mortem passim, aut antiquo cuiusdam vitio, aut formidandis præte-

præteritorum morborum reliquiis, vel notabili in morborum principio neglectui, causam imputandam mortis fuisse perceperunt.

Eamdem hanc methodum in variolis ab annis XL secutus, felicitatem curarum, si quis alius, ego gravisus sum; hanc, in nosocomio datâ variolarum opportunitate, felix colui; & si qua daretur in urbe atque suburbiis occasio, confirmavi. Haud ita pridem illust. archiatrorum comes, ac præses, STORCK, egoque, ad juvenem vocati, qui maligno confluentium variolarum genere laborans, jam a suppressâ salivatione extrema agere videbatur, lecti exemptione, aëris mutatione, liberi aëris ad fenestram usu, unâ cum appositione vesicantium & antisepticorum exhibitione, ex evidentissimo mortis discrimine, DEO opitulante, eripuimus. Qui ea nunc legit, quæ viri in inoculatoriâ arte celebres, ut suæ methodi præstantiam demonstrarent, nobis scripto reliquerint de hominibus qui, papulis extantibus, ædibus in delirio profugi, & in aquam incidentes, pluribus horis verè mortui habiti fuêre, consuetisque submersorum auxiliis in vitam revocati, felicem habuerunt variolarum progressum; hominum qui cum extantibus

ubique variolis lecto surrexerint, domo effugerint, multam noctis partem per vias oberrarint, exoptatum nihilominus habuerint variolarum finem; qui denique eorumdem observata de methodi inoculatoriæ in desperatis variolis spontaneis admotæ fortunâ hisce addiderit, ille convictus de salubritate hujus nostri consilii plenè erit, *Vide Dimsdale, & Watson in serie experim. ad opt. method. inoc. determ.*

Nihilominus haud uno omnes pede calcandi sunt. Tam in infitis variolis, quam in spontaneis nonnunquam contingit, ut quisquam sit, qui, vel ob suam idiosyncrasiam, vel ob delicatiorum educationem, vel ob morborum præsentium præteritorumve relicta vestigia, hæc singula minus æquè toleraret; quarum in gratiam judiciofa fiat legis generalis moderatio.

§. IV. In variolis crurum manuumque balnea valdoperè conducunt. Consuluerat illa experienciâ plurimâ doctus *Sydenhamus*, confirmaverat, ut cuique notum est, *Boerhaavius*. Plures sequuntur hosce: nonnulli autem nuperorum scriptorum, inoculationis citra balnea felicitate capti, neutrales ad balnea sunt. Jurene hi? Si his non indiget inoculatio, legitimane consequentia est, neque ideò

variolas naturales indigere eisdem? Docuit usus in posterioribus saltem balnea hæc prodesse. Imò usus ostendit balnea integri corporis modicè calida, toto tempore morbi, binaque in die, variolas felicissimè curasse, a tempore immemorabili, multorum fortè seculorum traditione, apud *montium Carpatiorum* incolas, teste autopte *Fischero*, de remedio rustico variolas per balneum, &c. curandi, citra ullam ferè aliorum remediorum opem: cum verò teneriores infantes in balneum inmittere necdum auderent, autore *Fischero*, eandem in illis experti sunt curationis felicitatem.

At verò *Hoffmannus*, inquiunt, tanti in medicinâ nominis, situm corporis in hoc morbo erectum damnavit, qualis balneo crurum insidentium esse situs solet, in *Syst. rat. Med. Tom. IV.* Si aliàs hoc balneum utile quis judicans, a situ erecto damnum metueret, jacentis ægri propendentia de lecti crepidine crura in balneum locet. Et an duo duntaxat ægri, ex quibus vir egregius hoc concludit, sufficiunt ut regula formetur universalis? Maximè si non ab erecto situ, verùm potius a morbi malignitate, hisce ægris utrisque malè fuerit? Ut meritò hinc conficiamus residuum fortè *Hoffmanno* hunc

metum antiquæ opinionis præjudicatæ fuisse; residuum ex *Diemberbroeckii*, similitumque clarorum suo tempore virorum doctrinâ, quæ calidiorum methodum temporum iniquitate propugnabant. Sed transiêre hæc. Est nunc *post nubila Phæbus*,

Cur autem *Sydenhamus* ac *Boerhaavius* balnea crurum tantoperè commendarunt? Cùm didicissent eò periculosiorem esse morbum, quò densius papularum agmen vultum obsideret, experti sunt per hæc balnea materiem morbi disponi sic, ut parcius caput, largius extremos obsideret artus. Negat quis hinc indè scriptor se unquam hunc halneorum effectum observasse: concedo facilè id illum haud observasse; an verò hinc consequitur, ut non observarint alii? Vel brevior, vel rariore balneo forsan usi sunt; vel in quosdam casus infortunatioris nobiscum inciderunt, ubi invitâ omni nostrâ sollicitudine, unica veluti crusta vultum contegeret omnem. Asseverare sanctè possum in tot variolantium centenis, ac millenis me, exceptis infortuniis memoratis, vultum, collum, pectusque minùs; dorsum, ventrem, femora, crura, pedesque multò densius obsitos vidisse, quandò a morbo inchoante per singulos ejusdem status,

bis die, horæque integræ ad singulam vicem spatia, crura, genua, pedesque, in altum balneum immergebantur. Quippe emollitio cutis, ac spatii cellularis ampliatio, disponunt sic hæc partes, ut longè abundantior materiæ infectæ portio locari in iisdem possit. Quod si simul manus ac brachia in latam pelvim calidâ plenam immitantur, & plus inibi deponitur morbosæ materiei, & in exoptatum tumorem crura brachiaque disponuntur.

Respondi sic his, qui successum a balneis ullum se vidisse negant: respondendum adhuc illis foret, qui, an serio? nescio, chartam multam macularunt, ut ostenderent omni vel balneo vel humectatione partium, nihil esse perniciosius, nihil ad eruptionem maturationemque papularum adversius. Sed primò experimentis mox enarratis confunduntur; secundò, fat puto me hunc ingenii lusum experimentis è directo oppositis refutasse in *Rat. Med. cont. Parte I.*

Balneorum porrò materies, aut aqua fit, aut aqua cocta cum herbis mollibus, althæâ, malvâ, parietariâ, mercuriali, verbasco, &c. aut aqua cum tertiâ quartâve vaccini lactis parte mista. Balnei calidi hujus vapor totum corpus inferius

humeſtat, totumque ventrem. Imò quæ adeò neceſſaria ſanguinis dilutio notabilis fit; ut aquæ balnei inſignis imminutio manifeſtò docet.

§. V. Ab ipſo morbi principio ad uſque finem, ſumma cura habenda oculorum eſt, ne qua contingat illis læſio, quam hîc dolemus toties. Multa multi hîc laudant. Viſa mihi numquam oculorum læſio fuit, quandò ſub bonâ methodo oculi vigefies trigefiefve in die, aquâ & lacte ſubfrigidis molliter perluerentur, idque ab inchoamento ipſo uſque in completam curam.

§. VI. Viſtus per ſingula ſtadia morbi citra viſcerum moleſtiam atque laborem nutriens fit, diluens, ac putredini adverſus. Diluta jura carniùm, cui paupe-riores tartari cremorem, ſuccum citrei ditiores admisceant; oryza, hordeum, triticum, acetofa, acetofella, endivia, lactuca, juri incoqui poſſunt. Lac cum aquâ miſtum, lac ebutyratum, lactis ſerum, aqua hordei, aqua avenæ, cujus libris binis duæ unciaë addantur ſaparum aut ſambuci, aut ribefiorum, aut mororum pomorumve, potui ſic ſint, ut quò plus, eò rectiùs: menſuræ duæ tresve potus nuſthemero ſumtæ facilem reddere morbum ſolent. Fructus horæi cocti, vel elixi

nutrimento dari possunt. An & pulli tenera caro? Concedunt inoculatorum nonnulli: cùm verò sufficiant recensiti cibi, & plus minusve lædere possent, prudentiæ erit eandem negasse.

§. VII. Medicamentorum titulo pauca dentur. Auri sacra fames multa dare inoculandis, inoculatisque voluit, quæ inania esse candidorum virorum experimenta ostenderunt. Vid. Præfat. *Ill. Van Swieten ad tom. V.* In naturalibus variolis paucis est opus; siquidem veri medicamenti vicem explent ea, quæ alimentorum potentiorumque titulo paragraphus VI. commendabat. Si ad hæc addideris syrupos violarum, tunicæ florum, florum rhœados, baccarum, aut sambuci, aut ribesiorum, rubi ideï, mororum, succi citrei, granatorum; si nitrum; quæ omnia potui vario supra descripto admisceas: si spiritum, aut salis, aut nitri, aut sulphuris per campanam, aut vitrioli, iisdem potibus conjunxeris; si re urgente corticem peruvianum ad manum habeas; vix aliis indigebis, nisi his de quibus jam agere jubet rerum ordo.

§. VIII. Dandane paregorica variolosis? Damnant ista, quibus eadem & calida, & proindè humorum augmentia motum audiunt; quibus verò tumultus fe-

dare, nimiosque compescere motus apparent, hi ea commendant vehementer.

Opium ob vim soporiferam extremo in gradu frigidum esse, ac coagulare humores spiritusque, prisca ætas censebat; quamvis quid amari, adeoque quid stimulantis haberet: nostrâ ætate sapientes viri, vera nostræ artis lumina, opium calidum esse, cum ob eundem amarum saporem, tum ob observatos in hominibus brutisque effectus, audacter pronunciant. Amaritiam ingrati opium, fateor, habet: an verò talem habet, ut unicum ejusdem granum, idque sæpè plures divisum in doses, corpus calefaciendi, humores agitandi, febresque augendi, virtute polleat? Hancine virtutem auderemus unico absinthii extracti, opio multò amarioris, grano, ferè adscribere? An agere sic opium decernemus, ut plus moveat suo amaro humida solidaque corporis animalis, quam eadem vi soporiferâ compesceret? Cur corticis peruviani amarities vim ejusdem non infringat febrifugam? Et si hic cortex ita fuget febrim, ut amaro, ne in calido quidem temperamento noceat, licèt pluribus unciis datus, quam opium granis; quo id titulo de opio statuemus? Sed, inquiunt, quod statuimus, hoc nos experimenta in brutis inque hominibus

docuerunt. Brutorum experimenta esse vera possunt, turpiter autem sæpè fallunt. Id aliâ occasione ostendimus. Brutorum natura alia a nostrâ est. De homine hîc sermo, non de bruto est. Undè experimentis, quæ calorem auxisse, majoremque cievisse in motum humores arguunt, ea opponere experimenta liceat, quæ jam *Rhasis* tempore in variolis, quæ potissimum plus integro jam sæculo in morbis omnibus eam opii virtutem esse monstrarunt, ut si, debitis evacuationibus prægressis, impetu nimio humorum in functionibus, ac maximè vitalibus, dolores, anxietatesque suboriantur; si ob tumultum interioribus in corporis visceribus humorum, vasorumve constrictionem, variolæ aut prodire recusent, aut progressæ recedant, opium emendare priores, posteriores ad cutim propellere, *Sydenhamo*, *Mortono*, *Werlhofio*, *Freindio*, *Boerhaavio*, *Swietenio*, millies apparuerit: ut taceam adhuc multiplicia mea experimenta, in tot ægrorum centenis capta, quæ mihi demonstratissimam hanc reddidêre veritatem.

Igitur si uspiam opii, ac paregoricorum imminensa laus est, est saltem in variolis. Dedi id æquè leviori in morbo, quam in graviore; æquè in levissimo,

quam in gravissimo; idque a primâ eruptione ad exsiccationem usque, bis nocturno: experientiâ edoctus si ob morbi levitatem non daretur, graviora symptomata in morbo progressu prodirent, quæ dato a principio opio rariùs comparere solebant. Latiùs hæc explicui *Rat. Med. Parte II. Cap. III. & in Thes. de Febr. div. Cap. de Variolis.* Variolæ itaque, si expectatæ non prodeant ferè, ab unc. i. vel ii. syr. diacodii, ab unc. i. syr. pap. albi, ab opii grano, se prode in apicum solent. Si inflammationis, suppurationisque statu subterfugiant, paregorico tali bis-ter quaterve intra nocturni tempus repullulant. Si anxietudines, si peripneumoniam, si anginam minitentur, has unâ cum memorandis postliminio auxiliis sæpè mitigant & curant. Tandem quamvis contingat horum nihil, ad solum tamen somnum, qui ad facilem morbi cùm tolerantiam, tum maturationem, vehementer facit, blandè conciliandum, summam habent paregorica laudem: sic ut non nisi damno ingenti negentur variolosis. Confido fore ut iterata millies experimenta, eaque capta a viris quorum notus ita candor est, observandi peritia ita demonstrata, ita denique laudatus proximi amor, ut si in

observationum innumerabilitate vim opii in variolis noxiam deprehendissent, id & ætatem suam, & posteritatem monuissent, hinc omne dubium sublatura sint.

Profectò post editas clarorum, quos veneramus, virorum, diras adversus opium quærelas, medici quam plurimi, quibus veritas ac publica salus cordi sunt, multò in easdem attentiores, & an veritati inniterentur curiosiores, eò demùm pervenerunt, ut horum autorum bonam quidem intentionem laudarent, naturam verò cum opii, tum hominis, variolarumque conditionem tales esse deprehenderent, quales ante novorum placitorum editionem extiterant, perpetuòque extabunt.

§. IX. Clysmata in variolis multi sunt usus. Dudùm rediére medici a suo errore detestabili, quo cum vitæ pellendus esset ad cutim impetus omnis, eò rectiùs fore arbitrabantur, quò diuturniore tempore clausa alvus esset: ita ut si toto tempore morbi non prodiret, nunquam moveretur. Ipse *Mortonus*, perversæ hujus opinionis fautor, coactus a suo candore fuit, ut quæ indè damna contingerent, cum publico communicaret. Rectiùs hinc *Sydenhamus*, *Hoffmannus*, *Boerhaavius*, *Swietenius*, *Violantius*. Variolosorum nu-

merosissimorum meorum, quorum nemo fuit, cui aut spontanea, aut provocata quotidie alvus non fluxerit, plerique mori debuissent, si opinio hæc vera fuisset. Equidem ne alvus fiat nimia, prohibere paregorica solent; sin verò paulò copiosior, frequentiorve fluat, non nocet passim, nec quid mali portendit, nisi qualis prodire conclamatis in rebus solet gangrænosa. Et si casu rariore nocere abundantiam frequentiamque videretur, clysmate parato ex unc. VI. cocti lactis, & unico grano opii confecto, facile compesceretur. Cæterum ad alvum solvendam clysmata paramus ex aquâ, lacte non cocto, salisque tantillo; aut ex aquâ hordei cum mellis atque salis pauxillo. Si autem ob intestinorum siccitatem ægrè moveatur venter, vel olei cujuslibet unciaë tres, aut & mannæ totidem admiscentur.

§. X. In variolis necessaria deprehenditur venæ sectio esse. Vetus in peste, & in singulis acutis cutis morbis, præjudicium hanc a variolis exulare jussit, vim humorum a cute divertentem ratum. At tamen & in peste, & in variolis, morbillis, scarlatinis, erysipelatosisque morbis, utilissimam eandem necessariamque esse, dudum est demonstratum, quemadmodum retuli *Rat. Med. Parte XIV.*

Multi fanè laboris fuit in curam vario-
larum miffionem fanguinis inferre. Ex
præjudiciis, quibus mortales omnes, heu
nimium! laboramus, non nifi pedeten-
tim, atque gradatim, emergimus. Ita
medici, ipsâ naturâ fanguinem in salutem
fundente, refipifcentes, venam quidem
fecare variolosis cœperunt, at verò &
fufpensâ manu, & nunquam post erup-
tionem. Advertentes deindè in ipfo pleno
ftadio, five inflammationis, five fuppura-
tionis, five exficcationis, etiam rebus
desperatis, fpontaneâ narium, uteri, po-
dicisque hæmorrhagiâ, morbum verti in
falutem, præjudiciis expurgarunt feſe,
venamque in fingulo ftatu variolarum
fecuerunt audacter. Junior medicus vidi
adhuc meticuloſos veteranos, fluente in
hoc morbo menſtruo tempeſtivo: exper-
tiores ſenſim facti, metuerunt menſes
duntaxat intempeſtivos: tandem æquè de
intempeſtivis, quam de tempeſtivis gau-
dere cœpimus.

Ad fanguinis miffionem referuntur cu-
curbitæ ſcarificatæ ad dorſum, ad ſca-
pulas, ad toroſas narium, femorum,
furarumque partes. Scarificatas hæſce cu-
curbitulas in delirio ad puſtularum erup-

tionem oborto, atque cum intenso calore, cum anxietate, cum subsultibus tendinum perseverante, *Baglivius* deprehendit adeò salutare, » ut momento ferè, factâ quasi » furentis sanguinis revulsione, omnia » prædicta symptomata velut in ovo » suffocarentur, & paulò post feliciter » erumperent variolæ, ut sæpiùs vidimus. » *Bagl. Prax. Med. L. I.* Videantur hîc observata, quæ ex totâ Bibliothecâ medicâ in hanc rem colligi *Rat. Med. Parte XIV. Sect. II. Cap. VII.* Usui hæ cucurbitæ tunc poterunt præprimis esse, quandò vel metus est ne homo benè ferat venæ sectionem; vel quandò, ex iis rarioribus est, quibus vena tundi tutò non potest; vel quandò aut æger, aut familia concedere venæ sectionem præfractè negat. Scarificationem passim minùs metuunt, quam venæ sectionem. Et cum æquè sanguinem arteriosum evacuet, quam venosum, reperitur venæ sectione aliquoties longè præstantior.

Referendæ & huc ad tempora admotæ hirudines, quæ quanti sæpè auxilii sint in ipsâ phrenitide, paraphrosyne, &c. omnibus est notum. Huc tandem pertinet, ut supra jam notatum fuit, mensium, hæmorrhoidum, nariumque fluxus; qui quanti sit usus, & quid medicos docuerit mox advertimus.

§. XI. Epispastica & vesicantia singularem commendationem merentur. Epispastica ad pedes admota, idem præstant quod balnea crurum, si singulum post balneum pedibus admoveantur deterfis. Nonnulli emplastro meliloti plantam totam obtegunt, alii phœnigmis dictis, aut sinapismis. Agunt benè epispastica formata sic. ℞. Fermenti panis acidi libram I. Herbæ rutæ M. I. Salis comm. & sinapi farinæ ana unc. sem. Aceti fortis q. s. ut inde massa formetur, & ex eadem conficiantur epispastica, digitum crassa, longitudine pedis, quæ primùm intimè calefiant, antequam adplicentur. Nonnunquam & pedes integri ac poplites sic obvolvuntur. Vesicantia eandem ob causam suris, femoribus, humeris ac nuchæ imponuntur; verùm ingentem effectum præstant in nimio torpore naturæ, quandò pustulæ vix pure replentur, quandò pustulæ plenæ collabuntur, quandò salivatio citra manuum tumorem deficiens, anxietates ingentes ac dolores sæpè gignit, quandò caput intolerabili dolore afficitur, delirium incipit, summa virium observatur prostratio. *Meadius* vesicantium laudem ob id, & meritò quidem, extollebat, quod pure copioso manantia, corporis interiores liberarent ab eo partes. Expe-

rientia frequens hoc confirmat. Sæpius moribundum ferè hominem in vitam revocarunt : in desperatis casibus ad mox dicta loca, imò ad ipsum rasum caput admoventur, sive meraca, sive cum quâdam portione emplastri meliloti commista.

Referuntur huc mitiora epithemata quæ in capitis intenso dolore, ac inchoante delirio, capiti salubriter circumponuntur. Parantur ex placentis a destillatione aquæ rosarum residuis, & aceto irroratis; ex aquâ rosarum, aquâ nymphææ, aceto, vel sambuci, vel rosarum, una mistis, & vel lenteis, vel micâ panis imbibitis.

CAPUT IV.

Status Variolarum tertius, dictus suppuratorius.

§. I. SUPPURATIO variolarum ad diem 8. a cœpto morbo præter propter incipit, & ad diem 10. vel 11. perficitur in *discretis*; paulò tardiùs in *coherentibus*, ad 14. diem in *confluentibus*; imò nonnunquam sic in discretis malignis. Hoc itaque tempore incipit, perficiturque suppuratio pustularum, cujus sub

finem in cujusque pustulæ centro transfudat materies, quæ hîc planè indurescit.

Hoc autem in stadio observari salivatio solet in plerisque confluentium, in nonnullis cohærentium, & haud perraro exemplo in discretis. Incerta copia est ejus, quæ prodit salivando, materies: his unciarum trium, quatuorve, illis libræ dimidiæ, aliis libræ, imò & multo pluris, spatio 24. hor. In medio calore interno externoque corporis sistitur quandoque, excitat angores suffocantes, colli tumores, anginas, peripneumonias, phrenitides, diabetem enormem, ac colliquantem, haud citra intestinorum phlogosin, diarrhœam.

Affectus qui sic est, in summo versatur periculo vitæ. Rem restituit sæpè aër liber, ac paregorici frequens usus, ut constitit supra. Cataplasma emolliens ad externum collum; gargarismus, crebraque in fauces injectio liquoris ex aquâ & lacte compositi, cui syrupus violarum, mororum, ribesiorum, rubi ideï, &c. fit adjunctus; varias ad corporis plagas admota vesicantia; audax, eaque repetita sanguinis missio: hæc porrò ultima est instituenda illicò, vehementer, si symptomata urgent, vesicantium reliquorumque fit postea usus.

§. II. Sed præterea in hoc statu contingit, ut, vel suppressâ salivatione, vel promotâ, & nonnunquam æquè in discretis, quam in confluentibus, imò aliquandò papulis benè turgidis, suboriantur aut inflammatorii, aut suppuratorii, aut spasmodici morbi in encephalo, in thorace, in abdomine, veri prodromi mortis, nisi extemplò facta venæ sectio, vesicantia dein, balnea ac paregorica hanc tempestatem componant sic, ut solutâ inflammatione, spasmove, materies quæ sive ex pustulis, sive ex panniculo adiposo, conversa ad viscera fuerat, ad corporis superficiem redeat. De hâc autem re brevè latiùs. Auxilia mox memorata mirum quam feliciter, quamque propèrè sæpè has tollant supervenientes calamitates, maximè si his jungatur aër liber, ac temperatus.

CAPUT. V.

De quarto Variolarum statu, qui exsiccationis vocatur.

§. I. **I**N hoc statu æger magnam quidem partem periculi superavit, haud ita tamen in vado est, quin a pure intùs latitante ea

subnasci symptomata possint, quæ *stadii tertii* calamitatem facere mox visa sunt: idque potissimum tunc, quando, salivatione deficiente, neque increfcit manuum pedumque tumor, neque aliquantisper saltem perseverat; qui tumor, ut mox vidimus, locat & recondit variolosæ materiæ reliquias, ut easdem attenuet, & per necdum planè fccas papulas paulatim expellat; imò & per fccas planè pustulas, quæ decubitu, quæ scalptu, quæ percissione apertæ, multò sæpè pure, diuque manant.

Igitur in quarto hoc stadio, si enarratis de causis vita periclitetur, liber aër, venæ sectio, vesicantia, enemata, & antiphlogistica purgantia indicantur; nec non aut aqua, aut molliens decoctum, cum spiritu vitrioli, salis, nitri, sulphuris per *campanam*, & horæorum fructuum sapis.

§. II. Verbo monui quid de aperturâ pustularum; latiùs porrò hæc explicanda est. Constitit de pustulâ transcissâ pus omne evacuari, pustulam intrâ paucas horas novo pure sub renatâ crustâ turgere, hoc evacuato, pure novo scatere ad tertiam, ad quartam, quintamve vicem; idem phænomenon apparere, si ter, quater in die, 200, 300 pustulæ ordine percindantur. Undè evidens fit ex panniculo

adiposo novum vice quâque pus ad apertam pustulam vacuumque derivari; quâ derivatione non factâ, pus in texturâ cellulosâ atque adiposâ hæreat necesse est; donec, aut spontaneâ, aut artificiosâ purgatione alvi, aliisve corporis effluviis eliminetur. Porrò quândiu expulsus de suo domicilio non est, resorberi infortunatè intra potest, sicque, ut exempla docent, vel gignere articulorum morbos, undè haud perrarò, seu temporaria, seu perpetua claudicatio, &c. sive pulmonis infartum, undè inflammatio, phthisis, dyspnœa, asthma; sive ad caput, undè paraphrosyne, cephalæa, hemicrania, cophosis, amaurosis, cataracta, hypopya varia, &c. Quibus maturè perpensis, quis non intelligit salutare homini auxilium præberi, cui per pustulas sæpiùs apertas ex cellulosa texturâ pus evacuari omne possit? Hæc ratio cur *Rat. Med. Parte II. Cap. III.* hanc aperturam cum meâ experientiâ, tum experientiâ atque autoritate variorum medicorum strenuè propugnarem. Undè, etsi vix ab inoculatoribus commendetur, in spontaneis variolis commendanda saltem est. An non illi, si in abundantioribus insitionis pustulis aperirent quoque illas, minores fortè adhuc, aut mortes haberent, aut mutilationes?

Quid, quod sic & consulitur venustati? si pustulæ aut junctim locatæ sint, aut vesicularum formâ vultum contegant omnem, neque aperiantur, diutiùs inclusum pus acrius redditur, acritudine cutim rodit, atque sæpè per omnem vitam defœdat. Sin autem educitur, & quotiescunque renatum fuerit abstergetur, contrahere acritatem non potest, nec morâ cutim deturpare, tantòque minùs, quò aperta papula ad usque ejusdem fundum aquâ & lacte tepentibus crebriùs abstergetur.

Et cùm de venustate tuendâ sermo fiat, laudanda profectò ad eamdem veterum, ac ipsius *Sydenhami*, prudentia est, ad primam mox cutis exsiccationem oleo amygdalino illam obliniendi. Ea quippe est variolosi puris natura, ut dùm sibi viam in centro pustulæ pandit, indurescat protinùs, carceremque obturet suum. Moratum ibidem cutim subjctam rodit. Emollitio laboriosa tam cum oleo, quàm cum hydrogalo, & pustulæ singulæ & universi variolosi tegminis, occasionem tollit rosionis, vixque deturpata postmodùm cerni cutis solet. Hæc autem apertura non pungendo, sed scindendo facienda est, cùm alioqui vix effluat materies.

§. III. Ad quarti stadii finem alvi purgatio necessaria est. Puris mora ac copia,

jam demonstrata, educitur sic, neve transmigratione finistrâ noceat, prohibetur. Aquæ dictæ angelicæ, aut aquæ lax. Vienn. unciæ III, IV, V, & si moveat vix, salis aut polychrestii, aut Segnetti, aut Sedlicensis, drachmis II, III, IV acuatae, persimilesve aliæ compositiones, conferunt. Tuta omninò est alterno, tertiove die, per 3, 4, 5 vices purgantis repetitio, ne quid residuum pravitatis in corpore maneat.

§. IV. Nihil verò plus venæ sectione ad omnem variolosam materiem eliminandam facit. Purgatio repetita, ut dixi, hanc sæpè exturbat de corpore totam, verùm non rarò deprehenditur aliquid reliquisse. Id ne post variolas prægressas novos generet morbos, omnium certissimè, tutissimèque præveniunt venæ sectiones. Experimentiâ certissimâ fretus hoc assevero. Non sine magnâ animi voluptate recordor collegii practici *Hagæ-Batavi*, cujus 14 annorum spatio socius fui, collegii, inquam, quod instituebamus quinque tunc *Hagæ-Batavorum* medici, *Abrahamus Westerhoff*, celeberrimus ibidem practicus, urbis senator, atque poliater; *Cornelius Henricus Velse*, cels. & reg. principibus *Arausianensibus* a consiliis, & archiater, nec non poliater, & anatomes ibidem

olim professor; *Wilhelmus Ouwens*, dignissimus in universitate Franequerâ professor, amplissimusque urbis consul; *Paulus s'Graauwen*, in Harderovicenâ universitate æstimatissimus medicinæ professor; egoque. Singulo jovis die cum de præcipuis praxeos mutuæ nostræ difficultatibus acturi conveniremus; interque alia de variolarum sequelis solliciti, efficaciora adversus eadem præsidia quæremus; contigit tandem ut cum aliquoties sanguinem in incommodis, variolas presso pede sequentibus, pblogisticotaton deprehendissemus, id tandem consilio unanimi concluderimus, ut singulis post variolas exsiccatas sanguinem detrahèremus, & si lardo crassiore tegetetur, iteratò mitteremus, ne qua variolosa materies in corpore relicta morbum ultrà generaret. Fari vix queo, quantoperè hujus instituti gavisi effectus simus, sanctèque testor, postliminio me nunquam vel minimum observasse a curatis variolis infortunium; nullos, adeò hîc frequentes, molestosque furunculos, nullum hypopyon, nullas febres lentas, tusses, artuumque mutilationes.

CAPUT VI.

De commendatâ nobis curatione planè oppositâ illi , quæ hoc in opere tradita est , quandò in Variolis vires projectæ sunt , debilisque pulsus.

§. I. **V**ARIOLÆ cum magnâ virium projectione , & cum debili pulsu , excitantem curam potius requirunt , quam evacuantem , ac proindè debilitantem. Vix scriptores invenias , qui , de variolis agentes , hoc non inculcent sedulò. Ne hisce numerosis recensendis tempus teram , instar omnium *Boerhaavius* sit , cujus epistolæ ad *Bassandum* partem , ex *Tomo V. Comm. Ill. Van Swieten* , pag. 73 , hîc referam. Postquam curam inflammatoriam biga exemplorum illustrium *Bassando* probasset ,
 » Interim monendum , inquit , accidere
 » quandoquè in hoc morbo , ut venenum
 » variolarum plus noceat , spiritus projiciendo
 » penitùs , quam inflammando corpus. Tum æstus haud adeò magnus ,
 » pulsus creber , debilis prorsùs , deliria
 » levia , virium projectio , variolæ lentæ ,
 » planæ , parvæ , depressæ , non assurgentes ,
 » tes ,

» tes , interstitia pustularum languida ,
 » pallida , certa mortis indicia : tum fœ-
 » ces alvi solutæ , cadeveroso fœtore ,
 » colore fusco , debilitantes : delirium ,
 » vox clangosa. His casibus methodus dicta
 » obest : morbus ex se lethalis. Tum rad.
 » Contraj. dr. ʒ. Serp. virg. dr. ℥. Rutæ
 » rec. unc. β. infundantur cum aquæ still.
 » rutæ lib. ʒ. Vini Rhenani unc. vi.
 » adde Sacchari dr. ʒ. Bibat unc. ʒ. omni
 » horâ fervidè ; superbibendo decoctum
 » scorzoneræ , ut excitentur vires. Dein
 » pro re natâ instituat regimen. »

Ut hîc *Boerhaavius* , ita penè omnes ,
 ut mox dixi , qui de variolis scripserunt.
 Non eas unicâ methodo tractarunt , sed inter
 temperatè & calidè tractandas distinxerunt ;
 modo autem vario ; sic ut ad genus calidè
 tractandarum multò plures referrent hi , alii
 plures ad genus oppositum : imò invenire
 multos est , qui omnes omninò variolas
 calidâ methodo tractandas esse docuerint.
 Universalem hi reddidêre calidam curam.
 Ita *Mortonus* erat , qui ob id se debere rece-
 dere a *Sydenhami* curâ scribebat , quod
 refrigerante hîc fermè ubique uteretur. An
 rectè *Mortonus* ? Saltem *Freindius* ob id
 non laudavit illum. Sic enim hic *de purg.*
in 2 var. confl. stad. pag. 24. » *Mortonus*
 » totam rationem medendi ad hypothefim

» istam de spirituum nescio quo miasmate;
 » a semetipso confectam, ferè semper de-
 » torquet. »

Ill. Van Swieten rem distinxit ut *Boerhaavius*; docens temperatam methodum in plerisque, calidam in aliquibus convenire. Videatur ejus *Comm. in §. 1398*, ubi hanc thesim multo sermone probaverat. » Monitum tamen fuit in præcedentibus, inquit, quandoquè non adesse in statu contagii febrem validam, nec calorem intensum, & tamen ingens discrimen imminere; dùm nempe contagium non agit inflammando corpus, sed vires vitales prosternit illicò. Peritus medicus fallaci hâc lenitatis specie non decipitur, dum pulsus parvum, celerem, inæqualem, anxietatem perpetuam circa præcordia, frigusque extremorum videt, & licèt reliqua omnia appareant satis mitia, periculosum admodùm fore morbum præfagit. »

Et ad §. 1384. » Verum quandoquè contingit, ut variolosum virus plus nocet vires vitales projiciendo; tum nullus quidem periculosæ inflammationis metus, nec caloris aucti nimis; æstus enim vix ullus adest, imò potiùs frigescit corpus, pulsus debilis omninò, licèt simul celer, fit, imò quandoquè præter debi-

» litatem & parvitatem pulsûs nulla ob-
 » servatur celeritas ; anxietas autem magna
 » adest , & signa dissolutionis putridæ
 » humorum brevî sequuntur , dum hæ-
 » morrhagiæ enormes , dejectiones alvi
 » liquidæ , fuscæ , debilitantes , cadaverosi
 » fœtoris succedunt , uti & maculæ li-
 » vidæ , pluraque alia funesta symptomata,
 » quæ mortem præ foribus esse nunciant.
 » Versatissimi in hoc morbo curando me-
 » dici suis observationibus hæc confirma-
 » runt. »

Et pag. 1402 , *Comm. ejusd. Tom. V.*

» Interim non in omni casu venæ sectio-
 » nem prodesse nemo dubitat : quandoquæ
 » enim in eodem hoc morbi stadio fatif-
 » cunt vires vitales , anxietas quidem
 » magna adest , sed pulsus debilis & inæ-
 » qualis , facies pallescit , extrema frigido
 » sudore madent : facile patet tunc non
 » cogitandum esse de minuendo febris
 » impetu , sed omne molimen potiùs ad-
 » hibendum esse , ut instaurentur vires vi-
 » tales. Certè celebris *Huxham* , qui in
 » priore casu venæ sectionem absque morâ
 » instituendam voluit , dum hæc sympto-
 » mata sunt , vix nimis calida posse dari
 » contendit. Numerosa vesicatoria appli-
 » canda suadet ; imò testatur se vidisse
 » largam vini calidi copiam profuisse in-

» signiter. » Dabat *Illustr. Præses*, idque *Boerhaavii* consilio, tincturam croci in hoc statu rerum, quæ & excitando prodest, & spasmos, nervorumque tumultus vi opiatâ solvit.

Videantur nunc omnes autores qui de variolis scripsêre, *Sydenham*, *Morton*, *Lyster*, *Mead*, *Freind*, *Lobb*, *Huxham*; deprehenduntur singuli hanc malignarum variolarum speciem in singulo earum stadio agnovisse, luxisse, ac descripsisse; in eo tamen a se mutuò discrepantes, quod alii hanc malignitatem in plurimis variolosorum, alii in paucioribus, alii denique in perpauca præsentem animadverterint.

Quid ergo subest causæ, quod omnes hi scriptores hanc variolarum malignitatem, alii frequentiore, rariore alii nobis referant? Forsitan unus alterve frequentem illam descripsit, quod in pejore popularitate in frequentes admodum ejusmodi infortunatos incidere casus: verum id suspicari de aliis nequimus, qui ex multorum annorum observationibus in variolas commentati sunt. Alia ergo subesse causa debet. Hanc ut capiamus, in gravissimos praxeos casus altè descendendum est. Ac pulsus in hâc malignitate primò examinandus est. Describitur ille debilis, parvus, aliquandò inæqualis, &

aut celer, aut celeritate vix peccans, cum faciei pallore, extremorum frigore, frigidoque sudore. Hic, hic pulsus est, quem veluti omnibus conspicuum notis, singulis manifestum signis, certisque insignitum caracteribus, viri clari ut talem descripsere, qui hujus letiferæ malignitatis index esset; eum autem, qui quasdam harum notas haberet, eidem malignitati aut proximiorum aut proximum dixerunt.

§. II. Versantes hinc in praxeos difficultate extremâ, quæramus ab ipsis celebrioribus practicis elucidationem.

Inter principes certè nostræ ætatis medicos collocandus *Trillerus*, *Libr. de Pleur. Ægror. I.* Hominem venæ sectione indigere censuit, quem die morbi quinto moribundum, imò mortuo simillimum esse reperiēbat, quippe » cui facies pallida, » nasus acutus, tempora collapsa, os lividum, oculi torvi rigidi & obscuri, » frigus per totum corpus, pectus cum » sterno tumidum & elevatum, abdomen » contra retrotractum, pulsus intermit- » tens, myurus, & adeò debilis, ut sæpè » vix percipi posset; respiratio planè interclusa, caput cum collo flaccidum, » pendulum, & in humeros recumbens, » vivida ubique mortis imago. . . . Mihi » verò in his supremis angustiis constituto,

» consilii que inopi, experiri tùm demùm
 » placuit, ecquid tandem tertia venæ sec-
 » tio præstaret. Jussi igitur ut pedes
 » frigentis, & jamjam morituri, calido
 » balneo statim immitterentur. Quo factò
 » dextri pedis venæ vulnus sat vastum
 » lanceolâ inflictum, ast incassum prorsùs,
 » ne guttula enim cruoris quidem prodibat:
 » idem mox tentatum in altero pede;
 » sed eodem irritò planè molimine.
 » Mandavi iterùm ut ferventior adhuc
 » aqua, imò ferventissima affunderetur.
 » Quod tantâ quidem solertiâ præstitum
 » fuit a ministris, ut bullulæ excitarentur
 » in ægroti pedibus, & epidermis absce-
 » deret; sed saluberrimo per DEUM, &
 » felicissimo eventu effectoque. Utraque
 » enim vena antea frustra percussa, nunc
 » voto nostro perfectè respondebat, fa-
 » tisque largam copiam latâ scaturigine
 » ejaculabatur; ita ut 12 & amplius vitalis
 » laticis unciaë in aquam defluerent. Tùm
 » verò mirabilem prorsùs rerum vicissitu-
 » dinem, lætamque catastrophem vidisses.
 » Mox enim a sectis venis vividus color
 » faciei, blandus calor corporis, liberior
 » spiritus pectori, & fortior ordinatio-
 » que ictus arteriis redibat, nosterque se-
 » mimortuus venator sensim reviviscebatur.
 » Sputo, sudoribus & urinâ, ad nonum

» morbi diem iudicio integro absolutus
» est. »

In viri *Ill. Halleri Tomo II. Disput. de Morb. hist. & curâ n°. 52*, penè similis cura in simili debilitate extremâ enarratur, quem vir sagax, ac prudens magni regis archiater *Cothenius* perfecit.

In historiâ pestis curæ planè similes, eæque numerosæ, ejusmodi malignitatis habentur. Nihil altius unquam medicorum pectoribus insitum fuit, quam inevitabilis perstiferorum a venæ sectione pernicies, eò quod pestis vitæ summam inferret debilitatem. Hanc medicorum opinionem ordine sæculorum recensui *Rat. Med. Cont. Tom. I. cap. X.* Sic ut in pestiferâ pulsûs viriumque debilitate, & sanguinem mittere, & occidere ægrum, idem esse, ubivis terrarum crederetur. Quum interim medicis sapientior natura ægros, eosque desperatos, spontaneis sanguinis evacuationibus sæpè curaret, non potuit tamen antiquum præjudicium profundius evellere, quam quod nonnulli, uti v. g. *Oribasius*, non quidem venæ sectione, sed scarificatione, eâque largâ, naturam imitari auderent, ac penè omnes servari lætarentur; alii in principio, modicèque, venæ sectionem tantummodò admitterent: donec demùm *Felix Plate-*

rus, veteris quamvis opinionis tenax, aliorum tamen laudaret fortunam curandi, » qui extremum in phlebotomiâ remedium » facientes, tam copiosâ sanguinis emis- » sione factâ, ut animi indè sequeretur » deliquium, se multos liberasse fateantur, » & nullam aliam, nisi vehementem san- » guinis detractionem, probent; » verùm hi in pestis principio duntaxat. Audacio- res quidam etiam in morbi decursu venam tuderunt, modò neque anthraces, neque bubones adhuc comparuissent; quæ & postea fuit sententia *Sydenhami*: tandem *Riverius*, *Botallus*, *Marescottus*, *Sinapius*, suos desperatos pestilentes, quos passim mori, si sanguis non mitteretur, mœsti viderant, etiam tumoribus conspicuis sectâ venâ servaverunt.

Ex eodem falso principio, quo in peste, venam in variolis tundere metuerunt, cum hæ, persæpè malignæ, extremam debilitatem interrent. Usus interim ostendit practicis, qui a putatâ debilitate letiferâ variolosos, in vitam redire largâ, aut uteri, aut hæmorrhoidum, aut narium fluore sanguineo pluries viderant, hanc debilitatem vene sectione curari, etiam in ejusmodi pustularum frequentiâ, ut qui admitteret scalpellum locus vix inveniretur.

Ex omnibus hisce videmur id jure conficere, ut ea quidem virium projectio detur, quam laudati autorum textus descripserunt, in quâ venam secare piaculo foret; at verò ut ea virium prostratio, quæ minimè a viribus deperditis, sed unicè ab iisdem suppressis, captivisque oritur, longè fit frequentior; sic ut supprimentium humorum copiâ detractâ, vasis & liquidis libertas se movendi, contrahendique redeat, atque vires mox appareant validiores. Ne displiceam longiore sermone, remitto lectorem in demonstrationem locupletem hujus veritatis ad *Tomum ac Cap. mox laudatum*, nec non ad *T. XIV. part. II ejusdem operis*.

Si proindè in debilitate, vel maligni morbi cujusque communis, vel variolarum, pauci existant, qui ex vero virium defectu, verâque humorum dissolutione, debiles reverà sint; & è contrario plurimi omninò habeantur, qui a suppresso sanguinis circulo debiles quidem apparent, re autem verâ non sunt: si secundo in rariore illâ verâque debilitate plerique pereant, ut notant scriptores, licèt ipsis vena secta non fuerit; & in debilitate simulatâ liberali sanguinis missione in vitam plurimi, alias perituri, restituantur; videmur meritò concludere in morborum

quorumcunque debilitate malignâ infinito plures, venâ non sectâ, quam eâdem sectâ mori: adeoque longè consultius humano generi esse, ut & in pestis, & in variolarum, & in acutorum debilitate sanguis detrahatur, quam ut in corpore metu debilitatis relinquatur.

Opponi equidem ea sæpiùs laudata felicitas posset, quâ in variolarum, cæterorumque morborum debilitate, ægri & citra venæ sectionem, & datis generosis cum ipso vino cardiacis, sanitatem adepti sunt: verùm multiplex est ad hanc objectionem responsio.

Ac *primò* quidem dico, licèt sic nonnulli servati fuerint, uno tamen ore omnes scriptores loimographos in eo convenire, quod in hoc virium prostratu datis cardiacis, venâ non sectâ, morerentur plerique. Ipsi hoc *Boerhaavius*, & *Ill. Van Swieten*, textibus suprâ allatis testati sunt.

Secundò. Ipsi illi loimographi autores, qui nec venam hoc in statu secabant, & cardiacâ consuetudinis veneratione potiùs, quàm spe sanationis porrigebant, nobis curas & mirabiles & multas tradiderunt, quas viderant, audiverantve, largam copiam sanguinis vel naturâ, vel arte profundente, peractas.

Tertidò. Pestilentium autorum illi præ-

primis has sanguinis, five a naturâ, five ab arte factas evacuationes, in pestis ac variolarum debilitate laudarunt, qui olim consuetudinis tenaces, paucos, naturam autem secuti, permultos servarunt.

Quartò. Si rariore casu a cardiacis in hac debilitate ab orco quis redimeretur, vel cardiaca, vel vina, tantâ five aquæ, five feri lactis copiâ intermissa fuêre, ut plus vi diluentium, quam excitantium fervaretur. Id porrò ex variis historiis concludere datur: vel datus fuit, ut vidimus, pro excitante crocus; qui an sæpius vi suâ paregoricâ, in malignis variolis adeò laudata, non plus quam aromate agat, suspicari licet: vel tandem homines vitæ tenaces admodum, & morbum, & methodum curandi insalubriorem superarunt.

§. III. Est ergo demonstrata inertia rationis, ob quam in debilitate malignorum morborum methodus calidior esset moderatori præferenda. Verùm alia adhuc examinanda ratio est venam in hoc statu non secandi, quæ ab humorum putridâ solutione peti solet. Quæritur ergò, an in morborum malignorum debilitate soluti in putredinem humores sint?

Hoc an verum sit, non ratiocinia, sed experimenta decidere possunt. Porrò quæ hanc rationem non mittendi sanguinem

penitùs subvertant experimenta, quæ prætereà privatè in ædibus ægrorum observavi, quæ publicè in nosocomio demonstravi, adeò numerosa sunt, ut horum enarrandorum prolixitatem hujus opusculi brevitatis vetet. Qui singula videre amat, adeat *Rat. Med. Tom. I, a pag. 60 ad 66; Parte II, toto Cap. II; Parte III, toto Cap. III; Tom. II, Cap. VI, p. 166; Tom. II, Parte V, Cap. I, pag. 212; Tom. V, a pag. 51 ad 58; & Rat. Med. Cont. Tom. I, Cap. IX toto.*

Ut autem horum experimentorum vim eventusque compendio tradam, auditores mei centies viderunt sanguinem in vario-
lis maximè malignis, in malignissimis morbillis, atque scarlatinis, idque in nonnullis paucarum ante mortem horarum spatio, vel densâ ingentique crustâ tectum, vel si crusta deesset, rubræ partis soliditate vix perscindendum; & è contrario in acutis inflammatoriis non malignis, vel nullâ crustâ tectum, vel in crassamine dissolutum, aut pulvem, nullam autem insulam formantem; longè adhuc crebriùs in priore venæ sectione crassum, in sequenti solutum, vel & vice versâ; idque aut die aliâ, aut aliâ horâ, aut sæpè in venæ sectione eadem: continuante interim inflammatione in sanitatem, in mortem, in alios morbos,

Itaque paucioribus veræ debilitatis, veræque humorum dissolutionis casibus exceptis, quos laudati supra medicinæ principes viri notarunt; experimentorum myriades hæc alia, & cum prioribus pugnantia clamantes, ostenderunt theoreticam divisionem morborum *in benignos, quibus & crassi humores, & sufficientes ad coctionem vires adessent; & in malignos, qui fatiscentibus vitæ viribus, solutâ humorum crasi, deficientibusque spiritibus; mortem minitentur*; justam haud omninò esse, sed plenam in diagnosi erroris, plenam in medendo periculi: tutiorem longè esse *Hippocratis*, quam secuti & *Sydenhamus & Boerhaavius* sunt, de morborum benignitate & malignitate definitionem; quâ *primò* benigni illi appellantur, quibus a causis communibus origo est; quorum decursus ratione durationis, symptomatum, exitûsque, naturalem servat consuetudinem; & quibus a consuetis auxiliis salus, raraque mors est: & quâ *secundò* maligni vocantur hi, qui a causâ aut venenatâ, aut violentâ nascuntur; qui consuetum non servant acutorum ordinem; qui anomalibus stipantur symptomatibus; qui ad data opportuna remedia exasperantur potius quam mitigantur; quique magnam eorum, quos prehenderint partem, occidere solent.

Sic demùm judico ex meris experimen-
tis me variolas naturales curandi metho-
dum tradidisse, & observationibus ab
inoculandi methodo mutuatis sic statu-
minasse, ut si nulla ultrò fiat methodum
utramque in variolis spontaneis admovendi
difficultas, spes summa sit fore, ut hæ,
hucusque populatrices, plurimis horum
quos invaserint, deinceps parcant. Ne
ejusmodi difficultas subsistat, omnes, ni
fallor, nervos intendi: finem impono la-
bori relatis notandis maximè experiētiis
Ill. Van Swieten in præfatione V Tomi.

» Satis magnum numerum vidi feliciter,
» qui infitionem subiverant, & toto va-
» riolarum decursu ne minimum quidem de
» ullo remedio sumpserant.

» Cibus erat ex jusculis, carnibus ju-
» niorum animalium, oleribus mollibus,
» fructibus horæis benè maturis, pane &
» farinaceis ferculis; simul concedeban-
» tur & ova in cibus.

» Habitabant omnes in palatio æstivo,
» fatis amplo: AUGUSTISSIMA IMPERA-
» TRIX omnia ad victum & lectos ne-
» cessaria curabat adesse; imò post morbi
» finem largiebatur munuscula singulis.
» Quotidiè versabantur omnes per plures
» horas in horto, antè meridiem, post
» meridiem; ad prandium & cœnam re-

» dibant domum. Curam habebat omnium
 » ex archiatriis unus, cui hæc provincia
 » demandata fuerat.

» Cùm in propinquo satis loco habita-
 » rem ipse, in quindecim juvenibus totum
 » morbi decursum vidi ab insitione factâ
 » ad sanationem usque.

» Omnia autem quæ in variolis per in-
 » sitionem productis, observatione digna
 » videbantur, sollicitè notata, publico
 » communicabuntur brevè.

» Cùm autem variolæ hæc contagiosæ
 » sint, æquè ac naturales, in pago vicino
 » arci regiæ idem morbus propagatus, &
 » illis qui naturalibus variolis laborabant,
 » concedebatur in arce locus apud priores,
 » & omnes eâdem methodo tractabantur,
 » felici cum eventu.

» Undè quibusdam nata hæc opinio
 » variolas naturales, si libero aëri expo-
 » nerentur ægri, sine remediis multis,
 » sine strictâ adeò vivendi normâ, curari
 » posse æquè feciliter, quam illas quæ
 » insitionem sequuntur.

» Confluentibus admodum variolis la-
 » borantem puellam, in arce regiâ, eo-
 » dem in loco cum insitione variolosâ
 » habitantem, & cum illis in hortum quo-
 » tidie delatam, evasisse feliciter novi.

» In pluribus variolis admodum nume-

» rosis, discretis tamen, ægrotantibus,
» eandem curandi methodum tentavi cum
» optimo successu.

» Mirabantur adstantes his ægris sim-
» plici tali curæ cedere tantum morbum.
» Sed dudum jam innotuit hæc sententia :

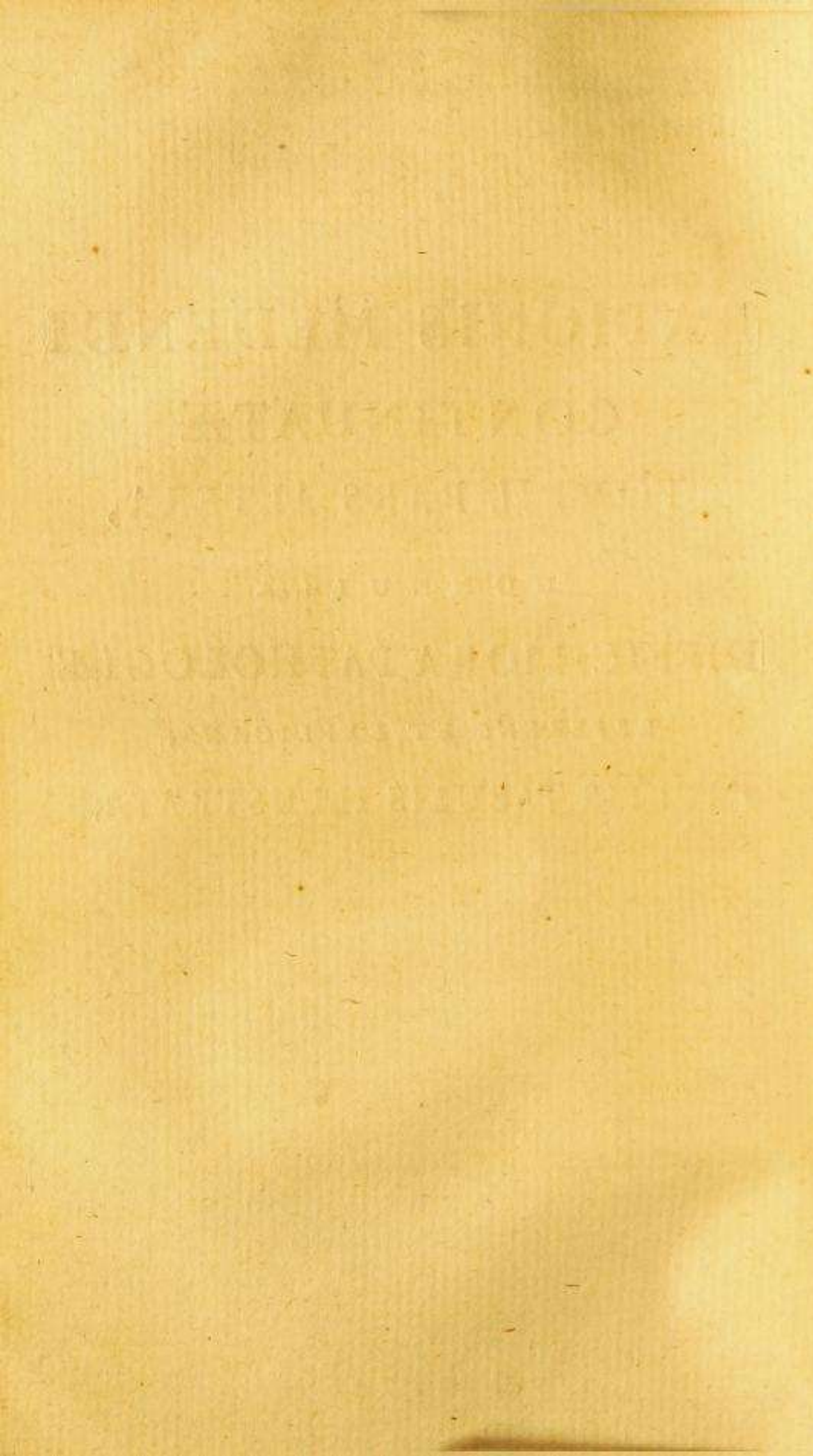
Simplex, veri sigillum.

RATIONIS MEDENDI
CONTINUATÆ
TOMI II. PARS ALTERA,

N O N N U L L A

DIFFICILIORA PATHOLOGIÆ
REFERENS ET EXPLICANS,
MULTIS TABULIS ILLUSTRATA.

PRÆFATIO.

IN hujus tomi alterâ parte mens est elucidare difficiliora quædam pathologiæ, quæ partim in variis hujus operis tomis enarrata sunt, partim, aut observationum abundantiam in idem non potuerunt inferi, aut ad propositam dissertationem inepta, in oportuniora tempora reservanda erant, aut editis denique fuere posteriora. Hæc nunc exhibeo tabulis illustrata, quibus ea, quæ sæpius verbis illustrari sufficienter nequeunt, clarâ in luce collocentur. Vitam si DEUS viresque largiri dignetur, complures

in sequens opus tabulas adornabo. Cùm enim perennis ea mihi consuetudo est, ut morientibus five ægris in nosocomio, five aliis qui in urbe suburbiisque, morborum chronicorum solamina petituri, me in nosocomio convenire soliti erant, anatomen passim publicè institutam, morborum causas indagandi, delineandi, sollicitèque de iis cum meis auditoribus conferendi gratiâ; magnam rerum mirandarum suppellectilem nobis adesse quisque facilè intelligere potest. Porrò haud contemnendum, ut puto, habebit opus usum. Quantamcumque enim laudem, atque gloriam, medicina

priscorum opera, posteriorumque, qui priorum vestigiis pressè institerunt laboribus, consequuta sit, nihilominùs artem haud infrequenter natura ludit. Vel enim causam reperit anatome, ab eâ plus minusve absimilem, quæ videbatur viventi adesse, vel quæ solitaria putabatur esse, combinata est; vel talis invenitur, ut in vitâ nulla ejusdem indicia haberi certa potuissent; vel deprehenditur prorsùm nulla; vel denique aut unica, aut geminatae, eæque notabiles ægritudinum causæ deteguntur, quarum visi nunquam viventi fuerant morborum effectus. Hæc autem nosse

interest nostri. Probi artificis est
æquè nosse quam arctis crebrò
conscribatur medicina cancellis,
quam cujus in multis sit potestatis.

RATIONIS MEDENDI
CONTINUATÆ
TOMI II. PARS ALTERA.

CAPUT I.

De calculo humano Renum, ac vesicæ urinariæ, & de variâ mutatione atque depravatione ouropoietici systematis.

CAPUT I, II & III in Tabularum expositione unicè versabuntur, & eâ quidem lege, ut si rerum in Tabulâ repræsentatarum historia in *Ratione Medendi* contineatur, lector ad eum hujus operis tomum paginamque remittatur; sin verò eam necdum hoc annum opus comprehendat, ut tunc præmittatur demonstrationi historia morbi. Caput denique quartum epicrisin singulorum dabit.

Casus primus repræsentat systema urinosum adolescentis XI annorum, cujus historiam dedi *Rat. Med. Tomo omnium primo, a pag. 78 ad 83*, quæ ibi quæ-

renda. Delineavi in cadavere justâ partium magnitudine ac situ.

TABULA I.

Figura I.

A. A. Renes monstrosi cum suâ corticosâ substantiâ.

B. B. Pelves enormes.

C. C. C. C. Puncta hæc continuantes pelvis ramos sub massâ corticosâ denotant, quam citra læsionem altiùs separare non licuit.

D. D. D. D. Volvuli, amplitudinesque variæ ureterum.

E. E. Vesica urinaria transcissa, justæ magnitudinis & crassitie.

F. Calculi situs ac magnitudo, figuraque, pondere unc. 11, unâ dragmâ mediâ exceptâ.

G. Calculi tuber exitum premens ureteris.

Figura II.

Vesica conspecta à posteriore.

D. D. Ureteres.

E. E. Vesica urinaria.

F. F. Insertio ureterum apertorum, sed a calculo compressa.

G. Tuber in vesicâ a calculo.

H. Foramen ex vesicâ patens in spha-celatum

celatum saccum, formatum ab accretione latâ recti intestini, & vermiformis appendiculæ cum superiore, eâque posteriore vesicæ facie. *Vid. Loc. supra laudatum.*

CASUS SECUNDUS. Pistor 26 annorum, dum quartum ageret ætatis annum, calculum mingendo excrevit hordei grani magnitudine. Ab eo tempore urinam reddere consuevit foetido ponderosoque glutine saturam. Debuit sæpè, eam redditurus, corpus supinare, semper cum dolore. Multis olim, multis etiam ultimis 5 mensibus frustra usus, in nosocomium nostrum illatus est, calculo secandus. Catheter facilè intrans vesicam manifestò calculum deprehendit: injectiones in vesicam ad leniendos dolores facilè immittebantur. Quo verò die lithotomia decreta esset, deincepsque ad mortem usque, neque omnis generis catheteri, neque, ut vocant, candelis aditus in vesicam patuit. Dolore enormi, frequenti febris validæ insultu, vigiliis, ac demùm sopore affectus, & 16 horarum spatio dirè cum morte luctatus obiit. In hoc corpore pallido & ab annis cacochymico, bis missus, ob immanes febres in hoc ultimo morbo, sanguis violento jactu profiliit, mox superiore parte in crustam verè pleuriticam, infe-

riore in partem vix scissilem mutatus. Hæc historia necdum inscripta *Rationi Mendendi* est : Tabula autem VII conspectum anatomicum habet ; cujus en explicationem.

A. A. Renes ; dexter autem & mole & fabricæ corruptione monstrosus.

B. Consumta papillarum substantia effusâ urinâ repleta.

C. C. In eodem dextro rene calculus magnus , & minimus : magnus autem informibus asperisque processibus , iisque minimùm tredecim horrendus.

D. D. Immanes utriusque pelves , æquæ ea quæ non calculosi renis , quàm quæ calculosi.

E. Destructa fabrica renis non calculosi , effusâ urinâ repleta.

F. F. Monstrosi ureteres , non minùs alithiaci renis , quàm lithiaci amplitudine flexuque varii.

G. G. Eorumdem ad usque vesicam amplitudo.

H. Vesica urinaria , cum uracho & vasis deferentibus.

I. I. Crassitudo transcissæ vesicæ , soliditasque.

K. Calculus suo in situ.

L. Locus calculi abrasus , in fundo niger.

M. Calculus è rene exemptus, suosque multiplices processus exhibens.

CASUS TERTIUS. *Rat. Med. Parte IX, a pag. 21 ad 29*, historiam hominis descripsi, qui octavo ætatis anno lumbos contusus, tandem cum renum calculo 40 annos natus, in nostrum nosocomium moriturus venit. Ad ejus historiam illustrandam *Tabula tertia* calculos solummodò exhibet, haud verò totum systema urinosum, quod duæ priores exhibent: erant autem renes, & ureteres haud multùm dissimiles mole amplitudineque a prioribus. Quærantur in hâc III Tabulâ figuræ non cum A. B. C. D. E. F. notatæ, sed quæ numeris 1, 2, 3, designantur.

T A B U L A III.

Fig. n° 1, 2, 3, in medio Tabulæ.

Fig. n° 1.

Repræsentantur calculi quatuor, his litteris indicati eo modo, quo in rene ad se mutuò juncti locabantur.

Fig. n° 2 & n° 3.

Hæ eadem litteræ A. B. C. D. nunc eosdem quatuor calculos, verùm & sejunctos, & aliâ facie versos repræsentant.

CASUS QUARTUS. In principio ejusdem Tabulæ III, sex renum calculi exclusi sunt, quos antequam exponam, ipsam morbi historiam paucis dabo, quia necdum relata in annuâ *Ratione Medendi* hucusque fuit. Matronæ sunt calculi, plurium infantum matris, quæ multis ab annis lumborum, inguinum, crurum doloribus vexata, jamque calculum parvum ante 17 annos urinata, tussi dein & levioribus asthmatis insultibus, & hydropi ulceroso crurum obnoxia periit tandem 19 martii 1771. Sequenti die cadaver lustrans, pectus, abdomen & artus incredibili crassitie panniculi adiposi sepultos miratus sum, cellulis ejusdem, partim oleo, partim sero turgentibus. Hydropem thoracis falsò eramus in vitâ suspicati: cor vehementer aneurismaticum, potiore universi thoracis partem explens: enormis adipis moles in laminas crassas, fibris inter se nexas abeuns, & pericardio cohærens, cavum medium inferius cameræ sinistrae thoracis explebat. Igitur non thoracis hydropi, sed enarratis mox causis, anxietates asthmaticæ attribuendæ erant.

Renes autem ingentes, habentes quo involvebantur adipem, in separatas crassas laminas, fibris autem inter se co-

hærentes, quemadmodum ad pericardium abeuntem: sic ut ambo renes cum circumvolvente adipe, altitudine pedem geometricum *Viennensem*, qui *Parifino* quatuor lineis præter propter brevior, *Rhenolando* quatuor circiter lineis longior est, æquaret; latitudine autem pedes integros duos. Ren dexter quinque calculos locabat, lævus unum: quinque calculi dextro rene conjuncti hærebant, trium pollicum spatium explentes, cohærentes autem sic cum mutatâ renum in albam atque cartilagineam massam substantiâ, ut vi quâdam undique ab eâdem avellendi essent.

Igitur in eâdem Tabulâ III, fig. A, fig. B, fig. C, fig. D & fig. E, calculos designant renis dextri.

In fig. A.

- A. Calculus primus.
- B. Superior pars, penitùs abrupta.
- B. Processus minor.
- D. Processus major.
- E. In hoc loco adhuc tectus erat cortice suo calculus.

Pondus nuc. sem. & g. XLVIII.

Fig. B.

- A. Calculus alter.

B. Superior pars abrupta.

C. Rupes in medio.

De cortice hîc parum superest.

Pondus dr. 1 & gr. XXXI.

Fig. C.

A. Calculus tertius.

B. Superior pars abrupta.

C. Latus veluti abscissus.

Pondus gr. LVII.

Fig. D.

A. Calculus quartus.

Pondus gr. XI.

Fig. E.

A. Calculus quintus planior.

Pondus gr. VI.

Aderant præterea plures lapilli triquetri, aut quadranguli, quales nephritici frequenter solent mingere. Color omnium calculorum fuscus, hinc indè griseus, & per insulas crustæ aderant portiones. Pondus adscriptum est siccorum calculorum. Atque hi in rene dextro.

In rene sinistro autem unicus calculus fuit.

Fig. F.

- A. Calculus renis finistri.
 B. }
 C. } processus ejus, seu radices.
 D. }
 E. Puncta in superficie E corticem
 integrum notant.

T A B U L A VI.

CASUS QUINTUS. Systematis urinofi depravationem multam etiam ab aliis causis quam a calculo sæpiùs deprehendimus. Exemplum sistet tabula sexta. Nondum potui historiam morbi inferre in annum opus: paucis itaque hinc illam dabo.

Juvenis variolas morbillosque, ut refert, nunquam passus, anno ætatis 12, febre primùm tertianâ, postmodùm quartanâ laboravit, febre autem liber, tumorem se habere animadvertit in latere lævo dorsi, mox infra spurias costas, eumque perpetuum. Per idem tempus perpetuò vexatus fuit ulcusculis oris interni, gutturisque. Hæc tamen non impediverunt quin anni 1766 examen subiret, & 4 aprilis laureâ Apollineâ condecoraretur.

Anno 1768, adventante vere, quotidiana eum febris cum obtuso lumbi finistri dolore prehendit: excepit hanc

continua 7 dierum, cum violento lumborum dolore, methodo antiphlogistica cedens.

Porro sub hujus febris finem tenax, foetida, ac pellucens ferè, & fundo matulae affixa materies adparuit, si multas horas urina in matulâ quievisset. In nocturnâ autem urinâ duntaxat, nunquam in diurnâ, dudum licet repositâ, observabatur hæc materies. Apurexiam duodecim dierum excepit quinque dierum febris; hancque hectica, cum enormibus nocte sudoribus. Cum res ipsi angusta domi esset, in nosocomium eum recepi 10 aprilis 1768. Post 11 dies pus cum urinâ prodire cepit, continuavitque; a quo tempore hectica febris imminuta, & tandem 20 maii sic ablata est, ut paucò cum dolore, tum pondere lumborum, nosocomio valedixerit. Nitrosa paregorica emulsa, enemata oleosa, lenia nonnunquam eccoprotica, & totius althææ cum addito syrupo violarum decocta, unice ferre potuit, unice profuere.

Eâdem æstate ad physicum in *Carinthiam* profectus, tantam opem a motu corporis, atque a necessariis ad dissita loca itineribus se tulisse testabatur, ut omnis doloris sæpè expers fuerit. Interea duxit uxorem, fortunamque *Viennæ*,

quam in *Carinthiâ*, majorem sperans, huc appulit, altum 102 graduum domicilium incoluit, quos gradus sæpiùs, diuturnioreque tempore singulis diebus ascendens, demùm domi manere, & anno 1772, mense martio febre continuâ laborare cepit. Plusquam fraternam opem & amorem illi tunc contulit egregius medicus & magnificus archiater *Stuntzer*, quocum sæpiùs deindè ægrum vidi. Defuerat ab aliquo tempore purulenta urina. Eo tempore magna pectoris observata inflammatio, anxietasque est. Quæ sensim immixta, quandò aprili mense in singulâ eâque abundantissimâ urinâ pus confertim prodiit, primò leviter, paulatim verò tam horrendè foetens, ut abjicienda urina protinùs fuerit.

Tandem & pus tussi prodiit, idque tenue, saniosum, aliquandò ichorosum, fuscum, sæpè lividum, foetore intolerabili, cum anxietate inexplicabili, febre hecticâ, marcore, insomniis, impotentiâ motûs ullius, nec respirandi facultate concessâ, nisi in lecto super transversum asserem, pulvinari teclum, corpus pronaret. Ineunte maio mense obiit. Sequenti die anatomen fecimus, quid exhibuerit *Tabula VI* monstrat.

A. Cor dextrum.

B. Auricula dextra.

C. Aorta.

D. Trachæa.

E. Pulmonis sinistri lobus superior.

F. Lobus ejusdem inferior consumptus ferè , unà cum lobi superioris interiore portione , sic ut totum hoc cavum repletum esset pure , inter lobi reliquias paucas locato.

G. Reliquiæ costarum & muscutorum intercostalium.

H. H. H. Linea hæc locum diaphragmatis exhibet ; quod ne turbaretur figura , integrum adjicere nolui.

I. I. I. I. Ren sinister monstrosæ molis , excavatus penitùs , ut vix quid ejus parenchymatis superesset.

Notandum hîc est magnum diaphragmatis foramen , quod a renis pure , renem mole suâ diaphragmati hoc in loco contiguum cum eodem primùm connectente , deindè , consumpto rene , & diaphragma sensim exedente , plumonem tandem consumente , factum est. Ita ut ren cum pulmone unicum saccum sine ullo intermedio sepimento formaret.

K. Ureter pure copioso , in vesicam sæpè non influente , in formam intestinalem conversus.

L. Ureteris ejusdem capacitas naturalis vesicam ingressuri.

M. Vesica urinaria.

Porro hæc omnia magnitudine suâ propriâ in cadavere notata exhibentur.

Nihil hîc elucido hanc tabulam, morbive historiam; post tabularum expositionem pathologicum discursum adjecturus.

Hoc capite renum ac systematis urinosi, cum a calculo, tum a pure, depravationes destructionesque vidimus; cum itaque de renibus nunc sermo præcipue fuit, nescio quo oportuniore renes præternaturales, quos in cadavere inveni, auditoribus meis exhibeam; in sequentibus enim capitulis de longè aliis rebus agendum erit. Sit itaque

CASUS SEXTUS. Juvenis 17 annorum, a peripneumoniâ ruri neglectâ ac suppuratâ, in pertinacem integri mensis tussim incidit, tumoremque percepit sibi ad anteriora thoracis nasci; ac paulò post ad posteriorem, eamque ferè mediam femoris partem, tumorem alterum. Aperto per chirurgum tumore utroque, pus effluxit abundans. Hecticus nihilominus fit, ac similem percipit tumorem in humero nasci; perseverante acerrimâ tussi. Unciæ puris octo ex aperto fluunt ad humerum tumore. Incipit purulentum cum tussi sputum, & vice versâ, Hectica sensim putridior. Nec

cortex peruvianus juvat, nec lac, nec alia quæcunque. Pustulæ purulentæ numerosissimæ toto loco quem cataplasmata ad quatuor ulcera tegunt. Consumtus tandem febre periit, post duos cum dimidio ærumnarum annos. Ab externis ulceribus via regia erat ad pulmonem dextrum. Intestini jejuni superior portio ad longum digitum ab inferiore introsuscepta, cujus nulla in vitâ suspicio fuerat: tandem renes, ut tabula exhibet.

T A B U L A V I.

Fig. II.

A. B. Ren numero unus, functione autem duplex. Non est cohæsiō, aut coalitus, sed unica in medio substantia, sic ut A. & B. non nisi unicum homogeneum viscus sit. Exhibetur posteriore facie, ut vasorum introitus exitusque pateant spectatoribus.

A. Pars dextra renis.

B. Pars ejusdem sinistra.

C. C. Arteriæ renales singulo in latere duæ.

D. D. D. Venæ renales.

E. E. Ureteres.

CAPUT II.

De variis morbis quos difformia intestina generant ; & de variis , vice versâ , morbis , qui intestina difformia reddunt.

TOMO III *Rat. Med. a pag. 346, ad pag. 356*, historiam feminæ exhibui lectoribus, quæ intestino in inguine aperto diu jacuit in nosocomio nostro, quæ eâ lege demùm curata est, ut hernia post curam observaretur, quæ bono postmodum brachierio aptè contineri in ventre potuit, quamdiu rem benè curabat mulier. Contigit hæc historia anni 1762, februario mense. Nosocomium sana egressa sæpiùs inter matutinos pauperes se stitit, auxilium contra varia mala petitura, & cum brachierii curam non haberet, eoque cinctâ quandoque in sex mensibus non esset, sæpiùs herniam recidivam passâ suâ culpâ est; & quidem anno 1768, mense novembri adeò pertinacem, ut eam in nosocomium denuò reciperem. Hic porrò jam 15 relapsus herniæ erat, ex quo anno 1762, hinc curata egressa est. In hoc

autem relapsu febris inflammatoria adfuit, leipothymia, asphuxia, &, quemadmodum in primâ herniâ, cum anno 1762 in nosocomio decumberet, & in singulo relapsu, ita quoque hâc vicê quintâ decimâ, vehementer tussivit: post laboriosam demùm herniæ repositionem consueto more tussis cessavit. Tussis hæc etiam observabatur per omnes hosce annos, quotiescunque in regione herniosâ dolor, sine herniâ, oriretur. Tandem domi suæ subitâ morte extincta est die 1 novembris anni 1771.

In cadavere sic rem deprehendimus, ut in Tab. IV repræsentato fig. inferiore.

T A B U L A I V.

Fig. inferiore.

A. Intestinum ileum sic suam formam intestinale deponens, ut saccum referret. Eodemque modo omnia intestina & ventriculus expansa in sacci formam erant, ac tympanitide enormiter ampla.

B. Intestini ilei angiportus.

C. C. Puncta hæc plagam intestini notant, quod id cum peritonæo, & margine ossis pubis concreverat.

D. Cicatrix in internâ intestini superficie, ab aperturâ ejusdem relictâ.

E. Diverticulum quod hîc ileum formabat.

F. F. Hernia femoralis, non strangulata; erat enim duorum pollicum spatium marginem ossis pubis inter, & aponevrosin muscoli obliqui externi, intra quod licebat duobus digitis liberè exspatiari. Plura pluribus ultimo in capite.

Symptomata morbi, ac subitæ mortis, herniæ strangulatæ omni dubio procul debentur. Verùm vomitus enormis adeoque inversus peristalticus motus, videntur omnem materiam, quæ ileum hoc herniosum genuerat, penitùs per superiora expulisse; quæ causa, cur nihil tale inventum, vel in hernia, vel in angiportu fuerit. Sed aër, qui plurimus intestina omnia tantâ tympanitide inflaverat, ut cordis pulmonumque motus suffocandus fuerit, undenam natus? Gangræna cum vasorum rupturâ, & cruoris nigri per intestinorum ac mesenterii superficiem effusione, putridum hunc aëra, immensumque creavit hîc; sicuti ejus per putredinem generatione novimus submersorum cadavera specificè leviora aquâ reddi. Eâdem hâc gangrænâ constrictionem herniosam solutam esse certum est.

CASUS ALTER. *T. I, Rat. Med. p. 77, 78*, descriptus morbus puellæ est,

post diram cephalæam lentè pereuntis ,
 citra vel minimum indicium ejus , quod
 in cadavere reperi , & tabulâ exhibeo.

T A B U L A II.

Fig. I.

Est introfusceptio , seu volvulus intestini ilei , ubi portio superior suscipitur ab inferiore.

A. A. Pars intestini superior.

B. B. B. Pars intestini inferior.

C. Locus ubi pars superior , unâ cum suo mesenterio suscipitur , & in suscipientem partem intrat usque ad B. alteram.

N. B. Suscepta hæc portio nunc duplo longior est in liquore servata , quam quando eandem in cadavere videramus : manet tandem adhuc ita corrugata , ut adhuc fortè in duplo , aut triplo , majorem longitudinem extendi posset , sed malumus eam suo in statu , quantum possumus , conservare.

Ad C. ubi volvulus incipit , suscipiens intestinum progreditur per omnes tres B. B. B. sic ut , ubi volvulus definit , & ad secundum B. umbra major apparet , quæ volvuli finem denotat , lector sciat esse eandem intestini portionem per omnes tres litteras B. B. B.

Fig. I I.

Est idem fig. I. Volvulus, qui quo clariùs pateat, transcissum intestinum suscipiens, & in latera reclinatum utrinque fuit.

A. A. A. Transcissa ea suscipientis intestini portio, quæ tegebat & includebat portionem susceptam: reflexa altera ejus versùs mesenterium portio non est litteris notata, ne figura turbaretur.

B. Portio intestini introsuscepta.

C. C. Vestigia eidem impressa a lumbricis tribus hanc portionem constringentibus.

Fig. III.

Ostendit hos tres lumbricos, quemadmodùm in cadavere, aperto intestino, inveniebantur.

CASUS TERTIUS. Vir sexagenarius ab annis 30 & ultra continuo ferè utebatur purgante, cum citra id anxietates enormes pateretur, vomitus, & alvi defectum. Tandem postquam vomitus frequens sub usu etiam purgantium continuo rediisset, ipsaque purgantia & alvina excrementa vomitu prodiissent, obiit. In cadavere invenimus ingentem tympaniam omnium cum tenuium, tum crassorum intestino-

rum, exceptâ portione coli a liene descendenti & ad os ilei se flectenti; quæ portio pedis longitudine vix digitum capiebat, ubi reliquâ suâ parte totâ colon hominis femur admisisset. Singularis autem erat valvuli coli conspectus, ut figura docet.

T A B U L A I V.

Figura superior.

Sine adjectis litteris patet cæci sacculus, ileique in eundem ingressus: tum & destructata ita *Bauhini* valvula, ut modicum tantummodo foramen apertum relinqueretur. Reliqua in epicrifi.

CASUS QUARTUS. Tornio aulicus ileo pluries in vitâ laboravit, eoque demum extinctus est. Cadaver in aulâ aperui, & morbi sedem mecum ferens, adhuc servo in liquore. En figuram.

T A B U L A III.

Figura infima, seu solitaria.

Intestinum colon in ileo osse sinistro una cum suo mesocolo & appendiculis adiposis.

A. Coarctatio intestini, vix stramen admittens.

CASUS QUINTUS. Sexagenarium homi-

nem nobilem, anno 1765 ictero viridi pessimo laborantem cum lapideâ hepatis duritie, plures medici curaveramus integrè decocto antiicterico pharm. Vien. pil. ex extr. Rhei. Sapon. Ven. Gum. Amm. M. P. Ruffi; postmodùm aère rusticano, aquâ Selterenâ cum lacte, ac tandem equitatione.

In quintum annum exindè sanus, fistulâ ani laborare visus est chirurgus; quo operationem chirurgicam peculiari methodo molito, ani sphincter sic feriatuſ est, ut fœces recti ad hominis arbitrium servare ultra haud potuerit.

Anno 1771 non nisi purgante alvum misit, quod ipsum, quantâcunque formâ mutatum, sæpè nihil operabatur.

Mensi decembri ejusdem anni iteratò in consilium vocatus, tria corpora semipendula in recto dilatatissimo reperi; cujusmodi plura in cadavere invenimus. Patiens autem in ileo sinistro quam maximè conquerebatur, per quod globos fœcales duros, vel transire, vel morari percipiebat, ob idque sumto purgante singulas alvi solutiones ibidem præsentiebat.

Anno 1772, febre lentâ, sputis purulentis, tandem febre hecticâ 5 martii periit.

TABULA VIII.

Figura II.

- A. Cœci intestini faccus, cum suo processu vermiculari, & ilei introitu.
- B. Flexus hepaticus.
- C. Flexus secundus.
- D. Flexus tertius.
- E. Dilatatio coli in tenuem faccum, ne relictis quidem ligamentorum vestigiis.
- F. Colon denuò angustum.
- G. Flexus linealis, isque quartus.
- H. Flexus quintus.
- I. Flexus sextus.
- K. Flexus septimus.
- L. Flexus octavus.
- M. Flexus nonus.
- N. Flexus decimus.
- O. Flexus undecimus.
- P. Flexus duodecimus.
- Q. Flexus decimus tertius.
- R. Intestinum rectum vehementer dilatatum.
- S. Sphincteris ani superstes ab operatione creditæ fistulæ ani ad pollicis amplitudinem dilatatio.

Figura III.

Justa amplitudo recti, ut in cadavere erat, cum amplissimo suo sphinctere; & excrescentes in recto appendiculæ majores, minores, pendulæ; aut mucosæ, & pressione album mucaginosum, quale perpetuò ferè ex ano defluerat, fundentes, aut minùs molles, aut duriores, colore albæ omnes. Vide epicrifin in ultimo capite.

CASUS SEXTUS. TABULA VIII.

Figura I.

Colum intestinum totum, longitudine, flexibusque præternaturalibus difforme, quale in suspenso hominis cadavere anno 1773, 10 febr. inveni.

CASUS SEPTIMUS. TABULA IX.

Figura I.

Colum intestinum, 12 febr. 1773, ex alio suspenso homine.

CASUS OCTAVUS. Femina celebs vomitum in vitâ, jamque infans & puella passa, febre acutâ cum miliaribus anno ante obitum prehensa, medio ante mortem anno vomitum ad singula ingesta, deglutiendique difficultatem experta, tandem continuâ, ast inæqualiter remittente,

febre consumpta, anno 53 ætatis suæ interiit, anno 1769, 13 nov. Cadaver sequenti die aperui, unà cum egregio practico Domino *Mathis*.

T A B U L A I X.

Figura II.

Aperto integro abdomine, vidimus epigastrium totâ parte ejus anteriore, laterali, & posteriore, repletum jecinore immenso: totum verò hypogastrium monstruoso colo: intestinorum tenuium nullus conspectus; situs autem horum post colon, omnisque infra umbilicum. Quæ & causa fuit duodeni & ventriculi ad umbilicum situs.

A. Appendiculus cœci, ducens nos punctis notatis ad saccum cœci, hic colo subjecti, & punctis unà cum ilei ingressu notati.

B. Coli intestini principium, punctis notatum, & tandem post colon reflexum emergens.

C. Coli angustia, nuda hîc conspiciunda, in cadavere autem, colo reflexo, tumidissimoque tecta.

D. Flexus coli primus, præ mole hepatis umbilico non altior.

E. Flexus alter coli deorsum, compri-
mens totum suum principium.

F. F. F. Omenti a colo ortus hic fuit in hac laterali parte, quæ olim pars coli transversa, seu superior fuit.

Ad F. inferiorem, tertius coli flexus assurgens.

G. 1. Flexus quartus coli horizontalis.

G. 2. Flexus quintus deorsùm.

H. Locus umbilici.

I. Flexus coli sextus fursùm, cum aliquâ suâ contorsione ad K.

K. Contorsio coli.

L. Flexus coli septimus deorsùm.

M. Flexus ejusdem octavus.

N. Flexus nonus.

O. Tandem ejusdem in rectum abitus.

Figura III.

A. Ventriculi corpus, formæ intestinalis.

B. Pylorus, principiumque duodeni.

C. Orificium ventriculi superius.

D. Œsophagi, tres pollices sub diaphragmate longi, flexus ferè intestinalis.

E. Exitus œsophagi ex thorace per diaphragma.

Explicationem omnium vide in epicrisi.

CASUS NONUS. Cùm de ventriculo vomente perpetuò mox fermo fuerit, addam hic peropportunam ventriculi effigiem,

continuò vomentis, tam ex vi fabricæ formæque suæ, quam etiam vitio hepatis, ut in epicrifi patebit.

T A B U L A I X.

Figura IV.

A. Œsophagus.

B. Præternaturalis ventriculi hîc loci amplitudo, & faccus prior.

C. C. Angiportus in medio ventriculi, eoque in loco plicæ, & habenæ, quemadmodum pylorus solet habere.

D. Ventriculi alter faccus.

E. Pylorus.

F. Duodenum.

G. G. In spatio punctis notato ventriculus nudus, reliquo diverticulo suo utroque mole hepatis contactus & compressus.

CAPUT III.

Ad renum & intestinorum depravationes, eam Ovarii adjiciam, cum ad pathologiam hydropis multum lucis adferat. Historiam dabo, cum nondum eandem habeat annum opus.

MULIER celebs, 28 annos nata, in nosocomium suscepta est; quæ ordinatè quidem, parcè verò menstruans, morbo acuto periculosè valdè ante quadriennium decubuit, a triennio autem & mensuris carere, & dolere in inguine dextro cepit: dolori sensim tumor se junxit, qui intra annum ventrem universum sic implevit, uti conspicitur modo. Dixit fluctuationem percipere sese. Manifestam hanc, inque epigastrio cum maximè, deprehendimus. Cùm nihil medicamenta juvarent, paracentesin in dextro latere subiit, liquidi turbidi, fusci, glutinosi, aquâ $\frac{1}{24}$ specificè gravioris, ad ignem parum coagulantis, libras xxiv educentem. Dolor post paracentesin major, maximè ad tussim, quæ in dies molestior fuit. Parum venter decrevit educto liquido, sed cum hisce doloribus brevè denuò immaniter

intumuit, cum manifestissimis indiciis liquidi fluctuantis.

Undè iteravimus paracentesin in latere sinistro, ejusdemque naturæ liquidi haud ultra libras xiv educere potuimus. Et nunc, & antea, & ad finem usque, borborygmi flatusque eam molestarunt. Anginam cepit conqueri, parvi illam faciens, cùm sæpiùs in anno triduâ anginâ, gargarismo facilè evanidâ, laborare solet: hæc verò quadriduo ante obitum nata, summæ inflammationis synanche fuit: cui cùm selectissima interna externaque auxilia minimè mederentur, & quarto die synanche sese adjungeret, febrisque in corpore hydropico adeò inflammatoria, aliàs vix expectanda, se manifestaret, venam secuimus, & sanguinis modicam copiam utroque in vasculo densissimâ crustâ in fimbriam contractâ tectam conspeximus: inflammatione atque anxietate imminutis, dolor intensus abdominis ortus est, vomitus frequens, & quinto anginæ, 13° autem a primâ paracentesi die obiit. Quod in cadavere vidimus, tabula explicabit.

T A B U L A V.

Figura I.

A. Fundus uteri valdè parvi.

B. Ejus orificium pollicis longitudine,
& pervium per totam longitudinem.

C. Vesica urinaria reflexa.

D. D. Ureteres.

E. Ovarium dextrum.

F. Ovarium sinistrum.

G. Tuba fallopiana dextra crescens cum ovario, eique accreta, cum lacero suo sine; a cavo uteri ad fimbriam suam usque egregiè pervia; XIII pollices longa.

H. Ovarium internum, excissâ ejus parietis portione. Fundus ovarii plenus tumoribus informibus, mole, figurâ, duritie differentibus, numerosissimis, ob materiam, aut evacuatam, aut effluentem, mollem, ac veluti purulentam non conservandis. Reliquam ovarii capacitatem humor explebat similis illi, qui eductus in paracentesi fuerat.

I. Vasa per totam externam ovarii superficiem dispersa. Parva hæc sunt. In aliis ejusmodi ovarii vidi eâdem proportione ampliata, quâ ovarium.

Figura I I.

Ad implendum hoc vacuum, appendiculam auriculæ sinistræ cordis pinxi, quæ in illo homine renibus calculoso inventus, cujus historiam Rat. Med. Tom. V, p. 21, ad 29 dedi.

Tandem partim curiositatis anatomicæ, partim utilitatis practicæ causâ, cum in viginti jecinoribus humanis non nisi bis licuerit cystico-hepaticos demonstrare ductus: primâ vice tamen tres, quos ostendit figura; alterâ vice unus solummodò inveniri potuit: adjiciam duas figuras, alteram hepatis hominis, alteram bovis, ut vasa cystico-hepatica clarè demonstrarentur, quæ magni viri elapso sæculo demonstrantes, malæ fidei a posterioribus, qui eadem invenire non potuêre, habiti sunt. Ad intelligendum explicandumque icterum plurimùm faciunt. Adornavit sub oculis meis ad vivum has duas tabulas egregius medicinæ studiosus *Georgius Prochaska*, cultor anatomes eximius, praxeosque solertissimus, jam verò in meo nosocomio medicinæ assistens. Monere tamen debeo non in singulo hominum brutorumque hepate facilè hos conspici ductus, ergo facilè conjectari potest cur eosdem plures negarint: multâ proindè

DE OVARI DEPRAVATIONE. 125
patientiâ & industriâ ad eorundem demon-
strationem esse opus.

T A B U L A X.

Figura I.

A. Humani hepatis lobus major.

B. Lobus minor.

C. Lobulus Spigelii.

D. Trajectus venæ cavæ inferioris.

E. Vena portæ.

F. Sinus venæ portæ.

G. Ligamentum rotundum hepatis, or-
tum ex venâ umbilicali concretâ.

H. Ligamentum est, quod erat olim
canalis oppositus venæ umbilicali in foetu,
ex sinu venæ portæ in venam cavam pa-
tens.

I. Arteria hepatica.

K. Ductus choledochus, ex hepatico
& cystico coeuns, & ne demonstratio-
nem turbaret, fursùm reclinatus.

L. Vesicula fellea.

M. M. Pars his litteris notata vesiculæ
felleæ adhæserat hepati per totum spa-
tium notatum N. N. Ab hepate igitur
separata fuit, & ad latus dextrum recli-
nata, quo ductus cystico-hepatici cons-
pici possint. Notandum autem est hanc
separationem sic factam fuisse, ut tunica

musculosa vesiculæ relicta fuerit in co-
hæsione cum hepatis parte per N. N.
notata; & partem vesiculæ M. M. sola
tunica nervea contegat. Itaque.

N. N. Jecoris pars, cui adhæferat pars
vesiculæ M. M.

O. O. O. Exitus ductuum cystico-he-
paticorum ex hepate per succedentes fibras
tunicæ musculosæ vesiculæ felleæ; qui
ductus obliquè descendunt inter tunicam
musculosam & nerveam: nervea verò,
internaque tunica vesiculæ perforata in
hujus cavum hiant. Compressa vesicula,
viaque per ductum cysticum intercepta,
turgebant & implebantur hi ductus bile
ab insertione in vesiculâ, versùs exitum
eorundem ductuum ex hepate.

P. P. P. Insertio horum ductuum in
vesiculæ cavum.

Figura II.

Est eadem demonstratio, priore adhuc
clarior, in hepate bovis, in quo quidem
semper inveniuntur, & cujus ea modo
servata pars est, quæ demonstrationi erat
necessaria.

A. A. Pars bovini jecinoris.

B. Vesica fellea.

C. C. Ductus cysticus.

D. D. Portio hepatis, excissa, quo pateat ductus F.

E. Ductus cystico-hepaticus seu hepatico-cysticus, in ductum cysticum apertus.

F. Alius ductus magnus hepatico-cysticus, obliquè in vesiculam felleam patens.

G. G. G. G. G. Similes, sed minores ductus, singuli in vesiculam patentes.

H. H. Arteria cystica, hîc ante ductum E. decurrens, qui ductus, ut totus conspiceretur, arteriæ ante illum transeuntis pars transeuns deinta fuit.

I. I. Venæ cysticæ, ex hepatis substantiâ egressæ, quum venam concomitantur fasciæ adiposæ, hîc per spatia alba designatæ.

CAPUT. IV.

Recensio omnium historiarum anatomicarum, atque earundem ad morbos quos genuerint applicatio, morborumque episcris.

§. I. **E**ST calculus earum haud planè exigua causarum, quæ gravissimis, diuturnissimisque tormentis solet affligere mortales. Pluribus autem id efficit modis. Ac 1°. quidem mole, pondere, asperi-

tate, ac mirificâ suâ horrendâque sæpè figurâ. 2°. Motu transmigrandi a renibus per ureteres in vesicam. 3°. Suâ breviori diuturnioreve in uretere alterutro morâ. 4°. Vario suo intrâ vesicam motu situque. 5°. Alcalinâ suâ acritudine, quâ a moratâ atque imbibitâ urinâ imprægnatur, ac scatet. 6°. Muci naturalis nerveas partes oblinientis & defendentis, abrasione, quam ut in pelvi, inque uretere fecerat, ita multo plus in vesicâ diuturniore suâ morâ facit. 7°. Morâ urinarum quas, aut in pelvi, aut in uretere, aut in vesicæ orificio, ne pertranseant, intercipit calculus. 8°. Calculi in ipsâ urethrâ interceptione. 9°. Calculi secessu in cystidem, quam pondere suo alicubi in vesicâ format, ita ut quodammodo extra vesicam in oblongato sacco hæreat, atque pondere vesicam, irritatione circumjacentes partes continuò vexet. 10°. Fragmentorum corticis calculi separatione, expulsionem.

Sed ipsæ hæ dolorum causæ, itidem difformitatis singularum urinosi systematis partium sunt origines. Morâ enim, & motu, & acritate, asperitateque, omnes membranaceas hæc nerveasque partes rodit calculus, vellicat, inflamat & excoriat; in tumores prætereà, aut duros,

aut purulentos convertit; tandem calculo urinam intercipiente, urina eam, quâ moratur colligiturque partem, extendat necesse est: annosus verò vesicæ hospes calculus, si sphincterem rarò obturat, vesicam irritando sic contrahit, ut hæc demùm coarctata & incrassata calculum circumplectatur, nullumque ultra vacuum colligendis morandisque urinis admittat. Multa talia vidi, aliqua cum publico communicavi, plura si vitam DEUS viresque conservet communicaturus. Intereà nonnulla æri incisa lectori hîc exhibeo.

Adolescens cujus historiam *Rat. Med. Caput 1. Tom. I. a pag. 78 ad 83*, dedi, omnia *Casus 1. Tabula 1.* quæ præfatus sum, in se expertus est. Vesica dudùm ad calculum accommodasse se ita videtur, ut colligendo lotio spatium ademerit omne; nam quod in tabulâ spatii superesse videtur, id nostra vesicæ perpendiculata sectio effecit.

Itaque guttis paucis furtim ex ureteribus juxta calculum eosdem ferè obturantem, per vesicæ orificium miçtis, ante vesicam in ureteribus, pelvibus, papillaribusque corporibus, lotium stetit omne: eo autem, quandiu renum secretoria organa adhuc agere potuêre, in hisce partibus paulatim copiosiore distendi, ampli-

ficari, atque etiam elongari easdem oportuit. Intelligitur sic cur ureteres, cum elongare se in sublime non possent, sedem elongati canalis ad latera quæsierint formamque intestinorum volvulosam æmulati sint. Erant autem ureteres toto hoc tortuoso itinere cum peritonæo, lumbos succingente, uniti forti membranâ cellulosa. Hoc in reliquis exemplis sequentibus ampliatorum elongatorumque ureterum modo eodem invenimus. Quod quam ob causam fiat paucis inquiramus.

In sano homine, aut subitâ, aut brevi morte enectô, viscera cuncta liberrima hærent, citra vel nimiam præternaturalem vicinorum cum vicinis cohæsiorem, quia transpiratione *hippocraticâ*, seu *sanctorianâ*, perpetuò manant. Hanc verò ubi aut obstructio in morbis lentis, aut inflammatio in celeribus interceperunt, pars parti accumbens connectitur, productis sæpè connectentibus fibris, aut membraneis, aut cellulosis, aut etiam verè carneis. Vide in indice *Rat. Med. in litt. A, tit. Anatomes*, hujus observati exempla plurima. Homini in nosocomio mortuo, qui & humerum longè breviorum, & in medio osse humeri pseudarthron habere visus in vitâ fuerat, invenimus os humeri quondam fractum, a chirurgo

quopiam adeò perversè repositum, ut semidigiti longitudine juxta se pars fracta quæque mutuo jungerentur accubitu, ope fibrarum crassarum, quæ suâ longitudine ac flexilitate articulationem mobilem mentiebantur. In fracturâ colli ossis femoris, ejusque integri rariore luxatione extra acetabulum, similia fibrarum ligamentosarum, articuli mentientium speciem, passim reperimus.

Tandem ineptis ad secretionem redditis renibus, urinæ materiës in sanguine manet, & febre soporosâ, nec rarò convulsivâ, ægrum è medio tollit. Sic huic adolescenti, sic singulis, quorum corruptum urinosum a calculo systema tabulis sequentibus exhibemus, contigit.

§. II. Pistoris nostri historia & anatome ferè recidit eodem. Annis 22, calculi martyr fuit. Urina frequens, pauca semper & sæpè, nisi æger decumberet, impossibilis. Lumbis, ureteribus, vesicâ, urethrâ multùm doluit. Gluten non minus foetidum quam ponderosum, toto hoc tempore passim cum suo pauco lotio reddidit. Et cum omnibus hisce ærumnis crevit corpus in proceram staturam. Tantâque cum universorum humorum cacochymiâ sanguis bis paucis ante obitum ob febrim inflammatoriam missus, rapidis-

Caput I.
Casus II.
Tab. VII

fino jactu exsiliit de venâ moxque crustam verè *πλευριτικοτάλην* formavit. Lithotomia decreta fuerat; aptissimi verò huic operæ viri intrare in vesicam nēque omni genere quidem catheterum, nec conductore potuēre; mansitque impossibilis res, toto triduo, quod homo adhuc vixit, quæ adhuc pridie tentatæ sectionis possibilis ac commoda fuerat.

In hoc juvene calculus in rene & in vesicâ fuit, utro verò in viscere prior, in incertis est; saltem quarto ætatis anno jam calculum minxit, & symptomata calculi vesicæ perpeffus est.

Calculus irritasse vesicam suam vehementer videtur, inque tantam cūm crassitiem, tūm parvitatem redegisse. Vesicæ crassitudo videtur ureterum intra vesicam exitum sensim coarctasse, ut paulatim minùs, posterioribus verò septimanis guttulæ paucæ duntaxat mingerentur, & secreta in dies urina ureteres paulatim, dein pelves, tandem corruptos renes ampliaverit.

Calculus vesicæ sæpè ejusdem orificium occlusit, eo verò, indè resupinante ægro, remoto, urina suppressa profiliit; in erecto corpore calculus à fundo vesicæ in orificium relapsus, miētum ferè omnem stitit.

Gluten calculosorum mirabile quid est,

nec glutini in reliquis corporis locis simile. *Vid. in Indice*, quid variis in annui operis locis de hoc glutine experti, & commentati simus.

Sed hæc vesica catheterem commodè admittens, pluriesque in die olei lini injectionem, cur omnem negavit calculum secturis aditum? Hoc subita inflammatio urethræ, & vesicæ orificii, profatarum, circumpositorumque musculorum efficere potest; hoc & spasmus: cum verò inflammatio nulla hîc inventa sit, spasmum, seu tetanum sphincteris vesicæ hujus in causam statuendum esse necesse est: qui tetanus quandiù in vivo homine persistere, quotque etiam aut horis, aut diebus superesse a morte possit, vide experimenta nostra indicata *in Indice*.

In tantâ cacochymiâ notemus corporis incrementum in proceram elegantemque formam: sic ut morbus dudùm solius systematis urinosi fuerit, citra materiæ acrioris ex eodem in reliquos humores resorptum: resorptu demum facto, universi corporis cachexiam & cacochymiam facilè nasci debuisse intelligimus.

Verùm aliud in nostris observationibus & experimentis, frequens phænomenon manifestò confirmatur: scilicet in ho-

minis debilissimi, semimortui, summè cachectici atque cacochymici, sanguine bis misso, inflammationis summæ, quæ in homine mox antea sanissimo, & validissimo attritui adscribi solent, signa testatissima. Vid. *Indicem* sub titulo *sanguinis*. Confirmabit idem historia mulieris hydropicæ in *Cap. IV.*

Caput I.

Casus III.

Tabula III.

Fig. 2, 3,
in medio

Tabulæ.

§. III. Ferè consimilis est historia prioribus: renes magni, ampli ureteres, calculi verò renis solius, nullus vesicæ. Undè cùm data in prioribus causa amplificatorum ureterum, pelviumque renalium a calculo vesicæ locum non habeat, ea quæritur, quæ idem hîc phænomenon genuit causa? Et hæc, & §. V secutura historia evincunt plures hujus esse, præter vesicæ calculum, causas. Sanguis in hæmorrhagiâ renum non tam rapidè per tortuosam viam suam inter vesicæ membranas subire vesicam potest, quam à rene sæpè in ureterem infunditur: undè in grumos concrescat necesse est. Urina postliminio secreta, unà cum trombo amplificat canalem; causaque iterata pluries, demùm fibras orbiculares ita effeminat, ut contrahere se nequeant ultra. Adde puris enormis per inferiora secessum: hoc enim & copiosum, & sæpè crassum, viam obturare, causamque amplificati canalus ponere debuit.

Verùm eidem homini alter ren nec pus habuit, nec calculum, & ureter ejus, licèt priore minus, aliquantùm tamen dilatatus præter morem fuit: quæ demùm hujus causa? Difficilior hîc responsio est: sin tamen consideremus hominis hujus renem dextrum lapsu annorum urinæ secretioni ineptum redditum fuisse, ac proindè renem sinistrum utriusque debuisse munere fungi, an abundantior lotii excretio extendere sæpè suum ureterem non debuerit? Præsertim si & trombi, & pus crassum, aliquantisper in vesicâ morando, exitum ureteris sinistri in vesicam obturarint? Notemus tandem hîc a mali principio, ad ejusdem per letum finem, annos 32 elapsos esse.

§. IV. Ex datâ historiâ cap. I, constitit calculosum morbum perantiquum fuisse, cùm elapsis 17 ante mortem annis calculum minxisset matrona, & a quot retrò annis renum laborasset dolore ac pondere vix meminisset. Hîc denuò advertimus in calculosâ ac purulentâ diathesi systematis *εσποπρωτινικου* corporis torositatem, adipisque abundantiam. An igitur id, quia venæ nil ferè aut acrioris urinæ, aut corrupti puris, resorbeant? Et an ab ejusmodi demùm resorptione hecticæ febres & mors? Hæc verò mulier non unâ hac

Caput I.
Casus IV.
Tab. III.
Fig. A, B,
C, D, E, F.

causâ mortua est. Et anevryfina cordis, & formidandus ad pericardium adeps, functionem extinxere vitalem. Quæri posset, num calculi hi à fabricâ papillari, & pyramidali renum, multiformem suam figuram mutuarint? Minimè cum renum structurâ convenit, si cum *Eustachii* rene *excarnato*, ut vocant, calculorum forma conferatur: quin & in eâdem hâc tabulâ excusi calculi casus III, aliam omninò figuram adepti sunt.

Caput I.
Casus V.
Tab. VI.

§. V. Capite I, Casu V, demonstrata renis depravatio a pure fuit, illis qui a calculo priùs demonstratæ fuerant, partim similis, partim multo deterior. Renis sinistri calamitas viginti annis hominem torfit, & simulatâ subindè sanitate, graviùs leviùsque passim afflixit. Materies intermittentis febris, aut non cocta, aut in vasis angustioribus, quam quibus traduci posset morata, leviozem renis inflammationem ac suppurationem formasse videtur; renis autem parenchyma pure sensim erosum, in ulcus conversum, tantam sæpè puris copiam per ureterem suum ad vesicam misisse, ut per ejusdem ad vesicam exitum traducere citò omnem non posset; adeòque repetita sæpè hâc retardatione ureterem sensim sic amplificasse, ut haud minus hic distentus appareat, quam a

calculo priores. Quin & puris crassiores portiones, exesaque renis ramenta obturare aliquandò ureteris finem debuerunt. Ren demùm pure sæpè oppletus, & superiore haud minus, quam inferiore parte erofus & excavatus, materiem ultra non habuit, quam pus acre eroderet, undè rene monstrofo supernâ parte cum diaphragmate dudum unito, (quale quid supra jam vidimus non perspirantia viscera passim moliri) pus ipsum diaphragma erofit, eoque penetrato, ipsum ferè totum lobum finistrum pulmonis, superiorisque lobi partem consumpsit; sic ut unicus faccus pollices *Viennenses* decem longus, tresque circiter latus, putrido pure plenus hic inveniretur.

Quam extraordinaria iterùm hîc purulenti pulmonis, phthiseosque putridæ causa! Cùm in ipso magno sacco pus foetidum apparuit, non miramur pure hoc, exesis bronchiis resorpto, sputa haud minùs quam lotium oluisse.

Prospectus hujus tabulæ omnia miranda autorum explicat, qui & hepar, & intestina, & ventriculum in thorace invenerunt. Ipsum diaphragma inflammatum, & supuratione, vel foraminulo patulum, multam intestinorum molem transmittere, ut annulus parvus abdominis in herniâ po-

test. Hepar naturaliter cum diaphragmate unitum, si suppuratione perforatum diaphragma fuerit, locari intra thoracem, parte saltem suâ, potest. Et cum pulmo in hoc casu anxietate, tussi, sputo purulento, aliisque afficiatur ærumnis, veram harum causam in vitâ perpetuò ignoremus necesse est.

*Casus VI.
Tab. IV.
Figura II.*

§. VI. Peripneumoniam suppuratam vidimus ulcere ad ipsa inferiora thoracis externa integrè curari, pure omni per hanc viam egresso & consolidato pulmone; idemque conspeximus in puellâ, nato ejusmodi ulcere ad cristam ossis ilei. Ulceribus ad inguina, vel ad tibias *Hippocrates* notat curam hujus morbi obtineri; ubi verò pessimo omine pus coxe articulum petivit, advertit ille subitò ejus absorptionem fieri, assumi a renibus, & totum cum urinâ crassâ, albâ, & dum redditur jam turbidâ sic eliminari, ut redeat integra salus. Juvenis noster de quo hîc agitur, haud ita felix fuit. Pus a pulmone ad pleuram affixo pleuram erofit, atque ope cellulositatis varias corporis peragravit regiones, acrimoniâ suâ tunicam cellulofam exulceravit, puris & magnam evacuationem per tot ulcera externa fecit, & simul multâ suâ parte resorptum, partim pulmonum sputis ejectum fuit,

partim letalem febrim hecticam generavit.

Renes porrò , non quod ad morbum quid fecisse credam , sed quod , ubi de vitiis urinosi systematis hoc totum caput agit , locus oportunior non sit quo singularis hæc eorumdem fabrica describi , tabulâque depictâ exhiberi posset , hîc exhibeo.

§. VII. Ut systematis urinosi vitia quædam , Caput I demonstraverat , sic ea systematis intestinalis Cap II dedit. Orditur a notabili historiâ descriptâ *Rat. Med. Parte VII, Cap. IV*, quæ tota meretur legi , ut & anatome historiam morbi elucidet , & morbus anatomen. Confirmavit anatome ea exempla , quæ laudato mox *Parte VII, Cap. IV*, ex Bibliothecâ Medicâ collegi: ac 1°. quidem loca inflammata inter se coalescere , ut hîc intestinum ileum cum peritonæo. 2°. Inflammatione in suppurationem conversâ , in hoc coalitu mutuos consumi parietes , & pus ad exteriora per texturam adiposam , cellulofamque , vel eodem in loco , vel in longè diffito formare tumorem. 3°. Tumore in eodem loco , ut hîc , aut arte , aut naturâ patulo , aditum in ipsum viscus affectum patere , ipsumque id directè per exteriora pure exone-

*Caput II
Casus I.
Tab. IV.
Fig. ult.*

rare se suo. 4°. Intestinum ileum hîc loci suppuratione consumtum, adeòque apertum fuisse, & sua, cùm semicocta alimenta, tùm ipsa fœculenta pepulisse foràs. 5°. Proindè ipsam stercoream materiem in intestino ileo jam formari, cùm per hoc foramen prodierit abundè. 6°. Multa minus benè & in ore mansa, & nec in ventriculo, duodeno, jejunoque digesta, demùm intra trihorium cruda atque immutata, in ilei intestini cavo deprehendi. 7°. Ideòque difficilem adeò esse ejusmodi aperturæ consolidationem, ut frequenter per omnem postmodùm vitam maneat hîc factitia anus. 8°. Mulierem nostram feliciorum quidem ob integram ulceris consolidationem fuisse; evitari tamen in eâ intestini cum peritonæo integumentisque cohæsiõnem, concretionemque, non potuisse. 9°. Ileum eo in loco angustiorum eâ de causâ fieri. 10°. Ad hunc angiportum dura, nec coctibilia alimenta morari & vel morbum ileum generare, vel in dilatato nimium ante angiportum intestino appendices, atque ramices formare. 11°. Confirmari hoc exemplo, quod de subitâ intestinorum in gangrænam conversione, meris cùm aliorum, tùm propriis meis observationibus, *Parte XIV, Sect. I, Capite III*, demonstraveram.

12°. Hanc gangrænam, eamque pessimam, latissimamque, & herniosam constrictionem solvere potuisse, & tympanitide monstruosam intestinorum, factitio aëre, reddere molem. 13°. Post ejusmodi aperti intestini curam, diætam prudentem ac salubrem, sicubi unquam, necessariam esse; ne ab excitante causâ vel levissima prædisponens causa excitetur, ileumque morbum forment unitæ.

§. VIII. Casus alter Capitis II, stupendam introsusceptionem intestini ilei refert spectatoribus, quam *Tom. I, Rat. Med.* descripsi. Fortè explicatio ibidem data vera est; fortè dudum ante letum introsusceptio adfuit, nec multum nocuit, cum, parte superiore intestini introsusceptâ, & ad introsusceptionis finem apertâ, chylus commodè potuerit a C ad secundam B, adeoque ad reliquam liberam intestini partem pervenire. Stylus enim commodè per interceptam partem ad usque finem penetrabat se, licèt vermes eandem coarctarent. Hi porrò si in vitâ se ita circumflexissent, partemque susceptam constrictione imperviam reddidissent, letalem ileum effecissent. Hanc demonstrationem iteravi pluries auditoribus meis: fervo enim volvulos ejusmodi plures, imò duos tresque in eodem cadavere repertos,

Caput II.

Casus II.

Tab. II.

Fig. 1, 2, 3

dum intestinorum functiones ad mortem usque illæsæ fuissent.

Cap. II. §. IX. Ex brevi enarratione in *Cap. II*,
 Casus III. *Casu III*, factâ, constitit ægrum vitam
 Tab. IV. suam 30 & ultra annis protraxisse pur-
 Fig. super. gantibus; quibus carere se non posse tristi
 experientiâ didicerat, præcipuè quandò
 objurgantibus medicis, quod naturalem
 desidendi conatum deleret frequentia pur-
 gandi, horum usum vel tantillo distulerat.
 Videtur demùm præ convulsione, fora-
 men cæci intestini coarctante, ab iliaco
 morbo, in *miserere me!* terminato periisse.
 Quam abscondita & conclamata causa
 morbi! Mirum autem hoc peculiariter ha-
 buit, quod ilei intestini paucam, coli plu-
 rimam fecem bona copiosaque bilis aptè
 tingeret, ad usque suum flexum lienarem:
 indè verò angustissimum plus pedis lon-
 gitudine redditum idem colon meram
 albam materiem, sebi, & hinc indè bo-
 laris terræ in modum contineret. Hæc
 verò cur alba, cùm bilis flava, eaque
 multa, excrementa probè tingeret usque
 ad hanc intestini angustiam? An forsitan
 multa clysmata lactea, aut albi cætero-
 quin coloris, in ultimo morbo injecta
 fuère? Cùm ultimis diebus ad consulta-
 tionem vocatus non fuerim, sed ad ana-
 tomen tantùm, quid gestum, adhibitum-

que fuerit ignoro. An verò in hâc contractâ intestini parte sic mutata esset glandularum intestinalium natura, ut pro smegmate vix colorato, albam secreverint materiem? Hæcque ideò nunc alba, quod ultimis diebus excrementa flava hâc viâ, haud amplius transfierint? Dat igitur hæc anatome causam colicæ, vomitûs, alvi deficientis, & repetentis crebrò ilei morbi, annosissimam ceterisque causis rariorem.

§. X. Ilei morbi causa in intestinis *Caput II.*
 reperitur ubicunque locorum. *Partibus X Casus IV.*
 & *XI* pluribus tabulis hoc notavi, idque *Tab. VIII.*
 in colo intestino præprimis. Homo, cu- *Fig. 2 & 3.*
 jus valvulam tulpianam *Tomo XI* in ul-
 timâ tabulâ depinxî, sedem annosioris
 sui morbi iliaci ferè eandem habuit, quam,
 cujus nunc in colo repræsentato, tornionis.
 Sæpiùs in vitâ insultum tales patiuntur
 morbi, ubi cruda & indigestilia ejusmodi
 opplent angiportus. Sic hic, sic ille homo,
 de quo *Parte XI*, sic etiam vir cujus
 mox foramen parvum pro valvulâ coli
 conspeximus, sic tandem mulier cui in-
 testinum apertum in inguine fuerat. Mi-
 nima peccata in diætâ graviter luunt, &
 tandem anxîâ morte solvunt.

§. XI. Primò notamus in hâc anatome *Caput II.*
 hepatis modicam molem, & naturalem *Casus V.*
 mollitudinem, quod idem viscus, septem *Tab. VIII.*
Fig. 2 & 3.

ante obitum annis , & molis enormis , & lapideæ duritiei deprenhenderamus , viridisque , ac penè nigrescentis , icteri diuturnioris causam inveneramus. Quis tantam nobilissimi viri emendationem sperasset , annorumque quinque salutem? Consequitur indè id , ut spem ferè nunquam abjicere totam debeamus , gnari quid exposita in *Cap. II, Casu V*, methodus , favente Altissimo , effecerit. *Secundò* autem depravationem coli intestini rectique tantam invenimus , ut enarratione nemo eandem capturus esset , ni adjecta figura explicaret. Eâ verò inspectâ , intelligitur mox cur postremo vitæ anno alvus , non nisi purgante , eoque variato , solvi potuerit? Nimirum propter tot coarctationes , dilatationes , sibique mutuò implicitos , atque hinc succubos , hinc incubos flexus. Capitur cur in ileo sinistro alvum retardari , eamque brevè futuram globorum fœculentorum , se per coli angustiam , ad M. succubam , promoventium motu præsciri oportuerit? Ipsa figura hoc docet. Equidem mutata sæpè per motum intestinorum hæc intestini in intestinum ad M. compressio fuerit necesse est ; sed causæ huic ferè pares in colo alibi erant , ut alvus vix mobilis esset ; & postremo vitæ tempore quo æger ex ileo sinistro futuram

alvum

alvum prænoscebat, videtur ad M. compressio fuisse perpetua. At monstruosa recti intestini amplitudo quam causam agnovit? Quam tantus etiam sphincteris hiatus? An infortunata, sive veræ, sive putativæ fistulæ sectio, quod etiam dexterrimis chirurgis quandoquæ contingit, hinc plus læsit, quam consolidari postliminio potuit? Admirationem excitat recti intestini hic ad vivum delineati immensa capacitas, dum retardari in eodem fœces, ano ad pollicem integrum perpetuò hiulco, minimè potuerint. Profectò a fœcibus retardatis tanta non est nata capacitas. Morbidum toto tractu colon dilatatione, coarctatione, serpentinoque flexu, propagavit in rectum usque vitium dilatationis, & tunicæ villosæ ac rugosæ depravationem. Præterquam quod singula quæque pars in corpore humano humorum, aut affluxu, aut morâ mirificè degenerascere, idque alio in aliis atque aliis modo, in cadaveribus frequenter reperiatur.

§. XII. Alius iterum modus difformi- *Caput II.*
tatis coli, per se apti nati ad numerosos *Casus VI.*
morbos colicos, iliacos generandos, *Tab. VIII.*
tum thoracem arctando dyspnœas, ven- *Fig. I.*
triculum premendo irritandoque vomitus,
cardialgiam, &c. dolores lumborum per
coli in dextrâ reflexum. Quid porrò ho-

rum homo sustinuerit ignoramus, cum eundem ante privatum desperationis patibulum nunquam vidissemus.

Caput II.

Casus VII.

Tab. IX

Fig. I.

§. XIII. Figura hæc coli ad B, C, D, G, F, K, M, occasionem frequentem præbere oppletis intestinis debuit, colicæ clausæ, ilei, lumbaginis, flatuum per superiora enormium &c. Verùm æquè parum, quid huic, quam quid proximè priori in vitâ contigerit novimus, ejus cadaver non nisi post laqueum voluntarium nacti. Operæ pretium duxi tamen monstrosum hoc utrumque colon æri incidi.

Caput II.

Cas. VIII.

Tab. IX.

Fig. 2. & 3.

§. XIV. Inspectâ hâc figurâ cum intestinorum, tum ventriculi, non erit symptomatum morbi quærenda è longinquo origo. Hanc primùm quæro in jecinoris immensitate. Cùm tantæ molis viscus æquè ad anteriora ventris, quam ad tergum, sensim ventriculum, pancreas, intestinaque omnia, ad ima ventris depresserit; ventriculum deprimi & œsophagum multùm elongari necesse fuit: quam elongationem dudùm in cadaveribus experti, postmodùm, magno opere immortalis *Morgagni* luce donato, confirmatam vidimus. Depressa intestina sub umbilico, eaque multùm aut chylo, aut aëre, aut fœce distenta, horum per suum cavum

transitum retardarunt, aditum novo chylo negarunt; undè quæ ventriculus dein recepit, si pauca, seriùs; si multa, ocyùs vomitu debuit ejicere. Undè etiam monstruosam formam induere intestina oportuit; quam folius coli hîc exhibemus. Difficilis mulieri, eaque perpetua deglutitio, ab œsophagi longitudine petenda est: aliquandò enim per varium intestinorum motum, erecto præprimis corpore, œsophagus valdè extenderetur, angereturque oportuit: jacenti verò, cùm totum intestinorum cum hepate pondus versùs superiora devolveretur, relaxari œsophagus, inque intestinale formam volvi debuit. Utroque in casu difficilis deglutitionis ratio erat manifesta. Undè etiam qui vomitus ad minima quæque deglutita observabatur aliquandò, a difficultate vel per volvulos œsophagi relaxati, vel per ejusdem distracti arctitatem in ventriculum perveniendi, oriri debuit. Novam hîc accipit pathologia læsæ deglutitionis causam.

§. XV. Dedi hujus mulieris, cujus *Caput II.*
 ventriculum *Tab. IX, Fig. IV* refert, *Casus IX.*
 historiam *Parte XIV Rat. Med. a p. 46* *Tab. IX.*
ad pag. 53. Ventriculi hujus depravationis causa hepar fuit utroque lobo epigastrium replens, & intestina crassa infra

umbilicum, etiam in jecorario ac splenico flexu deprimens. Contenta indigesta angiportus in medio ventriculo haud facile admisit sæpè, & appulsu eorum irritatus, spasmodicèque convulsus, vomitum debuit ciere. Quæ ceterum ex angustia hâc in latum collecta fuere, non rarò in libero inter utrosque lobos jecinoris spatio, ab incumbente hepate impedita fuerint, ne pylorum peterent, necesse est: adeòque accumulata & retardata, vomitum iterùm excitare debuerunt. Ipse demùm pylorus inter tumidius colon, ipsumque jecur comprimi potuit, ne quid transmitteret; quæ tertia vomitus hîc causa.

Omnes hujus secundi capitis casus numero novem, quàm varias, quàmque multiplices continent causas vomituum, cardialgiarum, colicarum, flatibus, materiâ, compressione, inflammatione oriundarum? Quot causæ rarioris, imò potiùs deficientis alvi! Quàm frequentes ilei morbi, ejusque repetentis, ac demùm occidentis fontes! Interim hæ omnes ejusmodi morborum origines signis carent pathognomicis, ut easdem ne vix conjectando assequamur. Imò haud rarò in cadavere deteguntur, dum eorum, quæ gignere symptomata necessariò in vitâ

debuissent morborum, aut parùm, aut nihil, incomprehensibili naturæ ordine, generent.

Ars profectò nostra inepta sæpè stat ad similes ejusmodi morborum causas. Quò frequentiores in lustrandis cadaveribus sumus, eò causas morborum atque symptomatum & numerosiores, & insuetiores detegimus, crebresque tales, quas pathologia morborum causis necdum adscripsit. Prætereà & per exempla hæc & per præcedentia, perque universam historiam medicam, magis in dies magisque convincimur morbi cujusque diversa symptomata rectè ab eâdem origine rarò quæri; cùm in cadavere vix unquam unica modo pars, sed plures plerumque simul afficiantur. Estque hæc toties iterata *Morgagni* in eos animadversio, qui hydropem pericardii, hydropem thoracis, ac varia cordis majorumque vasorum vitia, determinare in vitâ, ægrorum certò se posse arbitrantur. Viscera utique, singulæque corporis humani partes, signis affectûs sui pathognomicis persæpè carent, signaque diversa, imò opposita non perrarò habet idem origine morbus; & qui morbi forsitan, si soli adessent, genuinis signis haud penitùs carerent, jam partibus pluribus affectis, sic inter se mutua sua signa confundunt, ut

principiis morbi non nisi quamdam probabilitatem relinquunt.

Caput III.
Casus I.
Tab. V.
Fig. I.

§. XVI. Praxi utilem duxi geminæ historiæ *cystici hydropis*, cujus utriusque dubiam indicationem rogo ut lectores mei adjicere ad illa dubia velint, quæ in *Indice ad litteram H* indicavi. Ut autem eum priorem tradam, cujus faccus tabula hîc ad marginem indicata, unâ cum morbi historiâ descriptus ac delineatus fuit; notabo primùm fluctuationem in cystico hoc hydrope tam ante priorem, quam ante posteriorem paracentesin, haud secûs a nobis, quam ab ipsâ ægrâ, perceptam adeò manifestam fuisse, ut in vero ascite nunquam manifestius. Et cum vires minus valentes, catameniorumque cum incepto morbo adesset defectus, quæ duo in cystico hydrope rariùs deficere observantur, ascitici, quam cystici hydropis tumor similior erat. Asciten tamen ne certò certius pronuntiarem, vetuit dolor, qui unâ cum cessante menstruo fluxu ad inguen dextrum nasci ceperat: vetuit junctus deindè dolori tumor: vetuit & tumoris ac doloris, lentum primo alteroque anno, subitum anno tertio incrementum; sic demùm ut universum expleret abdomen. Undè vel in tubâ dextrâ, vel in ovario dextro sedem

RECENSIO HISTOR. ANATOM. 151
originemque mali suspicari facilè quis
potuisset.

Ambigua ergò diagnosi fuit, quæ signis
quidem posterioribus hydropem cysti-
cum, prioribus autem asciticum indigitans,
dubiam prognosin, dubiam indicationem,
dubiamque curationem post se reliquit.

Porro quamvis libro supra laudato
exemplis sanè non paucis edoctus, sta-
tuisset in ascite, quam in cystico hy-
drope, tutiorem paracentesin esse, imò
leti maturioris in cystico effectricem esse
accusassem; nihilominus illam in hâc
feminâ suadentibus assensui; & quidem
primò, quòd ab internis auxiliis in dies
pejorante morbo ad valentius, si quod
daretur, confugiendum auxilium esset,
antequam vires magis considerent. *Se-
cundò*, quòd argumenta testantia asciten
iis essent, quæ cysticum hydropem insi-
nuarent longè fortiora. *Tertiò*, quòd ex-
perimentis acceleratæ à paracentesi mortis
cum iis aliorum collatis, prognosis fu-
nesta mea multùm mitigaretur; binis
recentioribus extantibus exemplis fortu-
natæ admodùm in cystico hydrope para-
centeseos. *Quartò*, quòd aliquandò cysti-
tico hydropi jungatur ascites; cujus eva-
cuatâ lymphâ, cysticus faciliùs toleratur.
Morte nihilominus, eâque celeri, sequente,

dolui repetitas meas experientias denuò tristi hoc exemplo confirmari, deque industriâ evulgo id, ut vel in pene certo, vel in dubio hydrope cystico, aliquantùm ad easdem attendatur.

Alter hydrops cysticus mulieris erat, quæ post laboriosissimum in 45 anno ætatis partum in eundem lapsa, demùm anno hydropis sui 23 me petitura consilium convenit. Asciten quidem fluctuans percussione abdomen innuebat; at verò cùm & prava signa inveterati ascitis deessent, & hydropis cystici facilè tolerati, ceterasque functiones vix lædentis, bona signa adessent, huncque mulier 23 annis ferè inculpate tulisset; non ob unicam fluctuationem asciten, sed ob plura alia signa, & cysticum eum esse conclusi, & sex annorum spatio quo talem palliavi. Tandem hydrope intercute corporis universi adjuncto periit. Elapsis 25 a morte horis, cadaver aperui.

Hydrops intercus in putredinem conversus in bullas solverat, ubiquè ferè, epidermida. Ut interiora paterent, eduximus paracentesi 86 libras, exactè mensuratas, non foetentis aquæ, sed mucosæ, ac colore subfuscæ. Saccum formabat exteriorè suâ tunicâ ovarium dextrum, idque scirrhosum. Solito tenuior iaccus erat,

in anteriore ac superiore parte perquam tenuis, & cum peritonæo anteriore arctissimè concretus.

Intelligitur ergo, cur cystide hydropici aliquandò eam exhibeant quæ asciticorum est fluctuationem. Vel tenuis faccus est ut motæ percussione sacci aquæ, in admotam percutientis medici manum facilè redundant; vel in ascitis undâ faccus natat.

Ad faccum accrescens fallopiana tuba cum eo creverat 13 pollicum longitudine, & a principio ad finem tota pervia, in priore feminâ, in posteriore verò adnata quidem marsupio eodem modo inveniebatur tuba, sed brevi itinere, & destitutâ cavitate. Posterius hoc facilè capimùs; prius minus. Adnascens ovario tuba extenditur plus minus cum illo, & in peritonæum perpetuò pressa complanatur sic, ut cavitas mutuo laterum tactu deleatur. Sic lege ordinariâ fiat semper oportet. Cur ergo in priore feminâ, & in tantam longitudinem crevit, & sine liquore intùs distendente potuit in perpetuâ compressione ad peritonæum cava mansisse?

§. XVII. Aneurysma, ceu herniam *Caput III.* vides auriculæ cordis sinistrae notabilem, *Tab. V.* musculosam; quæ si vita fuisset longæ-*Fig. II.*

vior, fore ut immaniter augenda, actionesque vitales turbatura fuisset, jure suspicamur. Cuinam verò ad vitalium partium labores ejusmodi causa in mentem veniret?

§. XVIII. De demonstratione ductuum hepatico-cysticorum satis in tabulâ explicandâ dixi. Ictero explicando inferviunt. Hos olim viri clari descripsere: cùm aliquandò difficulter detegantur, negarunt alii hosce existere. Adfunt tamen.

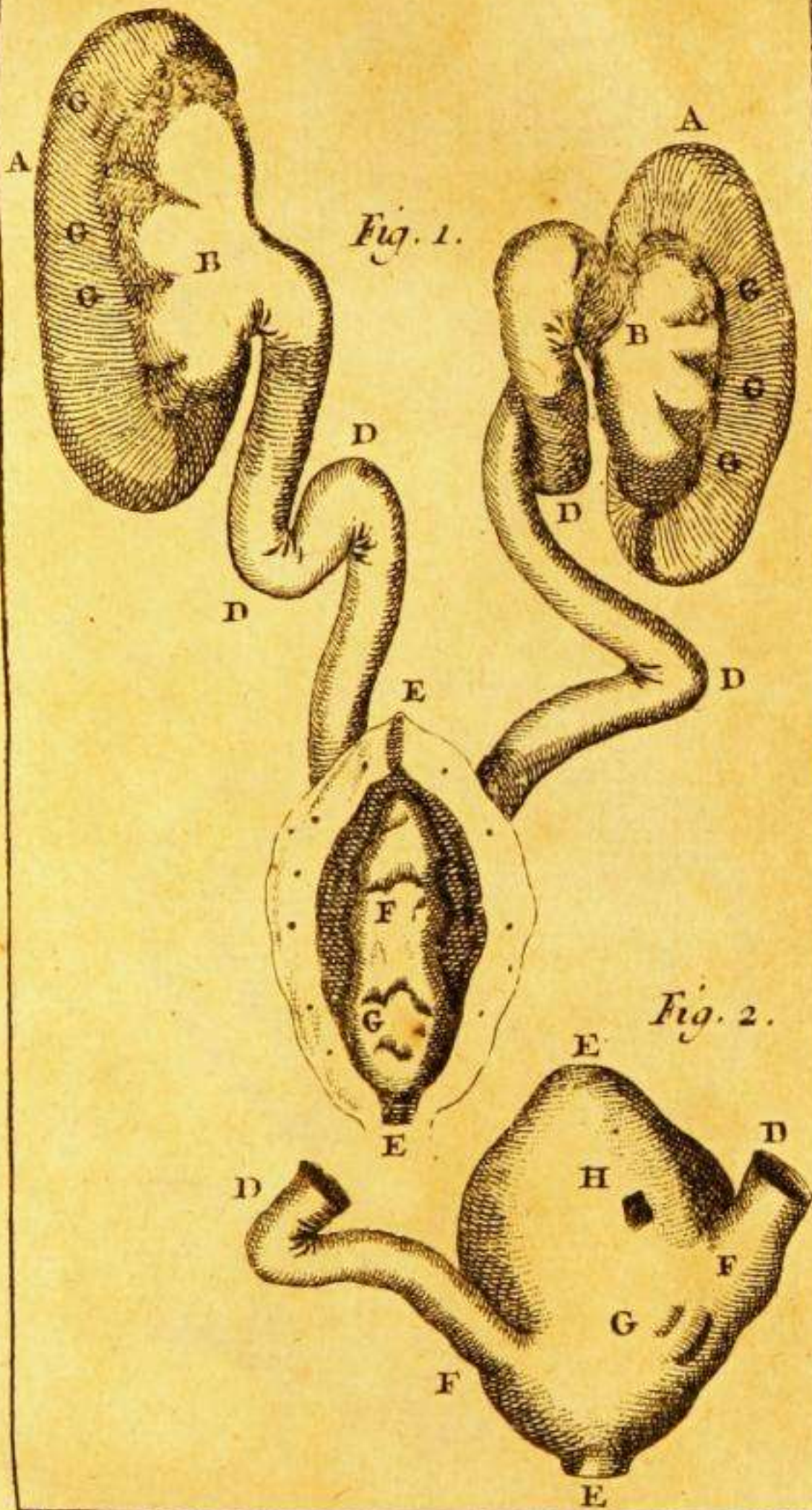
§. XIX. Suppetit denuò hic tractatus notabiles duas historias sanguinis cùm impetuosè de venâ exsurgentis, tùm summè pleuritici, unà cum febre magnâ, duroque ac celeri pulsu, in hominibus, vel lentis calculi tormentis, vel extenuante paulatim hydrope, mortis ad limina ductis. Quid acritates, quid venena, ubi admista humoribus sunt, non possunt! Quam ingentem mutationem, quam diram inflammationem non excitant in vapidis humoribus, in lentis, in aquosis, in solutis, & ab omni inflammatione alienissimis? Idem pluries miratus sum, dum cacochymicorum, chloroticarum, hydropicorum sanguinem a variolarum miasmate in summam ductum phlogosin

RECENSIO HISTOR. ANATOM. 155
cernerem. Meretur hæc observatio lo-
cum in variolarum ac pestis malignitate,
a quâ dissolutum putridè sanguinem esse
ex præjudicatâ opinione existimamus,
eamque ob causam illis perperam me-
demur.

F I N I S.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.

FINLEY

1. 1. 1.

1. 1. 1.

Fig. 1.

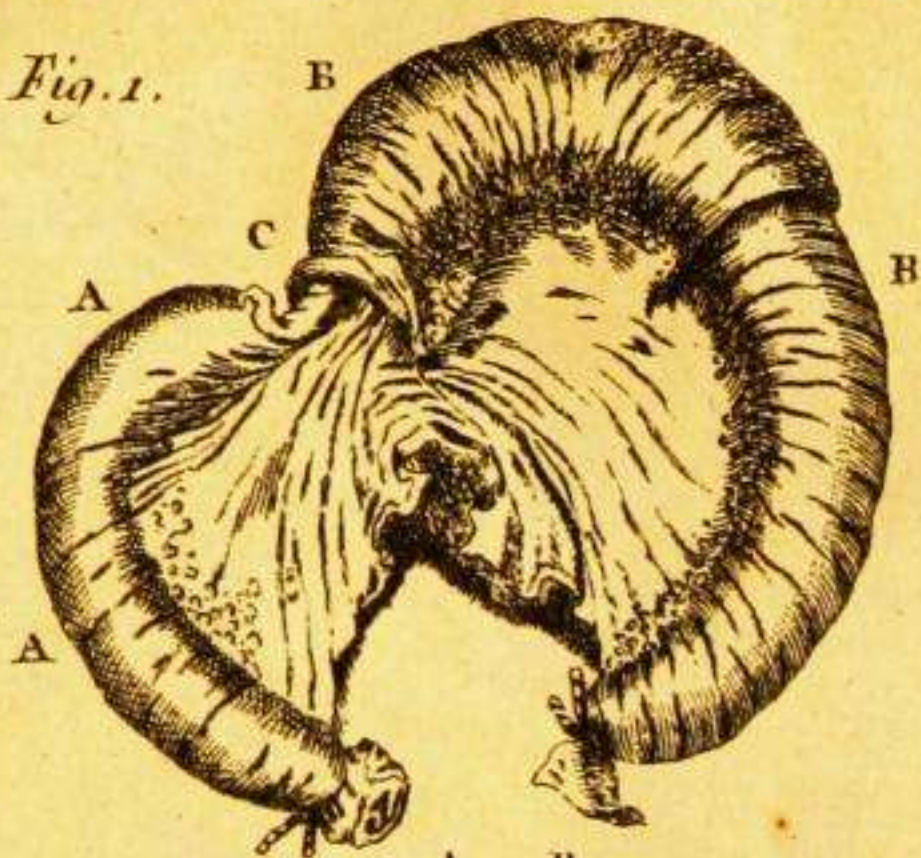
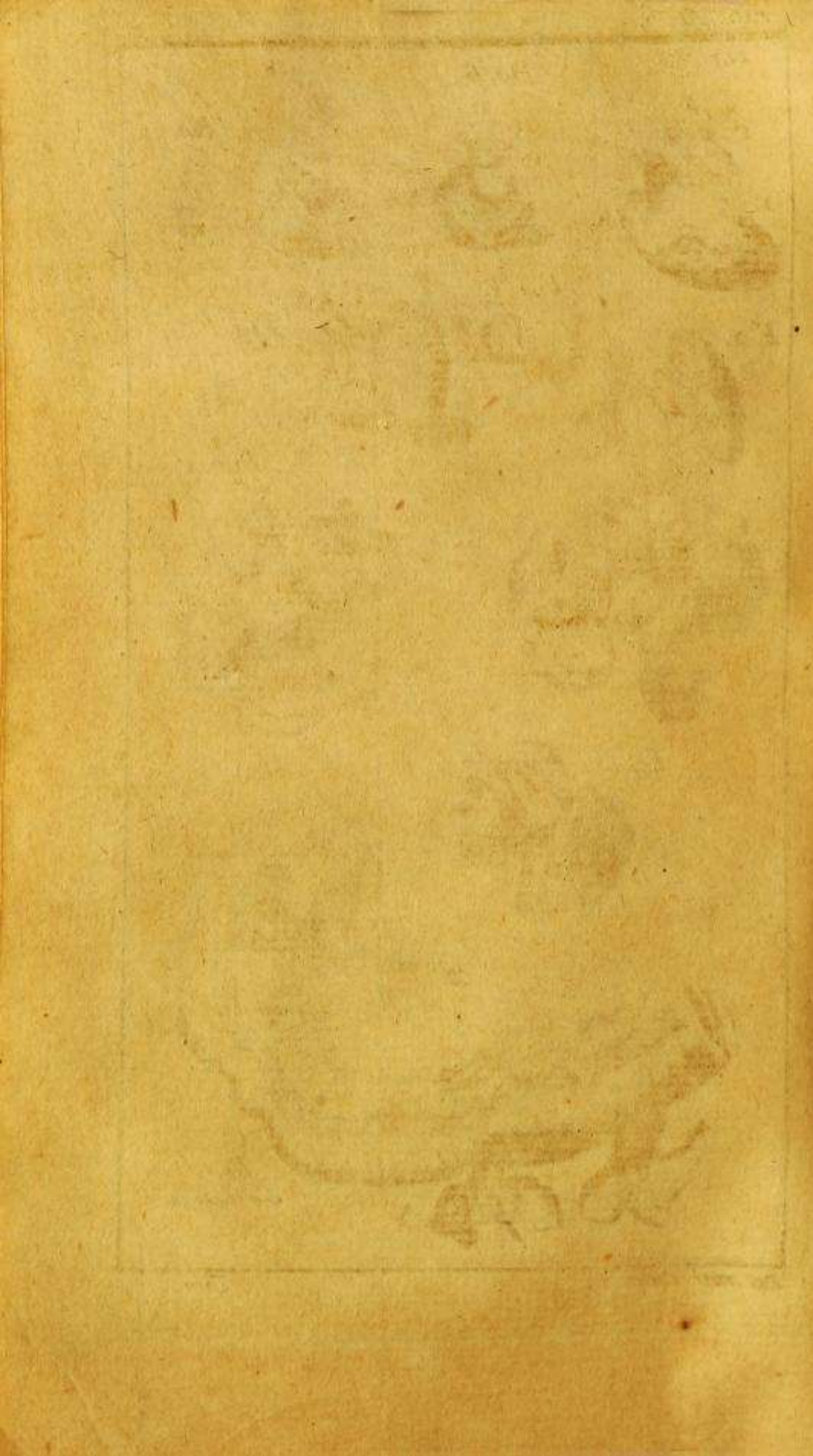

Fig. 2

Fig. 3.

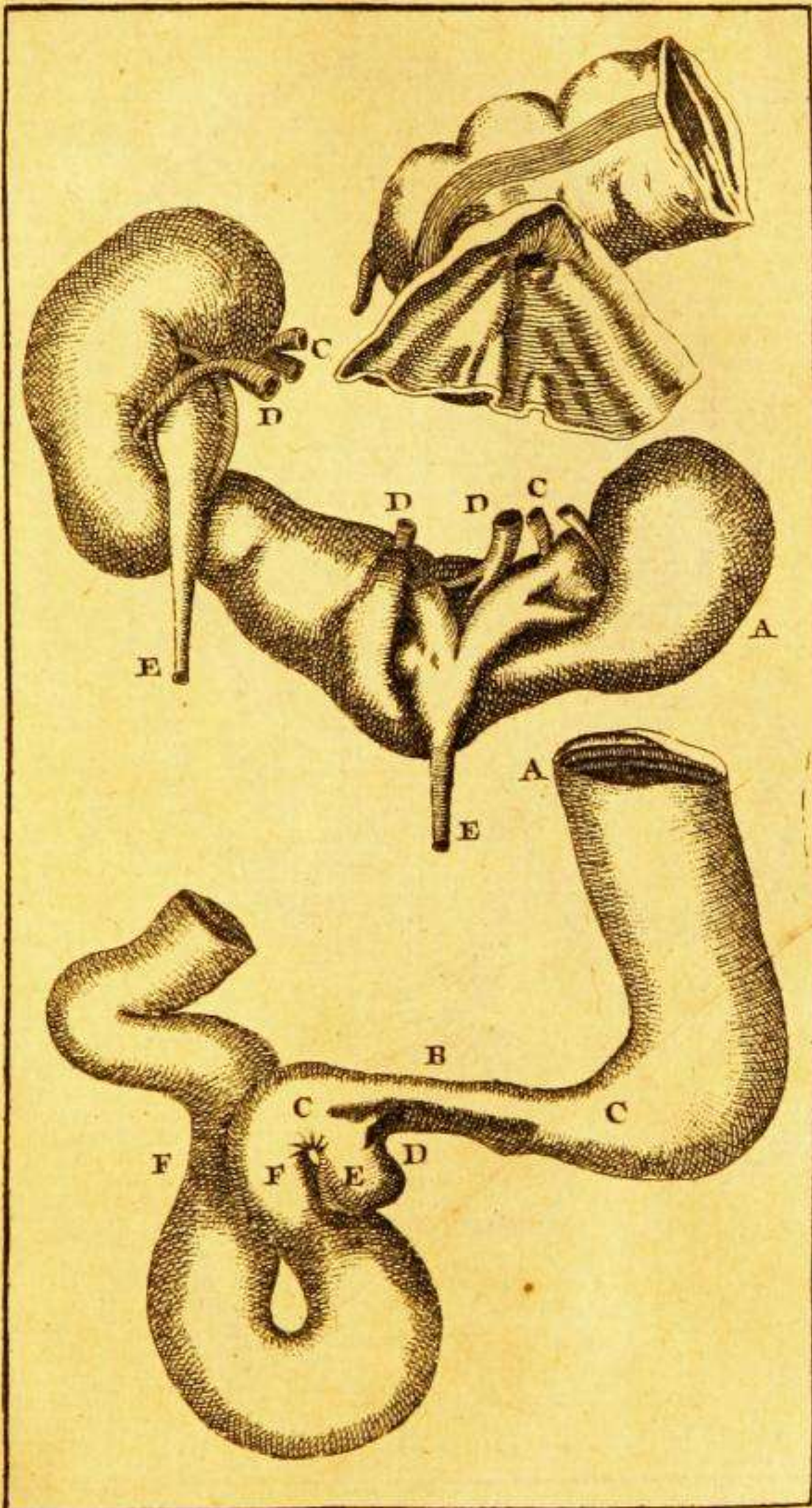

Fig. 1.

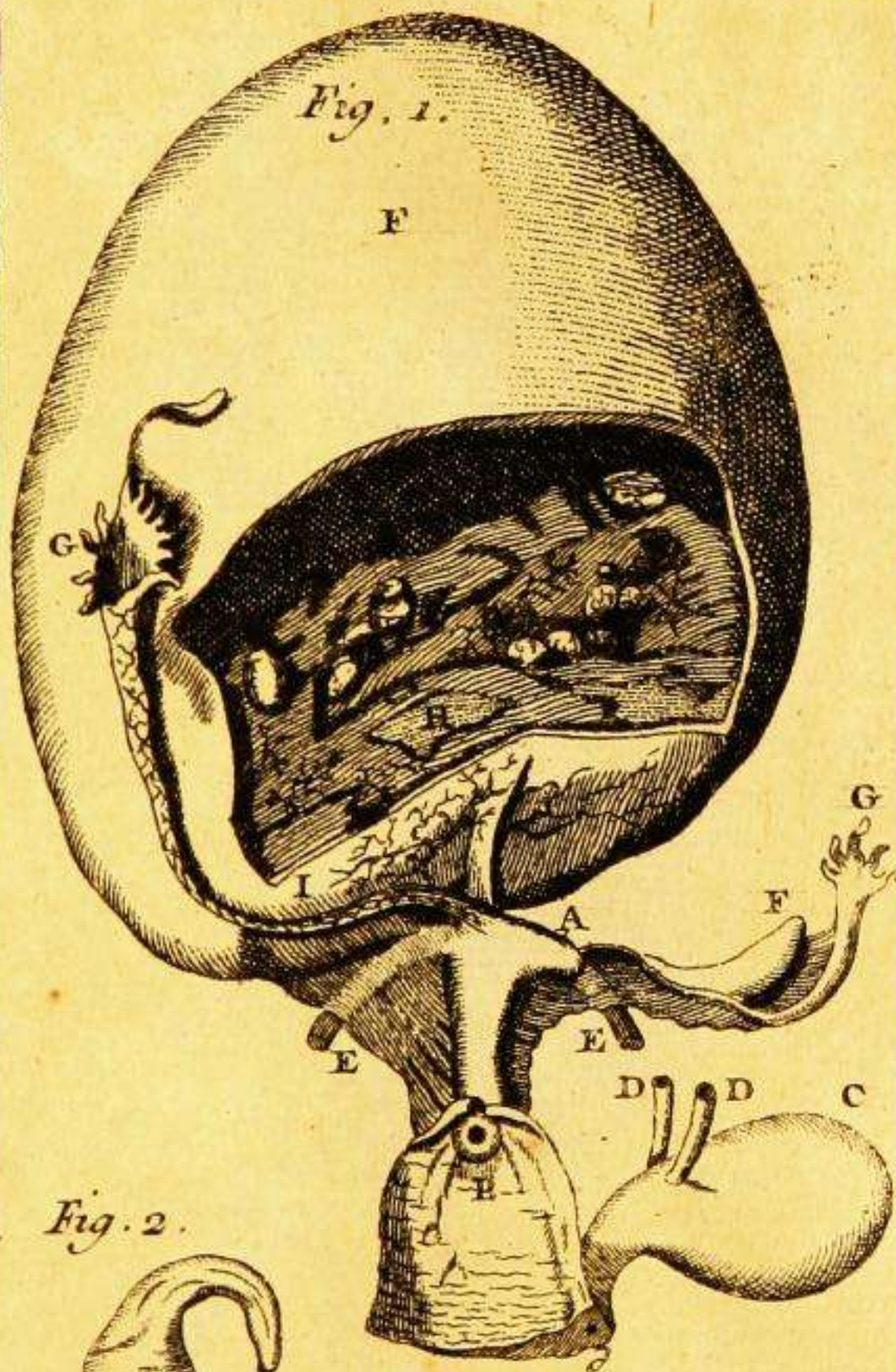
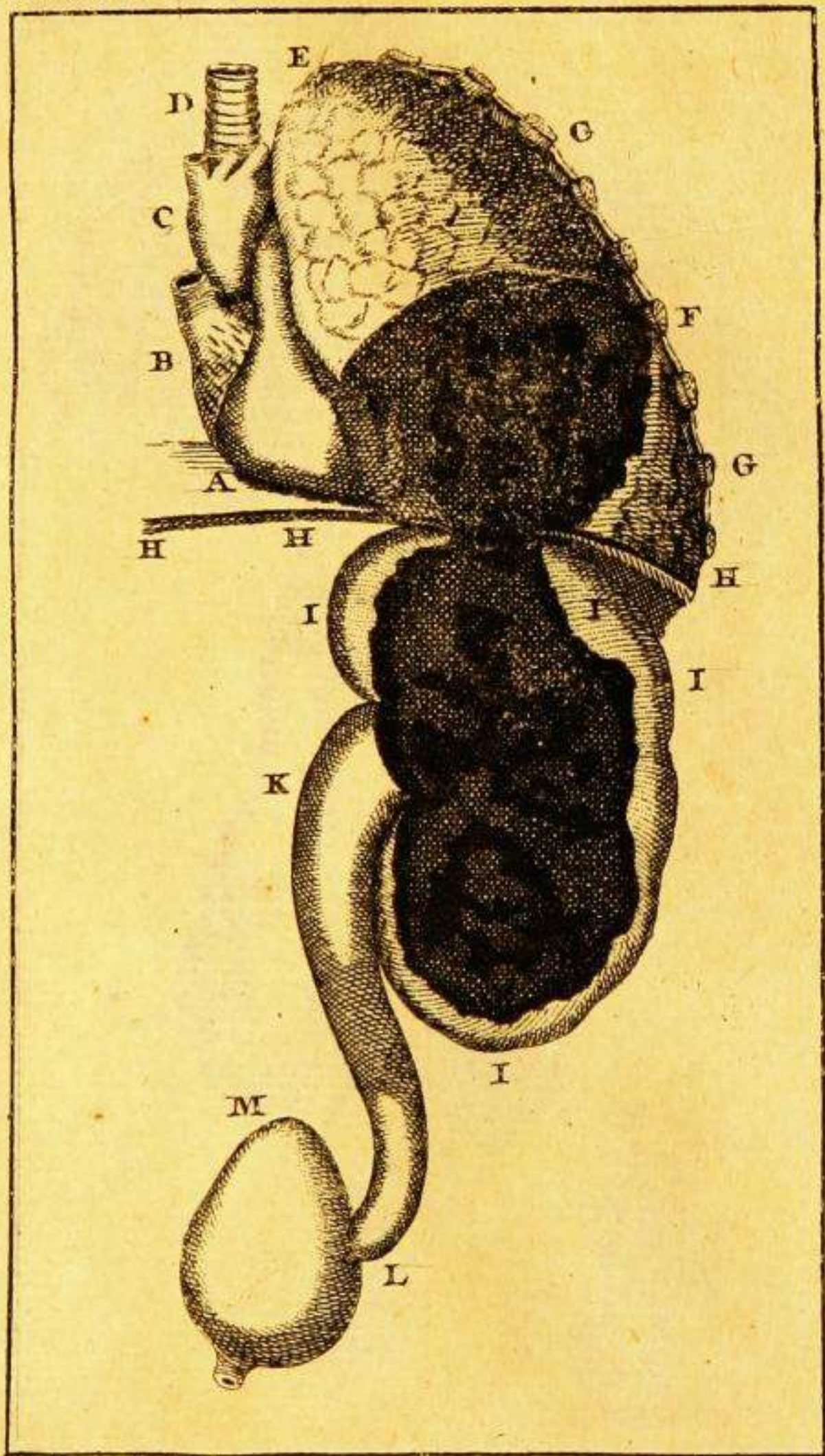
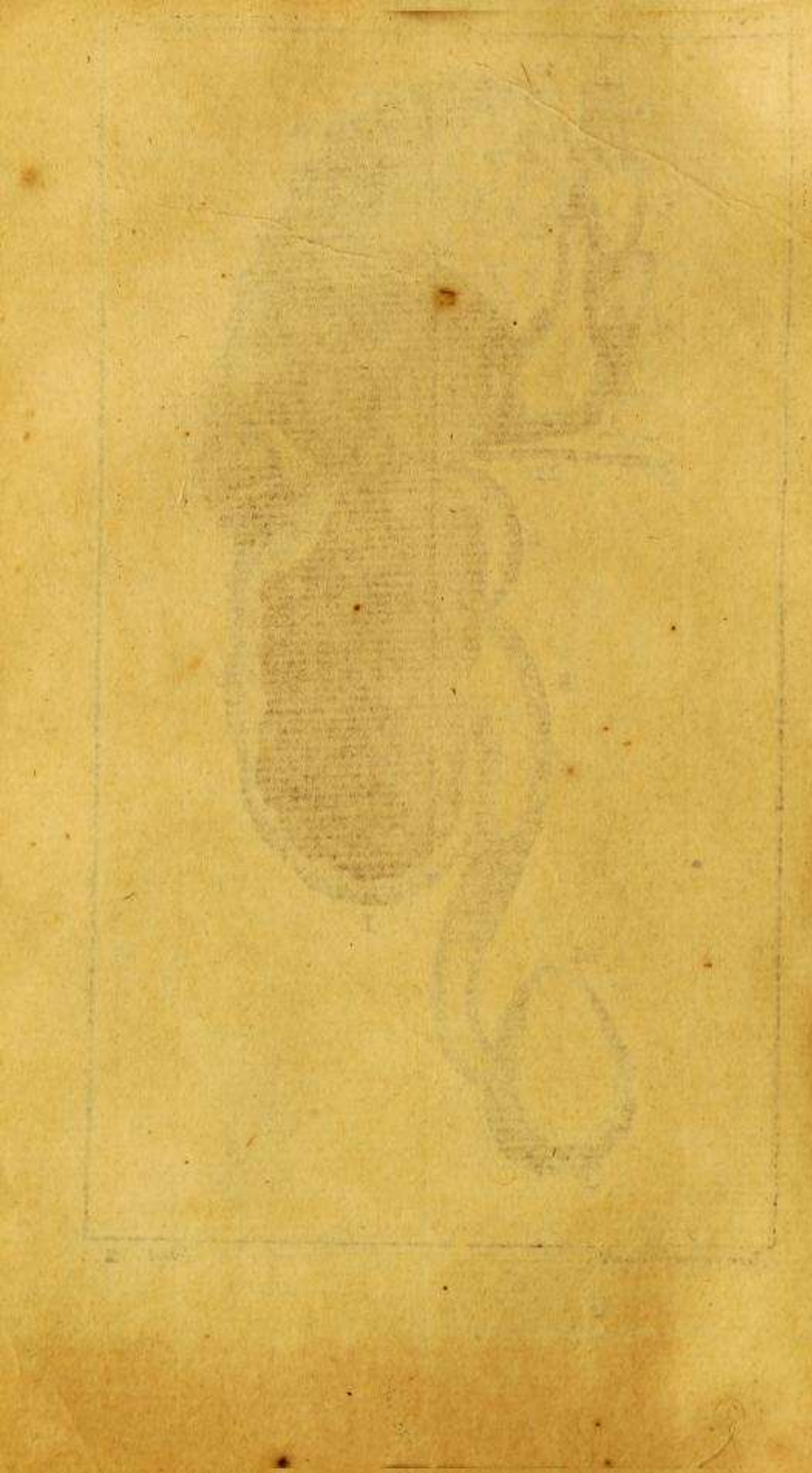

Fig. 2.

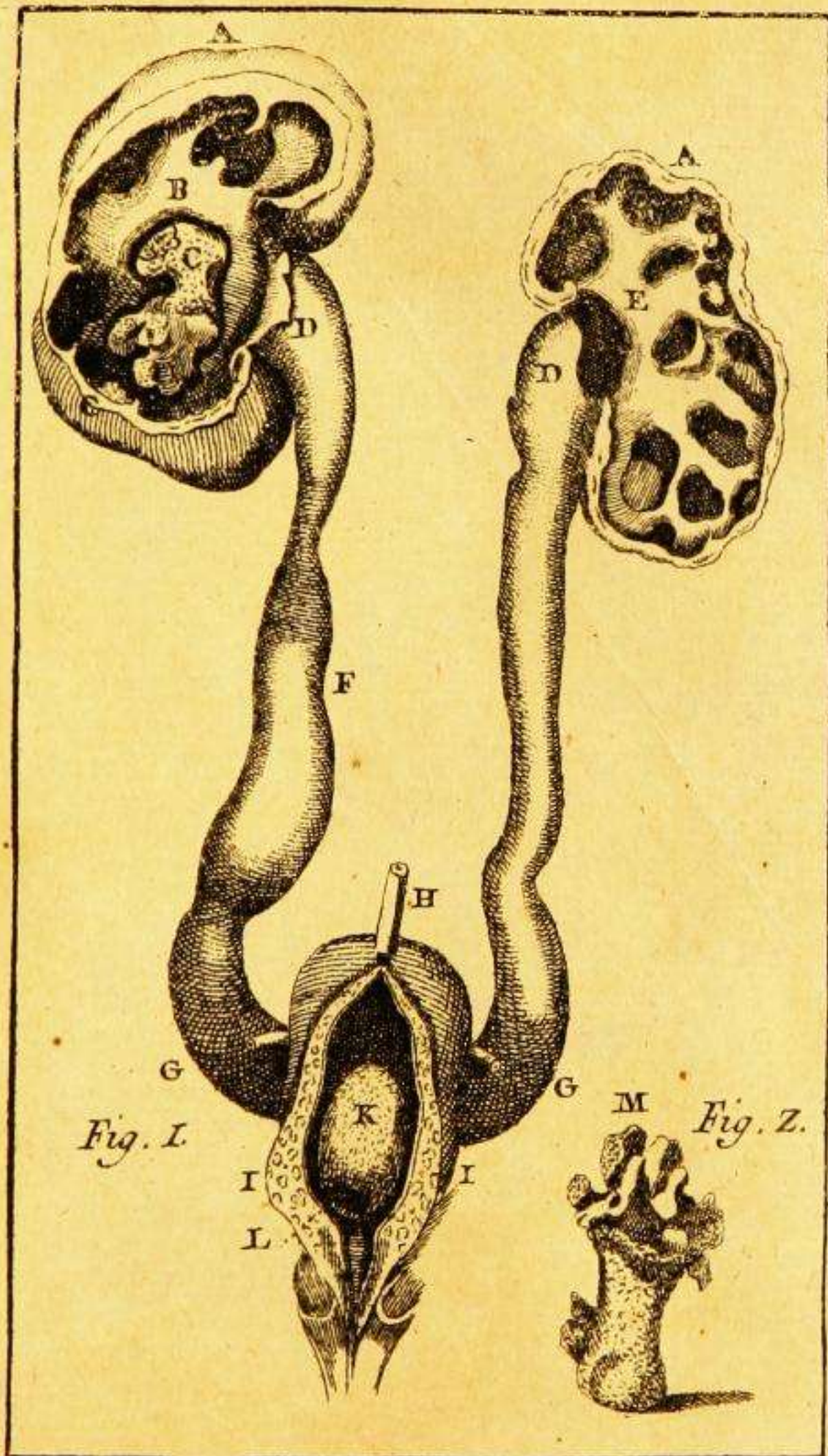

Fig. I.

Fig. Z.

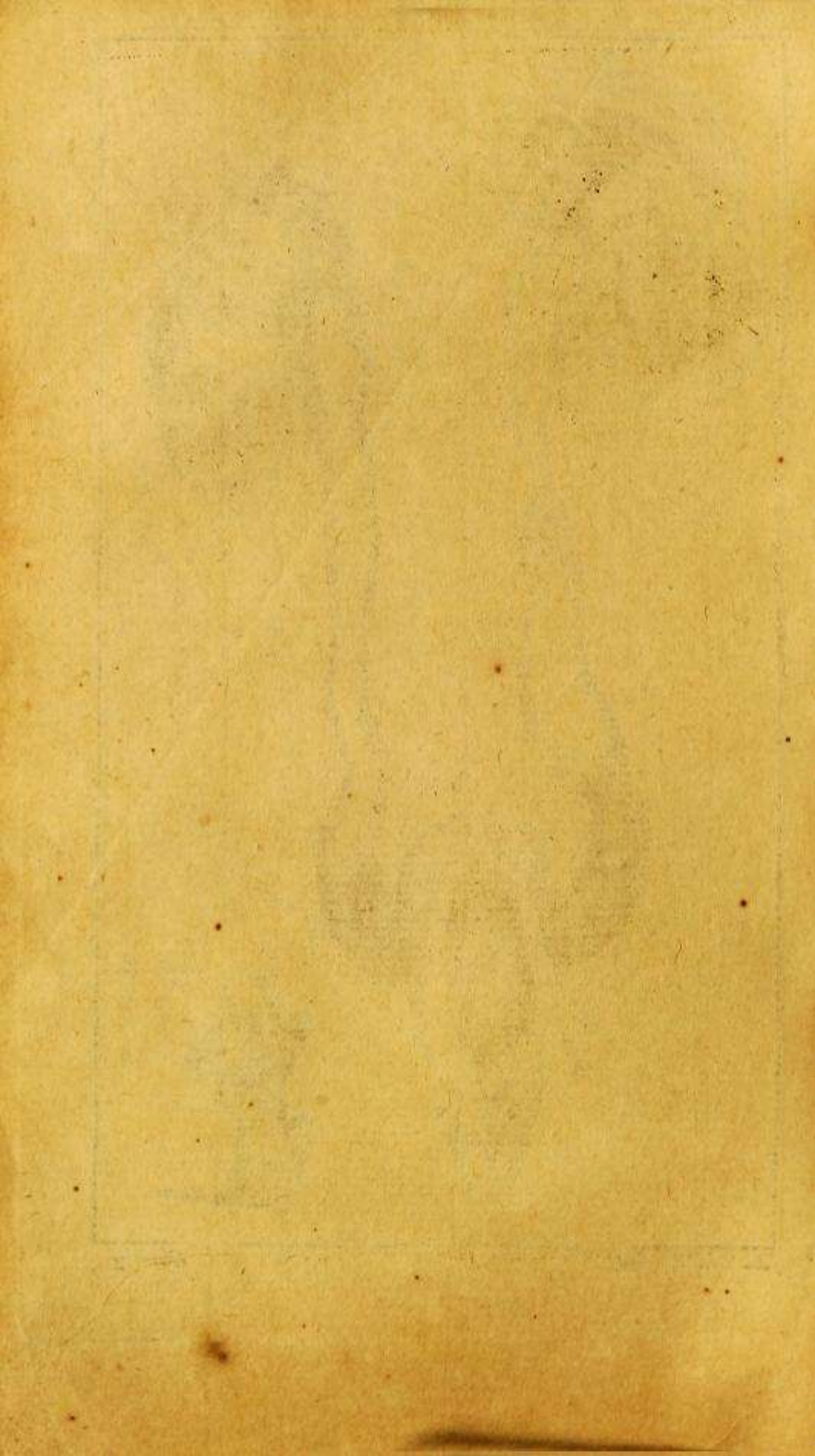

Fig. I.

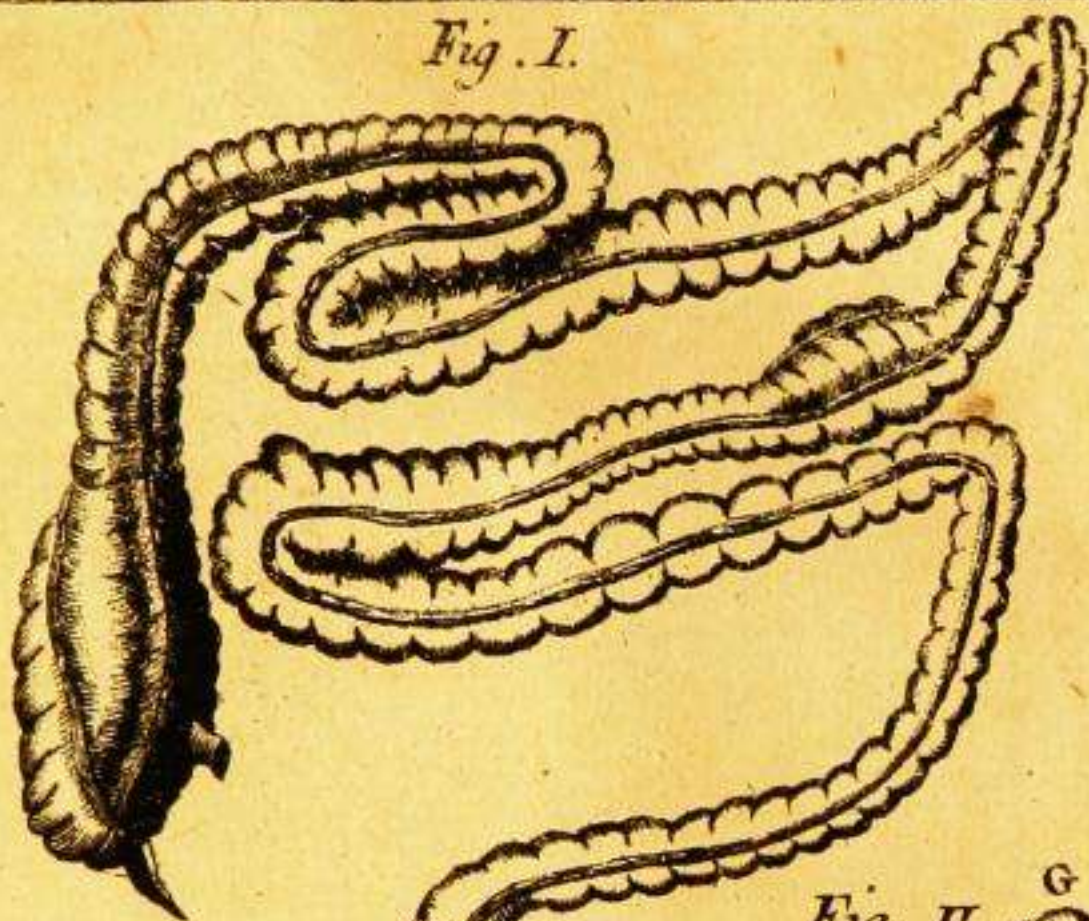

Fig. II

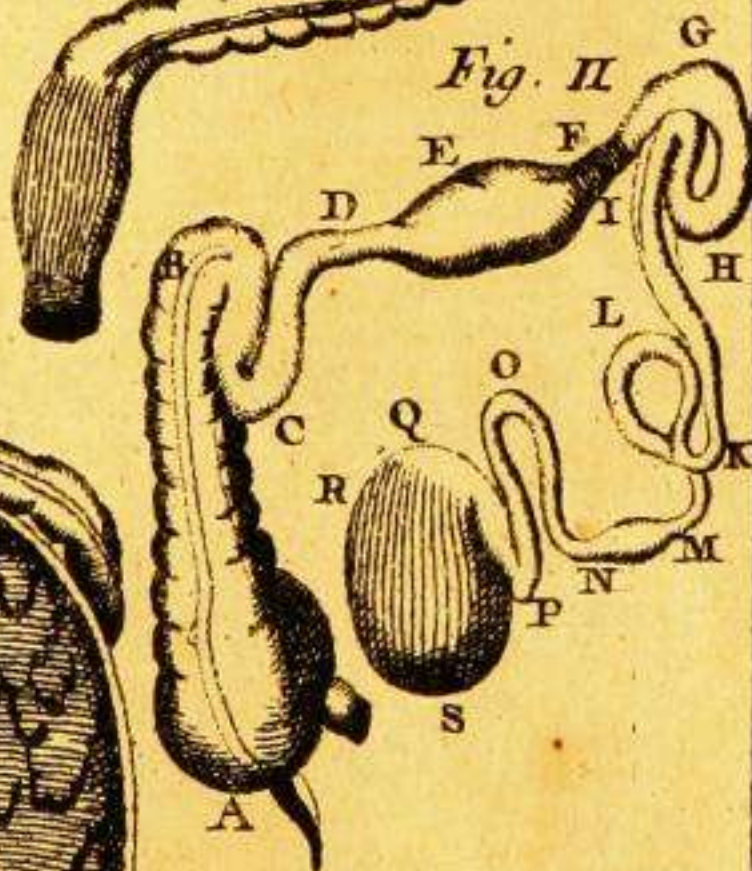
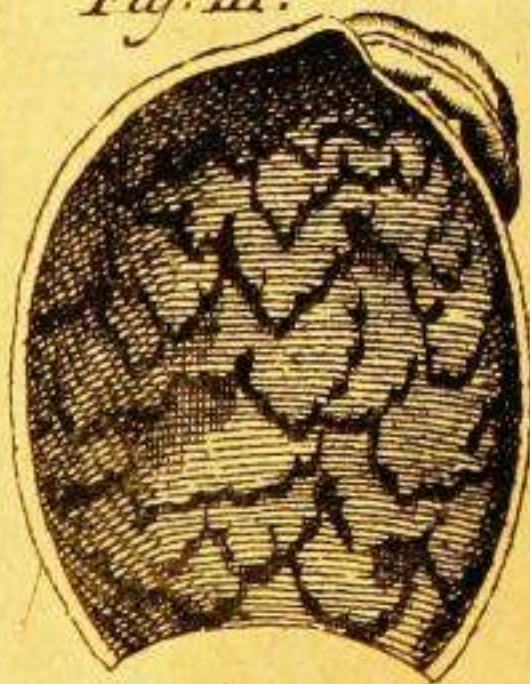
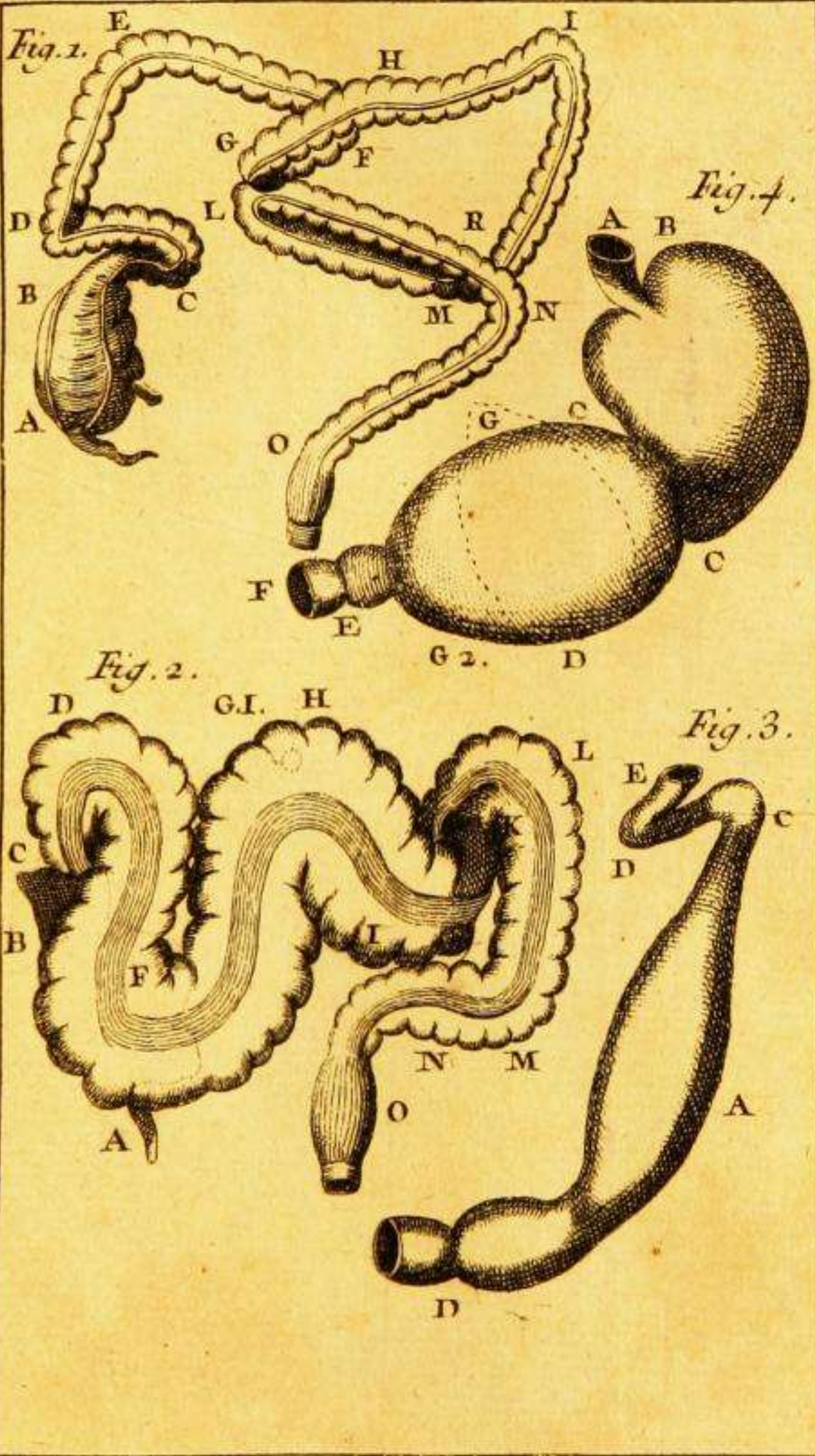

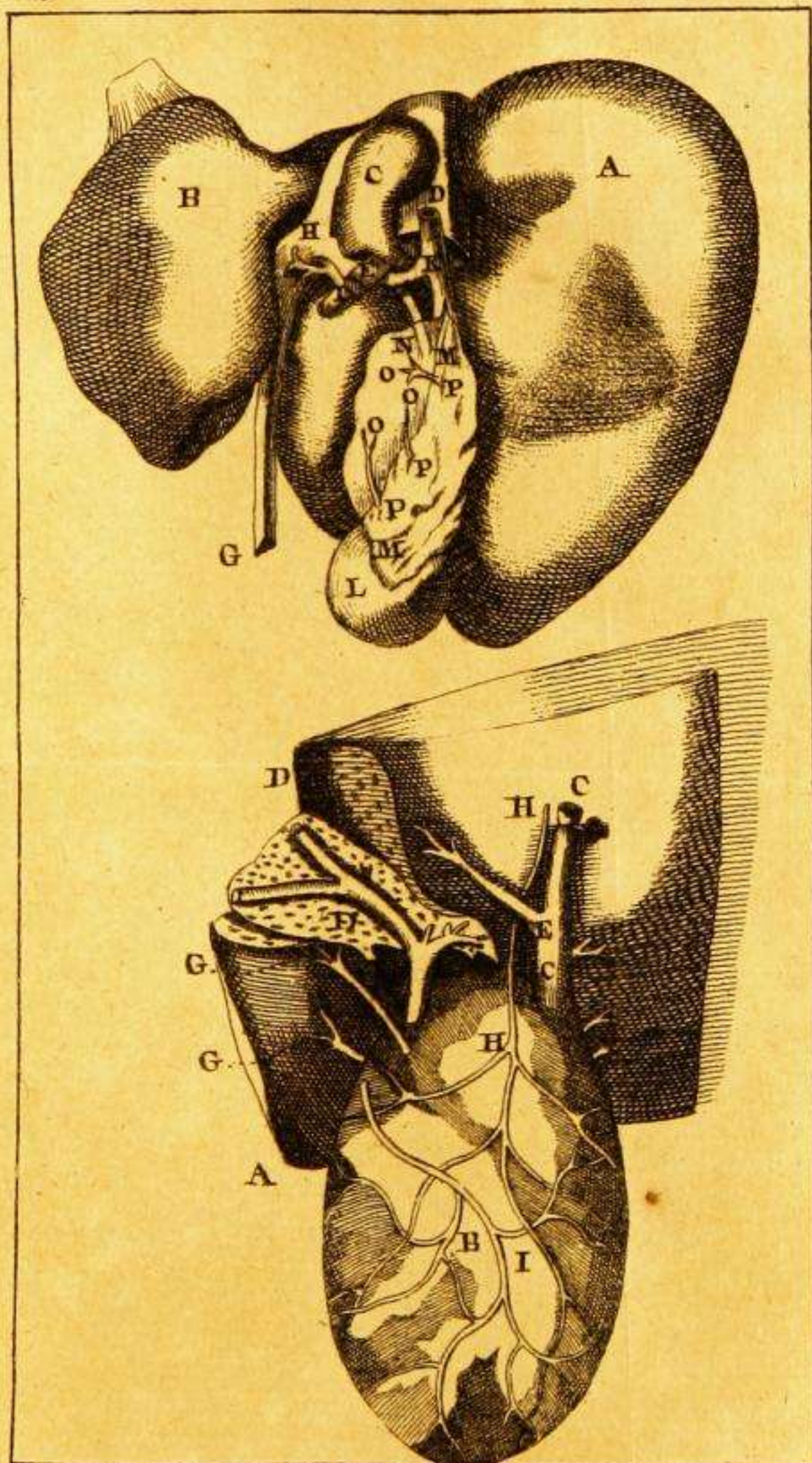
Fig. III.

5

ANTONII DE HAEN,
DE MIRACULIS
LIBER.

ANTONI DE HAHN

DE MIRACULIS

LIBER

ANTONII DE HAEN,

S. C. R. A. MAJESTATIS

CONSILIARII ET ARCHIATRI,

NEC NON

MEDICINÆ IN UNIVERSITATE VIENNENSI

PROFESSORIS PRIMARII,

PLURIUM ERUDITORUM SOCIETATUM

SOCII,

DE MIRACULIS

LIBER.

PARISIIS,

Apud P. Fr. DIDOT juniorem, saluberrimæ Facultatis
Parisiensis Bibliopolam, ad ripam Augustinianorum.

M. DCC. LXXVIII.

CUM APPROBATIONE, ET PRIVILEGIO REGIS.

ANTONIUS DE HAER

S. C. R. A. M. A. D. E. F. A. T. I. S.

CONSILIUM ET A. G. O. L. I. A. M.

1709

MEDICINE IN UNIVERSITATE VINDOB.

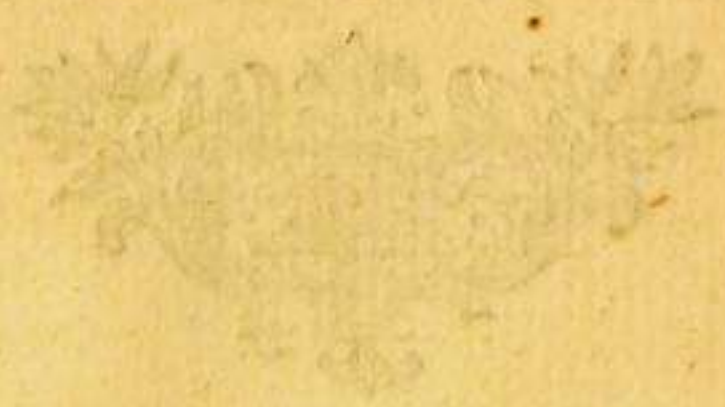
PROFESSORIS P. M. A. N. N. I.

PURIS ERUDITORUM SOCIETATIS

1709

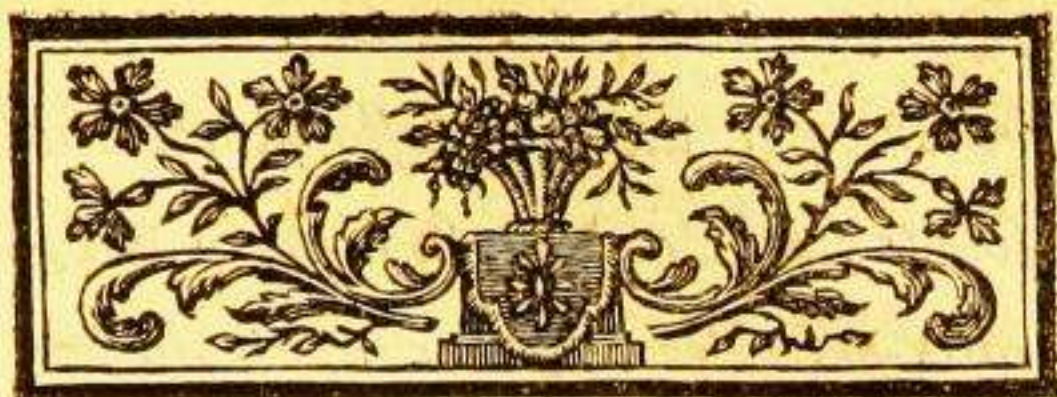
DE MIRACULI

LIBER

PARISIIS

APUD P. M. A. N. N. I.

EMINENTISSIMO PRINCIPI
ANTONIO EUGENIO,
VICE-COMITI,
S. R. E. CARDINALI
AMPLISSIMO,
ANTONIUS DE HAEN.

*ALTERA jam vice, EMI-
NENTISSIME ECCLESIAE
PRINCEPS, medica tibi medicus
dico: tum quòd tam in universâ
naturâ rerum, quam in medicinâ,
a iij*

*vehementer delectari historiã naturali
soleas , tùm quòd ipsa historia natu-
ralis pertractari in hoc opusculo non
potuerit , nisi scripturã sacrã , ac
venerandã traditione , rebus utique
fori tui , ducibus. Physicum hunc
proindè de miraculis laborem prin-
cipiis theologicis innixum , pari ju-
rene dicam an audaciã ? Qua elapso
abhinc sesquianno , iisdem principiis
elaboratum , magiæ examen , Emi-
nentiæ tuæ dico , dedico , sacro.
Videbis , nisi animus me vehementer
fallit , me vestigiis presse insistentem
I. M. Lancisii , viri ingentis , archia-
tri pontificis , quem ob id ipsum
pluries immortalis pontifex Lam-*

bertinus laudavit , quod in rei cuiusque , quam miraculosam perhiberent , examine soleret ad extremos suos limites extendere naturæ vires , facultates , effectus & dotes. Dedicatio ceterum in debitis tibi laudibus concelebrandis æquè sterilis quam prior erit ; tùm quod imbellem ad id calamum possideam ; tùm quod laudes detesteris humanas ; tùm denique quod B. Paulum , qui Gal. 1. v. 24. ait , Et in me clarificabant Deum , imitatus , omne quo polles , quo emines , quo fulges bonum in verum atque unicum ejusdem refundere Autorem soleas. Servet porrò ille in sui gloriam , Ecclesiæque suæ

*emolumentum , te diu incolumen ,
patiareque , EMINENTISSIME EC-
CLESIAE PRINCEPS , hâc saltem
dedicatione me quantum tibi debeam ,
quantique te faciam , publicè testari ,
meque immeritum tuæ gratiæ per-
petuò commendatum esse velle.*

Dabam Viennæ 13 Febr. M. DCC. LXXVI.

PRÆFATIO.

A VIGINTI & tribus propemodum annis in hac antiquissimâ & almâ universitate Viennensi ad medicinam publicè docendam admotus, ad tres potissimum fines auditorum meorum animos dirigere intendi. Et quidem primum ad nobile illud, & simplex, & invariabile naturæ studium, quo prisca ætas medica nostram condidit artem; quo amplificaverunt eamdem sequentes ætates; quo verò qui recesserunt, systemata, sui que figmenta ingenii secuti, illam pessumdederunt. Hocce autem simplex naturæ studium quanto emolumento ornamentoque institutionibus nostris practicis fuerit, cum ii testantur, qui iisdem imbuti medicorum jam nomine fa-

mâque clarescunt, tùm complures inclitæ universitates atque eruditorum societates agnoscunt.

Alterum, ad quod discipulorum mentes evehere annitebar, erat morborum difficiliorum, intricatiorum, insolentiorumque demonstratio: quos rarior cognoscendi oportunitas, difficilior frequentandi aditus, illos, ne apto tempore cognoscerent, curarentque, necessaria præpedirent.

Ne qua porrò ipsos, vel illius simplicis atque unius tuti necessarii que naturæ studii, vel eximiorum atque insolitorum morborum ulla unquam oblivio caperet, natum eorum in usum meum annum opus est, cujus XV Partes titulo *Rationis Medendi in nosocomio practico* prostant, cujusque ejusdem operis, titulo *Rationis Medendi continuatæ*, jam alter prodiit Tomus. Ita quidem ut, si non nisi seriores post

annos repeteret casus , conserva-
tam habeant memoriam ejusdem
perennem , atque olim adhibitæ
opis.

Tertia tandem , eaque magnæ
molis summique momenti erat
res , quam neque in scholis , vix-
que in probatis scriptoribus medi-
cis , magno eorum damno erudiri
solent : morbos illos volo , quorum
vel ortum , vel progressum , finem-
ve , credulum vulgus , sive diabolo,
hosti nostro infensissimo , per se ,
sive eidem per magos , sive deni-
que divino miraculo , adscribere
solet. Arduum equidem negotium
est hisce sic immisceri , ut neque
sacratissimam religionem lædas ,
neve superstitionem nutrias : undè
medici , suarum partium obliti , se
temerè hisce immiscere metuunt ,
discriminandaque ea theologis , ju-
risperitisve , relinquunt : at verò
suo eos officio deesse monstrabor.

Adeant mecum sapientissimum illum senatum Romanum, *Sacram Rotam* dictum, videantque a quibusnam magni viri illi de miraculo consulti, quo tutò procedant, consilium capiant? a celeberrimis scilicet philosophis, & medicis: uti hi primùm ex universâ historiâ naturali id ponant in apricum, quidquid singulare, & mirabile, terminis abditarum naturæ rerum contineri coercerique cancellis possit; exantlato autem hoc labore, si demùm propositâ in re quid fateri sacrum hoc Collegium compellatur sive præter naturam, sive supra naturam, sive contra naturam reapsè existens, de eo, ut iudex competens, iudicium fert.

Quæ si ita se habent, philosophorum & medicorum est naturæ opera intueri, & quousque mortalibus datur, capere & explanare; ut cuncta sint in promptu Theo-

logis , quibus certò statuant, utrum discussa in tribunali suo res vel excedat naturæ leges , vel excedat minimè.

Ut proindè ad tria hæc capita rerum auditorum meorum animos formarem , exorsus sum ab energumenis , eosdem intra nosocomium meum suscipiens , diu noctuque contemplans , & cum naturæ legibus id omne , quod in horrendis stupendisque illorum cum sermonibus , tum gesticulationibus apparebat , sedulò conferens. Notata hæc fuère *Rat. Med. Part. V & XV*; constititque exinde a dæmone obsessum ne unum quidem eorum fuisse, quos ab illo obsessos dudum , imò complures annos statuerant & credulum vulgus , & vulgo sapientiores. Iteratis experimentis edoctus , publicè demùm testatus sum , etsi mihi nihil eo certius esset , quam quod multi quondam ener-

gumeni extitissent , et si dubitare non possem quin hinc indè pauci fortè extarent , tam paucos tamen numero extare Dei beneficio nostris temporibus , ut vix reperirentur ulli ; utque adeò numerosissimi illi , qui nunc *Germaniam* inundent , aut simplices , aut vafri homines sint , quorum sathanas personatus vel ipsis vitam desidiosam ad tempus conciliet , vel infernalem suam astutiam atque vafritiem explendi facultatem præbeat , vel theatralem coronam sycophantis exorcistis imponat , vel (quod Deus avertat ! & in quod ecclesiastica politicaque potestas invigilet !) credulitatem majorem adeptus , Ecclesiam remque publicam turbare tentet.

Eodem modo res se cum Magiâ habet. Et ad eamdem examinandam a supremâ potestate admotus , ingenuè fassus sum me certo certius

ex sacris voluminibus , & genuinâ historiâ nosse , quam frequens foret hæc diabolica ars olim ; at verò lapsu sæculorum in christiano populo (de idololatriis alia res est) eam per Dei misericordiam adeò raram esse , ut vix veræ nota alicubi , vix probata , vix saltem demonstrata habeatur : sic ut foret passim neganda , atque æquè a foro ecclesiastico quam politico releganda , nisi casu rariore adeò demonstrata existeret , ut de eâ dubitare nemo sanæ mentis ultrà posset.

Et quid de miraculis demùm ? Hæc profectò & numerosissima , & eminentissima , tam olim , quam hodie Deus solus , vel ipse per se , vel Angelorum hominumve ministerio facit : ut hæc negasse , vel negasse Religionem perindè sit. Attamen & hoc ingenuè fateri oportet , si principio quid verum , ac propriè dictum miraculum sit

determinaverimus , accuratèque
examinaverimus illa , quæ miracu-
lorum nomine sæpè me morantur ,
pleraque falsò sic appellari. Ita ut ,
quemadmodum vix nisi paucos
energumenos orbis habet, quemad-
modum nisi paucissimos magos plebs
Christiana numerat, ita pauca mi-
racula vera nostra ætas agnoscat.
Hunc proindè in finem istum con-
didi de miraculis tractatum , quo ,
dum discipuli mei de hisce consu-
luntur , habeant undè respondeant.
Ast verò minus forsan placebit
multis ejusdem componendi mo-
dus : hos præmonitos velim de va-
riis quæ me ad eum sic compa-
randum compulère causis. Prima
fuit officium meum, quo ut inclytæ
nostræ facultatis membrum, votum
meum in quæstione de proposito
miraculo ferre aliquoties in viro-
rum illustrium consilio debuerim.
Altera causa , ut monui, fuit mo-

numentum hoc caris relinquendi auditoribus. Tertia autem ex multiplici meo commercio litterario est nata. De miraculis enim, quæ nuperioribus annis *Gallia* celebravit; de novis, five miraculis, five exorcismis, qui nunc movent *Germanum Imperium*, sententiam meam eruditi multi expiscati sunt, idque tum aliàs, tum quod de miraculis multa haud oscitanter in *Traçtatu de Magiâ* exarassem. His verò respondendi neque ullum principium, neque ullus finis erat, nisi generalia quædam præmitterem, quibus veluti principiis, fundamentisque, respondendi inniterer. Qui enim eruditis responderem, qui, multi Religionis acatholicæ, id pro dicendi principio ponerent, quod vera miracula in catholicâ Ecclesiâ non contingerent, cum desiisset esse Ecclesia Christi; quique inter se ipsos opinionibus adeò divisi

erant, ut donum miraculorum alteri alteris denegarent? Cùm igitur singuli hi theologico suæ Religionis principio de miraculis ratiocinantur, coëgerunt me ut, quo illi jure, eodem ego, juxta theologica meæ Religionis principia de miraculis responderem. Hæc ratio cur fusiùs in hisce theologicis, quam aliàs expectari a medico oporteret, versatus fuerim. Quin & miraculorum condiciones enumeravi eas, non quas ipse per me posuissem, sed quas ipsi illi mihi posuerunt, ne viderer aliquid detraxisse ipsis; ita tamen ut easdem modificari, limitareque, hinc indè cogerer.

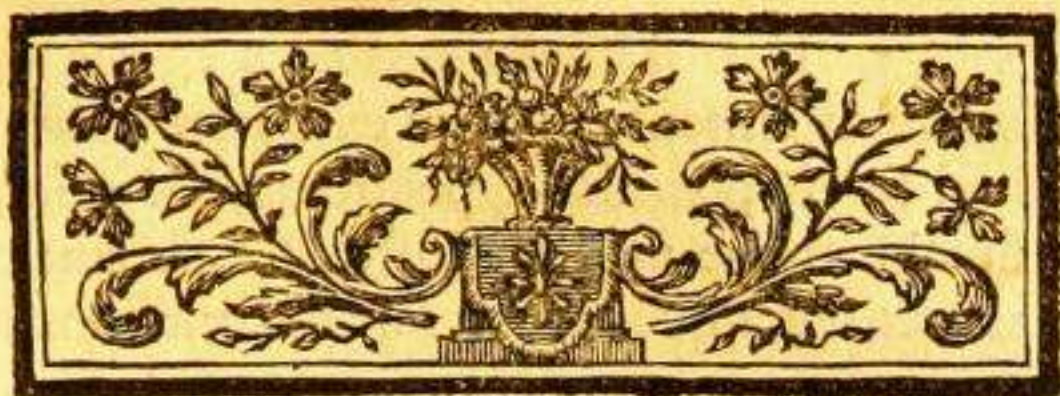
Sed præter hos, duplex hominum genus erat, quibus respondendum fuit: aliorum eorum, qui miracula in Ecclesiâ cum apostolis, & apostolorum discipulis primis, omninò cessasse contendebant; al-

terum eorum , qui omnia miracula negabant. Quis non videt æquè parùm his & illis , quam prioribus , citra theologica principia respondere me potuisse ? Quemadmodum tempora dantur , ubi quisque miles esse debeat , licet militiæ propriæ non adscriptus , ita dimicare pro sacris aliquandò profanos decet.

Sententia mea de nuperioribus in *Galliâ* miraculis operi deest , præ monumentorum ad horum discussionem necessariorum , eorumque sanè complurium , defectu : pars quidem illorum multa meas ad manus devenit , sed tanta adhuc deest , ut suspendere , quam iniquum ferre iudicium malim : nemo enim qui solo veritatis amore ductus , omni præiudicio vacat , ægrè laturus est me & ad omnes , & ad singulas historias , sic prius omnes cùm naturæ , tùm medicinæ leges advocare , & adhibere ,

quemadmodum in hoc tractatu ad singulos casus propositos feci, antequam eas aut negem, aut affirmem miraculosas esse. Nullius auctoritatem in physicis suspicimus, quando veritatem unicam quærimus. Interim quousque perfectum opus est, urgentibus amicis, in lucem edo.

DE
MIRACULIS.

CAPUT I.

De Miraculi Definitione.

THEOLOGIA propriè de miraculis differit. Cùm enim utriusque Testamenti pagina, ipsaque Christiana priscorum ævorum historia, ad sacratissimæ Religionis cùm fundamentum, tùm stabilimen miracula quamplurimùm contulisse testentur, theologorum propriè horum examen, horum modus, horum novorum cum priscis comparatio est.

At verò in horum examine haud rarò contingit, ut historia naturalis universa enodanda sit, quâ constet, nec ne, an quod fantur miraculum esse, reverà superet naturæ vires. Philosophorum ac me-

2 DE MIRACULIS,
dicorum sententiam tunc explorare theologi solent, ab iisque petere ut, ex notâ sibi hucusque naturali historiâ definiant, an, & quousquè, dato in casu, vires naturæ conscenderit? Hanc ob causam jam ter contigit, ut delatâ, atque commissâ inclytæ medicæ facultati quæstione socius fuerim commissionis. Difficile sæpè judicium, ambiguitate plenum, & sive miraculum esse negetur, quod tale reapse sit; sive quod tale non sit, ut tale pronuntietur; periculo veritati, ac sacræ religionis decori, majestatique detrahendi admodum obnoxium est. Undè spontè liquet, quo minùs utrinque peccetur, opus esse accuratâ miraculi definitione, & justâ virium naturæ determinatione.

Miraculi definitionem difficile, ne dicam impossibile est talem dare, quæ omnibus & singulis Christianam Religionem profitentibus ex æquo placeat. Contendunt enim singuli in definiendo miraculo suam fidei professionem unicè veram, unicè esse aptam, in quâ miracula fiant: sic ut *Arianus* a miraculis *Nestorianum* excludat; *Eutyichianus* *Monotheletam*; *Anabaptista* *Lutheranum*. Nostri temporis clari scriptores *Confessionis Augustanæ* excludunt vera miracula ab Ecclesiâ Catholicâ; imò a sectis cum ab ipsis,

tum a nostrâ Ecclesiâ separatis. Profectò si res sic se haberet, arduum foret ethnicum, vel judæum hominem, Christianæ professionis cupidum, de ejusdem veritate miraculorum autoritate convincere, ubi sectæ omnes miracula clamantes, singulæ singulis hoc eminens donum vicissim negarent.

Quid igitur mihi, hanc de miraculis pertractationem meditati agendum? Secuti sunt hujus ævi scriptores genium opinionemque suæ quique Religionis: condonare proindè debebunt mihi, in usum catholicorum medicorum scribenti, si eodem, quo illi, jure, de miraculis ea scribam, quæ mea mihi Religio offert; quam eam esse credo, quæ de omnibus ad fidem miraculorumque autoritatem pertinentibus, instructa ab apostolis sit, quæque in nostra usque tempora secundum hanc apostolicam instructionem judicium de miraculis ferat. Dux mihi hîc *Evangelium* erit; duces suis in *Epistolis apostoli*; duces primævi temporis ac subsequentis patres, historici, theologi, *Justinus martyr, Tertullianus, Hieronymus, Augustinus, Bernardus, S. Thomas Aquinas, Estius, pontifex Benedictus XIV, Galli quidam episcopi & doctores, Fleuryus,*

4 DE MIRACULIS,
tandem fidus almæ universitatis Viennensis
P. M. Gazzaniga.

Certos utique tutosque duces sequar, quos, ut in quâcumque quæstione, sic & in hâc, ad Ecclesiæ incunabula reflexos video, ut ab illâ nascente, ac paulatim grandefcente, discant quid tenendum sit. Maximè verò cùm hæc Ecclesia longissimo XXII & amplius sæculorum usu exercitata, ad sopitarum dudùm quæstionum renovationem parata responsa habeat, quibus easdem ante sæcula solverat, atque diluerat. Juvabit quæstionis elucidationem, solutionemque, mascula & inflexilis severitas, quâ in admittendis miraculis Catholica Ecclesia utitur; majore utique eâ, quâ aliæ religiones. Enarrare centena miracula possem, quæ tanquam vera a multis ventilata, a sede Romanâ explosa sunt. Non potuit abesse summus pontifex *Benedictus XIV*, quin A catholicorum hâc in parte laxitatem atque negligentiam taxaret, *Libro IV & ult. de servorum Dei beatificatione, & beatorum canonizatione, Part. I, edit. 2. Patavii 1743, pag. 58, §. 36.* En ejus verba: « *Jacobus Serces, in suo tractatu de miraculis, Amstelodami edito anno 1729, pag. 343, per extensum, ut dicitur,*

» refert dissertationem quamdam *Weren-*
 » *fels*, de differentiis inter vera & falsa
 » *miracula*, quam summoperè commen-
 » dat. Scribit *Werenfelsius* miraculum esse
 » illud, quod omnium consensu excedit
 » vires naturæ, & talem esse pronuntiat
 » sanationem ægritudinis, quæ unanimi
 » peritorum consensu superari nequit.
 » Quod si expurgetur nullo exhibito phar-
 » maco, ait id inter miracula esse recen-
 » sendum; si perpauco tempore, inter
 » majora; si temporis momento, inter
 » maxima, & plusquam inter maxima,
 » si dici potest, quoties ob morbi gravi-
 » tatem & diuturnitatem, æger viribus
 » fractus, statim perfectè convalescit.
 » Autores hi sunt heterodoxi, & contra
 » facilitatem Ecclesiæ Romanæ debac-
 » chantur in miraculis approbandis. Con-
 » ferantur, quæso, quæ a nobis in hoc
 » capite scripta sunt, cum his quæ ex iis
 » modò retulimus; & nemo profectò
 » erit qui non fateatur severiorem esse
 » sedis apostolicæ, & nostrorum episco-
 » porum indaginem eâ, quam ipsi pro-
 » ponunt faciendam in examine miracu-
 » lorum. » *Samuelis Clarkii & Lockii* de-
 » finitiones simili laxitate peccant. Vid. *Gaz-*
 » *zaniga*, de *Revel. V. Test. §. 99*, in *Notâ*.

Miraculi nomine res diversæ intelli-

guntur, quæ non id propriè sunt, quod hîc quæritur. Quid miraculosius creatione mundi ex nihilo? Christi incarnatione, & resurrectione? sacramentorum operatione? peccatorum conversione? Sed hæc ordinis alio modo, alioque sensu supernaturalis non pertinent ad ea ejusmodi ordinis, de quibus acturi ad miracula sumus.

Meritò miracula certo sensu multa opera Dei appellantur, eaque summa, quæ, quia Deus continuò facit, nos consuetudine hæc videndi in admirationem haud ultra rapiunt. De hisce multoties *S. Augustinus Tom. IV. edit. Venetæ*, quâ ubique utor, *Tract. 8 & 9 in Joan. Tùm & Cap. 6, pag. 638, &c. in eodem Tomo. Deindè Tom. VI in Ps. 90 & 110. Pulcherrimè verò Tom. VII, pag. 614*, ubi exponens verba *Ap. Pauli, Cap. I, v. 20, Ep. ad Rom. invisibilia enim Dei a creaturâ mundi per ea quæ facta sunt, intelliguntur*, hæc scribit: » Quotidiana miracula Dei non facilitate, sed assiduitate viluerunt. Quid » enim difficilius cognitione, quàm ut » nascatur homo? moriendo discedat in » secreta qui erat; nascendo procedat » in publica qui non erat? Quid tam » mirabile, quid tam difficile cognitu?

» Deo autem facile factu. Mirare ista ,
» expergiscere : insolita nosti mirari : ma-
» jora sunt , quàm quæ videre consuevisti ?
» Mirati sunt homines Dominum Deum
» nostrum J. C. de quinque panibus fa-
» ginasse tot millia , & non mirantur per
» pauca grana impleri segetibus terras.
» Quæ aqua erat vinum factum , vide-
» runt homines , & obstupuerunt : quid
» aliud fit de pluvîâ per radicem vitis ?
» Ipse illa fecit , ipse ista ; illa ut pascaris ,
» ista ut mireris : sed utraque miranda
» sunt , quia opera Dei sunt. Videt homo
» insolita , & miratur ; undè est ipse
» homo , qui miratur ? ubi erat ? undè
» processit ? undè forma corporis ? undè
» membrorum distinctio ? undè habitus
» ipse speciosus ? de quibus primordiis ?
» de quàm contemptibilibus ? Et mira-
» tur alia , cùm sit ipse mirator mag-
» num miraculum. Undè ergo ista quæ
» vides , nisi in illo quem non vides ? Sed ,
» ut dicere ceperam , quia ista tibi vilue-
» rant , venit ipse ad facienda insolita , &
» ut in ipsis solitis agnosceres artificem
» tuum. » Ergo hæc miranda Dei , quia
» nostram admirationem vix ultra excitant ,
» quia assueta , non efficiunt id quod stricto
» sensu vocatur miraculum.

Quid ergo miraculum, de quo quæritur, est?

S. Aug. sub finem laudati mox textûs dicere id cepit: *Quia ista tibi viluerant, venit ipse (Christus) ad facienda insolita.* Et clariùs *Tom. X, Libr. de Util. cred. pag. 80.* *Miraculum voco; quidquid arduum, aut insolitum, supra spem aut facultatem mirantis adparet.* *S. Thomas Aquinas, I. quæst. part. 110, art. 4, & quæst. 114, art. 4: Ex hoc aliquid dicitur esse miraculum, quod fit præter ordinem totius naturæ creatæ; hoc autem non potest facere nisi Deus: quia quidquid facit angelus, vel quæcumque alia creatura propriâ virtute, hoc fit secundum ordinem naturæ, & sic non est miraculum.* Hæc vera & propria miraculi definitio est, quam idem *S. Doctor explicat I Part. quæst. 105, art. 8, tripliciter aliquid dici miraculum posse statuens, « Uno modo, inquit, » quantum ad substantiam facti, sicut quod » duo corpora sint simul, vel quod sol » retrocedat, aut quod corpus humanum » glorificetur; quod nullo modo natura » facere potest: & ista tenent summum » gradum in miraculis. 2º Aliquid exce- » dit facultatem naturæ, non quantum ad » id quod fit, sed quantum ad id in quo*

» fit; sicut reffuscitatio mortuorum & si-
 » milia: potest enim natura causare vi-
 » tam, sed non in mortuo; & potest
 » præstare visum, sed non cœco (abso-
 » lutè dicto): & hæc tenent secundum
 » locum in miraculis. 3° Modo excedit
 » aliquid facultatem naturæ quantum ad
 » modum & ordinem faciendi; sicut cùm
 » aliquis subito per virtutem divinam a
 » febre curatur, absque curatione, & con-
 » sueto processu naturæ in talibus; ut
 » cùm statim aër divinâ virtute in plu-
 » vias densatur, absque naturalibus cau-
 » sis, sicut factum est ad preces *Samue-
 » lis* & *Eliæ*: & hujuscemodi tenent in-
 » finum locum in miraculis. Quælibet
 » tamen *horum habent diversos gradus,*
 » *secundum quod diversimodè excedunt fa-
 » cultatem naturæ.* » Hinc apud theolo-
 gos usitata est distinctio miraculi quan-
 tum ad substantiam, & quantum ad mo-
 dum faciendi; quemadmodum etiam dis-
 tinctio in miracula 1° contra naturam,
 2° supra naturam, & 3° præter naturam.

Quibusdam quarta miraculorum classis
 necessaria visa est, ubi res casu contin-
 gere potuit, quæ casu tamen non vide-
 tur contigisse; veluti ut *Aristoteles* me-
 minit, *Mityi* in *Argo* statuâ, quæ auto-
 rem *Mityi* necis, se petulanter inspectan-

tem, cadendo interfecit. Hæc & similia non temerè fieri, sed ex vindictâ divinâ meritò suspicamur, quamvis casu contingere possent. Miraculo effecit propheta, ut *Jeroboami* manus arefceret, araque finderetur: casu tamen malè constructa ara findi, casu morbosa areferi regis manus potuisset. Verùm cùm hæc quarta classis comprehendi in tertiâ videtur, erasit eam *Bened. XIV, Libro cit. p. 4 & 5.*

Miraculum *Benedictus XIV* id appellat, quod sit præter naturam, quod insolitum sit, quod sit plenum admiratione. *Insolitum* sic explicat: « *Insolitum,* » non quia paucitas & infrequentia necessariae sunt ad miraculum constitutum, alioqui miracula non fuissent, » quæ fecit Christus; sed miraculum dicitur *insolitum & rarum*, quia sit præter ordinem naturæ, veluti explicat » *S. Thom. in 2. dist. 18, quæst. 1, art. 3 ad Sec. . . .* ut si quotidie cæci illuminarentur, nihilominus miraculum esset, » quia præter cursum naturalem, qui nobis est consuetus, contingeret. *Libr. cit. pag. 3.* »

Paulus Zacchias, Quæst. medico-legal. Libr. IV, Tit. I, Quæst. I, multas plurimum autorum definitiones referens, de-

mum hanc suam addidit: *Miraculum effectus est rarus, arduus & mirabilis, præter naturæ ordinem, ex primæ causæ virtute productus.* Rever. Nonnotte, in *Dictionario philosophico Religionis, Tom. III,* miraculum definit factum, quod a causâ nullâ naturali produci potuit; quod contrarium est constantibus cognitisque naturæ legibus; quodque tribui nemini, nisi ipsius naturæ Autori ac Domino potest.

Definitiones clarorum virorum Aca-
tholicorum, ut *Clarkii, Lockii, Weren-*
felsii, Sercesii, supra jam vidimus laxas
nimis, adeoque strictioribus ac severio-
ribus notis emendandas esse. Multominus
definitio miraculi admittenda, quæ sup-
ponit rem miraculosam minimè præter
naturam esse, quia Deus ab æterno de-
crevit naturæ necessario ordine mirandæ
hæc fieri debere; qualem cum *Hautevil-*
lio ingens *Bonetus* dedit. *Encyclopædia*
Iverdonensis, Tom. XXVIII, pag. 756:
Est miraculum mutatio sensibilis in ordine
naturæ; modificatio sensilissima ejusdem
legum. *Garmanus* de *Mirac. mortuorum,*
Libr. II, Tit. VII, §. 107, dat ex *Joan-*
ne Conrado Dannavero, quam judicat
accuratam esse definitionem: *Miraculum*
est actus verus ac solidus, arduus, super-
naturalis, rarus, temerè haud provocabilis,

paradoxus, summè evidens, a Deo liberè agente, vel immediatè, vel mediatè profectus, ad infringendam hominum infidelitatem, & fidei veræ assertionem ordinatus. Clarke, Tom. 3, pag. 38: Miraculum est opus extraordinarium, ab ordine communi, & regulari modo Providentiæ secedens, productum sive a Deo immediatè, sive ab aliquo agente intelligente, homini superiore; ut probet, pour servir de preuve, aliquod peculiare dogma; vel ut alicujus missioni testimonium reddat atque det autoritatem. Doctiss. Less, Gotting. theolog. professor, Libro de Veritate Christianæ Religionis, editionis tertiæ, pag. 243: Miraculum appellatur res, cujus productio vires omnium hominum, sive etiam omnium entium creatorum exsuperat.

Hisce omnibus recensitis, liquet definitione sanctorum doctorum *Augustini & Thomæ*, supra datâ, id contineri omne quod cæterorum autorum definitiones perfectiùs hæ, imperfectiùs illæ, nos docuerunt. Estque miraculum proindè *res insolita, ardua, mirabilis, quam Deus; sive contra naturam, sive supra naturam, sive præter naturam, aut ipse per se, aut ministerio angelorum, hominumve facit.*

Ut autem miraculum sic definitum evidenter cognoscatur, conditiones addunt

plerique catholici & acatholici definitionum compositores, quas accuratè primùm enumerare, atque deindè quousque vera sint examinare, operæ pretium est.

Conditio I est, ut in verâ religione, olim Judaicâ, nunc Christianâ, fiat miraculum; idque sive in obscurioris doctrinæ demonstrationem, sive in erroris confutationem, sive in dubitantis confirmationem, sive in justitiæ, innocentiae, sanctitatisque testimonium, sive denique in malorum punitionem.

Cond. II. Oportere eum, qui Dei virtute miracula edat, hominem esse verâ religione, atque virtute Deo carum.

Cond. III. Serium oportere negotium esse; non mimicum, non sociatum ludicris ceremoniis gestibusque.

Cond. IV. Ut miraculum sit, intrepidè id, ac confidenter fiat necesse est.

Cond. V. Finem quemdam notum esse debere, propter quem miraculum fiat.

Cond. VI. Ejusdem requiri cùm integritatem, tum constantiam.

Cond. VII. Oportere testes adesse tam sanæ mentis, probitatis, atque candoris, ut fidere illis humana prudentia tutò possit.

Porro num conditiones hæ, & quousque requirantur, principio est examinan-

14 DE MIRACULIS,
dum, cum cæterum certi nihil proferri in
totâ miraculorum historiâ possit.

C A P U T II.

*De Conditionibus Miraculi; ac primùm,
an non nisi in verâ Religione fiat?*

SINGULÆ religiones sola ea miracula
vera esse agnoscunt, quæ in suâ, ut aiunt,
communione sive sectâ, fiunt; falsum id
omne miraculum esse, quod in aliâ sectâ,
in suæ doctrinæ negationem fieri dicitur,
statuentes. Sic Catholicus negat verum id
miraculum esse, quod in ejusmodi doc-
trinæ confirmationem factum perhibetur,
quâ ab Ecclesiâ Catholicâ *Ethnici*, *Mohammedani*,
Judæi, & tot a se, & a se
mutuò scissæ religiones dictæ Christianæ,
discrepant. Eundem in modum *Mohammedani*
atque *Judæi*, nec non *Ariani* ac
Sociniani miracula omnia negabunt, quæ
in J. C. divinitatem patrata proferimus:
qui autem *Lutheri*, *Calvini*, *Mennonis*,
Arminii placita sequuntur, ea singulorum
miracula repudiant, quæ in conformatio-
nem istiusmodi doctrinæ facta enarran-
tur, quâ vel inter sese mutuas, vel plures,

omnesve ab Ecclesiâ Catholicâ discrepant.

Argumenti vis sita in eo est, quòd si in falsæ doctrinæ stabilimentum miracula Deus patraret, unâ nos in errorem inevitabilem præcipitaret; quod impossibile. Ergo quodvis tale miraculum falsum erit. At verò cùm hoc singula religio contendat, nullum amplius nostrorum miraculorum alicujus autoritatis foret apud gentes non christianas. Est ergo accuratè examinandum hoc argumentum.

Miracula vera, quibus hominem de veritate convincere voluit Omnipotens, in verâ religione facta esse passim agnoscimus, agnovitque suâ ab origine Ecclesia sancta Dei. Nascente Ecclesiâ quærebatur utrùm Jesus Nazareus messias an impostor esset? posterius synagoga, prius affirmabat apostolorum cœtus. Quid hîc Ecclesia primitia? Quia Actor. V. v. 12 *per manus apostolorum fiebant signa & prodigia multa in plebe: quia ibid. Cap. IV, apostoli dixerant: Si nos hodiè dijudicamur in benefaço hominis infirmi, in quo iste salvus factus est, notum sit omnibus vobis, & omni plebi Israël, quia in nomine Domini nostri J. C. Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitavit a mortuis, in hoc iste adstat coram vobis sanus;*

indè prisca illa christiana gens J. C. N. messiam, veramque eam atque unicam Ecclesiam esse, quam condere ceperant apostoli, agnovit; petebatque Deum ut, miraculis auctis, augetetur credentium numerus: *Et nunc Domine, Act. IV, v. 29, respice in minas eorum, & da servis tuis cum fiducia loqui verbum tuum, in eo quod manum tuam extendas ad sanitates, & signa & prodigia fieri per nomen sancti Filii tui Jesu.* Mistæ admodum religionis Samaritani, Act. VIII, v. 6, intendebant his, quæ a Philippo dicebantur, unanimiter audientes, & videntes signa quæ faciebat. Cùm verò credidissent Philippo, evangelizanti regnum Dei, & innumeris miraculis id confirmanti, *Baptizabantur viri & mulieres. Act. IX. Petrus Lyddæ curavit Æneam, octennem paralyticum, & viderunt eum omnes qui habitant Lyddæ & Saronæ, qui conversi sunt ad Dominum, ex Judaïsimo.* Joppæ quæstio eadem inter Judæos & Apostolos vigeat. Act. IX. Sanctam viduam *Tabitham* a morte resuscitat *Petrus*, quid indè? *Notum autem factum est per universam Joppen, & crediderunt multi in Domino.* Quandò *Paulus & Barnabas* Act. XIII. *Paphi*, in *Cypro* insulâ, gentibus fidem annuntiabant, harum, an

Christi vera religio esset, quærebatur. *Elymam* pseudopropheta ac magum Paulus cœcitate punit: *tunc proconsul, cum vidisset factum, credidit admirans super doctrinam Domini*: Per universum apostolorum, eorumque discipulorum ævum, in religionis veræ inquisitione, & demonstratione, omnem sive Ethnicum, sive Judaicum populum sic conclusisse legimus. Malène hi? Saltem ex annuntiato sibi Evangelio noverant autorem, & consummatorem fidei de Judæis incredulis. *Joan. v. 25*, dixisse: *Loquor vobis, & non creditis: opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me. Et v. 37, 38: Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi: si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite: ut cognoscatis & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre. Et Cap. XV, v. 24: Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent, nunc autem & viderunt, & oderunt & me, & patrem meum. Sic itaque & in ipsâ origine, & in sæculis primis Christiani ad omnem de religione disceptationem argumentabantur, sapientem *Nicodemum* imitati qui ex miraculis de J. C. personâ & doctrinâ judicabat *Joan. III. Rabbi, scimus quia a Deo ve-**

nisti magister ; nemo enim potest hæc signa facere , quæ tu facis , nisi Deus fuerit cum illo.

Hoc simplici , ac vero argumento , primitiva Ecclesia firmata est , a Judæis in gentes incredibili progressu confirmata atque aucta , eodemque argumento conservata.

Hoc adeò verum , ut id inexpugnabile dæmon , juratus Ecclesiæ hostis , comprehenderet , *Simonis Magi , Apollonii Thyanaei* , ac Pseudoprophetarum prodigia subornaret , quibus in idololatriâ fervaret paganos. Quid plura ? Tempore , a J. C. & apostolis prædicto , efficiet per *Antichristum* satanas tot tantaque , ut apparebunt saltem , miracula , ut , si id fieri posset , *etiam ducerentur in errorem electi.* De hæc autem re postea latius. Id duntaxat impræsentiarum ex hisce conficio , miraculorum autoritatem atque reverentiam adeò insitam primævæ Ecclesiæ fuisse , ut iisdem , saltem sic apparentibus , satan & usus fuerit , & usus sit , ad pervertendos Christianos.

Persuasi autem sic Christiani de hæc autoritate erant , ut apud illos , qui se ab Ecclesiæ unitate divulserant , vera miracula ægrè admitterent. Per omnia *B. Augustini* opera , quæ de miraculis disseruit ,

operosè inquirens , incidi in notabilem
ejus sententiam , *Tom. IV , pag. 528 ,*
tract. 13 in Joan. Ubi primùm ostende-
rat S. Pater virginitatem , misericordiam
in egenos , donum prædicandi , baptis-
mum , & omnia de quibus *Donatistæ* glo-
riabantur , nihil ipsis , conscissâ unitate
prodesse ; ubi docuerat eos non esse illam
virginem , quam uni viro castam *Paulus*
exhibere gestiebat : « Quæ est , inquit ,
» virginitas mentis ? Integra fides , solida
» spes , sincera charitas ; » quam charita-
tem amiserant schisma faciundo ; ubi tan-
dem ostenderat neque sacramenta , neque
prophetias , neque tantam quæ montes
transferat fidem , extra unitatem , id est ,
extra charitatem , cuiquam prodesse , in
hæc verba erupit : « Nemo ergo vobis fa-
» bulas vendat. Et *Pontius* fecit miracu-
» lum , & *Donatus* oravit , & respondit
» ei Deus de cœlo. *Primò* aut falluntur ,
» aut fallunt. *Postremò* , fac illum montes
» transferre : *Charitatem si non habeam ,*
» *nihil sum.* Videamus utrùm habuerit
» charitatem ? Crederem , si non divisisset
» unitatem. Nam & contra istos , ut sic
» loquar , mirabiliores , cautum me fecit
» Deus meus dicens *Marci Cap. XIII* : In
» novissimis temporibus exurgunt Pseudo-
» prophetæ *facientes signa & prodigia , ut*

» in errorem inducant , si fieri possit , etiam
 » electos : ecce prædixi vobis. Ergo cautos
 » nos fecit sponfus , quia miraculis decipi
 » non debemus. Aliquandò enim & de-
 » fertor terret provincialem ; sed utrum in
 » castris sit , & aliquid illi profit charac-
 » ter ille , in quo signatus est , hoc atten-
 » dit , qui terreri & seduci non vult. Te-
 » neamus ergo unitatem , fratres mei :
 » præter unitatem , & qui facit miracula
 » nihil est. »

Itaque cum sapientissimo viro *Pascal* ;
 cujus libellum aureum, *Cogitationes* voca-
 tum , consuluit laudavitque *Benedictus*
XIV, pontif. max. *Cap. IV*, de *Fine Mira-*
culorum, sic concludamus : « Miracula dis-
 » cernere in dubiis inter Judaicum popu-
 » lum & Ethnicum ; inter Judaicum &
 » Christianum ; inter Christianum catho-
 » licum & acatholicum ; inter calomnia
 » afficientes , & eadem affectos ; inter
 » tres cruces. » Alludit ad sanctæ crucis
 inventionem.

Porro cum ad demonstrandam verita-
 tem miracula sint tanti ponderis ; cum-
 que ejusmodi tempora calamitosa sint
 prædicta , quibus vel veri tantum speciem
 habentia miracula , vel etiam vera , aut
 heterodoxi , aut schismatici , aut etiam
 cum suis *Antichristus* ederent , in suo-

rum errorum stabilimentum, præmonuit horum nos & ipse Servator noster benignissimus, ut mox *Augustiniano* textu patebit, & suis in epistolis *Apostoli*, & in suâ apocalypsi *Joannes*. Si enim tantum valeant miracula, ut nascente Ecclesiâ autoritatem doctrinæ conciliarent, conciliatura profectò eandem hereticorum & antichristi miracula essent, nisi præmoniti essemus, ne turbulentis istis temporibus fidem miraculis, veritatem aliàs demonstrantibus adhiberemus, quia in confirmationem impietatis errorisque fient.

Aptè ad rem Pascalius Cap. de Mir. n° XI: « Moyses Christum prænuntiavit,
 » sequendumque præcepit: Jesus Christus
 » Antichristum prædixit, sequendum au-
 » tem vetuit, & n°. XII. Antichristus
 » non prædixit Jesu Christi miracula, sed
 » hic illa Antichristi. Itaque si Christus non
 » fuisset Messias ipse, potuisset in errorem
 » ducere hominem; sed in errorem duci,
 » rectâ ratione usi, non possumus miracu-
 » lis Antichristi. Christus ergo Antichristi
 » miracula prædicendo, crediditne suis
 » propriis miraculis fidem derogare?

N° XIII. » Nulla ratio est credendi
 » Antichristo, quæ non sit credendi Jesu
 » Christo; sed exstant rationes credendi

» Christo, quæ non sunt credendi Anti-
» christo.

Nº *XIV.* » Fundandæ Ecclesiæ mira-
» cula conduxerunt, eidemque perpetuan-
» dæ conducent in Antichristi tempus,
» inque orbis finem. Undè Deus, hanc
» auctoritatem suæ Ecclesiæ reservaturus,
» vel confundit falsa miracula, vel præ-
» dixit. Utroque modo, & semet erexit
» supra omne quod nostro respectu super-
» naturale est, & erexit nos ipsos. Idem
» in futuro erit: vel falsa miracula prohi-
» bebit Deus, vel operabitur majora.
» Tanti enim virtutis (ponderisve) mira-
» cula sunt, ut oportuerit Deum nos mo-
» nere, ne fidem adhiberemus illis, si
» quantumcumque ejus existentia demonst-
» trata sit, nihilominus illi contraria fo-
» rent. Citra hanc cautelam turbare nos
» potuissent.

» Illi itaque textus qui in *XIII Deu-*
» *teronomii Capite* vetant eos audire, qui
» miracula facientes a vero Dei cultu
» avertunt; nec non *Marci Cap. XIII:*
» *Exurgunt enim Pseudochristi & Pseu-*
» *doprophetæ; & dabunt signa & portenta*
» *ad seducendos, si fieri potest, etiam elec-*
» *tos: Vos ergo videte: ecce prædixi vobis*
» *omnia: hi, inquam, textus, eorumque*
» *confimiles, tantum abest ut derogent*

» miraculorum auctoritati, ut nihil sit
» quod eorum vim ac pondus evidentius
» demonstret. »

Alius proindè modus de miraculis dijudicandi in illis temporibus erit. Initio enim Ecclesiæ Judæi, de missione & doctrinâ Christi dubitantes, hanc utramque veram esse conficere ex miraculis debuerunt: atque ita *Nicodemus*, ita sinceri *Israëlitæ* indè conclusère: qui secus, hos condemnavit Jesus, quòd ad tantam miraculorum lucem cœcutire vellent. Judæi ergò & pagani in Ecclesiæ primordiis de veritate Evangelii per Christi, apostolorum, eorumque discipulorum ac successorum miracula certiores reddebantur. Posterioribus verò temporibus idem esse non poterit dijudicandi modus. Ut olim de doctrinâ per miracula, sic tunc de miraculis doctrinam fideles judicabunt.

Hoc evidens est. Primæva Ecclesia doctrinam evangelicam per miracula fundatam, per miracula confirmatam vidit. Porrò veritas unica est, semper eadem est, ac semel invincibiliter demonstrata, immutabilis est. Veniant deinceps *Marcionitæ*, *Ariani*, *Macedoniani*, *Nestoriani*, *Eutychediani*, *Donatistæ*, *Pelagiani*, &c. ac suos errores confirment miraculis: hæc mox Catholici falsa esse

pronunciare debebunt; quia illa horum novorum hominum doctrina contraria est illi doctrinæ, quæ fundata miraculis, confirmataque, divina proindè ac immutabilis est. Sequitur indè omnem doctrinam, quæ huic contraria sit, falsam esse. Patet ergò, quemadmodùm primi Christiani per miracula doctrinam dijudicare debebant, ita postremos Christianos debere de miraculis per doctrinam judicare, quod demonstrandum erat.

At verò oggeret *Arianus* mihi, & *Macedonianus*, & *Nestorianus*, sectarumque reliquarum singula, in Catholicâ Ecclesiâ contaminatam fuisse veritatem, apud se autem intemeratam esse, adeòque, quæ apud ipsos miracula fiant, vera esse, quia in columnen servatæ apud ipsos veritatis facta. Aiunt quidem sic, dùm copiis unitis unam Ecclesiam Catholicam impugnant, dumque, quanticumque inter sese hostes sic se consociant, ut jam suo tempore *Tertullianus* clamaret *eo in casu hæreticis schisma esse unitatem*: sed mox divulsa hæc unitas erit, si ab illarum sectarum singulâ, ecqua earum sit tutata veritatem? percunctaris. *Arius* *Donatum* excludet, *Eutyches* *Nestorium*, *Donatum* *Pelagius*, quisque horum se solùm clamabit veri conservatorem, se unicum vindicem

vindicem esse. Ergò apud eorum neminem veritas demonstrativa est; & cùm alicubi esse debebat, in Catholicâ Ecclesiâ est.

Quippe Ecclesiam suam fundavit Christus perennem, quâcum permansurus sit. (Matth. XXVIII) *usque ad consummationem sæculi, & contra quam (ibid. XVI) portæ inferi non prævalebunt.* Ecclesia est *Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis. I Timoth. III.* Ergò nunquam deficere in eâ vera religio potest. Contigit quidem illi jam ab Apostolorum diebus, ut dehonestaretur apud extraneos, ab hominibus ventri deditis, *Philip. III*; ab aliis, qui circa Christi incarnationem errabant, *I Joan. IV*; a multis, qui de mundo erant, & de mundo loquebantur, *ibid*; ab his quos seductores & antichristos, *Joannes Ep. II, v. 7*, appellabat; ab aliis, qui primatum gerere amantes schisma faciebant, ut Diotrophes, *Joan. Ep. III, v. 9*; ab impiis illis, qui gratiam transferentes in luxuriam, ac scelestissimis *Cain, Balaam & Core* similes, inter Christianos subintroiissent. *Judæ v. 4 & 11*; ab ejusmodi hominibus, qui falsos Apostolos agebant, & in errores *Baalamicos & Nicolaiticos* inciderant, *Apoc. II*; imò a prophetâ quâdam falsâ *Jesabel* seducente

26 DE MIRACULIS,
Christianos, *ibid*; & a pravis pastori-
bus, ita ut inter septem Asiæ episco-
pos plures essent, quos vel doctrinâ, vel
moribus, vel utrisque corruptos, Sanctus
Spiritus plus minus, & nonnullos acriter
in *Apocalypsi* reprehendit. Ferre hoc
in suo purissimo statu debuit, sed puris-
sima perstitit. Hæreses deindè in illâ natæ
sunt, leviores, graviores, quæ aut pro-
vinciam, aut regnum, aut totum Orien-
tem, Occidentemve, imò universum pro-
pemodùm orbem inundare minabantur;
servavit nihilominùs integram Ecclesia
fidem, integram posteris transmisit veri-
tatem. Quod si ejus in sinu vita multo-
rum scandalosa, si aliorum erronea doc-
trina, si damnosa alicubi superstitione esset,
hæc omnia sæpè tolerare Ecclesia debuit,
indè gemuit, nunquam approbavit, sed
mutavit, damnavit, mox ubi potuit. An
itaque aut *Donatista*, aut *Macedonianus*,
aut *A catholicus* quisicumque, qui hisce
de causis Ecclesiam veritate privatam cla-
mitat, in suæ confessionis sinu nullum
schisma percipit? nullam hæresim dam-
nat? nullam sive morum pravitatem de-
plorat, sive superstitionem, sive scanda-
lum? Si proindè verum religionis cultum
ob hæc ipsa non amisisse se contendit,
cur tandem Ecclesiam Catholicam veri-

tate privatam exindè vociferat ? Si hisce de causis nullam veræ religionis jacturam se passum esse prætendit, tacitè fatetur neque Catholicam Ecclesiam potuisse hanc jacturam pati; adeoque adhuc veritatis conservatricem quæ olim fuerat mansisse; & quicumque ex eâ exierint, apud eos veræ religionis cultum nec esse, nec fuisse, proprio ore videtur confiteri. Sed trabem proprio in oculo multi non vident, qui sibi videntur acutâ adeo acie pollere, ut in fratris oculo festucam & cernant & eximere tentent. Est Ecclesia Catholica ea Christianorum societas, quam *Marcio*, quam *Arius*, quam *Eutyches*, *Priscillianus*, dum ejus in sinu gestabantur, veræ fidei conservatricem agnoscebant: atque eodem modo quicumque ante hæresin in Ecclesiâ erant, id profitebantur; è gremio matris profugi, hanc fidei pervertricem vocant; suamque hæresin ejusdem conservatricem; quam hæresin, antequam eam adoptarent, ab Ecclesiâ verâ, miraculis conditâ confirmatâque, eousque apud se creditâ, implicitè explicitève, damnatam noverant. Nihilominus secesserunt. Ergone miraculorum donum, quod in solâ verâ Ecclesia est, quodque manere in eâ debet, ab Ecclesiâ Catholicâ abiit, &

jam separatam ab illâ Ecclesiam ornat? Quo id fundamento velint, non capio.

Cùm mihi, de miraculis medicè scripturo, negotium necessarium cum eâ Christianâ societate sit, quæ sola eo dono pollet, converto me ad eas societates a catholicâ separatas, ut de miraculis apud eas edocear, & aptè de iis, quâ medicus scribam. Sed, ô chaos! ô confusionem! societatum illarum, quæ spatio XVII sæculorum Catholicam Ecclesiam dereliquerunt: in *Moreri* catalogo tercentenarium numerum, quis credat? ferè explent; & singula quæque sibi soli, exclusis singulis aliis, veræ fidei conservationem vindicat, & miracula, donum, prærogativum, soli veræ religioni proprium, apud se solam necessariâ consequentiâ esse, omnibus nervis contendit.

Alterutrum mihi superesse dicis: vel neminem audire, vel trecentos singulos: neminem, ubi omnes mentiri putas; singulos, si ex illis trecentum sectis unam saltem arbitreris esse, quæ sola mereatur legitima audiri Ecclesia Dei.

Prius quidem omnium facillimum est; quæritur an unâ tutissimum? posterius vel a me, ut Catholico, examinandum est, vel ut planè ad omnes trecentas religiones indifferente, ne aliquo præjudicio fortè

abreptus , in verâ religione inveniendâ aberrem.

Verùm hoc tentet ille , cui *Adami , Seth , Enos , Cainan , Jared , Mathusalem* , virorum in decimum sæculum viventium , anni sperabiles sint ; nobis verò , quibus *anni* (Psalm. 89.) *sicut aranea meditantur ; quorum dies in ipsis septuaginta annorum , si autem in potentatibus octuaginta annorum , & amplius eorum , labor & dolor ;* nobis , inquam , hoc factu possibile non est ; & si Deus , (quod per impossibile dico ,) id ab homine quopiam exigeret , accusare is Deum posset , quod ipsi æternam salutem redderet penitus impossibilem.

Ergò sola mihi prior via superesset , harum tercentarum societatum nullam consulere , & ad conspicuam cunctis Ecclesiam , ad *civitatem supra montem positam* , me conferre , quæ , demonstratione a priore dictâ , veram fidem ex divinis promissionibus habet ; & quæ eam , demonstratione a posteriore , habere debet , quia Ecclesiam Catholicam eam habuisse quondam , cunctæ aliæ societates fatentur , & quia vera fides apud harum nullam cognosci potest , quæ ad salutem æternam tamen a Deo revelata est : igitur , si in quâdam societate fidelium vera

30 DE MIRACULIS,
religio adfit oporteat, si in nullâ tercen-
tarum illarum societatum fit demonstra-
tiva, necesse est ut & unicè, & perspicuè
fit in Ecclesiâ Catholicâ.

Tantò magis sic concludo, ob sequens
argumentum. Ex sacrâ Scripturâ certum
est Ecclesiam habere infallibilitatem in
rebus fidei, usque ad consummationem
sæculi; hocque cum omnibus Catholicis
agnoverunt singulæ societates separatæ,
antequam ab eâ secederent: atqui nunc
eædem separatæ societates se hâc infalli-
bilitate carere ultrò fatentur: ergò ultrò
fatentur non apud ipsos, sed apud Ca-
tholicos veram Ecclesiam esse.

Jam nihil me retardare eorum potest,
ob quæ *Donatistæ, Gnostici, Ariani,*
cæteræque societates separarunt se ab
Ecclesiâ Dei. Ponamus eos verè asseve-
rare, quod hæreses in eâdem aut fuerint,
aut sint: has in sinu suo gemuit ab initio,
non docuit, non propagavit, imò a pos-
teriore per eum, qui ex malis bona eli-
cere novit, utiles esse. *Nam oportet &*
hæreses esse, I Cor. XI, ut & qui probati
sunt, manifesti fiant in vobis. Plures au-
tem hæreses jam Apostolorum ævo fuisse
suprà ostendi: & quot, quantasque hæ-
reses singulæ a Catholicis separatæ socie-
tates aut in ortu, aut progressu, non ha-

buerunt, sic ut in plures sit unica secta discissa? Si scandala nonnunquam apud nos abundant, nonne & antea id vidimus in beatis suis temporibus luxisse apostolos discipulosque Domini? Ipsaene illae apud se scandalis, & quantisne saepe! vacent? Ideo ob scandala non debuerunt se a plebe catholicâ segregare. Si alicubi in Ecclesiâ Dei aut imperiosi episcopi, aut hypocritae, aut avari, aut virtutis osores, veritatisque persecutores, an Ecclesia hos approbavit? An si multitudine malorum oppressa tacite tantum gemuit, protinus, ubi vel intra synodos, vel extra easdem libertate fruebatur, hos non corripuit, lapsamque disciplinam, ut adhuc in *Tridentino Concilio* fecit, restauravit? Si ob ejusmodi proceres Ecclesia deserenda erat, videant, qui deseruerunt, an non justiore de causâ oporteat suas ut deserant societates? Quin & si vellent Catholicæ Ecclesiæ adeo deplorandam conditionem fuisse, ut temerè scripsere, nullum jus ab eadem se separandi habuissent; ut toties a magnis viris *Bossueto*, *Arnaldo* & *Nicolio*, ipsis sole evidentius demonstratum fuit. Paucis hæc finiam addendo animadversionem doctissimi simul ac piissimi *Mesenguy*, in *Comm. Tom. VI, in Ezechielis prophetiam, Libr.*

XVII. Statum regni *Judæ* considerat, quo irreverentius, scelestius, in scelere obstinatius, in Deum ejusque leges contumacius, ingratiusque, ab ipso rege ac summis sacerdotibus, ad imam usque plebem, nihil unquam extitit; & quocum nihilominus *Jeremias*, *Ezechiel*, cæteri prophetæ, & pauci illi boni, qui de cunctis abominationibus hisce gementes, signo *Thau* notati a *Cherub* in fronte erant, unitatem in sacris inviolatam conservarunt, detestati quidem sacerdotum impietatem; quidquid autem apud ipsos, licet idololatrias, de verâ religione superstes erat, cum iisdem venerati; quantumcumque ob religionis integritatem calumniis, probris, vinculis, & morte ab illis afficerentur. Ita ut exemplo hoc probet, etsi hæreticis status Ecclesiæ adeò deplorandus visus fuisset, ac synagogæ tempore regis *Sedechiæ*, illis nunquam ab eâdem secedere licuisse, sed monere, orare, pati. Confirmat autor hoc ipsius *J. C.* exemplo, quantumcumque in sacerdotum errores, hypocrisin, avaritiam, adulteria, atque abominationes inveheretur, ipse tamen & exemplo, & doctrinâ, unitatem cum religione judaicâ, reverentiam erga sacra ministeria, sacrosque ministros præbuit, & inculcavit.

Hic omnium bonorum Christianorum spiritus fuit jam ab ipsis Ecclesiæ incunabulis, & per subsecuta sæcula. Quàm pulchrè B. *Cyprianus*, *epist. ad Max.*
 » Quia, etsi in Ecclesiâ videatur esse zi-
 » zania, non tamen impediri debet aut
 » fides, aut charitas nostra; ut quoniam
 » zizania esse in Ecclesiâ cernimus, ipsi
 » de Ecclesiâ recedamus.»

Notatu dignissimum est, quod B. *Aug.*
Tom. XII, in epist. contra Gaudentium
episc. Donatist. postquam ipsi hæc *Cy-*
priani verba laudasset, adjecit: « Non
 » solùm verbo, de Cypriano, inquit,
 » verùm etiam exemplo nos admonens:
 » qui collegas suos, fundos infidiosis frau-
 » dibus rapientes, usuris multiplicantibus
 » fœnus augentes, quorum avaritiam non
 » leve aliquod vitium, sed esse idolola-
 » triam secundùm apostolum intellexit,
 » pro unitatis vinculo pertulit tales, nec
 » eorum contagio factus est talis: *discessit*
 » *ab eis dissimilitudine morum, non divi-*
 » *sione sacramentorum;* & immundum non
 » tetigit, sed a factis eorum abhorrendo,
 » *non seorsùm populos colligendo.»*

Igitur demonstratum est secundùm pri-
 mam ab omnibus religionibus petitam,
 admissamque miraculorum conditionem,
 oportere in Catholicâ Ecclesiâ miracula

34 DE MIRACULIS,
quæri. Sed an in eâ solâ? An vera miracula nunquam in separatis ab illâ fiant societatibus? Igiturne de miraculo ut medicus consultus, mox ut falsum id declarabo, quod extra Ecclesiam contigisse perhibebitur? Hoc nunc examinandum.

QUÆSTIO I.

An extra Catholicam Ecclesiam nulla vera miracula patrantur?

§. I. Responsum ordiar sententiâ *Pascalii*, de *Mirac.* n° 7: « Homines Deo » debent, ut quam ipsis religionem ad- » fert acceptent: hominibus Deus de- » bet, ne illos ducat in errorem. Indu- » cerentur autem in errorem, si ii, qui » miracula edunt, falsam doctrinam do- » cerent, quæ vulgò falsa non adpare- » ret; neque si quis miraculis celebrior » non præmonuisset, ne istis fidem adhi- » berent. Divisa itaque Ecclesia, si, v. g. » *Ariani*, se æquè sacræ Scripturæ inni- » ti, quam Catholicos, jactantes, mi- » racula fecissent, nec ulla Catholici; » inducti in errorem fuisset. Quemad- » modum enim homo, qui nobis Dei ar- » cana revelat, fidem propriâ autoritate » non meretur; ita homo, qui in testi- » monium suæ cum Deo conversatio- » nis mortuos excitat, futura pronuntiat,

» montes transfert, morbos aufert, fidem
 » meretur, & qui illi fidem denegaret,
 » homo impius censendus foret; nisi quis
 » miraculis insignioribus omnem illi fidem
 » tolleret. » Ferè similem sententiam ejus-
 dem præclari autoris, quam n° XIV ha-
 bet, suprâ jam retuli, pag. 22.

Quandò antea *sancti Augustini* auto-
 ritatem laudavi, de venditatis *Donatista-*
rum miraculis differentis, observatum fuit
 S. Patrem primùm ea falsa suspicatum
 fuisse; deindè veluti vera admisisse eâ
 conditione, ut fides illis, utut veris,
 adhiberi nulla posset; quia Christus nos
 præmonuit etiam ab illis, qui unitate
 & charitate careant, insignia prodigia
 edenda fore. *Ergò cautos nos fecit spon-*
sus, ait, *quia miraculis decipi non debe-*
mus. Hoc eodem argumento de prædictis
 extra Ecclesiam *miraculis* utebatur *Pas-*
calius, ut antea vidimus.

Ergò conceditur extra Ecclesiam vera
 posse miracula edi, sed simul ea nos au-
 toritate suâ seducere non posse; 1° quia
 si fiant, & nos in errorem ducere suâ na-
 turâ possent, Deus alia facit, eaque in-
 signiora, quæ præservent nos ab errore,
 aliàs ex prioribus oriundo; 2° quia *Ser-*
vator nobis prædixit fore ut, ad nos se-
 ducendos, miracula extra Ecclesiam pa-

trarentur. Ergò etiamsi majora miracula in Ecclesiâ non semper, aut statim fierent, quæ omnem facti extra Ecclesiam miraculi auctoritatem delerent, hanc abundè deleret ejusdem prædictio, neve illi fideremus, præmonitio.

Sed considerandum hîc 3° est, factum extra Ecclesiam miraculum posse, vel in erroris confirmationem adferri, vel in stabilimen veritatis, quam secta quæpiam alia adhuc communem cum Ecclesiâ habet, vel in argumentum innocentia, &c. Si primùm; vel miraculum majus, vel miraculi errori faventis prædictio, atque admonitio, nos servaret in fide intrepidus: si alterum; veluti ipsius Ecclesiæ miraculum, id veneraremur: gnari ergò aliquam veritatem in Ecclesiâ quondam miraculo fuisse confirmatam, & ab Ecclesiâ, columnâ veritatis, perpetuò creditam, novimus a priore falsam oportere eam doctrinam esse, licèt illam decem miracula confirmare viderentur.

Sic demùm ritè capimus quæstionem, & quæstionis solutionem, quæ eruditos sæpè inter se divisit, re autem benè perspectâ, omninò consociavit. Dixit S. Thomas *Quodl. 2, quæst. 4, art. 6*: « Potest » contingere quòd aliquis gratiam gratum » facientem non habens, miracula faciat:

» sed hoc contingere non potest, quòd
 » aliquis falsam doctrinam annuncians,
 » vera miracula faciat, quæ nisi virtute
 » divinâ fieri non possunt: sic enim Deus
 » esset falsitatis testis, quod est impossi-
 » bile. *Et quæst. 6, de Mir. art. 5*: Cùm
 » operatio miraculosa, ait, sit quoddam
 » divinum testimonium indicativum di-
 » vinæ virtutis, & veritatis, si dæmoni-
 » bus, quorum tota voluntas est ad ma-
 » lum, aliqua potestas daretur faciendi
 » miracula, Deus falsitatis eorum testis
 » existeret. »

Et *Pascalius n° 7*. « Deus tentat suos,
 » sed non inducit in errorem. Tentare
 » hominem est occasionem ei præbere,
 » citra impositam tamen necessitatem: in
 » errorem inducere, est hominem in eâ
 » necessitate collocare, ut falsum & con-
 » cludat, & sequatur. Porrò hoc facere
 » Deus non potest; faceret tamen, si id
 » permetteret, & in obscuriore quæstione
 » fieret in falsitatis favorem miraculum. »

Rectè hic pontifex *Benedictus XIV*,
 eò vergere notat disputationem omnem,
pag. 24 laudati operis, an in veram con-
 firmationem erroris patrari miraculum
 possit? quod negatur: & an apud hæ-
 reticos, imò apud ethnicos, miraculum
 concedatur, quod in testimonium aut

veritatis, aut innocentiae falsò accusatae factum perhibetur? quod conceditur. Undè si quis contenderet verum illud miraculum Paganismi fuisse, quo Vestalis virgo in servatae pudicitiae testimonium, immobilem *navem* solo suo cingulo protrahendo, & quo *Tullia*, Vestalis alia, aquam ex Tiberi in cribro longiore itinere transferendo, in virginitatis illibatae argumentum, claruisse perhibentur: putat pontifex admitti id posse, ut Deus in innocentiae testimonium hæc miracula concefferit. Plura de his in Cap. seq. Si que verum esset apud *Paulum Novatianum* fontis baptismalis undam bis evanuisse, quandò impius Judæus, apud *Arianos & Macedonianos* bis frustra, tertio ab *Attico, Novatiano episcopo Constantino-politano*, ritè baptizatus, se denuò *Paulo Novatiano* baptizandum offerret; concedit pontifex in fidei Catholicæ de baptismo, minimè verò in errorum Donatistarum confirmationem, contigisse miraculum.

Vir omni fide dignissimus, unàque, si quis unquam, eruditissimus *Le Gros*, Remensis quondam *archidiaconus*, narravit mihi, cùm iter quondam faceret, & curru unà cum matronâ Anglicanæ religionis, ejusque filiâ veheretur, con-

tigisse, ut filia præ suæ immanitate Cephalææ inepta quæ iter proficeretur fieret. Cùm interquiescere medio in itinere minimè matris rebus conveniret, aiebat matrem se adstante, sacrum Bibliorum Codicemprehendisse, quem minuto caractere impressum, laudabili more secum semper gestabat & legebat; hunc, invocato Altissimi nomine, se filia capiti imposuisse, statimque & curatam illam, & quæ iter proficere commodè posset aptam redditam fuisse. Hoc vocabat optimus vir miraculum, in alienâ quidem religione, in divinitatis autem sacrorum nostrorum Codicum testimonium factum. Grato animo tanti viri memoriam hîc recolo, qui ad me in religione, in physicis & in linguis orientalibus informandum, plurimum laboris adhibuit. Alioqui pontifex idem cum cardinali *Gotto* ait: « Non potest Deus facere miraculum (in falsi attestacionem:) » nam aliàs Deus fieret illo miraculo testis falsitatis, & quodammodò, ceu figillo, obsignaret falsum; eo modo quo rex, si sigillum suum traderet in circumstantiâ, in quâ sciret adhibendum fore ad obsignandum falsum diploma. »

Miraculorum igitur veritas, necessitas, autoritas atque præstantia, omni ex parte

40 DE MIRACULIS,
demonstratæ sunt. Cùm autem Catholica
Ecclesia hæc in suæ solius doctrinæ sta-
bilimentum vindicet, & sibi eadem deesse
societates separatæ passim fateantur, sub-
terfugium hæc, quo excusarent miraculo-
rum defectum, excogitarunt, defectum
scilicet miraculorum ab apostolorum tem-
poribus. Hoc subterfugium nunc exami-
nandum est.

Q U Æ S T I O I I.

*An Miraculorum in Ecclesiâ donum ab
Apostolorum tempore cessavit?*

§. I. Donum miraculorum, quod tanti
fit in Catholicâ Ecclesiâ ponderis atque
ornamenti, invidiam ipsi excitavit apud
eos, qui eodem se carere ultrò fatentur.
Ne igitur eo destituti soli viderentur, eò
devenerunt, ut miracula Christi, atque
apostolorum temporibus duntaxat conti-
gisse, ab iisdem autem penitus cessasse
docuerint: & quia illa miracula facta in
communis illorum nobiscum doctrinæ
fundamentum sunt, non minùs se, quàm
nos, miraculis fundatos esse gloriantur.
Hoc autem & Scripturâ sacrâ se probare
posse, & ipsâ traditione, & Ecclesiasticâ
historiâ asserunt.

Ac primò quidem ex *B. Pauli* Epis-
tolâ ad Ephesios, Cap. IV, v. 7: *Uni-*

cuique autem nostrum data est gratia, secundum mensuram donationis Christi. Et v. 11: Et ipse quidem dedit quosdam apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores & doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi: donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionem Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitiam hominum, in astutiam ad circumventionem erroris. Veritatem autem facientes in charitate, crescimus in illo per omnia, qui est caput, Christus: ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem juncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri augmentum corporis facit in ædificationem suam in charitate.

Ex hoc loco concludunt mox ab apostolorum tempore elapso, Ecclesia jam propagata per orbem, & in mensuram ætatis plenitudinis Christi, & in virum perfectum adulta, miracula penitus cessasse, quia neque amplius necessaria, neque sapientiæ divinæ ultra convenientia. Confirmare se hoc credunt protestan-

tium eruditi ex omnibus evangeliorum testibus, in quibus Christus discipulos suos miraculorum virtute donavit, scilicet non nisi eos solos, minimè eorundem successores: & si *Marci, Cap. 16.* Christus dixerit: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur*: id non nisi de iis solis, atque primis, intelligi credentibus posse, cum iisdem autem id commori.

2° Ut ipsos, ita jam suo sæculo *B. Augustinum* cogitasse & docuisse contendunt. Utuntur omnes, & repetito valdè textu hujus sancti Patris, *T. VII, p. 470, edit. Ven.* ubi, postquam intentionem Dei, ob quam in suâ vitâ mortali miracula edidisset, enarrasset. « Sed quia illa, inquit, quæ non videbantur non credebantur, ædificabat fidem ad illa quæ non videbantur. Nemo itaque, fratres, dicat non facere modo ista Dominum nostrum J. C. & propter hoc præsentibus Ecclesiæ temporibus priora præponere. Quodam quippe loco idem Dominus videntibus, & ideò credentibus, præponit eos, qui non vident, & credunt. » *Joan. 20.*

Et alium ejusdem textum laudant ex *Libr. de Ver. Rel. cap. 25.* « Nec miracula illa in nostra tempora durare permissa sunt, ne anima semper visibilia

» quæreret, & eorum consuetudine fri-
 » gesceret genus humanum, quorum novi-
 » tate flagravit.

Tùm & *Libr. X, de Civ. Dei, Cap. 7,*
 8 & 9, ostendit primùm divinæ virtutis,
 & non persuasionis humanæ fuisse, quod
 mundus in Christum crediderit: id res-
 puiſſet mens humana, « nisi eam (J. C.
 » resurrectionem) fieri potuisse, atque
 » factam esse divinitas ipsius veritatis,
 » vel veritas divinitatis, & contestantia
 » miraculorum signa monstrarent. » Dein-
 dè sic prosequitur: « Cur, inquiunt,
 » nunc illa miracula, quæ prædicatis
 » facta esse, non fiunt? Possem quidem
 » dicere necessaria fuisse, priusquam cre-
 » deret mundus, ad hoc ut crederet
 » mundus. Quisquis adhuc prodigia, ut
 » credat, inquit, magnum est ipsi pro-
 » digium, qui mundo credenti non cre-
 » dit. »

3° Ex falsorum miraculorum, quæ post
 apostolorum tempora divulgantur, sive
 fundatâ suspitione, sive verâ demonstra-
 tione, id se confecisse arbitrantur, quòd
 miracula post illorum tempora cessarint.

Ad I. Argumentum ex *Epist. ad Ephes.*
 petitum, rehero optimorum interpretum
 sententiam, imò obvium planè textûs
 sensum esse, quòd dona apostolis data,

eorumdem successoribus parciore profu-
fioreve modo in consummationem Eccle-
siæ, ad finem mundi usque continuentur.

Resp. 2° Si miracula, *gratiâ secundum mensuram donationis Christi* cum aposto-
lis cessare debent, quia *jam omnes occur-
rimus in unitatem fidei, & agnitionis Fi-
lii Dei in virum perfectum*; consequitur
necessariò id, ut reliqua ad corporis in-
crementum requisita, unà cum miraculis
cessent. Inter hæc pastorum ac docto-
rum munus erat. Quia nunc *omnes occur-
rimus in virum perfectum*, ut haud ultrà
miraculis indigemus, ita neque doctori-
bus & pastoribus: sumus enim viri per-
fecti. Interim in singulâ separatarum so-
cietatum ambiri doctorum ac pastorum
munera, & honores cernimus, eaque
cum apostolis abrogata non credi. Si
aiunt pro necdùm credentibus requiri
doctores, quasi hi minùs quàm priores,
miraculis ut credant, indigerent? Undè
si ad finem mundi perseverare cura pasto-
ralis debet, perseverare quoque debet
miraculorum donum. Hæc dona omnia
conjunxit Apostolus in hoc textu, ut in
finem mundi usque necessaria: quæ teme-
ritas donum miraculorum indè semovere
velle!

Respondeo 3° multùm abesse ut Eccle-

ſia evaſerit *in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti*. Apud hos eorſdem viros doctiſſimos calculum Chriſtianismi reperio, quo evincere nobis annuntuntur necdùm decimæ orbis terrarum parti Evangelium illuceſcere. Sed *Evangelium, Chriſto dicente, prædicandum eſt omni creaturæ per univerſum orbem*. Si $\frac{1}{10}$ mortalium miraculis ad converſionem indiguit, a pari ratione iis $\frac{2}{10}$ indigebunt.

Secundùm eorum argumentum ex *B. Auguſtini* textibus, eos hunc S. Patrem haud benè pervolviſſe arguit. *Auguſtini* temporibus ii qui ab Eccleſiâ ſejunxerant ſeſe, quod miraculis ornari ſe non viderent, miracula ceſſaſſe vociferabantur, & ipſius *Auguſtini* autoritate atque ſcriptis abutebantur. Hos noſtri ſcriptores acatholici imitati, textum S. Patris *Libri de verâ Religione* alii poſt alios tranſcripſerunt. At verò horum ne unus quidem videtur *Auguſtinum* legiſſe, nemo textum per textum examinaſſe, & quidem in illis ſuis lucubrationibus, in quibus pompoſo hujus ſæculi titulo ſe criticæ artis faſtigium conſcendiſſe glorientur. Scripſit *Auguſtinus* non unico, quem eorum alter poſt alterum exſcripſit, loco de miraculis nunc rarioribus, ſed in pluribus, quos principio excitavi, &

46 DE MIRACULIS,
adhuc excitabo, ut quænam ipsi hæc de
re mens fuerit patefcatur.

Libro Retract. I, cap. 13, n° 7. « Quod
» ibi dixi (de libro *de verâ religione*
» agens.) Quod ibi dixi, inquit, verum
» est quidem : non enim nunc usque,
» cùm manus imponitur baptizatis, sic
» accipiunt Spiritum Sanctum, ut loquan-
» tur linguis omnium gentium : aut nunc
» usque ad umbram transeuntium prædi-
» catorum Christi sanantur infirmi : & si
» quæ talia tunc facta sunt, hæc postea
» cessasse manifestum est. Sed non sic
» accipiendum est, quod dixi, ut nunc
» in Christi nomine fieri miracula nulla
» credantur. Nam ego ipse, quandò is-
» tum ipsum Librum scripsi, ad Medio-
» lanensium corpora martyrum in eâdem
» civitate cœcum illuminatum fuisse jam
» noveram, & alia nonnulla, qualia tam
» multa etiam istis temporibus fiunt, ut
» nec omnia cognoscere, nec ea quæ
» cognoscimus enumerare possimus. »

Ad textum autem, quem mox ex *Li-
bro X de Civ. Dei* attuli, & qui tale quid,
quale prior, primâ fronte innuere videri
posset, protinùs subjungit S. Pater se-
quentia : « Nam etiam nunc fiunt mira-
» cula in ejus nomine, sive per sacra-
» menta ejus, sive per orationes, vel

» memorias sanctorum ejus. » Notat quidem miracula ejusmodi obscuriora iis esse, quæ in sacrâ Scripturâ referuntur, eo quòd in oppidulis civitatibusque observata, atque vix aliis provinciis nota, non rarò commoriantur; certa tamen sic, ut numeret miracula novemdecim; eaque sui temporis per invocationem *SS. Gervasii ac Protasii*, & maximè *S. Stephani* protomartyris, quorum tunc recens detectæ reliquiæ erant. Ad hæc sui temporis miracula vigesimum addit, quod contigit *Calamæ*; vigesimum primum, quod *Uzaliæ*; & vigesimum secundum, cujus urbs *Hippone* tota testis erat.

Malè ergò adversarii *Augustinum*, ut miraculorum vacationem ab apostolicis numerantem temporibus memorant. Miracula quarto partim, partim quinto Ecclesiæ sæculo observata, eaque numerosa enarrat; imò talia, quæ Ecclesiæ doctrinam de sanctorum invocatione, deque eorundem reliquiarum honore, quam illi abjecerunt, luculenter confirmant.

Summi porrò momenti hæc observatio est. Acatholici rationem sui ab Ecclesiâ secessûs eam aiunt esse, quòd Catholici sanctorum preces invocando, toti-

demque mediatores constituendo, vim meritorum unius nostri apud Patrem mediatoris J. C. ad salutem insufficientem agnoscant: quod primò impium; & secundò, cum sancti nostras preces ignorent, vanum ac ridiculum. Respondeo ad primum, si sanctos invocando vim meritorum J. C. Catholici negarent, negassent eandem apostoli, preces primorum Christianorum pro se, ac pro progressu Evangelii postulantes, ut toties *B. Paulus* in suis epistolis fecit: negasset vim meritorum Christi *S. Jacobus*, *Cap. V, Epist. suæ* scribens: *Orate pro invicem, ut salvemini: multum enim valet deprecatio justis assidua.* Igitur si apostoli, salvis meritis mediatoris, crediderint Christianos, & posse, & debere mutuas petere preces, possunt Catholici, integris J. C. meritis, preces sanctorum invocare. Ast, inquiunt, sanctorum precibus, plus quam Christi meritis fidunt. Turpissima calumnia est, qua imperiti hinc inde vulgi superstitionem Ecclesiæ, veluti eam docenti adscribant. Nec calumnia duntaxat est, sed defectus sinceritatis: si enim, quæ ab omni sæculo Ecclesia de invocatione sanctorum docuerit; si quæ in *concilio Tridentino* de eadem definiverit; si quæ *Arnaldus, Nicolius, Neerkasselius,*

&

& in suâ *Fidei Expositione*, quam suam esse tota Ecclesia declaravit, *Bossuetus* in hanc falsam accusationem diluendam scripserint, mente sincerâ, ac præjudiciis vacuâ, attentius perlegerent, nihil hâc accusatione falsius excogitari posse agnoscerent. Ast ad incitas redacti, easdem preces saltem ridiculas & vanas esse contendunt, eò quòd ignorent easdem beati, toto cœlo a nobis disjuncti. Ad hoc secundum regero eos, dum ad hoc subterfugium perveniunt, priorem accusationem falsam esse agnoscere; cùm hoc secundo opus non haberent, si prius verum esset. Ut verò paucis & hoc refellam, ex mox laudatis *B. Augustini* testimoniis, & priorum sæculorum historiâ universâ, constat Deum miraculis innumeris, testatissimisque adprobasse sanctorum invocationem, quocumque demùm modo illi orationum nostrarum notitiam adipiscantur. Hunc revelare nobis Deo non placuit, miraculis tantummodò docuit nos meritis Filii sui hâc invocatione non derogari, & nostras innotescere preces beatis. An ipse per se hoc sanctis revelat? An per angelos? Profectò in *Apocalypseos Cap. VIII*, angeli ferunt ad Deum orationes fidelium. Si ad Deum, qui citrà eos has pre-

50 DE MIRACULIS,
ces novit, deferant, an non easdem fortè
deferant sanctis? Et si quid valeret hæc
ratio, cur saltem preces non implorant
sui angeli custodis qui ipsis semper præ-
sens est? Sed secessus ab Ecclesiâ decre-
tus erat; cujus quod in legitimâ causâ
deerat calumnia supplebat.

Tandem *tertium* illorum de cessatione
miraculorum argumentum, quod ex falsis
martyrologiorum ac legendarum mira-
culis corraferunt, vix meretur, opinor,
respondum. Videntne Ecclesiam ex ejus-
modi titivillitiis, ignorantia, aut avari-
tiâ malitiâve natis, sua miracula depro-
mere? Videant laudatum jam sæpiùs just
voluminis opus *Benedicti papæ XIV*, le-
gantque in eo, quàm prudenter, quàm
anxiè, quàm scrupulosè ac difficulter
sedes romana omnia examinet, antequam
miraculum affirmare aufit; & sic qui-
dem, ut fortè verum miraculum nonnun-
quam ab eâdem rejiciatur, si vel mini-
mum ad ejusdem demonstrationem deesse
forsitan videatur, vel aliquid opponi con-
tingat, cujus absoluta solutio omni ex
parte non proficit.

Denique falsa miracula tam parùm vera
regant, quàm falsa moneta veram. Ni
caveant sibi, in discrimine versantur ne
demùm, impiorum nostri sæculi exem-

plo, ex falsitate miraculorum *Simonis Magi*, & *Apollonii Thyanæi* conficere audeant & Christi, & apostolorum miracula falsa esse. Atque hæc de primâ miraculi conditione satis.

CONDITIO MIRACULI SECUNDA.

De secundo criterio Miraculi, probitatis scilicet ejus, qui id Dei virtute patrat.

In utroque sacro codice miracula ut plurimum edita ab hominibus legimus veræ religionis cultu, virtutumque ornatu, Omnipotenti caris. Patriarchæ, prophetæ, judices, reges, apostoli, discipuli Christi & apostolorum; in historiâ genuinâ ecclesiasticâ pariter omnes virtute pollebant, qui miraculis claruerunt.

An verò nunquam ab aliis? Profectò ab aliis: nam sub finem primæ conditionis articulo 1° concessimus extra Ecclesiam, citra fidem veram, posse vera miracula fieri.

2° Disputant verane fuerint, an falsa, miracula sapientum sive magorum *Pharaonis*? Qui vera fuisse statuunt, quos inter & ego, ut *pag. 5 libri mei de Magiâ* patet, agnoscunt non per omnia necessarium esse hoc secundum criterium.

3° Scelestissimo *Balaam* Deus usus est ad prophetiam, quæ in miraculis summa est, futuris Deo soli notis.

4° *Judas Iscariotes*, a longo tempore fur, (*Joan. 12, v. 16.*) missus cum cæteris apostolis fuit ad prædicationem regni Dei miraculis confirmandum. *Matth. 10. Hos duodecim misit Jesus, præcipiens eis dicens: — Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, dæmonia ejicite; gratis (hoc donum) accepistis, gratis date.*

5° Quid evidentiùs monstrat fieri a pravis miracula, quàm J. C. ipsius testimonium *Matth. 7, v. 22: Multi dicent mihi in illâ die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus, & in nomine tuo multas virtutes fecimus? Et tunc confitebor illis: Quia nunquam novi vos: discedite a me, qui operamini iniquitatem.* Notabile hîc est tales fore multos: *Multi mihi dicent.*

6° Antichristi, pseudoprophetæ, & præcursores, tùm cùm maximè ipse Antichristus, *Matth. 24*, ejusmodi facient signa & prodigia, ut, *si fieri posset, etiam in errorem ducerentur electi.* Et de quo *Apocalypsi XIII, v. 13: Et fecit signa magna ut etiam ignem faceret de cælo des-*

*cendere in terram in conspectu hominum :
nº 8, & adoraverunt eam (bestiam) omnes
qui inhabitant terram, quorum non
sunt scripta nomina in libro vitæ Agni,
qui occisus ab origine mundi. Si quis ha-
bet aurem, audiat.*

Ergò homines pravi, in nomine Christi, Antichristus, qui Jesum Christum negaturus, quin & persecuturus est, miracula, eaque multa, ac portentosa, patrare poterunt: undè ne in examinandis miraculis decipiamur, ad thaumaturgorum probos malosve mores reliqua verorum, & veritatem confirmantium, miraculorum criteria advocanda sunt, ut deinceps patebit latiùs.

CONDITIO MIRACULI TERTIA.

Conditio Miraculi tertia est, ut seridè conficiatur, non vanis, non mimicis societur gesticulationibus.

Paucâ exceptione factâ, hoc tertium criterium omnes notæ religiones poscunt. Actum religionis gravitas decet. Si attendas ad miracula facta a *Moyse, Aarone, Josuâ, Gedeone, Samsone, Samuele, Eliâ, Elisæo, Isaiâ, Jeremiâ, Ezechiele, Daniele*; ad miracula ipsius nostri Salvatoris, apostolorum, eorumque discipulo-

54 DE MIRACULIS,
rum, ac successorum, cuncta plena vides
religione, veneratione, dignitate, gravi-
tate, ac majestate. Nihil ibi futile est,
aut ludicrum, aut indecorum, aut glorio-
sum. Et si qui extraordinarii, ac planè
singulares observarentur gestus & actus,
& prophetici hi erant, & Deum habuère
autorem. Hæc ad certam quamdam occa-
sionem deindè repetam, & elucidabo.

CONDITIO MIRACULI QUARTA.

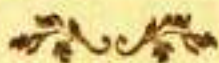
*Criterion quartum est, ut Miraculum con-
fidenter fiat, & intrepidè.*

Fidem intrepidam ad miraculum po-
poscit Servator noster; Matth. XXI, v. 21:
*Amen dico vobis, si habueritis fidem, &
non hæsitaveritis, non solùm de ficulneâ
facietis (ut illa arescat); sed & si monti
huic dixeritis: Tolle, & jacta te in mare,
fiet. Et Marci XI, v. 22: Habete fidem
Dei. Amen dico vobis, quia quicumque
dixerit huic monti; Tollere, & mittere in
mare, non hæsitaverit in corde suo, sed
crediderit quia quodcumque dixerit fiat,
fiet ei. Egerunt sic miracula prophetæ, &
apostoli: modestam audaciam, humi-
lemque confidentiam ipsis fides dabat.*

Attamen exceptionem nonnunquam
hoc criterium habuit. *Moyse & Aaron,*

de petrâ elicitori, Deo imperante, aquam, minùs debito fidentes bis rupem percussêre, miraculum nihilominùs perfecerunt. Evidenter hoc docuit Dei in eosdem titubantes indignatio. Dixitque Dominus ad *Moysen & Aaron*, Num. XX: *Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis me coram filiis Israël, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis.* Et Deut. XXXII: *Ascende in montem istum Abarim — quem conscendens jungeris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & appositus populis suis: quia prævaricati estis contra me in medio filiorum Israël ad aquas contradictionis in cades deserti Sin, & non sanctificastis me inter filios Israël.* Sic intelligimus, quod in psalmo 105 *David* habet: *Et vexatus est Moyses propter eos, quia exacerbarunt spiritum ejus, & distinxit in labiis suis.*

Ergò ab his Israëlitici populi ducibus, miraculum facere jussis, nonnihil tamen diffisis, patratum miraculum est. Imò iniquo *Balaam* Num. 22, 23, 24, reluctantante, in populum Dei infenso, Deus ad prophetiam, miraculorum principem, usus est.

CONDITIO MIRACULI QUINTA.

*Ut verum Miraculum sit, notum ejus finem,
seu intentionem esse oportet.*

Hoc criterium in omnibus penè miraculis invenimus. His quippe religionem, vel integrè, vel partim, potentiam suam, scientiam, providentiam, iram, misericordiam, majestatemque, ministrorum suorum missionem, suspectam proborum integritatem, improborumque malitiam, ostendere & confirmare Omnipotens voluit: vixque, vel unicum miraculum cernis, in quo, vel eminùs, vel cominùs, præfixum finem non animadvertas.

Igitur id omne falsum miraculum appellabo, quod determinatum suū finem habere non deprehenditur. Dei infiniti & incomprehensibilis intentiones capere an finita, atque imbecillis mens humana perpetuò possit? *Quis adjuvit spiritum Domini, Isaïæ XL, aut quis consiliarius ejus fuit, & ostendit illi? Cum quo iniit consilium, & instruxit eum, & docuit eum semitam justitiæ, & erudivit eum scientiam, & viam prudentiæ ostendit illi?* Intentionem Dei absit igitur ut nos semper hic capere debere arbitremur; ignotam sæpè adoremus; alioqui inuti-

lia, imò superflua eum miracula fecisse
nāfutuli nos homunciones statueremus.
Miraculum *Ezechiaē* exemplo fit. *Ezechias*
Judæ rex, fide in Deum fervens, reli-
gionis virtutisque exemplum, mortem
periclitatur. Ore *Isaiæ* prophetæ in quin-
decim annos se comperendinatum intelli-
git. Tutus certè ac securus esse debebat.
Isaias enim, qui prophetare jam a 25
anno regis *Oziæ* ceperat, & qui regnan-
tibus 14 annos *Joatham*, 14 annos *Achaz*,
jamque 15 annos *Ezechia*, adeòque pro-
pe 70 annos veracissimus Dei propheta
regibus universoque populo habebatur,
missionem certè adeò probatam habe-
bat, ut rex, quo illi fidem præstaret,
miraculo non egeret; imò potiùs ut mi-
raculum petendo, & servum Domini
vilipendere, & Dominum ipsum tentare
videretur. Neque, quemadmodùm im-
pius *Achaz*, jussus ab *Isaiâ* fuit, ut sig-
num veritatis prophetiæ a Domino pe-
teret. Signum petiit tamen. Pendente rege,
Deus, suis in actibus liber, in consiliis
adorandus miraculum facit, quale vix
unquam majus contra rerum naturam fuit,
majus profectò eo quod ad *Gabaon* pe-
tierat obtinueratque *Josue*: ibi enim sol
cursum sistebat, hîc cursum retroegit.
Haud enim putet quis solem cursum suum

58 DE MIRACULIS,
continuasſe, & ſolummodò radios in ho-
rologio dicto regis *Achaz* divinâ manu
retroactos fuiſſe: ipſum ſolem decem li-
neis retrogreſſum eſſe Scriptura ſacra teſ-
tatur; confirmantque *Babylonii* regis le-
gati, qui in ſuâ regione idem portentum
obſervaverant. Vide *Paralip. II, Cap. 32,*
v. 31. Eccleſ. XLVIII, v. 26.

Fateamur igitur fieri miracula, quorum
neceſſitas fortè & finis nos latent, ne-
ceſſitatem ac finem tamen habent, quia
Deus nihil fruſtrâ facit: in plerisque au-
tem finem nobis pateſcere, eumque, ſi
bonus non eſt, falſum redolere, ut poſt-
modùm patebit.

CONDITIO SEXTA.

*Ut verum Miraculum dicatur, perfectum
id ſit atque conſtans neceſſe eſt.*

Miracula N. & V. Teſtamenti perfec-
tum effectum fortita eſſe, effectûſque
conſtantiam ubique deprehendimus. Ne-
que in poſterioribus ævis exceptionem vi-
demus. Si homo, etiam protinùs ad Dei
nominis invocationem, piorumve inter-
ceſſionem, morbo levatur quidem, ſed
non curetur; ſi mox ad interceſſionem
pes alter acerbo dolore ſic liberetur, ut
idem alterum infeſtet; ne miraculi qui-

dem umbram hîc videmus: & cum umbram tamen miraculi *Paulus Zacchias*, in propositâ beatificatione cardinalis *Roberti Bellarmini*, in ejusmodi metastasi doloris videre sibi visus esset, ne attendisse quidem ad hanc *sacra Rota Romana* apparet. Et rectè quidem, cùm nostrum non sit novas dignoscendorum miraculorum condere leges, sed priscas consulere & amplecti.

Itidem morbus gravis, si ad invocationem Dei auxilii extemplò cessans, brevè post, aut idem, aut mutatus redeat; cùm hæc, æquè ac illa prior a parte in partem translatio, per morborum crises imperfectas, juxta communes naturæ leges intelligitur, nulla hîc superest miraculi suspicio. Alia res foret, si quis statim ad Dei, aut sanctorum suorum, sive viventium, sive cum illo in cœlo degentium invocationem, integrè sanatus, brevè post, aut intemperantiâ, aut crimine, in eundem, vel alium gravem morbum, justo Dei judicio recideret: si res aliundè miraculum referret, dehonestamento ipsi ejusmodi relapsûs non foret: ut luculentissimo exemplo in sequentibus patebit.

Cæteroquin est in similibus summâ prudentiâ opus. Hominum credulorum animus naturalem morbi vel intercapedi-

nem, vel metaptosin, ad miraculum facile referret, si alicubi rumor esset de alicujus mortui sanctitate examinanda; vel de dono miraculi cujuscumque viventis sermo esset. Epilepsia v. g. quater hominem adorta annuatim, jam suo tempore non redit: si rumor aut suspicio miraculi, ut dixi, occupare homines coepit, mox haec epilepsiae mora curatio vocabitur, & ad miraculum referetur. Interim epilepticus, aut caelum mutavit, aut cibum, aut officium publicum, aut societatem; vel est liberatus a falso amico, ab hoste aperto, a pravis liberis, a Xantippa uxore; quae omnia morbos ejusmodi aut procrastinare, aut tollere, pluribus exemplis visa sunt. Ad haec vulgus, imo plus quam vulgi credulitas non attendit. Caput diu vexat dolor immanis; subito se, capite libero, in femore locat. Frequens metaptosis ex natura morborum: nihilominus, rumore miraculi existente, protinus clamatur ad miraculum. Imo sola nonnullorum imaginatione levamina morborum finguntur, & fama crescit eundo; perinde ac ad novi medicamenti famam. Fortuita cujuscumque morbi interni externive aut mora, aut absentia, iners remedium saepe in caelum effert; donec tempus ejus inertiam ostenderit.

CONDITIO SEPTIMA.

Oportere testes adesse, tam sanæ mentis, probitatis, atque candoris, ut fidere illis humana prudentia tutò possit.

Conditio hæc cùm in tribunali ecclesiastico & politico, tùm in omnibus physicis, historicis, ac civilibus negotiis, summè necessaria sit, haud minùs in miraculi veritate explorandâ valet: sed cùm per se res pateat, probatione utique non eget.

CAPUT III.

De Existentiâ Miraculorum.

§. I. **H**UCUSQUE de miraculis scripsi, negotium habens cum illis, qui mecum miracula vera admittunt; transeundumque nunc foret ad casus miraculorum practicos, quatenùs ad forum medicum spectant; ni nobis novum atque ingens negotium facesceret, inceptamque viam interrumperet nefanda gens, quæ omne omninò miraculum præfractè negat.

Reservatum scilicet infortunato nostro

sæculo erat , ob peccata procul dubio
 nostra , quod in illuminatâ religione cœ-
 cutiremus , ut , nescio undè , emerge-
 rent viri , qui novorum philosophorum
 titulo se condecorarent. Audax hominum
 genus , pervicax , hosticum Deo , reli-
 gioni infensum , societati inimicum , unice
 proprii amoris commodique studiosum ,
 cùm è re suâ esse judicaret religionem
 omnem subvertere , miracula quæ fun-
 dandæ statuminandæque religioni con-
 duxerant , omninò negare ausum est. Si
 ante elapsum abhinc sæculum , horum
 impiorum ortum fuisset aliquis auguratus ,
 patres nostri fortè autumassent silentio
 contumelioso , quam supervacaneâ res-
 ponsione , maturiùs hunc sacrilegum au-
 sum infernales in umbras abiturum. Sed
 avitam de nepotibus existimationem quan-
 toperè spes fefellit ! *Horatianum* illud heu
 nimium ! verum hic fuit : *Carm. Libr. 3 ,
 od. 6.*

Ætas parentum pejor avis tulit
 Nos nequiores , mox daturos
 Progeniem vitiosiore.

A paucis in multos propagata hæc philo-
 sophica pestis est , & sive atheorum , sive ,
 qui in viâ ad atheismum repunt , deista-
 rum , omnia plena sunt ; regna , provin-

ciæ , urbes , templa , domus. Hinc triste & inevitabile , non dicam fatum , sed officium incumbit iis , qui vi muneris sui hanc quæstionem agitare debent , ut Dei honorem , religionisque majestatem , factam tectam fervent , ac strenuè tueantur.

Eminuerunt multi eruditi viri posterioribus hisce annis strenuo in veritatem amore , & præclara ediderunt in ejus tutamen opera ; memores moniti *B. Pauli ad Timotheum Ep. I , cap. 6. O Timothee ! depositum custodi , devitans profanas vocum novitates , & opposuiones falsi nominis scientiæ , quam quidam promittentes , circa fidem exciderunt.* Præcipui fuerunt *Pascalius , Arnaldus , Sacyus , Nicolius , Du Guet , (Traité des principes de la Foi Chrétienne , vol. 3 ,)* deindè *Montispeffuli , Babylonii , Antissiodori , Montis Albani* episcopi ; *Parisiensis* archiepiscopus doctissimus *Gourlinus* , & alii , cùm maximè moti impietate thesium in *Sorbonnâ* , quis mortalium credidisset ! defensorum , primùm ab abbate *Delomenie de Brienne* , deindè ab abbate *de Prades*. Rever. *Nonnotte* , in *Dictionnario suo philosophico de Religione*. Tandem laudatissimus nostræ universitatis theolog. doct̄or ac professor *P. M. Gaz-*

64 DE MIRACULIS,
*zaniga, Prælect. theolog. in-4° Tom. III,
Cap. IV, de Revel. V. Test.*

Clari viri apud protestantes junxêre se illis. Apud Anglos *Clarke, Addisson, Campbell, Alexander Gerard*. Apud Helvetos vir illustrissimus *Albertus Haller*, ingens *Bonetus*; apud Germanos *Lilienthal, Mosheim, Præpositus Jerusalem*, clarus apud *Gottingenses* theologiæ professor *Less*. Egregius (*Boutillier*) in Gallico opusculo anonymo, cui titulus: *Breve examen thesæos abb. de Prades, & in ejusdem apologiam observationes*. Tandem & *Judæi* in suis ad novæ philosophiæ *Coryphæum* epistolis, quæ si non a *Judæis* omnes, sed forsan ab abbate *Guené* aliquæ saltem scriptæ creduntur, & potissimum ab erudito *Judæo Pinto*, cive *Haga-batavo*.

Hæc de editis hâc super re libris. Sed quid dicam de *amplissimo Senatu Parisiensi*, qui toties regis auxilium in hæc impietates imploravit? Haud citra admirationem, & summam venerationem hujus cœtûs amplissimi, legere quis potest ejus regi oblatas petitiones 15 Apr. 1752. Quo eodem anno 22 Martii summus pontifex *Benedictus XIV* easdem impias theses Bullâ suâ proscripsit.

Ideòque & nos tantam habentes impositam nubem testium, Hebr. XII. sedulo laudatos autores legamus, ne cum incredulis hominibus a veritate aberremus. Lectores meos facile eo mittere possem; verum materiem meam, ni quædam ex illis mutuavero, perficere nequeo: dum & necessaria quædam argumenta, quæ theologos, politicosque passim latent, medicis verò in naturæ opera propius intentis observantur, & priorum assertiones firmant, ampliantque, me hanc quæstionem pertractare cogunt.

Pseudophilosophi nostri miracula contendunt impossibilia esse, cum plura eorum sint contra naturam, natura autem immutabilis sit. Ipsissimis eorum verbis, quid sentiant, referam. «Miraculum est violatio legum mathematicarum, divinarum, immutabilium, æternarum. Lex eadem non potest simul esse & immutabilis, & violabilis. Impossibile est, ut Ens infinite sapiens leges condiderit eâ intentione, ut mutaret illas, ipseque violaret. Evidens est, cum Deus sit, eum machinam mundi tam perfectam condidisse, quam potuerit: quod cum ita sit, neque inibi turbabit quid, neque mutabit. Miracula proindè non existunt. Citra rationem

» nil facit Ens supremum. Porrò quæ eum
 » ratio compelleret ad turbandum pro-
 » prium suum opus? Si rationem dicas in
 » hominum gratiam esse, quid absurdius
 » excogitari potest, quàm quod infinitum
 » Ens, in paucorum mortalium gratiam,
 » earum machinarum legem æternam
 » mutet, quibus mirandum in modum
 » movetur universum? Suam impoten-
 » tiam Deus miraculo fateretur, ac si in
 » æternis idæis suis exequendis id perfi-
 » cere quod intenderat planè impos,
 » aliam viam tentare deberet. Est ergò de-
 » decori miraculum divinitati. Quin nec
 » veritas, neque evidentia miraculo
 » egent. Nonne admirabile foret id, ut
 » divinitas faciliùs hoc inveniret, quo
 » naturam turbaret, quàm quo hominem
 » veritates, illum convincere aptas, do-
 » ceret? Miracula excogitata duntaxat
 » sunt, ut res, creditu impossibiles, ho-
 » minibus persuaderentur. Miracula ergò
 » sunt res creditu impossibiles, ad res im-
 » possibiles persuadendas.»

Quousque demùm minuti philosophi
 nostri, hosque inter adhuc nonnulli, qui
 Deum vel unicum, vel in personis tri-
 num, venerari se jactant, pervenerunt!
 O tempora! ô mores! dum ad hujus-
 modi æquè impias quàm ineptas positio-

nes respondere necessitas cogit. Homunciones nos ! Animam nobis infudit Omnipotens mirandis dotatam ornatamque facultatibus, sed finitis. Creavit hominem ad suam similitudinem, ad suam imaginem, sed a prototypo infinite distantem. Et hoc infinite parvum contendit infiniti moderari potestatem ? *Quis adjuvit Spiritum Domini*, (ut denuò hunc textum *Isaïæ XL* excitem) *aut quis consiliarius ejus fuit, & ostendit illi ? Cum quo iniit consilium, & instruxit eum, & docuit eum semitam justitiæ, & erudivit eum scientiam, & viam prudentiæ ostendit illi ? Ecce gentes quasi stilla situlæ, & quasi momentum stateræ, reputatæ sunt : ecce insulæ, quasi pulvis exiguus.* Et hæc respectu maris guttula, hic respectu universi pulvisculus, seu arenula, hoc infiniti respectu nihilum, eò arrogantia, eò audaciæ, eò temeritatis pervenit, ut determinet, ut moderetur, ut cohibeat infiniti potestatem ? Si veritati aliquem aditum in animum adhuc admittant ; si *Deus hujus sæculi*, diabolus, *nondum excæcavit mentes eorum*, 2 *Cor. 4, v. 4*, volvant, revolvantque laudata mox magnorum virorum opera, & deindè sequentes positiones mecum admittant.

Deus, &, quia Deus, ideò omnipo-

tens, creans univèrsùm, eam illi gubèr-
nando legem statuit, quæ ipsi placuit;
potens cæterùm infinitarum legum alia-
rum seriem constituere, cùm omnium sit
potens; supremus intèrè arbiter aut ser-
vandæ hujus legis, aut mutandæ varian-
dæve infinitis modis. Hæc concipio evi-
denter, dum formo omnipotentis idæam.
Dum itaque miraculum clarè demonstra-
tum video, cognosco eum qui omnia
potest, quem nulla lex tenet, mutasse in
consilio suo adorando consuetum naturæ
ordinem, ac supra, contrave eundem,
alium ex penu infinitâ suâ ordinem vo-
luisse. Si hanc illi disputem potestatem,
impius ero; si agnoscam & adorem,
pius ac religiosus. Sola itaque idæa at-
que confessio omnipotentis Dei, impiam
possibilitatis miraculorum negationem
damnat, delet. Sed operæ pretium est
ipsum convincere quòd, fatentibus ipsis-
met, leges consuetas mutet Deus, alias-
que sequatur.

Nobis medicis multa atque frequens
oportunitas sese offert hoc perspicuè vi-
dendi. Et sanitas, & morbi, ut singulæ
res creatæ, consuetas suas, semel a Deo
ordinatas leges habent, atque servant.
Interim nullibi evidentiùs hæc mutat
Deus. Sanitatis signa cuncta in corpore

adsunt, & vita tota non nisi morbus est: morborum perpetuorum ac gravissimorum extant in corpore causæ, & homo aut semper pancreaticè valet, aut nullum saltem horum signum in vitâ ostendit.

Sed philosophos nostros novi, & quam objectionem mihi facturi sint, præsentio. Faciliùs nempè hæc dici quàm demonstrari: persæpè medicos suis in indicationibus falli, ac fallere: mutuis illorum de naturâ morbi disceptationibus constare, hanc varietatem non a naturæ lege mutatâ, sed ab ipsorum diversi systematis, ex eoque natorum principiorum instabilitate, atque incertitudine, haud perrarò, petendam esse.

Regero autem illis hâc ipsâ, de quâ loquor, mutatarum naturæ legum demonstratione nihil posse esse evidentius, quandò non ratiocinia physica, sed ipsa eorundem hominum cadavera, id sole meridiano evidentius ostendunt. Necesse est horum nonnulla exempla afferre.

1° *Tomo II. Rat. Med. a pag. 179, ad 190*, descripsi, quam publicè feci, anatomem, cujus descriptionis hùc nonnulla transferam. Ischiadico morbo pessimo periit homo in meo Nosocomio. Viventem illum nemo nostrùm laboriosè respirantem vidit; nemo pulsum parvum, aut

præternaturalem unquam deprehendit :
Paucâ duntaxat & celeritate, & debilitate
 utraque hæc functio peccabat.

Factâ anatome partium, in quibus se-
 des fuerat ischiadici morbi, curiositatis
 nostræ consuetæ causâ, etiam reliquarum
 partium anatomen fecimus, utrùm ibi
 omnia secundum naturam se haberent, an
 fortè quid insoliti adesset, curiosi. Des-
 cripsi rem pag. 183, sic : « Cor cum au-
 » ricularis, ac sinibus, vasisque majoribus,
 » intra pericardium planè immobile fuit ;
 » idque non partim, ut pluries vidi, sed
 » ubique locorum, concretione validâ, vi
 » tantummodò dilacerandâ » (eâdem fir-
 missimâ concretione reliqua thoracis vis-
 cera coiverant.) « Sic igitur hîc contem-
 » plemur totum thoracem, pleuram, dia-
 » phragma, pulmones, pericardium, cor,
 » vasa majora, mediastinum non fuisse
 » nisi unicum solidum, quomodò actio-
 » nem vitalium viscerum horum explica-
 » bimus ? » Refero tunc duas contortas
 explicationes, rejicereque eas coactus,
 sic pergo :

« Sanè quocumque modo rem exami-
 » no, volvo, ac revolvo ; non invenio,
 » nisi ubique insuperabiles mihi difficul-
 » tates : coherentia enim descripta notas
 » cujusdam vetustatis habet, ob idque

» communes physiologicas regulas re-
 » pudiant.

» An ergò & præter , & contra com-
 » munes leges naturales homo vitam vi-
 » vere possit ? Noster vixit , ergò potuit.
 » Ecquis Omnipotenti regulas præscripsit,
 » secundum quas vitam conderet ferva-
 » retque humanam ? Orbes terrarum in-
 » numerabiles condere potest , homines-
 » que in iisdem producere , quos singu-
 » los vario modo condat , variis conser-
 » vet in vitâ modis. Metimur nos naturæ
 » leges ex consuetis observationibus ; quas
 » velit Deus , has sequitur leges. » Vide
 » plura loco citato.

2° En verò aliud exemplum *Tom. IV*,
 horni ejusdem operis de publicæ anatomes
 historiam. In *Nosocomio civico* fœ-
 mina moriebatur 102 annorum , ut ipsa
 testimonio baptismali confirmaverat.
 Hanc mortuam ab illius Nosocomii di-
 rectore petii , fatum senile auditoribus
 meis demonstrandi causâ. Secundùm con-
 suetas & penè æternas naturæ leges cor-
 pora ad senium vergentiâ paulatim so-
 lidescunt , eò quòd vasa minima defectu
 transmeantis liquidi in impervia liga-
 menta mutantur ; undè demùm vasa ma-
 jora , minoribus vasis composita , paula-
 tim indurescunt , siccescuntque sic , ut

72 DE MIRACULIS,
in impulsos humores vix reagant, vix
ultrà promovere eosdem possint. Incref-
cente quotidie hâc duritie, humores vix
promoti amplius, stagnare incipiunt, unâ-
que cum vase solidescere. Hoc porro cum
tandem & in illis vasis minimis fiat, undè
nutritio habetur, & undè nervi id, quo
agant, aganturque, habent, corpus de-
mùm vivere desinat necesse est. Præcipuè
quandò decrepita admodùm ætas hanc
descriptam conditionem inferre vitalibus
partibus cœpit. Hanc igitur demonstra-
turus, anatomem feci, ut *Tomo IV* enar-
ravi. Quantoperè verò me, & confer-
tam spectatorum coronam eventus elu-
sit! Præter musculos abdominales solos,
reliqui universi corporis muscoli adeò &
torosi, & adipe tecti, & inter fibras pin-
gues erant, quam in ætate floridâ. Vis-
cera ventris & thoracis mollia, obse-
quiosa. Cor autem, ejusque cum propria,
tùm oriunda ex eo dicta vasa majora, ra-
dices vitæ, veluti vegeti in adultâ ætate
hominis; in cerebro neque vel ulla nota
ficcitatis. Effuso porro sub piâ matre cruo-
re perierat; non verò senili fato. Igitur
qui legum consuetarum naturæ immuta-
bilitatem tam acriter propugnant, ut im-
mutare easdem ne ipse quidem naturæ
Autor posset, vident novum hujus muta-
bilitatis

bilitatis exemplum. Proindè fateamur Deum velle quotannis, in singulis orbis plagis, quosdam homines vegeto ferè corpore centesimum plusminus annum vitæ transcendere, dùm communi naturæ lege fati senilis signa, eaque sæpè maturè admodùm adparere solent.

3°. Eâdem *Parte IV*, hominis arthritici anatomen dedi, in quo omnes auditores mei vix ullum sanguinem in amplissimâ aortâ, in amplissimâ venâ cavâ, in peramplis reliquis vasis corporis majoribus viderunt; polyposa tantummodò in iis fila, vix lineam in majoribus arteriis, vix duas lineas crassa in venis majoribus, cum vacuo prope modùm corde, vixque sanguis in vasis encephali. Homo hic quinquagenario major, anomalâ arthritide, à 13 annis in calcem ad articulos conversâ cruciatus, ac ferè consumptus, à triennio frequentem colicæ Pictonum insultum passus, & a quatuor mensibus purulentam materiem mingens, lentâ demùm tabe in nostro nosocomio periit, & adeò exsanguis a morte inventus est. Homines, quos à longâ die ærumnæ consumpserunt, debent eam saltem, quoad vita inest, humorum habere copiam, ut eorum columnam comprehendere vasa,

ficque eam promovere queant, quo dictus circulus sanguinis, qui vitam facit, perfici, continuarique utcunque possit. Hoc æternæ, hoc immutabiles, hoc mechanicæ leges docent. Attamen, si in hoc viro cruor copiâ decuplâ in vasis fuisset, necdùm tangere ejus columnam amplissima hujus corporis vasa potuissent. Neque suspicetur quis subita quâdam humorum ante obitum evacuatione hanc natam vasorum fuisse vacuitatem; nulla enim, vel minima prægressa est. Ergo hic vir vixit, & quis scit quam diu? sine sanguinis circuitu. Sed an a causâ quâdam hic sanguis non potuit vehementer rarefactus fuisse, ficque ejus columna a vasis comprehendi, propellique potuisset; frigus autem cadaveris eum ex rarefacto sic condensasset? Neutiquam: habent omnia solida fluidaque suæ rarefactionis & condensationis leges in hydrostaticis: sanguinis porrò columna a rarefactione in condensationem tantam diametri differentiam minimè admittit. Foretque alias hæc observatio frequentissima hyemali tempore, si in causâ hæc esset a morte rarefacti cruoris condensatio, ubi nunc inter rarissimas ac maximè insolitas ponenda est. Equidem *Lieutaudius Ep.*

Med. Praët. 1759 Parisiis edita, ex sanguinum cadaverum exempla quædam collegit, sed cum prægressis horrendis ante mortem evacuationibus quæ in nostro nulla fuit; licet in *Lieutaudianis* etiam cum evacuatione hinc inde historia habeatur, quæ admirationem excitare posset.

Idem, quod in hoc viro, demonstravi in feminâ, *Parte VI*, ut latius ibi videri potest. Unde ex utroque merito concludere posse videor, supremo vitæ Arbitro placere, ut in nonnullorum hominum vitâ diutiùs breviusve conservandâ, ac protrahendâ, stabiles suas, ac verè mechanicas leges penitus mutet.

4°. Homines qui diù purulentâ tabe laborant, ac lentâ demùm febre extinguuntur, jam à principio marcore cognoscuntur, & adipe universæ compagis paulatim consumpto, ossa nuda ferè pelle tegunt. Hoc novimus omnes, medici & non medici, inviolabili lege naturæ contingere, nec aliter esse naturaliter posse. Attamen, *Parte VI*, in juvenulæ cadavere demonstravi huncce tum gravissimum, tum diuturnum tabum, nullum, ad usque ultimum vitæ halitum, non modò

induxisse marcorem, verùm è contrario pulcherrimam conservasse torositatem, atque pinguedinem ubique; in externo internoque corpore, in omento, in appendiculis coli: unà cum viscerum universorum integritate tantâ, ut dummodò sternon, cum præternaturalibus suis finibus excipiatur, toto in corpore prorsùm nihil reperiretur, quod illibatam sanitatem non referret. Memini adhuc quantoperè hunc universi corporis habitum pinguem atque torosum, in tam diuturnâ copiosâque puris cùm confectione, tùm excretionem, obstupescerent *Ill. Baro van Swieten*, pluresque medici, & chirurgi egregii, dùm hanc juvenculam octiduo ante mortem, mecum super ea consulturi viderent. Et ab *Hippocrate* quid simile observatum fuisse ex ejus Libro de morbis patet. Adhuc aliam non multum abfimilem historiam, *Parte VIII, Cap. I*, dedi.

Porro explicent philosophi hanc juvenculæ, aliorumque paucorum historiam, ad consuetas, ad dictas a sese immutabiles & mechanicas naturæ leges! An non velint, nolint, coguntur fateri, aut consuetum, aut mille mutatum in modos ordinem in morbis Deum observare?

Hæc horumque similia annosiore meâ praxi vidi ; vidêre mecum in anatomicis sectionibus versati viri , *Bonetus* , *Tulpius* , *Stalpart van der Wiel* , *Borellus* , *Schenckius* , & instar omnium magnus per omnia *Morgagni*.

5°. Calculi renum ac vesicæ urinariæ , juxta consuetas & mechanicas naturæ leges , tormenta enormia faciunt , annosumque martyrium. Sed *Baglivius* , *Osterdyck-Schacht Leydensis professor* , & ego quoque calculos a morte deteximus , ingentesque eos , quorum ne minima quidem fuerat in vitâ aut suspicio , aut perceptio. Profectò contra ordinem consuetum naturæ Deus hisce hominibus hanc insolitam dedit annosamque indolentiam.

6°. Pulsus arteriarum ac corporis calorem vita poscit : iis brevissimo tempore deficientibus , fit syncoperia & imago mortis : indè tamen passim reviviscit homo : iisdem plus paucis minutis silentibus certa mors est. Profectò hoc æternæ sic dictæ naturæ leges docent. Interim *Ramazzeni* , *Morgagni* , *Haller* , *Schenckius* , *Fernelius* , *Bonetus* , protractam vitam , imò & mentis præsentiam , corporisque motum , spatio unius , trium , quatuor , quindecim , quadraginta

dierum, imò & quatuor mensium, vel ante mortem, vel ante vitam cum pulsu & calore ordinariis restitutam. Ubi egregius vir *Haller*, *Op. min. Tom. III, pag. 305*, triduanam tantummodò asphyxiam memorarat, meritò hæc verba addit: *Difficiliter hæc omnia cum theoriâ conciliantur. Æternâ ita dictâ lege oportuisset cunctos hos mori; vixere tamen notabiliore tempore plures, in sanitatem nonnulli redierunt. Ergò Deo placuit contra consuetum suum ordinem hisce hominibus vitam tanto tempore conservare, imò ducere in sanitatem.*

7°. Et ut hæc demùm finiam, *Tomo meo VIII. Rat. Med. in Boneti Sepulcreto*, & maximè in *Ep. Anat. Med. Morgagni*, exempla sunt enormis copię aut puris, aut lymphæ pectore gestati, sine ullo ejusdem in vitâ signo; ubi secundum dictas immutabiles ac mechanicas, æternasque leges, vita duci ærumnosa ac ferè intolerabilis debuisset.

Demonstratâ igitur hâc veritate, prima pseudophilosophorum objectio contra miracula corrui, ac si Deus, scilicet, consuetas naturæ leges mutare non posset: corrui & altera, quasi Deus, concessâ etiam illi mutandi potestate, tamen mutandi non haberet

voluntatem. Et mutasse Deum has leges patuit, & mutare voluisse, cum alias non mutasset. Si ergo has mutationes in communi suo agendi modo facit, vel non capimus cur eum mutet, & tunc adoramus id Ens infinite sapiens, quod citra adorandas rationes nihil facit; vel pia conjecturâ rationem assequimur. Vult, v. g. Deus in Ecclesiæ, in Reipublicæ, in Familiæ bonum, cujuspiam hominis operâ uti, sed homo naturali lege in suis visceribus habet morbi ad omnia ipsum ineptum reddentis causam. Causâ manente, effectum summus rerum Arbiter sic sistit, ac si causa non adesset: vi hujus voluntatis homo ea, quæ per illum Deus facere decrevit, sic facit, ac si corpore ac mente esset valentissimus. Pulsûs, respirationisque conditione mori, imò jam mortuus esse aliquis deberet: ut se cum Deo per Servatoris merita reconciliet; ut res suas sapientius disponat; ut honores facultatesque in ejus familiam deferantur, quæ maturiore ejus morte in aliam familiam transiissent, Deus hujus hominis vitam contra communes suas agendi leges procrastinasse potuit.

Dei igitur & existentis, & pro voluntate ordinem rerum mutantis argu-

80 DE MIRACULIS,
menta nobis hæ observationes præbent.
Existentis, inquam: si enim vel Atheus,
vel cujusquam Dei rerum humanarum
prorsum incurii cultor, quibus utrisque
persuasum est materiam semel in motum
ductam, eundem immutabiliter profequi
debere semper, & interim hanc legem
adeò evidenter mutatam cernunt, fa-
teantur necesse est præter materiam Ens
aliquod existere debere, quod mate-
riæ movendæ ordinem, quem sine exis-
tentium rerum destructione mutari non
posse sibi persuaserant, mutare tamen,
quotiescumque voluerit, possit. Ut Dei
existentis sic & consuetum naturæ ordi-
nem mutantis pro suâ voluntate, dum
tam luculenta exempla habent, ut ipsis
eadem negare sit impossibile; negare ul-
tra miraculorum sive possibilitatem, sive
existentiam, ni aut ridiculos, aut ob-
tinaces se præstare velint, non pote-
runt.

Supereft autem in eorum objectione
aliquid, quod ut futile & ridiculum,
cum cæteris tamen diluendum est.

Scilicet de eis rebus, quæ aut præter,
aut supra, aut contra naturam contin-
gere dicuntur, non posse ritè judicare
mortales; multas quippè naturæ leges
illos latere; hinc vocare eos posse rem

supranaturalem, quæ naturalis fit; inanem proindè eum omnem esse, quem de rebus ejusmodi proferant sermonem. Qui hanc objectionem cuderunt, iidem sunt, quis crederet? qui ob id miracula negabant, quod præter naturalem rerum ordinem nihil aut facere posset, aut facere vellet Deus. Ipsine ergò, cæteri autem mortales minimè, totum naturæ ordinem integrumque norunt sic, ut sciant omnes motuum quos vident mutationes planè esse naturæ communi ordini conformes? Si nemo noverit intra quosnam limites communes motuum regulæ coërceantur, quo demùm jure hi omnes, quos vident motus, planè naturales esse determinant? Profectò hoc suo ultimo argumento ipsi suum priùs egregiè destruiunt.

Perperam autem nos de miraculis justè judicare non posse arguunt, eò quòd historiam naturæ integram non possideamus. Et integram naturæ historiam nos non possidere ultrò fatemur, sed unà asserimus, ut ritè de miraculis judicemus, nos historiâ naturali integrâ haud indigere. Non indigeo fanè integrâ historiâ naturæ, ut quandò homo mortuus & sepultus in vitam revocetur; aut quandò homo, sive ægrotans periculo-

sissimè, sive morbo diuturno, eo usque
 insanabile habito laborans, in perfec-
 tam sanitatem, fulmine citius, ad ho-
 minis alicujus imperium restituitur; aut
 quando homines annis 12, annis 18, an-
 nis 38 insanabiliter ægrotantes, tactu
 vestium, imperiove alicujus sic resti-
 tuantur, ut protinùs surgant, lectum
 gestent, & millenos spectatores in ad-
 mirationem rapiant; non indigemus, in-
 quam, hic integrâ historiæ naturalis no-
 titie, ut hæc naturæ vires superare,
 adeòque miracula esse intelligamus.
 Cæterùm laudat hic *Benedictus XIV.*
Pontifex responsum eruditæ feminæ An-
 glicanæ acatholicæ, quod in *Actis Lip-
 siensibus anni 1734* legerat, & quod
 acta illa sic referunt, pag. 552. « Non
 » esse necessarium ut aliquis norit om-
 » nes leges naturæ, qui certò se scire
 » tuetur. Leges naturæ esse in hoc vel
 » illo casu mutatas. Sufficere explora-
 » tum esse omnia corpora ejusdem na-
 » ræ secundùm easdem moveri leges,
 » & easdem causas ordinatim eosdem
 » producere effectus. Quod si igitur
 » corpus moveatur aliâ lege quam reli-
 » qua omnia ejusdem naturæ; quod si
 » eadem causa in iisdem circumstantiis,
 » alium quam ordinatim solet, produ-

» cat effectum , nullum esse dubium , quin
» evenerit miraculum. »

CAPUT. IV.

*Miraculorum ad datam definitionem &
conditiones examen.*

§. I. **D**UM vulgus ad res miras , & ut
faltem putat , extraordinarias , in por-
tenta ac miracula cursim convolare so-
let , Ecclesia columna & fundamentum
veritatis , primùm omnia quæ enar-
rantur notat accuratè ; an autem , ut
narrantur , sic se habeant , severissimè
examinat ; nec minùs attentè eos audit ,
qui priorum testimonia obscurant , infir-
ment , negent ; quæ , si veriora priori-
bus sibi appareant , mox omnem mira-
culorum sistit suffocatque rumorem.
Sin verò utrinque videantur dubia esse ,
ea hinc & indè scrupulosissimè inquirat ac
ponderat : & cùm haud rarò id , quod
miraculosum quid sapere videtur , per na-
turæ leges exponi possit , libenter medi-
cis id accuratè examinandum ac discu-
tiendum tradit , antequam suum examen
prosequatur.

Hâc de causâ contigit aliquoties *Vienne Austriacorum*, ut tribunal ecclesiasticum nostram inclytam facultatem consuluerit. Facultatis sententiam iis in casibus, quibus deputatus interfui, dabo; ut quid sæpè natura efficiat, quod miraculo alias adscribi solet, omnibus pateat.

1° Contigit anno 1761, ut imaginem *D. Virginis* in templo *S. Udalici* vulgus miraculosam clamaret, utque testimonia publica homines sex ejusdem invocatione ad sanitatem restitutos esse perhiberent. Commissio Facultatis 3 Sep. 1761 habita est. Unico excepto, exhibebantur nobis omnes qui curati dicebantur, quatuor a cæcitate, unus à spinâ ventosâ; idque allatis cum oblato confirmationis juramento testimoniis confirmabant. Juramento profectò de præterito cæcorum statu opus non erat: oculos enim illorum panni & maculæ adeò nunc deturpabant, ut potiùs minus, quam plus testimonia prioris ante prætenfam curationem statûs referrent: nec cuiquam restitutus visus erat: ita ut, quæ ipsis objecta exhibebamus, nemo nisi aut defectuosè admodùm, aut nihil omninò distingueret. Unusque præ cæteris vir, qui suam curationem quam maxi-

mè jaçtabat , cùm parumper in proximum auditorium medicum secedere jussus esset , postmodùm revocandus , in parietem impegit , nec portam auditorii , quam pedellus ipsi latè panderat , nisi diu palpando invenit. Denique cùm nos minus credulos quam speraverant deprehenderent , gradum antiquæ cæcitatìs adeò auxerunt , ut quæ ejus testimonia juramento confirmare voluissent , nunc penitùs mendacia redderent. Atque hæc de cæcis. In puero a *spinâ ventosâ* , ut aiebant , curato , dudùm signum affuerat futuræ ossis carioli separationis : triduo a peractâ ad sacram imaginem devotione hæc separatio fiebat ; quâ factâ ulcus fœdâ cicatrice utrinque coire incipiebat , articulo tumido manente , ut in *spinâ ventosâ* solet. Cùm nunc cæcorum curationem audiret miraculo tribui , etiam hic , ejusque parentes , carioli ossis separationem , triduo post D. V. imaginem invocatam contingentem , pariter miraculosam esse contenderunt.

Facilè ex omnibus patet nullam fuisse difficultatem facultati nostræ omne hîc miraculum negandi , cùm nihil hîc præter consueta naturæ contigisset. Exemplum hîc vidimus , non dico malitiæ , sed stupidæ superstitionis , quâ B. V.

laudem celebrare per fas & nefas voverint ; ac si beatissima Virgo eminentio honore indigeret , neque veris miraculis non esset abundè honorata. Penè quid simile in multis vidi , qui chirurgicis ophthalmicis per Europam vagantibus , se tradiderant. Si operatione factâ imaginarentur sibi se aliquid plus cernere , mox cæcitatem antiquam ita ampliant , præsentemque lucem ita magnificant , ac si olim ferè cæci , jam acie ferè perfectâ gauderent : dùm interim , sedato enthusiasmo , nihil se lucratos esse candidè fatentur multi. Itaque facilè hæc commissio terminabatur : quæ sequitur difficultatem majorem habuit.

2º. Pauper adolescens 11 annorum , quem à triennio *spina ventosa* invaserat , atque haud ita pridem scrophulæ ad collum & ad axillas deturpaverant , violentaque plurium mensium tussis dirè vexarat , demùm in hæmoptoën incidit , spatio binorum mensium aliquoties repetentem , exindè in vocem raucam , vixque audibilem , ac tandem in hecticorum similem maciem. Accessère convulsivi per triduum motus , & a finiente Aprili mense , ad finientem Augustum , aponia. Medico & medicamentis usus frustra erat , jamque per in-

tegrum annum, quòd non prodesse, nullis; lecto ut plurimum affixus.

Contigit autem mense Julio anni 1773, ut apud *R. R. P. P. Barnabitas*, seu *Clericos regulares S. Pauli Apostoli, ad S. Michaëlem*, celebraretur translatae ex insulâ Cretenfi (Candiâ) *D. V.* effigiei, jam in *Candiâ* miraculis claræ, ipsorum in templum jubilæum, cum dictâ ita novenâ. Parentes nostri adolescentis hâc devotione capti, ac miraculorum rumore allecti, filium excitarunt, ut secum *D. V. Cretenfis* intercessionem, solitâ cum præparatione, imploraret: dumque hi bis die templum hoc per novenam conscenderent, eâdem horâ domi filium ad fenestram, quâ turris templi fastigium intueri, unâque cum illis orari posset, collocarunt. Porrò testabatur filius, die 25 Julii, sub ipsâ hâc oratione se toto corpore tremere cœpisse, morbo ferè toto levatum fuisse; meliore quam per annum somno eâ nocte gavisum: in somno autem sibi visum esse, ac si in templo eodem coram sanctâ effigie oraret, suasque expone et calamitates: postmodum dictum sibi fuisse fore ut posterâ luce loqueretur: hanc sibi factam dormienti promissionem se mane in lecto chartæ

88 DE MIRACULIS,
inſcripſiſſe, hanc legendam miſiſſe pa-
rentibus: patrem quidem deſpexiſſe char-
tulam, & lacerare cœpiſſe: contigiſſe
nihilominùs ut adoleſcens ſurgeret,
agile ſuum corpus perciperet, diſtinctè-
que loqueretur: corporis autem vires
ita reſtauratas fuiſſe, ut & eâdem, &
ſequentibus diebus, iſtudmet templum
adiret, de reparatâ valetudine gratias
acturus. Porrò quemadmodùm filius,
ita parentes, frater, medicus, chirur-
gus, R. Pater conſeſſarius, ac præpo-
ſitus cum toto horum clericorum col-
legio teſtabantur.

Multum profectò hîc pro miraculo
militat, ita ut primo intuitu de ejuſ-
dem evidentiâ dubitandi vix ſit locus.
Sed erat nobis medicis hoc negotium
ab eccleſiaſticâ poteſtate datum, ut exa-
minaremus, utrum omnia hæc ſecun-
dùm communem naturæ ordinem contin-
gere atque exponi poſſent; an verò quid
eamdem, & quouſque, tranſcenderet?
Undè ſequenti modo proceſſimus.

Quotidianæ obſervationis eſt a fre-
quenti, violentâ, pertinacique tuſſi ſputum
ſanguinis naſci, idque redire frequenter,
atque vocem debilem & raucam haud
rarò comitem habere, & poſt ſe relin-
quere; paulatimque indè ulcera in pul-

mone gigni : ex his ulceribus pus vel rupto carcere , si in cavum pectoris infortunatò non effundatur , sputorum formâ per os ejici , vel per sui carceris vasa bibula intra massam absorberi humorum , vel alias corporis partes visceraque invadere , ac tumefacere , vel denique per varias , sive ordinarias , sive extraordinarias corporis cloacas eliminari.

Fit autem nonnunquam , ut in amplo pulmonis sacco , eoque solidiore , pus collectum maneat , copiosèque accumulatum , saccum vehementer amplificet , induretque. Quid hîc nunc in nervis fiet , huic massæ prementi subjectis ? Paralysis indè oriatur necesse est , sive lateris ejusdem brachii , sive organi vocis , sive utriusque. *Hippocrates Coacorum* , N°. 400 , simile quid descripsit. Ego , prout *Parte III. Rat. Med.* scripsi , casum sexies in meâ vitâ medicâ vidi. Durabat hoc aliquo , sed incerto tempore. Quocumque verò modo pus ex suo domicilio pergeret aliorsum , semper nervorum compressio levabatur , ac proindè nata a compressione paralysis. Porrò in horum nonnullis contigit ut sacco , a recenter renato pure tumido , in novam & paralyfin , & apho-

niam relaberentur; evacuato iterum viâ quâcumque pure, & artus moverent commodè, & expeditè loquerentur, atque ita in tertiam quartamve vicem.

Cùm itaque omnis nostri adolescentis morbus a suo exordio in *spinâ ventosâ*, & natâ indè *diathesi scrophulosâ* constiterit, undè tumores in collo & axillis nati; tumores autem ejusmodi afficere sæpenumerò pulmones soleant, obstruere eosdem, inque hæmoptoën disponere, ab hæmoptoë demùm pulmonis abscessus frequenter nascatur; causa capitur interceptæ vocis, deficientisque in brachio motûs; intelligitur cur, pure ablato, compressio desierit, ac partibus redierit motus. Puris quidem evacuatio omnium manifestissimè per sputa apparet, verùm haud rarò se per alias vias, imò nonnunquam per solas urinas se hoc pus evacuat ita, ut ejusdem penitùs flaccescat saccus: ita ut si horum ægrorum urinæ non conserventur, neque examinentur, inscii prorsùm hi hoste liberantur; ut *Parte VIII*, ex *Prospero Alpino*, *Wiero*, *Hollerio*, ostendi.

Ex hisce demùm conficiebatur potuisse saltem citra miraculum vocem adolescenti redire, & corporis motum.

Quid si perpendamus unâ animi motuum vehementium hoc in casu effectus? Apud *Schenckium*, *Lib. I. de Paral.* constat magnâ irâ, summo terrore ignis, partem ædium in quibus paralyticus jacebat consumentis, curatas paralyfes fuisse. *Caliphi* concubina paralytica noverat lege patriâ se ream esse mortis, si quis vir vel digito nudum tangeret corpus. Interim medicus, conventionem factâ cum *Calipho*, hanc depreunte, minatur, adstante principe, paralyticum attingere pedem, eumque hoc summo terrore in motum restituit. Quid hîc celebrius restitutione vocis *Cræsi* filii apud *Herodotum Lib. I, cap. 85*, qui mutus, dum Persam videt stringentem in patrem gladium, *ne perimas*, inquit, o homo, *Cræsum*, vocisque potens totâ vitâ mansit.

Puella consularis *Hagæ Batavorum* in quintum ætatis annum muta, ad omnia adiaphora, verum tantummodò hominis simulacrum, in nundinis ducitur ab ancillâ cubiculariâ in locum, ubi neurospasta lucido admodum theatro, multâque cum musicâ, repræsentabantur. Mox cuncta mirari puella, atque ad instrumentorum clangorem, luminumque coruscationem, primùm obstupescere, mox

92 DE MIRACULIS,
ridere, exultare, saltare, inconditas
edere voces, & tandem verba quædam
edere incipit, undè intelligebat famula eam
rogare, quid sibi hæc omnia vellent?
Quò diuturnior spectatrix, atque admi-
ratrix erat, eò altiore distinctiore-
que edere vocem cœpit. Post bihorium
in ludicro hoc theatro transactum, do-
mum reducta mox quærere matrem,
quæ viderat narrare illi, eandemque
visi spectaculi narratu attonitam redde-
re, & extra se præ gaudio rapere. Nec
fugax hæc mutatio, sed in dies crescens
fuit. Ita ut tandem nupta, fœcunda
prolium mater, voce perfectâ, ac sa-
piente animâ, mihi universæque meæ
natali urbi nota, grataque fuerit.

Omnes hujusmodi historiæ in admi-
rationem & stuporem rapiunt quidem
legentes; ast hi tamen hæc per natu-
ram rerum sic explicant, ut ne ulla qui-
dem in mentem incidat miraculi suspi-
cio. Fatentur quidem difficilem sæpè
nobis neurologiam esse; at verò non ad
miraculum, sed ad minus nobis notam
nervorum œconomiam referre solent,
quòd per consuetas leges observandi
haud ita clarè capere possint. Alia res
est, v. g. morbi pessimi subita in per-
fectissimam sanitatem restitutio ad ho-

minis unicum mandatum ; vel mortui verè hominis subita in vitam perfectam sine ullo auxilio , solâ voce imperantis , reffuscitatio ; hîc omnia esse novi supra naturam , proindè miraculum esse : alia res est , si mutatio morborum mirabilis fiat per hujusmodi auxilia , quæ hujus virtutis in similibus morbis esse nota aliundè sint : quod enim secundum naturam in uno horum factum esse spontè fatemur , idem & in alio agnoscamus necesse est.

Igitur intelligitur adolescentis nostri prompta restitutio facta sic fuisse , ut in devotionem , inque summam fiduciam erga B. Virginis apud Deum intercessionem , vehementer excitatus , ut præterea ad fenestram , quo ad furris templi conspectum ferventius oraret , collocatus , parentum fervidæ in templo orationi vehementer confusus ac motus , hocque demùm extraordinario animi humorumque motu a pure pulmonis , aliorsùm raptò liberatus , extraordinario quidem , sed non extranaturali modo , meliorem vocis , ac virium labefactarum usum , brevi experiretur.

Quod autem magis non miraculi , sed naturæ operam hîc pronuntiarem , spina ventosa , morbi universi origo , ef-

fecit cujus curatio nulla facta esset, sic ut miraculo morbi effectus sublatus dici debuisset, ejus autem foeda relicta origo. Quod cum contra miraculi genium esset, adeoque in totâ hâc historiâ omnia miraculi criteria fallerent, curam hanc non esse miraculosam declaravimus. Effectum hinc, ut eminentissimus archiepiscopus & cardinalis *Migazzi* omnem prætensi miraculi hujus famam suâ auctoritate, sapientiâ & prudentiâ suppresserit.

3°. Anno 1774, die 29 Sept. commissio facultatis medicæ habita est ad examinandum miraculum, quod intercessione *B. V. Cellensis* patratum ferebatur, ac summâ famâ & ibidem, & *Viennæ* clarebat. Tradebatur autem historia in hunc modum.

Anno 1765, puella quinquennis variolis affecta, totam linguam, ad usque radicem perdiderat: linguam totam, ore elapsam, excepere parentes & siccatam conservarunt. Elapsâ linguâ, neque vocem edere puella, neque deglutire potuit; sic ut parentes alimenta in os intrudere, digitoque in faucium isthmum ducere, ac promovere debuerint. Elapsis 14 diebus in his ærumnis, invocaverunt tandem parentes, *Hungariæ* inco-

læ, *D. V. Cellensis* apud Deum intercessionem, filiam quantocius possent, se fisturos pollicentes. Voto peracto, cœpit puella loqui ac deglutire, sensimque fanescere. Hæc contigêre anno 1765, testimonium autem miræ sanationis parochus loci dedit die 7 Maii anni 1768. Votum verò filiam in cellis Marianis majoribus fistendi, non explevêre parentes, nisi æstate anni 1774. Cùm illâ æstate multa nobilitas *Viennensis* cellas *Marianas* inviseret, atque exhibita singulis puella esset, percrebuit miraculi fama, pervenitque ad nostræ incomparabilis Monarchæ aures; quæ non minor veritatis amatrix, quam Dei operum adorandorum admiratrix, filiam cum parentibus *Viennam* advocavit, ac facultatis medicæ examini subjecit.

Acta porrò & testimonia primùm legimus. Legebatur in illis & tota lingua ablata, & vox optima, & deglutitio naturalis. Quærebatur, an non miraculosa omnis esset citra linguam loquela? Res naturalis aliquandò, aliquandò miraculosa dicenda esse apparebat. Vocis cùm imperfectioris, tum inconstantis sine linguâ, exempla habet *Bartholinus Cent. II, Hist. 22; Blancardus Cent. VI, No. 5; Welsch. Epil. pag. 24; Wolf*

96 DE MIRACULIS,
*de loquelâ ; Lami, art de parler ; Phil. Transf. N°. 464. Undè sapientissimus Haller, cap. de ioquelâ, « vocis verò » usum, & aliquam loquelam, absque » linguâ superfuisse non rejecerim, cùm » vox ex glottide solâ nascatur. » In omnibus hisce historiis naturaliter contigit, ut loquelam imperfectam hi exercuerint. Ipsum quoque Gastriloquium, quod *Tractatu de Magiâ, a pag. 150, ad 164,* exposui naturæ viribus exercetur.*

Atque hæc de *loquelâ imperfectâ : perfecta* verò & constans loquela cum linguæ totius jacturâ naturaliter non exercetur : undè si exerceatur, miraculo est adscribenda. *Claudius Fleury, Hist. Eccl. Tom. VII, ad an. 584, persecutionem Hunerici Wandalorum regis, atque Arianorum in Africâ propugnatoris describens, præter multorum catholicorum præclara martyria, notat plurimis fidei defensoribus linguam radicitùs ademptam, manumque dextram amputatam fuisse : Victorem de Vite autem, auculatum & auritum testem, affirmare integram loquelam perseverasse illis : Victorem misisse quendam Ecclesiæ lectorem Constantinopolim, videndi causâ Reparatum, Ecclesiæ Africanæ subdiaconum, qui*
totâ

totâ linguâ privus , loquebatur eleganter , ob idque in palatio *Zenonis* Imperatoris , ab Imperatrice autem potissimum summo honore habebatur. *Eneas de Gazâ* , philosophus platonicus , in fine *dialogi de Resurrectione* , referente eodem *Fleury* , testatur se horum confessorum complures vidisse , articulatissimèque loquentes audivisse : ad quod mirum phænomenon , cùm dubius fluctuaret , curatè se in eorumdem os introspexisse , radicitus autem extirpatam linguam ipsis fuisse se evidenter deprehendisse. Quæ omnia *Procopius* , ut ait *Fleury* , haud confirmat duntaxat , sed addit horum binis contigisse , ut præ humanâ fragilitate in impurum vitium lapsi , voce penitus privarentur. Et plus adhuc *Marcellinus* : catholico juveni , muto ab origine , Rex *Hunericus* extirpari totam linguam jubet : juvenis mox à divinâ laude orsus , egregiè cœpit loqui. Agmen autem integrum horum confessorum *Constantinopoli* salutasse se memorat *Marcellinus* , qui linguam truncati perfectè loquerentur. Addit *Fleury* Imp. *Justinianum* in quâdam *constitutione* suâ quòd hos confessores viderit meminisse.

Hæc nunc in genere , quæ lectis tes-

timoniis consideratio suggerebat : erat nunc puella examinanda , quæ cum suâ matre sistebatur nobis. Loquebatur quidem , sed imperfectiùs ; perindè ac ii loqui solent , qui linguæ apicem , ad incisorum dentium in inferiore maxillâ radices affixam tenent. In os verò puellæ intuiti , eam superstitis linguæ portionem deprehendimus , quæ superesset , si lingua secundum totam suam longitudinem duas in laminas fuisset divisa , & lamellarum superiore ablatâ inferior in ore mansisset , ac cum fundo oris concrevisset.

En igitur quomodò rem totam contigisse judicavimus ! variolæ , quemadmodùm totum corpus , ita & linguam , & denso quidem agmine obsederunt. Linguæ proindè inflammatione ac suppuratione contigit , ut ulceratio marginum penetraverit se in linguæ corpus , & ut , serpente sic acri pure , lingua hiscere coeperit , atque sic reddita bilinguis laminam superiorem à se suppurando separaverit & ore projecerit. Altera porò semilingua relicta in ore , exulcerata undiquè cum oris fundo concrevit , ut ab ejusmodi partium affectione , quâcumque corporis in plagâ fiunt , coalescere contiguæ partes solent. Concretio autem

talis non erat quin , dùm puellam ore hiante loqui compellebamus , motûs vestigia in musculosâ linguæ superstitis portione clarè cerneremus. Ipsa hæc tenuis residuæ linguæ portio , quia cum oris fundo coalita , anatomes ignaris vix spectatur , vix movetur , sui integri prolapsûs ideam præbet.

Confirmavit hanc sententiam illa dicta *tota* puellæ lingua , quam *Cellensis* thesaurarius mittere *Viennam* , augustâ jubente , debuit. Hanc sic deprehendimus , ac si ante nostram casûs expositionem eandem vidissemus. In *Cellis Marianis* visum quidem fuerat hanc non esse linguam totam ; at verò , cùm per incuriam de mensâ cecidisset , ac fortè in pavimento tunc conculcata esset , crediderunt ab eâdem , quondam integrâ , portionem quamdam hoc infortunio fuisse ablatam. Verùm error erat : quam nos portionem deindè vidimus , exactè id erat , quod deerat relictæ in ore linguæ.

Variolæ sæpè afficiunt fauces , non minùs quam linguam , undè ferè in cunctis graviter variolosis molesta deglutitio est , raucedo , ac ferè aponia. Indiget natura 10 , 12 , 14 diebus , ut exulceratæ partes novo epithelio contegantur.

Post hos 14 dies, ut ex relatione confitit, votum facere parentes; eo nimirum tempore, quo ipsa per se natura absolvere hoc opus assolet. Miri ergo nihil in eo quod, & loqui tunc, & deglutire coeperit. Ergo nullum hinc miraculum.

Ergo Ecclesiastici reverendi *Cellenses*, cum bona fide miraculum hoc celebrare non possint, bona miracula obscurabunt, homines mendaciis pascent, & sacram religionem risui exponent, si pergant hanc puellam in miraculi ostentationem producere peregrinantibus.

CAPUT V.

De applicatione earumdem conditionum ad varia miracula hujus temporis.

§. I. FERTILE miraculis hoc sæculum audit; an verè examinandum est. Examen ordiamur à *Gassnerianis*, quæ suo & numero, & continuatione, & mirabilitate, *Germaniæ* adjacentibus regionibus stupori sunt.

R. D. Joannes Josephus Gassnerus, natus anno 1727, die 20 Augusti in *Braz*,

propè *Bludenz* in circulo *Suevico*, studia sua peregit in universitatibus *Pragensi*, & *Oenonpontaná*; sacerdos factus est anno 1750. Ad missas, primo mane in *Dalas* celebrandas, vocatus anno 1751, & ab anno 1758 parochus in *Klosterle* diœceseos *Curia*, adversâ valetudine, ut narrat, ab annis quatuor priusquam parochus fieret, laborabat, ut nunc atrophiam, nunc apoplexiam metueret: opem multam tentavit a medicis *Oenonpontanis*; & cùm nullum indè perciperet, medicorum pervolvendis operibus se dedit, ut saltem sic suis calamitatibus mederetur. Hoc cùm frustrâ tentasset, ac muneri ineptus fieret, dubitare cœpit an non laboraret morbo præternaturali? Hancque ob causam experiri voluit, num fortè præceptis diabolo in nomine *Jesu* datis, curari posset. Dictum factum. Curavit se sic, ut annis 16 nullâ indiguerit medicâ ope. Hoc porrò cùm adeò feliciter sibi successisset, consilium iniit cum doctis, ut ait, expertisque in benedicendo viris, auresque qui de exorcizando scripserint sibi comparavit, & suam suspicionem, quòd plures morbi & corporis calamitates autore diabolo generentur, in dies certiore fieri deprehendit. Igitur rem

in parochianis tentans, curas tot tantasque edidit, ut fama *Helvetiam, Tyrolem & Sueviam* explens, singulis posterioribus annis plus 400, imò 500, ad ipsum in *Closterle* curandi convolarent. Indè, parochiâ relictâ, plura loca peragratus, diuturniore tempore *Elwange* tandem sub auspiciis S. C. R. Principis & Episcopi *Ratisbonensis* sua portenta *Ratisbonæ* perfecit. Scribitur vir optimi temperamenti esse, hilaris, ac juratus omnis melancholiæ hostis.

Miracula, vel portenta hujus sacerdotis, multi admirati sunt, verisque miraculis adscripserunt: haud pauci autem sive superstitioni, sive mimorum, atque agyrtarum fallaciis eadem tribuerunt. Orta hinc libellorum ingens series: quorum autores, aut ipse *Gasnerus* fuit, atque ejusdem admiratores, aut viri alii sive catholicæ, sive protestantis Religionis, acriùs hi, mitiùs illi *Gasnerum* refutantes; denique extracta *Protocolli Episcopalis Ratisbonensis*, quæ accuratè omnes notarunt *Gasneri* processus. Cùm me de miraculis scripturum, accuratæ horum notitiæ interesset, hos libellos mihi jam N°. XXII comparavi, quæ deindè ad LIV numerum accreverunt; multasque litteras, atque notas eorum

possideo, qui hujus presbyteri operationibus se aliquoties, nonnunquam pluribus subsequenter diebus, imò ad dies 20 usque, præsentes steterunt. Authentica cum maximè mea historia erit, utpotè maximam partem, aut ex ipsius thaumaturgi opusculis, aut ex episcopali extracto, summorum in Ecclesiâ, & republicâ virorum testimoniisque ac sigillis confirmato petita.

Ac primò quidem *exorcistam* se ipse appellat, qui vi potestatis, ab Ecclesiâ cuique in ordinibus minoribus conferendis datæ, morbos non naturales, sed dæmoniacos, scilicet a dæmone, haud verò a turbatâ naturâ, genitos fuget ac tollat, potestatis, inquit, quâ uti omnes Ecclesiastici, cum exorcistæ quondam ordinati sint, omninò possint, si qualem ipse, talem & illi fidem haberent: imò & notos sibi nonnullos esse, qui simili fide pollentes, eandem in dæmones exercerent potestatem.

II. Morbos itaque in *naturales & dæmoniacos* primò dispescit; hosque posteriores adeò frequentes esse censet, ut medicis falsè irrideat, quòd à suo patre *Hippocrate*, in nostra usque tempora, morborum omnium pathologiam *naturalem* dederint: indè petendam causam

esse, cur tam paucos hi, tam innumeros ipse curaret. Esse tamen fatetur morbos complures mistos, quos partim Sathan, partim natura gignat; in hisce medicos quod à naturâ, se quod Sathanæ opus fit, abigere posse. Afferit veros dæmoniacos se curare innumerabiles; nec non alios quos non obsessos, sed *circumcessos* a diabolo vocat: *circumcessos* eos esse, in quibus diabolus morbos producit, quos alias per se gignere communis omnibus mortalibus calamitas, aut fatum soleat: eosdem quippe facie externâ hos morbos, diversâ licet causâ natos esse: ita ut convulsio, epilepsia, catalepsis, asthma, ortopœna, arthritis, podagra, cum omnibus arthritidis speciebus, colica, febris, paralyxis, ankylosis, anemia, & quidquid ultra morborum sit, quemadmodum sæpè a turbatâ corporis œconomiâ nascuntur, sic sæpissimè solum diabolum autorem habeant. Undè antequam *Gasnerus* suum inchoet opus, exorcismo, ut vocat, *probativo*, pertentare solet utrum, unitis naturâ ac diabolo autoribus, morbus natus fuerit; an verò solâ naturâ, solove diabolo? Exorcismos tamen hos *probativos* adeò certos non esse, quin eum fallant aliquoties candidè fatetur: undè ægros illos sæpè

non curat , si indè , & non à defectu fidei curandorum impedimentum fuerit.

III. Omnem autem suam curam se perficere asserit invocatione adorandi nominis benignissimi nostri Salvatoris J. C. ægrotantiumque in hoc nomen fiducia : ita ut reciproca hâc fide peragatur curatio ; defectu verò hujus in ægrotante non peragatur.

IV. Hâc eadem fide in sanctissimum Jesu nomen se jubere diabolum , ut morbum , nunc silentem , mox in ægro sibi exhibito producat , diu licet siluerit ; idque si velit , vehementissimè ; protinùs autem , ut diabolum auferre morbum jusserit , mox illum dispelli : hoc semel , hoc bis , hoc quoties sibi placuerit , ut scilicet paroxysmum reducat , facere diabolum debere.

V. Eadem fide , & S. S. nominis invocatione , diabolus cogit , non modò ut quos ille jusserit in ægro producat morbos , sed etiam ut , se mandante , diabolus efficiat in ægro insultum *saltatorium* , eousque perseverantem , donec mandaverit diabolo , ut desinat ; vel insultum *risorium* talem , ut donec *Gasnerus* silentium diabolo præcipiat , æger , in continuos vehementesque solvatnr cachinnos ; vel in insultum *plora-*

torium, ita ut, quamdiù placuerit ipsi, in terrificos æger erumpat ejulatus; vel in iras, inve odia talia eos diabolus incendat, qualia nunquam in vitâ habuerint, hisque adeò furentes eos reddat, ut qui adstant, sibi, ne lædantur, cavere debeant; vel ut iis eos morbis afficiat, quos in vitâ passi necdum fuerunt, donec ipse reddiderit, ubi voluerit, sanitatem, vel ut pulsu ac respiratione eam referant mortis imaginem, ut moribundi, imò mortui appareant spectatoribus, donec mox suo imperio illibatam vitam atque sanitatem reddat: hoc autem repetere sæpiùs eodem die diabolo mandat, sive in diversis, sive quando sibi placet, in eodem, seu viro, seu foemina, seu delicatâ puellâ, citra detrimentum sanitatis.

VI. Quin & ejusmodi imperium in diabolum thaumaturgus possidet, ut ante & post meridiem, idque aliquandò duobus tribusve consequentibus diebus, spatio singulâ vice duarum triumve horarum, diabolum exerceat, respondere ad quæsitâ varia cogat, & si in respondendo fallat, cum mendax & *pater mendacii* sit, ut confundat eum publicè, torqueatque, donec ipsi, veri præscio, veritatem fateatur.

VII. Statuit etiam *Gasnerus* in obsessorum, circumcessorumque corpore non unicum, sed sæpè numerosum dæmonium inesse: neque quemadmodum in Evangelio usque ad legionem, sed ad centum millia, ad millionem, ad miliones decem: hocque tam certò novit, quemadmodum ex *episcopali protocollo* constat, ut cùm in obsesso quopiam, ubi diabolorum ibi habitantium princeps, de numero rogatus, eum millionum septem esse mendax dixisset, *Gasnerus* sciret esse mendacium; sic ut demùm coactò per illum spiritu, & se in solo hoc homine numero decem millionum dæmoniorum inesse fatente, eum de veritate tandem prolatâ laudaret.

VIII. Rarò unicâ vice five possessos, five circumcessos curat, sed per horas sæpè, ac per dies, ut in transitu monitum est, laborat: an quia id sibi ita placet? An quia id sæpè est tanti laboris?

IX. Miram familiaritatem cum dæmone contraxit, cùm tot protracta colloquia cum uno eodemque misceat, & sæpè de rebus alienis, quæ ad ægros, eorumque morbos & curas minimè respiciunt.

X. Non pollet hic præsbyter tantum.

modò expositâ in diabolum potestate, sed etiam longè aliâ & mirabiliori; cum jussu suo diabolus in animam hominum agere debeat, & in gravissima peccata illam præcipitare, dùm igitur corpori nocet, gravia, & sæpè *per se* lethalia symptomata excitando, animam præcipitat in summam, aut iram, aut vindictam, in odium implacabile, in desperationem, in blasphemias. Uti autem, imperante *Gasnero*, diabolus summos morbos in corpore in mortem penè usque, ac summa peccata & crimina in animâ hominis excitaverat; ita, jubente eodem, sic ab omnibus desistere actutum debet, ut hominibus à thaumaturgo & à diabolo horrendum adeò in modum, idque iteratò, vexatis atque contortis, summa mentis tranquillitas, perfectaque redeat corporis valetudo.

XI. Haud ipse modò hac enormi potestate in sathanam gaudet, sed & jure ipsam cum ægrotantibus communicandi. Ita ut sæviente ad suum imperium diabolo in ægrotantes, *Gasnerus* hos jubet, benedictum Jesu nomen cum fiducia invocando, fugare diabolum; isque protinùs conticescat, abeatque: quin monet illos, ut sive in itinere, sive domi, malum antiquum reducat hostis,

eum simili modo abigere studeant. Ita ut hoc miraculosum donum non modò ad lubitum exerceat, sed & potestate id in millenos alios transferendi gaudeat: vel, si mavis, ut hâc potestate, tanquam exorcista, ab Ecclesiâ donatus, ipse, non ab Ecclesiâ, sed à se, potestatem possideat in exorcistas creandi laicos omnes, qui ipsi in se, ut exorcistæ, efficiunt idem, quod *Gasnerus*, ut exorcista, fecerat in illis.

XII. Non solùm morbos, animi pathemata, atque peccata, imò & blasphemias producere in hominibus per diabolum *Gasnerus* potest, sed & omnes possibiles pulsuum varietates, sic ut quemcumque pulsus medici adstantes percipere elegerint, eundem mox evidenter percipiant; magnum, parvum, fortem, debilem, remittentem, ad datum tempus intermittentem, myurum, modò quolibet inæqualem, citissimum, deficientem, eumque in eodem ægro toties & sanum, & definito modo vitiosum, quotiescumque Medici id ab eo petierint.

XIII. In suis curis peragendis describitur passim sedens, cum *crucifixo* à dextris, sinistro latere fenestram versus, vultu ad ægrum spectatoresque conver-

110 DE MIRACULIS,
fus. Stola rubella a collo pendet, nec
non argentea catena, a quâ crux pen-
dula hæret, in quâ ait veræ crucis in-
clusam particulam esse: cingulum ni-
grum lumbos cingit. Hic consuetus
apparatus est; aliquando citrà illum res
peragit suas. In hoc conclavi totum
sæpè diem, sic ornatus, terit. Si cum
nobilioribus & medici veniunt, hos
solet ut assistant invitare. Genuflectit
coram sacerdote ægrotus. Cujatis ille
fit, rogat, qualisque eum torqueat mor-
bus? Excitat eum ad fiduciam in Jesu
sanctissimum nomen, partem laborantem
prehendit, consuetusque in eam morbus
redeat jubet. Visus est cingulum lum-
balem, nec non muccinium fortiter fri-
care, ægrotantis caput & nucham manu
contrectare, fricareque validè. Stolæ
extremum affectis partibus imponit fre-
quenter. Si, jubente eo, diabolus mor-
bum mox vehementerque exsuscitet in
totum, vel in partem, vivæ ægrotantis
in S. S. Jesu nomen fidei hoc tribuit
Gasnerus; si tardiùs, mitiùsque obedit
diabolus, hoc vel fidei debiliori; si dia-
bolus nihil obedit, hoc vel fidei defectui,
vel morbo naturali, minimè diabolico,
adscribere solet.

XIV. Singulis a se exorcizatis, &
ut ait, curatis, ad pharmaciam pergere

mandat, quæ in *Elivangen* unica erat, ut, statuto ibidem pretio, vel quoddam oleum emant, aut balsamum, aut aquam, aut spiritum, pulverem, herbasve, imò etiam annulos, quibus insculptum sit sanctissimum Jesu nomen; utpotè res, quibus singulis est ab ipso peculiariter benedictum: emere autem eadem debent, ut, redeunte morbo, remedium quo fugaretur sathanas præsto esset, quamvis centies & dixerit, & scripserit *Gasnerus*, solâ fide, quâ primùm fugatus ille fuerit, opus esse, ut fugatur denuò.

XV. Tandem horum miraculorum scopus, seu intentio, est: 1º. ut omnes Christiani discant, quantæ virtutis sit fides in S. N. Jesu, eamque fidem perpetuò, dum ipsis malè est, exercent. 2º. Ut universa Ecclesia convincatur (innuere saltem hoc secundum & tertium *Gasnerus* sui diaboli responsis videtur,) quantum emolumentum ipsi ea societas præstare debuerit, quæ hoc sanctissimo nomine, & appellabatur, & agebat. 3º. Ut coram universo orbe fateri cogatur diabolus, quantum detrimenti passus a binis retrò sæculis sit ab hæc societate, quamque grata inferno ejusdem dissolutio sit.

Has quindecim proprietates miraculorum hujus presbyteri ex authenticis, suprâ laudatis, libellis hausi; de industriâ ea enarrare omittens, quæ aut Catholici, aut Protestantes, qui ipsi ad-versantes, pluribus, ac forsan plusquam veris, contrâ illum protulerint memorarunt. Notare unicè ea volui, quæ neque ipse, neque ejus fautores, inficias ire unquam poterunt.

Si hujus dicti Germaniæ thaumaturgi opera ad incudem revocare tentem, quemadmodum *Capite IV* alia miracula dicta revocavi, viri sapientes indignabuntur in me, ut qui acta agam, qui æthiopem lavem, quandoquidem tantam sapiant hæc opera fatuitatem, vanitatem, temeritatem, immanitatem, impietatem, ut æternis potius tenebris sepeliri, quam posterorum memoriæ conservari deberent. Si omnes homines sic judicarent, memoriam illorum suffocasse, quam refricasse præstaret: verùm cum summi in Ecclesiâ atque Republicâ viri ea ut vera miracula tueantur, suâque autoritate idem plebi persuadeant, necesse omninò est extrema tentare, ut quid de illis sentiendum sit demonstretur. Cogor præterea id facere, qui undique a Germaniæ philosophis ac me-

dicis , qui tractatum meum *de Magiâ* legerunt , meam sententiam prodere inviter , ferioque admonear.

§ I. Miraculum est , ut supra constitit ,
 » id quod Deus , sive supra , sive præter ,
 » sive contra consuetum naturæ ordinem ,
 » aut ipse per se , aut angelorum ho-
 » minumve ministerio facit ».

Prima ejus conditio est , ut in verâ religione fiat. Hanc conditionem explent *Gasneriana*.

Secunda conditio : Oportere eum qui verum miraculum edat , hominem esse qui veræ religionis , virtutumque cultu Deo gratus sit. *Gasnerus* a quibus laudetur , & a quibus vituperetur habet. Describitur in pluribus & ab aliis , & à se ipso editis libellis , ut vir fanus , hilaris , omnis tristitiæ osor , conviva amenus , & probus moribus. An probitatis signum sit homines in iram , in vindictam , in blasphemias per diabolum agere ? An probi homines S. S. Servatoris nomen ad lusus admovent theatrales ? Sed transeamus hoc : etsi minus haberet probitatis , vera miracula patrare posset ; quia vera ea supra admittimus , citra thaumaturgi probitatem.

Tertia conditio. Serium oportere negotium esse , non ludicris , non mimicis socia-

114 DE MIRACULIS,
*tum ceremoniis, sed totum opus Deo dig-
num, ac Religioni decorum.*

Ne hanc tertiam, quemadmodum pri-
mam, & alteram, *Gasfneriana* habeant,
multa vetant. Quid enim Deo dignum,
quid Religioni decorum, quid serium, ea
v. g. puella exhibet nobis, quæ in primâ
hystericæ passionis revocatione insultum
patiatur *cantatorium*, die *singende Gig-
tern*, ita ut varias cantilenas, cum sacras,
tùm theatrales, moduletur? Quid Deo
& Religioni dignum, quòd eadem, ad
invocatum Jesu sanctissimum nomen, in
paroxysmum *lacrymosum* incidat, ita ut
ejulatu referat damnatum flammis æternis
hominem? Quid Dei majestatem redo-
let, quòd mox eadem puella ad invoca-
tum idem S. S. Nomen in insultum labat-
ur *festivæ*, ut vocat, *urbanitatis*, sur-
gensque a latere sacerdotis, & unum
alterumque cubiculum perambulans,
spectatorem quemque decorâ flexilis suæ
machinæ inclinatione officiosè salutet?
Quid ad honorem Dei, Religionisque
decorem, quòd, sancto Nomine invocato,
eadem insultu *risorio* afficiatur, atque risu
in immodicos cachinnos soluto offendat
auditorium? An præterea hoc Deo dig-
num vocabimus, ut incidat æger in sta-

tum moribundorum , imò actu jam morientium , sic ut clament adstantes, ipsique medici , patientem, aut mori, aut esse jam mortuum : utque terrificum hoc spectaculum repetatur ad nutum sacerdotis ? Numquid tandem in Dei honorem , aut in verum Religionis cultum , cedere autumet, quòd , se jubente , Diabolus unum ægrum in plenam æternæ salutis obtinendæ desperationem , alium in horrendas blasphemias optimo Deo imprecandas agitet ? hocque , quoties velit , repetat ? Inter criteria veræ à Dæmone obfessionis *Sacra Rota* statuere intellectum omnium linguarum solet : in *Gasfnerianis* tam obfessis , quam circumcessis , latinam intelligit nemo ; ita ut , quandò ipsi lubet in nonnullis latino sermone exorcizare , moneat homines velint mente tantum fidem erigere in virtutem adorandi Jesu nominis, licèt nihil quid dicat intelligant : hoc sine iterùm in majorem Dei gloriam cedere putat ? Et si fides hæc ita necessaria fit , ut absque eâdem nemo curetur , interea tamen & infantes , & mente capti , exorcismis ejus curentur ; an tali mendacio Religionem condecorari censeat ? Nisi forsan etiam eò temeritatis pervenerit , ut censeat , deficiente ægrorum fide , aut parentum , aut suâ ipsius exor-

116 DE MIRACULIS,
cizantis fide , hunc defectum suppleri.
Verùm tunc omnes oporteret curari ,
quod falsum ; cùm innumeri ab ipso re-
mittantur non curati , quorum causam fidei
defectum ait esse , quodque a simplici
vulgo credi minus miror , quam à viris
nobilitate , dignitate , atque eruditione
claris : imò etiam a veterano medico ,
qui cùm ab eo minimè curatus discessisset ,
ad me sic scripsit : « Ut *Elvanga* nudius
» tertius redux , datam tibi fidem ocyus
» solvam ; scias velim quod redierim
» idem , nec in deperditâ oculorum acie ,
» nec a terribili affectu , quo noctes adeò
» molestas experior , & quæ a datis ad te
» litteris tædiosissimè recrudescabant ,
» vel minimè sublevatus : non ob culpam
» exorcistæ , sed propriæ , ut credo ,
» cùm fides firma forsitan defuerit mihi ,
» quæ ad abigendos insultus diabolicos
» in exorcizando requiritur , quamvis om-
» nia egerim , quæ desiderari equidem
» poterant. Ultra vires proprias ascen-
» dere non potui , cùm Omnipotens de-
» negaverit gratiam ». Quid de illâ fide
cogitem , nescio : suspecta saltem est ;
commoda tamen *Gasfnero* , cum ejus ad-
miratores potius Deum , quam ipsum ,
curâ deficiente , accusent. Hæccine ergò
iterùm , in Dei , & an non potius in

Gasfneri honorem? An illa crudelitas, & inhumanitas, plusquam barbarica, Deo bono in honorem, Religioni mansuetæ in decorem cedit, quâ non paucos, sed plures centenos ægros, qui morbi paroxysmo vacui, ejusdem radicis extirpationem ab illo petitum veniunt, diaboli, eousque eorum carnificis immanis, sævitia tantæ subjiciat, ut vel bis, ter, quater eundem morbum præsentem sistat, eâ sæpè vehementiâ, quâ in vitâ nunquam; vel alios, quos nunquam adhuc ipse æger fuerit, unum post alterum exsuscitet; idque nonnunquam in ostentationem plurium dierum, antequam barbarum ipsius cor ad quæsitum auxilium incipiat commoveri?

Exemplo evangelico audet abuti, quo dæmoniacus insultum morbi, Christo præsentem, patiebatur; haud attendit autem paroxysmum in eum modo consueto, haud verò imperante Christo, irruisse.

Profectò si omnia miracula Prophetarum, Messiaë, Apostolorum, Sanctorumque reliquorum, attentâ mente revolvamus, nihil in iis simile adparet. Ut hæc cum ægros, tùm spectatores, in summam divinæ Majestatis adorationem, venerationem atque amorem rapiabant, ita *Gasfneri* lusus theatrales, *Gasfneri* im-

118 DE MIRACULIS,
pietates, *Gasfneri* barbaries, nos in indignationem erga illum, & in divinæ longanimitatis, hæc tolerantis, admirationem ducunt.

An tandem Deo & Religioni dignum, quòd homines, quos curatos ait, ad pharmaciam mittat, medicamenta & amuleta emendi causâ? An qui vero miraculo curati, hisce unquam indignuisse leguntur? Equidem in Evangelio notatum est apostolos ac discipulos Domini ægros, oleo inuncto, tanquam ipso miraculi instrumento, sanasse; haud verò id, aut dedisse, vendidisseve, post curationem miraculorum. Nonne in legitimam suspicionem incidat *simoniacismi*, quòd cum suo pharmacopæo, qui ducentos emptores simul quandoque salutatur, turpiter colludat?

Quarta conditio: Oportere notum esse finem, eumque bonum, ob quem miraculum fiat.

Explicui hoc suo loco pag. 79. Sacerdos *Gasfnerus* ait finem suum esse primò, ut de virtute invocationis *S. S. Nominis Jesu omnes Christiani convincantur*. Si, eâ de veritate quædam esset inter Christianos disceptatio, posset eam Deus, si vellet, miraculis confirmare, quemadmodum in aliis disceptationibus fecit:

cùm verò Christiani omnes fateantur, *Actor. IV. non esse in alio aliquo salutem, nec aliud nomen esse sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri; & cùm omnes Christiani sciant, Philip. II. Deum unigenito suo filio dedisse nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum, nulla ratio existere videtur cur Deus miraculo, miraculis, miraculorum myriadibus, hanc omnibus patulam atque admissam veritatem ostendere, ac confirmare vellet. Saltem contra consuetum Dei in patrandis miraculis ordinem hoc foret. Objiciet quis, hæc miracula esse hoc tempore summè necessaria, ut qui existentiam, ac divinitatem secundæ personæ SS. Trinitatis negant, convincantur: adeòque me falsò concludere, quod hoc tempore necesse non sit, ut virtus SS. hujus nominis miraculis confirmetur.*

Resp. I. Existentiam & divinitatem J. C. numerosis adeò, ac dignis, decenterque factis miraculis, confirmatam esse, ut qui eandem adhuc negare ausus fuerit, ridiculis saltem hujus viri portentis, ad eandem confitendam permoveri non possit.

Resp. II. Si quis J. C. divinitatem neget, ejusdemque nominis invocatione

homines in detestanda odia, in suæ salutis desperationem, inque horrendas blasphemias adigi videt, eò obstinatio negabit eum esse Deum. Consequitur ergò ut potiùs in Deistarum obstinationem, quam convictionem *Gasfneri* facinora tendant.

Alter finis *Gasfnerianorum* miraculorum est, *ut Ecclesia tota videat quam ob causam, à quâdam societate tantum emolumenti tulerit: à societate scilicet, quæ tanti hoc nomen fecit, ut eodem voluerit appellari, utque idem inscriptum, vel pictum ubique haberet ac veneraretur, in templis, in scholis, in cubiculis, in lectis, ad januas omnes, in horto, in prato, in gestatis secum imaginibus & chartis.*

Tertius horum miraculorum finis est, *ut cogatur diabolus publicè fateri, quantum emolumenti inferno, & quantum detrimenti Ecclesiæ, societatis dissolutione accesserit.*

Hoc in pluribus occasionibus diabolus, *Gasfnero* fassus est, sed nunquam apertius quam anno 1774. die 8 Dec. prout ex actis & protocollo episcopali hîc verbotenùs dabo.

Femina 23. ann. à diabolo obseffa in scenam prodit. Tota historia in protocollo in septem actus, (*auftritt*) dividitur. In primo actu dicit diabolus: *novi*
me

me hodie ex hac maledictâ creaturâ , idque tuo , odibilis sacerdos , jussu discedere debere , in honorem immaculatæ conceptionis Mariæ. Notetur fuisse eo die festum ipsum hoc. In actu autem sexto sic loquitur sacerdos : Adjuro te , ut dicas mihi quos præcipuos inimicos in cælo habeas. Respondet diabolus , horrendo ejulatu se convolvens : Præter Deum , creatorem meum , divinam Virginem , Michaellem archangelum , S. Josephum , ut Christi nutritium , ac patrem Ignatium , cujus filii quidem summo despeçtui apud mortales nunc sunt ; novena tamen devotio multa mihi animarum millia in mundo eripuit. Vos o homines , ipsâ hâc Jesuitarum dissolutione ab unâ parte magnum Ecclesiæ fulcrum perdidistis , ab alterâ notabile mihi lucrum conciliastis. Sacerdos : Dubio procul ad hoc ingens infortunium ut plurimum contulisti , nonne ? Diabolus : Sic falsus rumor fert : sed NN. me ad hoc opus haud indiguerunt. Sacerdos : Interim hoc sibi ipsi persuadere plerique voluerunt. Diabolus , postquam demissiore voce dixisset : Necdum sacrificus execrabilis desistit me interrogationibus præfagis suis torquere ! mox elatâ voce : Imò , inquit , & me hujus omnis tumultus , confusionisque , in singulis quatuor orbis partibus , autorem esse ,

firmè credas. Sacerdos : Et hanc ipsam ob causam tandiu te Deus castigabit , donec ego jussero ut castigatio cesset. Eo momento Sathan tam horrendos edidit ejulatus , ut nonnisi cum summo horrore exaudire illos possent adstantes : impetrante tandem sacerdote , mox profundum silentium : Jubeo nunc , inquit ille , ut in honorem immaculatæ conceptionis Mariæ osculeris pavimentum. Quo protinùs a dæmone peracto , en , inquit , jam per vos videtis , quomodò spiritus infernales mandato , in Jesu nomine dato , obedire cogantur.

Suspiciabitur forsitan quis , minus æquè à me hanc alteram & tertiam causam *Gasfnerianorum* portentorum poni : videri potiùs non de industriâ , sed fortuitò intercedisse de societate sermonem : dùm enim tot repetitis horis in eodem ægro diabolus sacerdosque confabularentur , mirum non fuisse , ut deficiente materie , sermo in res incideret , de quibus agendi propositum neutri fuerat. Ast verò ego putem ad ea potius quæ veluti casu , quam quæ deditâ operâ contigerint , oportere attendi. Etenim quos hic enumerò *Gasfneri* fines , hi ipsi , nisi me vehementer animus fallat , longè alios habent , sed hucusque absconditos fines : qui *Gasfneri*

operationibus, majorem auctoritatem adeptis, patebunt. Quid enim aliud, amabo, concludam, quandò video jam dudum animos præparari in irreverentiam indignationemque erga potestatem ecclesiasticam; jamque hisce diebus, quod ex teste fide dignissimo habeo, erga potestatem politicam? Sed gratulor Imperio Romano: audio hoc momento augustissimi Josephi II, deliciarum generis humani, auctoritate prohibitos suos sibi exorcismos *Gasfnero* esse.

Finis quartus ostentatio est. Jam à principio propriæ gloriæ avidum hunc presbyterum fuisse *Em. Card. de Roth, Ep. Constantiensis*, haud ita pridem vitâ functus, acerbè conquestus est; licèt *Gasfnerus* in posteriore quodam libello diffamatorio, vel ab ipso, vel ab insigni ejus amico, in *R. P. Stertzinger*, summum adversarium confecto, de benevolentia, gratia & estimatione eminentissimi hujus principis erga se vehementer gloriatur. Extat nihilominus cardinalis epistola, cui fides potius quam diffamatorio libello; maximè cum in eodem contra hanc epistolam nihil dicatur, adeoque authentica habeatur. Extat germanicè. Eminentissimus cardinalis testatur « in primo cum illo collo-
» quio haud sanè multum ad pietatem se

» excitatum fuisse, eo quòd parum admo-
 » dùm ejus, quod ecclesiasticum deceat,
 » ab eo percepisset, sed indefinentem
 » potiùs sui ipsius suarumque curarum lau-
 » dem: libellum ejus manuscriptum &
 » legisse se, & suis theologis legendum
 » dedisse: in eo aliquid boni hinc indè
 » se quidem invenisse, at verò quoque
 » plures, easque ponderosas rationes in
 » eo deprehendisse, quæ impedirent ne
 » metu deterioris eventûs in suâ diœcesi
 » typis mandaretur. Tandem solius Dei
 » omnipotentiam auxiliari hominem posse:
 » homines ad id infirma instrumenta esse:
 » hos homines cùm perraros esse, tùm
 » insignes Dei amicos esse oportere: in-
 » terim omnem omnium honorem tri-
 » buendum esse Deo soli: cujus ingenua
 » confessio sibi longè majori in pietatem
 » excitamento fuisset, quam ea perpetua
 » suû gloriatio, diffusiorque ingentium
 » suarum in *Salem* curationum enarratio. »
 Ipsunquè idem non adversariorum tan-
 tùm, sed amicorum libelli confirmant.
 Profectò si veram habeat curandi potesta-
 tem, quidni eandem, quemadmodum pro-
 phetæ & apostoli illam exercuerint, exer-
 ceat? Cur primò per horas & dies in suâ
 admirationem spectatores rapit morbum
 silentem revocando, imò morbos qui

ægrum nunquam torserint in eum convocando ? Cur per diabolum , ut ait , ægros in ridiculas , & cum reverentiâ erga S. Servatoris nomen minimè conciliandas gesticulationes adigit ? Cur hominem , qui dicebatur *choreâ S. Viti* laborare , in ridiculum , atque huic morbo proprium saltum , excitari a diabolo jubet , quo excitato , post adorandi Nominis invocationem , & ipse impensè riserit , & plebs spectatrix omnis soluta fuerit in cachinnos ? Profectò ad *conditionis tertiæ* explicationem supra jam conclusimus ex vanâ gloriâ , defectuque in re divinâ gravitatis , miraculum aliquod *verum* dici non posse.

Quintus finis ac scopus miraculorum *Gasfnerianorum* est diaboli cum hominibus commercium , contra idem negantem *R. P. Ferdinandum Stertzinger* , *Theatini ordinis* , ex ore & testimonio diaboli demonstrare. Rev. hic vir negaverat hoc commercium , omnemque diaboli , si non existentiam , saltem in genus humanum potestatem ; in eo tantùm culpandus , quod plebis hâc in re superstitionem ostensus , millenarum historiarum planè fabulosarum falsitatem , (quemadmodùm ego quoque in meo *Traçtâctu de Magiâ* ,) perspicuè indicans , simul totum hoc com-

mercium, propter tot ac tanta eumentia, omninò negaverit. Porrò, ad refellendum hunc R. Patrem, diabolo *Gasfnerus* opus habet, quo ille in dicta sibi energumena eum prostituat auditorio: dabo quædam ex protocollo episcopali antea laudato: in primo actu rogat ille diabolum, nemone *monachii dæmones fugandi possideat artem?* Resp. diabolus: *Ne unus quidem: debuissent sacerdotes monachien- ses eam in tuâ scholâ didicisse, quorum vix sint qui energumenos dari concedant; quam ob causam hanc miseram creaturam auxiliis planè naturalibus curare annisi sunt.* *Gasfnerus:* *Quisnam antesignanus erroneæ hujus de spiritibus sententiæ ibi erat?* *Dic mihi ingenuè.* Diabolus: *Est ille nominatus NN. & sagas negans, & sathanam. Utinam incredulus hic esset præsens; possessos à dæmonio dari convinceretur, neque medicis ultrà hi, veluti morbo naturali laborantes dicerentur. Gavisus audiebam eos pronuntiantes hancce non à diabolo, sed ab hysterico malo captam esse: modò verò dæmones dari credent, quandò hanc sanam monachium reducem videbunt.* Et in actu septimo, cùm petivisset *Gasfnerus* cur sathan sarcasticè rideret? *Quid,* respondet ille, *non riderem, cùm tot sacerdotes, virosque eruditos, hosque inter*

ingenio acutum NN. in meas partes transcendisse videam? Meâ sententiâ indignus hic vir est, qui peragat sacrum quotidie: affero eum vel præsumptuosum virum esse, vel verè energumenon. Serio ac religiosè ut hic diabolus loquitur ita id confirmat in actu octavo, in quo rogatus quem in finem in Sueviam appulerit, ut monachienses discant, ait, verè diabolos dari; scilicet ut melius suam religionem discant diabolus sollicitus est!

Quinta conditio vel criterium miraculi est, ut intrepidè ac confidenter fiat. Exposui, & quâdam cum exceptione hanc conditionem admisi. Intrepidus profectò, ac confidens est suo in opere noster Germaniæ thaumaturgus. Quid si plus quam decet? Donum miraculorum, donum Dei est, donum &, ut scholæ dicunt, gratia gratis data, quam pro arbitrio dat aufertque homini; uno tempore largitur illi, alio demit. Constitit in apostolis & discipulis Domini: uno tempore dono prædicationem miraculis confirmandi donati, exeuntes prædicabant ut pœnitentiam agerent; & dæmonia multa ejiciebant; & inungebant oleo multos ægros, & sanabant: attamen defuit ipsis omninò hæc potestas in lunatico Marci IX. Quis miraculis clarior S. Martino? Haud pla-

128 DE MIRACULIS ;
cuit Deo tamen , ut hoc dono ita perpetuò inclaresceret. Ex quo cum *Ithacianis* , quod ipsi non licebat , ne tamen innocentum sanguis effunderetur , communicasset , *Sulpicius Severus* ejus discipulus scribit , ipsum S. Virum testatum esse ex eo tempore hanc virtutem in se fuisse imminutam , vide *Fleury libr. XVIII.* Sancti omnes , hoc dono pollentes , minimè se , sed Deum pro suo beneplacito per se operantem agnoverunt , neque peculiariter illo volente , se ulla miracula edere posse. Noster presbyter verò id inseparabile existimat ab ordine exorcistæ , quo semel ab Ecclesiâ donatus fuerat. Sed apostoli erant exorcistæ creati a Domino ; *S. Martinus* ab Ecclesiâ ; virtus tamen miracula edendi , & potissimùm energumenos sanandi , & huic , & illis quandoquè defuit. Neque legimus pios episcopos , & sacerdotes putasse se , quâ exorcistas , hoc miraculorum dono pollere debere. Nullibi id sancitum ab Ecclesiâ est. Simplesque admodùm Ecclesiæ ceremoniæ , atque penitus religiosæ & divinæ sunt , quibus in conferendo baptismo , & in obsessis a corpore animâque hominum dæmonem fuget : demonstrant id sacræ eum in finem orationes , conjurationes , imprecationes. Audax noster sa-

cerdos proprio Marte ceremonias fingit ineptas, ridiculas, Deo indignas planè, ac temerarias.

Conditio sexta. Verum miraculum oportet integrum esse, atque constans. Suo loco pag. 83, hanc conditionem exposui. An *Gasfneri* prodigia hanc conditionem expleant? Hoc omni ex parte ex epistolâ *em. cardinalis de Roth*, supra laudatâ non constitit; qui & addidit: « Suum episcopum suffraganeum ad se scripsisse, quòd » minimè se ita haberent illæ curæ, quas » *Morsburgæ* a se patratas, apud suam » eminentiam gloriatus esset *Gasfnerus.* » Imò multas curas, aut imperfectas, aut nullas fuisse *episcopalia protocolia* habent. Sunt equidem multæ munitæ testimonio ac sigillo virorum in Ecclesiâ & republicâ principum, sed an indè curationum integritatem, atque constantiam demonstratam quis putet? Testes illi referunt miras gesticationes sacerdotis, morborumque ad illas in multis silentium, haud verò, saltem plerorumque, perfectam curationem. Neque enim, si voluissent id testari, non potuissent. Æger bis ter in anno, semel omni triennio, aut podagrâ laboravit, aut asthmate, aut colicâ, aut epilepsiâ, aut cephalalgîâ, & morbi paroxysmo a diabolo, imperante *Gasfnero*,

130 DE MIRACULIS,
denuò affligitur, eoque filente, domum
abit. An qui ita de hisce testimoniis glo-
riantur, hos ill. episcopos, hos principes
celtissimos, hos excellentissimos comites,
abbates, præpositos, canonicos id tes-
tari voluisse prætendunt, ut omnes illi
nunquam periodicorum morborum insul-
tus ultrà passuri sint? Ridendos certè se
illi præbuisent. Dies dabit quod hora
negat: & si qui sint quibus necdum redi-
verit paroxysmus, testimonia publica eo-
rum quibus repetierit, exstant.

Ad hæc noster sacerdos respondet, li-
cet *probativo* exorcismo gaudeat, natu-
râne ipsâ, an genitore dæmonio morbus
natus sit internoscendi; aliquandò ta-
men se falli: hinc semper se duplicem
deficientis curæ causam docuisse: primam
hanc *probativi* sui exorcismi raram falla-
ciam, cujus brevi conscius fieri solet;
alteram, aut penitèns deficientem, aut non
sufficientem saltem fidem. Subterfugium
hoc inane videtur. Veteranus medicus,
de quo suprâ dixi, exemplo esto. Hic
a principio operationum, ad finem usque,
diabolico morbo laborare a *Gasnero*
statuitur, sic ut dicto suo *probativo* exor-
cismo falsus non fuerit: idem & suam
fidem in exorcismos *Gasneri* tribus ad
me epistolis testatus est, & quidem tan-

tam , quantam excitare potuerit. Hic ergo nec fefellit exorcismus explorans , nec defuit fides ; alioqui vix unquam quis habuisset fidem sufficientem. Judicet jam æquus lector de hoc subterfugio.

De septimâ miraculi conditione , quæ testes spectat , sat superque dictum mox in *sextâ* fuit.

§. I. Si ex defectu plurimorum miraculi criteriorum tutò concludere & mihi , & multis videar thaumaturgi Germaniæ portenta vera miracula non esse ; sique id illis ipsis regulis conclusi , quarum ope falsa miracula à veris discriminat Ecclesia , en mox obruor multorum hominum , eorumque qui in hisce se esse versatissimos gloriantur , argumentis multiplicibus , quæ gravia esse putant , palmaria , indifolubilia.

Ac primò aiunt in virtute Dei , ejusque sancti Nominis invocatione , quæ miracula fiunt , viresque humanas transcendunt , vera miracula esse : hoc demonstrare putant ex *Cap. IX Marci* , ubi legitur : *Respondit illi Joannes dicens : Magister , vidimus quemdam in Nomine tuo ejicientem dæmonia , qui non sequitur nos , & prohibimus eum. Jesus autem ait : Nolite prohibere eum , nemo est enim qui faciat virtutem in Nomine meo , & possit ei*

malè loqui de me. Qui enim non est adversum vos, pro vobis est. Ut hic textus ritè explicetur, priùs cum alio ex Cap. XIX Act. Apost. comparandus est. Legitur autem ibi sic: Virtutesque non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli: ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore ejus sudaria, & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebatur. Tentaverunt autem quidam de circumeuntibus Judæis exorcistis, invocare super eos, qui habebant spiritus malos, nomen Domini Jesu, dicentes: Adjuro vos per Jesum, quem Paulus prædicat. Erant autem quidam Judæi Scevæ, principis sacerdotum septem filii, qui hoc faciebant. Respondens autem Spiritus nequam, dixit eis: Jesum novi, & Paulum scio: vos autem qui estis? Et insiliens in eos homo in quo erat dæmonium pessimum, & dominatus amborum, invaluit contra eos, ita ut nudi & vulnerati effugerent de domo illâ. Hoc autem notum factum omnibus Judæis atque Gentilibus qui habitabant Ephesi; & cecidit timor super omnes illos, & magnificabatur nomen Domini Jesu.

Si binos hos textus conferamus, videmus Deum approbare miraculum, quod in nomine ejus ignotus apostolis vir fecerat: & Deum effecisse ut quod septem

principis sacerdotum filii ejus divino Nominine, ejus ipsius, quem *Paulus* prædicabat, patrare miraculum vellent, non fieret; licet viderentur eodem in casu esse quo ille exorcista evangelicus, quia non erant *adversum apostolos*, sed *pro eis* publicè: *adjuro vos*, aientes, *per Jesum*, quem *Paulus prædicat*. Sed vel Deus & illius bonum, & illorum pravum animum novit: vel sine hoc per illum, & minimè per illos, dæmonia ejici voluit: equidem cum non ejecerint dæmonem, amici *Gasfneri* dicent, & *Gasfnerus* ejiciat; concidit tota textûum comparatio, id verò non putem: quandiù non constat *Gasfnerum* unquam ejicere dæmonem, tandiù *Scevæ* filiis similis est, qui Dei sancti Nominis invocatione dæmonem ejicere frustra tentat, ut mox meridianâ luce clarius apparebit.

Igitur invocatio Nominis Jesu nihil hucusque facit ad hujus presbyteri operationes verè miraculosas declarandas. Nihil profectò nos hâc sententiâ turpius & infelicius decipere ac seducere possit. An in *tractatu de Magiâ* non ostendi Dei nomine, ac sacris ceremoniis sacrilegos homines ad impietates abuti? Nolo memorare hîc nefandum hujus exemplum, quod haud ita pridem in his terris detes-

134 DE MIRACULIS,
tati, & execrati sumus. Et ut aliquid
notius in medium proferam, tradam quid
de impio homine *Joanne Schropfer*, qui
post multos execrabiles actus anno 1774,
die 8 Oct. in *Rosental*, sylvâ prope *Lip-
siam*, ubi impietatem suam jam inchoa-
verat, se sclopeto occidit; ille detestan-
dus homo, prout testes idonei qui plu-
ries ex impermissâ curiositate ejus impie-
tatibus adstiterant scripto communica-
runt, actus suos incepturus, calceos pedibus
exuit, & in genua provolvebatur, quod
utrumque & assistentes præstare debebant:
digitos duos aperto *S. Matthæi evangelio*
imponebat, & maledixit omni divini
nominis abusui SS. Trinitatem &
benignissimi Servatoris nomen sæpè invo-
cabat; crucifixum semper manu ges-
tabat; exorcista erat, cùm, ut aiebat,
ordinem sacerdotis olim in catholicâ Ec-
clesiâ susceperat, ideò & candelis ad
suum opus necessariis benedicebat &c. &c.
Interim cum SS. Nominis invocatione, &
sacris ceremoniis, summas peregit im-
pietates.

Ergò ille primus actus *Gasfneri* invo-
cationis divini Nominis, imago crucifixi,
& aqua benedicta, per se necdum quid-
quam faciunt ad veritatem miraculi de-
monstrandam, quandiu reliqua desint.

§. II. Audiamus nunc ultra ejus patronos. Miraculum verum esse omnem *Gasfneri* actum demonstrat orbi universo ejus in sathanam absoluta potestas, tam in possessos, quàm in circumcessos ab illo.

Respondeo 1°. me hanc potestatem ipsi concedere non posse. Ac primùm non admitto ejus divisionem omnium morborum in morbos 1° verè diabolo obsidente natos, 2° in morbos naturales a diabolo genitos, 3° in morbos a solâ naturâ natos, & tandem 4° in morbos mixtos, quos sathanas partim, partim causa naturalis gignit. Arbitraria prorsum hæc divisio est, quam neque ex sacrâ Scripturâ hausit, neque ab Ecclesiâ didicit, neque ex medicorum observatis collegit. Nullibi quid simile sacra Scriptura insinuat. Agnoscit quidem sacra Scriptura & Ecclesia, diabolum verè obsidere hominem posse; nec non hominum corpori, Deo id quandoquè, ut in *S. Jobo*, permittente, nocere: minimè verò sic, ut morborum infinita series aliquandò pro parte, ac plerumque omninò diabolum autorem haberet. In medicinâ nihil demonstratius est, quam omnes notos hucusque morbos, æquè acutos quam chronicos, causis deberi naturalibus, ac, quandiu curabilitatem admittunt, auxiliis è naturæ sinu petitis cu-

rari. Sic ut æquè superfluum quam ridiculum fit illorum, & in causâ, & in curâ admittere diabolum. Divisio ergò hæc & omni autoritate caret, & experientiæ quotidianæ adversatur.

Respondeo 2° falsò credit sacerdos noster energumenos suos dæmone verè obsessos esse. Vix *Ehvangæ* pedem figens, jam 20 verè obsessos se curasse jactabat: quantusne eorum in anno numerus erit! Ipse hic numerus, & dæmoniacorum quorum totam historiam *episcopale protocolum* dedit, examen, hanc *Gasfneri* falsam suppositionem esse ostendet. Frequens in Austriâ 20 abhinc annis dæmoniacorum rumor erat, verèque eos dæmoniacos esse haud imperitum vulgus modò, verùm etiam cùm sapientiores, tùm simpliciores haud pauci, quid enim veritatem necessariam supprimam? ecclesiastici asserabant. Rumor tandem permovebat ipsum thronum, adegitque augustissimos Francisc. I & Mariam Theresiam, ut convicti quidem de casûs rarioris possibilitate, nunc verò eum propter frequentiam suspectum fraudis habentes, hosce in meum Nosocomium ducendos, & a me diligenter examinandos esse juberent. Quid autem examine factò constiterit, in harno meo opere *Parte V* & *Parte XV*

descripti, ad quos, ne opusculum fiat debito voluminosius, remitto lectores. Erunt hi, ni fallor, convicti, me sic egisse, ut 1° plenè admitterem tanquam irrefragabile dogma veram diaboli dictam possessionem, idemque maestè contra vel incredulos, vel in verâ religione præsumptiores, propugnasse; 2° me examine difficile, & laborioso tentamine, eò pervenisse, ut demùm omnes astutam suam malitiam faterentur; unaque femina præfertim, quæ toto 18 annorum spatio Ecclesiæ, & magistratui *Linziensi*, mirâ suâ dæmoniacam fingendi dexteritate imposuerat. Detectæ fraudis fama latè vagans effecit ut nunc profundum sit de obsessis silentium.

An *Gasfneri* feminæ, quas dæmoniacas fuisse asserit, tales fuere? Negabit quisquis illarum binarum, quarum historiæ duntaxat *fusè* traditæ sunt, moderato animo legit. Puella *monachensis*, pictoris filia, vixdum 16 annos nata, tanquam dæmoniacæ ab exorcistis circumferebatur. Immundum ex illâ spiritum pepulisse dicebatur *Rev. Capucinus*; in que suæ expulsiõnis argumentum quinque nigras indelebilesque maculas, in album supra januam parietem impressas reliquisse per

138 DE MIRACULIS,
hibebatur diabolus. Porrò arte pictas
easdem maculas fuisse *R. P. Sterzinger*
detexit, & publicè demonstravit. Judex
fuci conscius, misit puellam in ergastu-
lum, in quo, ubi malitiam suam sponte
confessa erat, ad laborem annuum damna-
batur. Reddita expleto anno parentibus,
passione hystericâ vexata nonnunquam
fuit: famâ autem *monachium* penetrante
Gasfneri, resumfit animos, ac dæmonia-
cam se denuò mirâ suâ astutiâ finxit, fi-
dem invenit. Sacerdos exorcista illam
Ehvangam duxit, suâque sacerdotali fide
asseveravit eam à dæmone integro sexen-
nio obsessam, & in ergastulum immise-
ricorditer trusam fuisse. Crudelitatem
hanc damnans *Gasfnerus*, pronuntiavit &
verè dæmoniacam juvenulam esse, &
reos peccati mortalis, qui id negarent,
declaravit: undè hic more suo curationem
aggressus, diabolum per pedem ejus dex-
trum expellere se publicè simulavit.

Alia femina 24 annorum dæmoniacâ
dicta, sacerdoti sistitur. Hic solito more
interrogare, convulsiones hystericas exci-
tare, & agonizantis effigiem inducere,
moribundam sic referentem, ut qui duo
astabant medici, pulsum testarentur ferè
expirantis; jubere tandem ab eâdem mox

exeat sathan ; qui ex dilatato ore moribundæ , ab adstante homine dicebatur da lacunar sibi videri oberrare.

Hæc duas historias non habeo ex *protocollo*, sed ex *Traclatulo R. P. Sterzinger* ; ejusdem tamen autoritatis esse , ac si ex *protocollo* desumptæ essent , judico ; quia *Rev. Theatini* antagonistæ , qui omnes ejus tractatus ad ipsas usque minutias refutare conati sunt , nihil contra veritatem harum historiarum opposuerunt : tacendo ergo confirmarunt. Tertiæ dæmoniacæ casum , aquâ 10000000 dæmonum *Gasfnerus* expulit , ex *protocollo* supra retuli.

Hos tres casus , an quis me præoccupatum censebit , falsò dæmoniacos ab illo vocari , me concludentem ? Crediderim potius , si hos homines dæmonio vero obsessos dicerem , lectores meos suspicatos fuisse , ne famâ publicâ raptus , omnis judicii , omnis rationis , omnis experientiæ eruditionisque jacturam unâ fecissem. Interim cùm sufficiat superstitionem alere vulgi , dæmoniacorum formidando agmine suo *Gasfnerus* artificio *Germaniam* opplet.

§. III. Si adhibenda fides diversorum relationibus est , quas sive ex impressis , sive ex scriptis collegi , sacerdos noster morbos febriles atque inflammatorios

producere in homine diaboli auxilio potest, atque actutum eosdem sic genitos percurare sic, ut mox sanitas illibata adfit: at verò hos eosdem morbos hominem a principio affligentes, ipsique a principio exhibitos minimè sanat. In cunctis enim libellis, epistolisque quas legi, nondum nisi lentos, chronicos, atque periodicos morbos, ipsi exhibitos fuisse inveni. Febrilesne, inflammatorios, atque exanthematicos, sic sola natura gignit, ut eosdem in homine, absente *Gasfero*, diabolus nunquam generet? Hiccine ita coërcita atque limitata sathanæ potestas est, ut hos febriles atque inflammatorios morbos, totâ suâ virtute atque malitiâ, homini creare, nisi *Gasfero* imperante, nunquam possit? Augerene hic diaboli potentiam ita potest, ut per illam diabolus ea, ipso jubente, præstet, quæ angelicâ suâ, humanis viribus adeò superiore, virtute præstare nunquam potuisset? Sed nova hîc quæstio nascitur. Diabolus, jubente presbytero, generat omnes notos in mundo morbos; genitosque, eodem mandante, ita sistit, ut sequatur sanitas. Sed hi exsuscitati morbi describuntur perfectè iidem esse per omnia cum illis, quos sola natura generat: hosce porrò diabolus gignit eodem modo quo natura: debet

easdem ponere in corpore causas a quibus producit eosdem natura. Imitatur igitur naturam, & productos sic, ablatâ causâ, tollit. Quæritur nunc, cur *Gasfneri* diabolus non curet morbos a naturâ genitos, quia ille apprimè novit quibusnam causis natura morbos in corpore producit; hac causas naturæ imitatione in corpore producendo, producit morbum, qui ut ovum ovo cum naturali morbo convenit; has causas tollendo, tollit morbum. Si vera narrasset *Gasfnerus*, indubitato sequeretur, eum per diabolum æquè facilè morbos naturales, quam diabolicos curare debere, ac falsas esse quas deficientis hujus curæ rationes afferat. Sed absurditatum satis!

§. IV. Expectabunt demùm lectores mei meam de miraculis *Gasfnerianis* sententiam. Condonent, quæso, mihi, si ego illorum sententiam expectem. Etenim vel Deo tribuenda sunt; vel viri admirandæ astutiæ; vel Sathanæ auxilio. Primum nemini in mentem, opinor, veniet, qui ea Deo indigna, veræ religioni adversa, & plebi scandalosa, ex scriptis authenticis relata hucusque, attentâ mente recolit. Superest igitur ut, vel mirâ industriâ, vel diaboli ministerio, miracula æmuletur. Quid porrò non fecerit aliquandò astutia, calliditas, vafrities, quâ

homines fraudulentâ arte exercitati, per annos vulpinati fuerint, æquè antiquæ quam recentiores historiæ docuerunt. Constitit 1° homines vafros subornasse alios, qui memoriter responsa, in habendo colloquio danda, tenerent; qui personatos morbos eruditè fingerent, sicque populo persuaderent, vel extraordinariam, vel miraculosam, quam viderat, esse curam. Si omnes *Gasfneri* ægri cum ipso vicini cohabitarent, si omnes essent ejusdem cum illo vafamenti; si paucus admodum horum numerus esset; aliquid simile hîc sublitescere suspicari quis posset: at verò quandoquidem illum centeni conveniunt, quibuscum nullum unquam commercium nec habuit, nec habere potuit; centeni homines variarum religionum, candidi, sinceri, fraudis proindè expertes omnis; homines denique adeò numerosi, ut aliquot millium numerum excedant; nemo sanæ mentis conjecturalem hanc subornationem admittere potest.

Constitit 2° vafros homines cum simplicium imaginatione mirificè ludere posse. Hujus lusûs exempla multa tetigi in *Traçtatu de Magiâ*. Finis non datur, si quæ de vi imaginationis scripserint *Aristoteles*, *Paracelsus*, *Verulamius*, *Andreas*, *G. C. Le Gendre*, *Marchio S. Albini*,

aliquæ , evolvere velimus. Neque hæc modò , verùm annales medici , quam incredibiles historias non suppetunt nobis portentosæ vis imaginationis in corporis animique functiones ! Indubitata profectò res est. Per eandemque quosdam *Gasfneri* actus aptè exponerem , si imaginationis *vividissimæ* , ut mox , fortiterque moveatur ; *fortissimæ* , ut omne ratiocinium suffocet ; *pertinacissimæ* , ut diu perseveret ; effectus in ægrorum ejus nonnullis contemplerer. Facilis fieret explicata res , si multorum annorum spatio paucos modò homines tractasset. In totâ enim historiâ naturali imaginationis enarratæ gens admodùm pauca extitit , cui erat ad hunc excessum cerebri , cerebelli , & nervearum fibrillarum aptitudo requisita : at verò unus , alterque , apud nostrum sacerdotem non experitur ejus miræ virtutis operationem , sed hominum myriades ; non mobilissimæ nervis puellæ , sed rustici homines , fabri ferrarii , lignarii , quorum vix mobilis phantasia est , & qui ad formidandum sacerdotis adspectum , ad rudes ejus in occipite , & nuchâ colli frictus , ad horrendos exorcismos , animo parùm admodùm moventur , adeòque a motu tantillo vix aliquam fibrarum impressionem mutationemve experiri possunt. Præ-

terquam quod omnes hos effectus stupendos in multis produxerit, quos neque tetigerit, nec sonorâ & terrificâ voce, quin potius dimissâ, & cujus ignari erant, latinâ, allocutus est; imò quos ætas, & absentia mentis, ne indè afficerentur vetabant.

3°. An, quod ad idem ferè redit, peculiari quodam studio arcanæ philosophiæ in naturæ abscondita *sympathismi*, *magnetismive*, penetravit animo, sic ut arcanâ hac scientiâ omnia sua portenta producat, naturæ leges, nobis ignotas quidem, ipsi verò apprimè notas, sequutus? Miratus fui viros sapientes integris libellis ejusmodi suspicionem probabilem reddere annisos fuisse. Hæ artes supponunt obsequiosam hominum phantasiâ; quâ destitutis pluribus, ut supra constitit, non nisi in paucos ageret thaumaturgus. Verbo neutrâ hâc arte agere in eos potest, quos nunquam vidit, qui inexpectati ipsi sistuntur, & aliquandò ab ipso non tacti vario genere morborum torquentur, & sanantur. Sed concidunt ejusmodi suspensiones, ex quo ridicula ea fieri vident homines, quæ circa magnetis in humano corpore vires ineptierant quidam. Imò ipsi magnetici medici testantur etiam validissimâ magneticâ operatione non mutati

tari unquam pulsus : quia nunc *Gasfnerus* non modò ad suum, sed quoque ad adstantium medicorum nutum, & mutet pulsus, & eo quo optant medici vitio afficiat, ad nutum mox pulsus naturalem restituat, ac ter quaterve per horam eandem scenam repetat, omnis in *Gasfnero* evanescit magnetismi suspicio.

4°. An fortè quis suspicetur, eum apud *Paracelsum* usum *talismanorum* didicisse, quos *Paracelsus* *pixides cœlestium influentiarum conservatorias* vocavit, confectas ex metallo fuso & sculpto sub certis aspectibus planetarum, circum quas confluit & circuit materia planetæ, ut magnetica materies circum magnetem ? Intelligeretne *caballam*, quam scientiam definiunt esse, quæ hominem elevet ad contemplationem cœlestium rerum, & ad commercium cum beatis spiritibus ? Philosophiam scilicet *rabbiorum*, quam sepultam diu, *Hieron. Cardanus* & *Joannes Picus de Mirandolâ* resuscitarunt, *Agrippa* & *Rauchlinus* coluerunt ? Demus & hoc faciles : an verò hæ sublimes, ut vocant, scientiæ, per omnia sæcula vel umbram *Gasfneri* protulerunt ?

5°. Tandem curationes morborum nonnullis adscribere placet ægrorum ite-

neri, mutatis curis domesticis, cibis, potibus, atmosphærae; quibus sanè constat multos in sanitatem redire, qui longiore itinere ad fontes fotericos pergunt, etiam priusquam fontibus utantur. Verùm legimus miseros domi, miseros in itinere, miseros ad *Gasfneri* pedes deponi, dimittique curatos.

Igitur, ut ex omnibus aliquid colligamus, inter eos quos curavisse *Gasfnerus* dicitur, supponamus 1°. esse nonnullos qui mutatione aëris & itineris motu curati fuerint; ut alias ad fontes contingit, absque eo tamen ut indè salubritati fontis quid laudis detrahatur. Supponamus 2°. eum esse in occultâ philosophiâ per *sympathiam*, per *magnetismum*, per *talismanos*, & tandem per *caballam*, profundissimè eruditum; cùm nemo totâ hâc occultâ philosophiâ *simpliciter*, minimè verò *magicè* cultâ, unquam quid genuerit prodigiis *Gasfnerianis* simile, non est profectò cur hæc illi philosophiæ adscribamus. Supponamus 3°. eum per suos gestus, quandoquè terrificos ac violentos, in nonnullis, qui generis nervosi irritabilissimi essent, aliquam mutationem naturalem fecisse; utique in hominibus haud facilè irritabilibus facere mutationes, & quidem tantas,

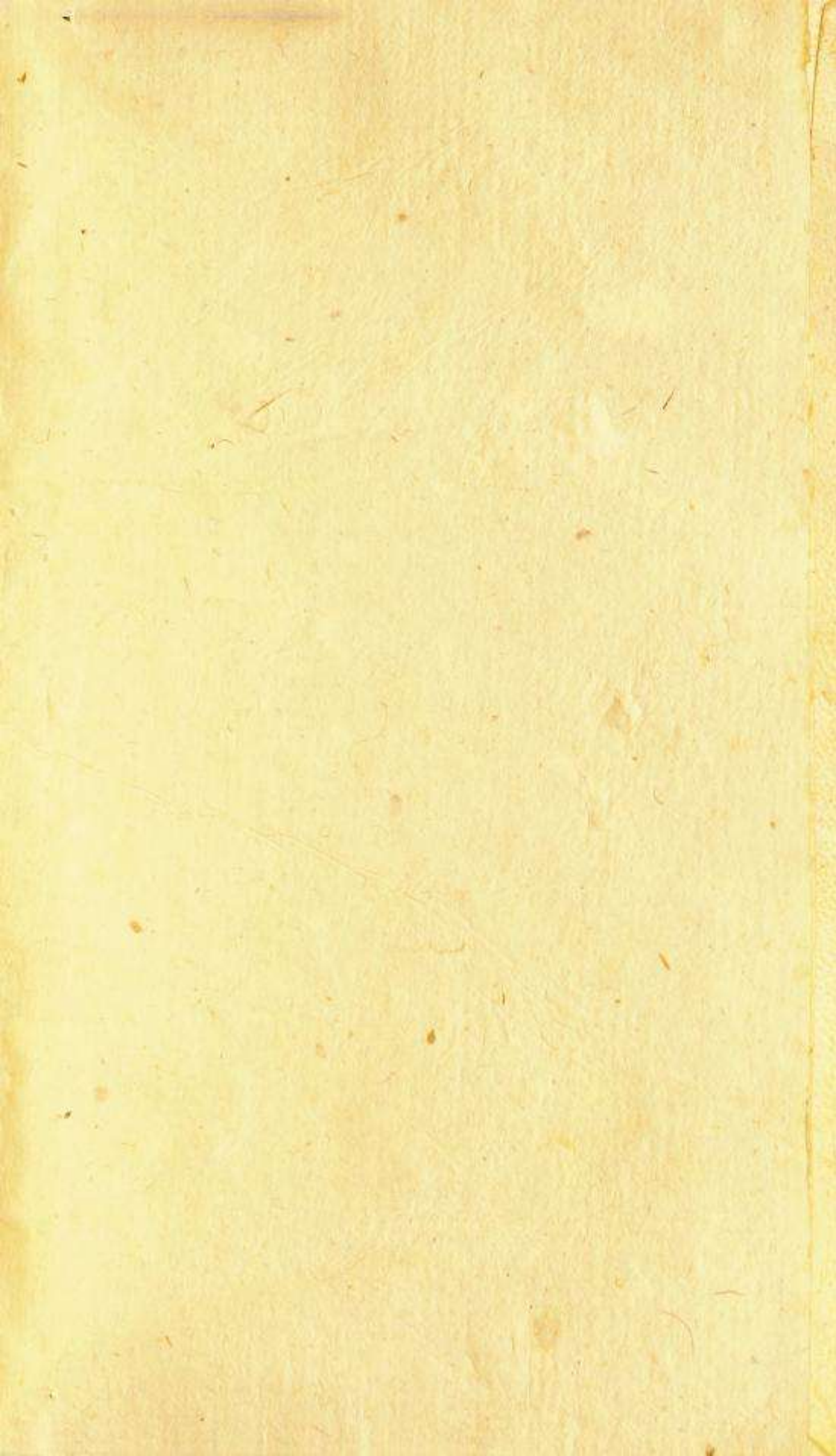
naturali & prorsum mechanicâ actione haud videtur posse. Supponamus 4°. etiam vaferrimas collusiones inter eum & ægros intercessisse, demonstratum supra fuit, hanc non nisi cum paucis admodum intercedere potuisse.

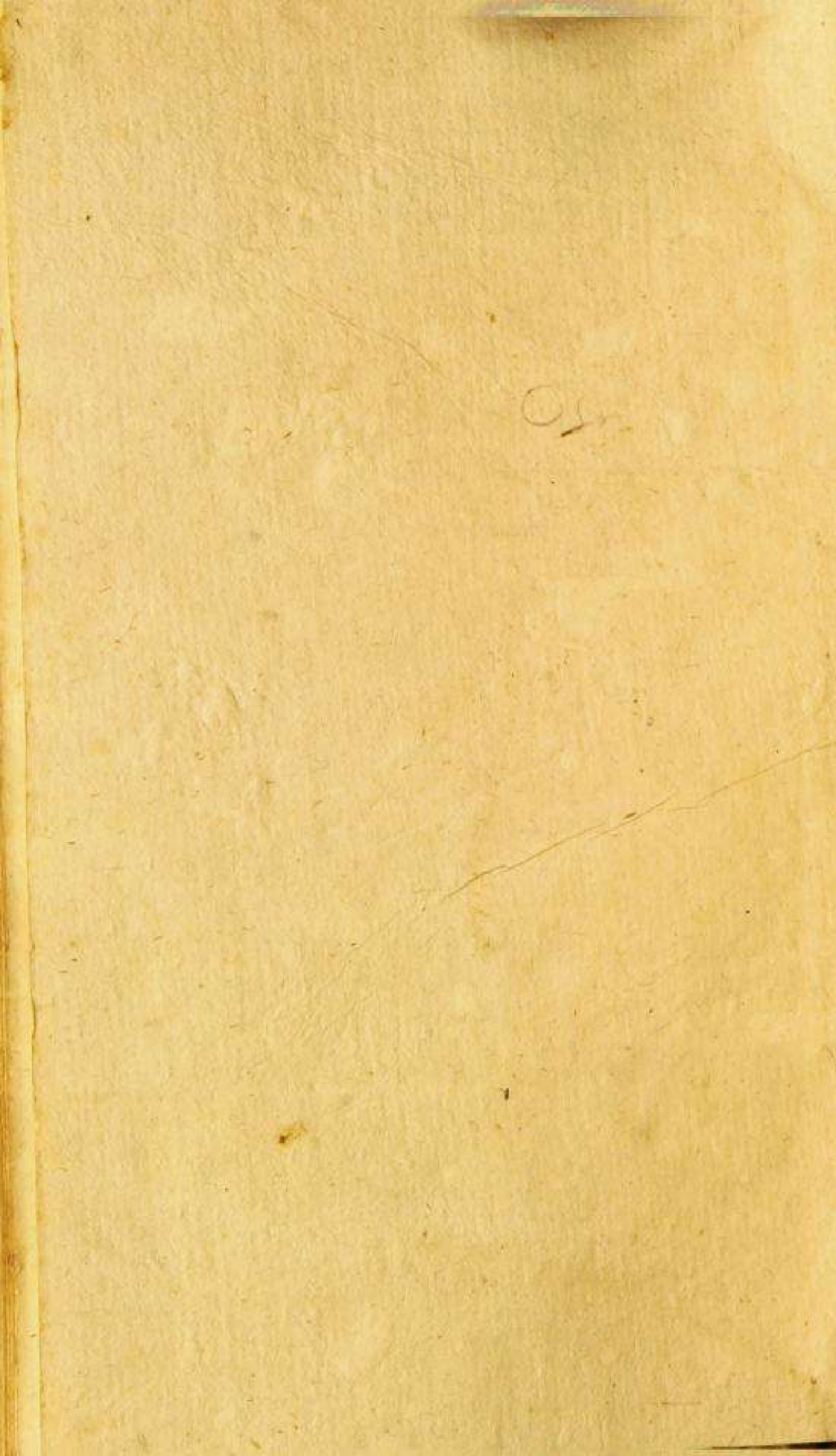
Forfan ex omnibus quis sic argumentabitur. Curatio *in paucis* fraudulentâ collusione facta est; *in paucis* aptâ dispositione phantasiæ; *in paucis* itinere & diætâ. Sed horum paucorum additio numerum aliquem constituit. Jam morborum chronicorum, quorum numerus curatorum maximus, ac ferè solus est, nunquam curatio dici poterit, nisi in eorum pluribus consueta morbi periodus semel iterumque, sano ægro, præterierit; cum jam audiamus recurrisse periodum nonnullis, vel morbos alios materiei ejus metastasi subortos esse; quis asserere huc usque potest vel quemquam arte *Gasfnerianâ* fuisse curatum?

Argumentum fanè hoc meretur attentionem. Si nihilominus thaumaturgi encomiastæ hoc attendere nolint, sed ejus curas passim certas, & modo humano ac naturali minimè peractas esse, neque simplici exorcistæ virtute eundem hæc miracula patrare posse contendant; re-

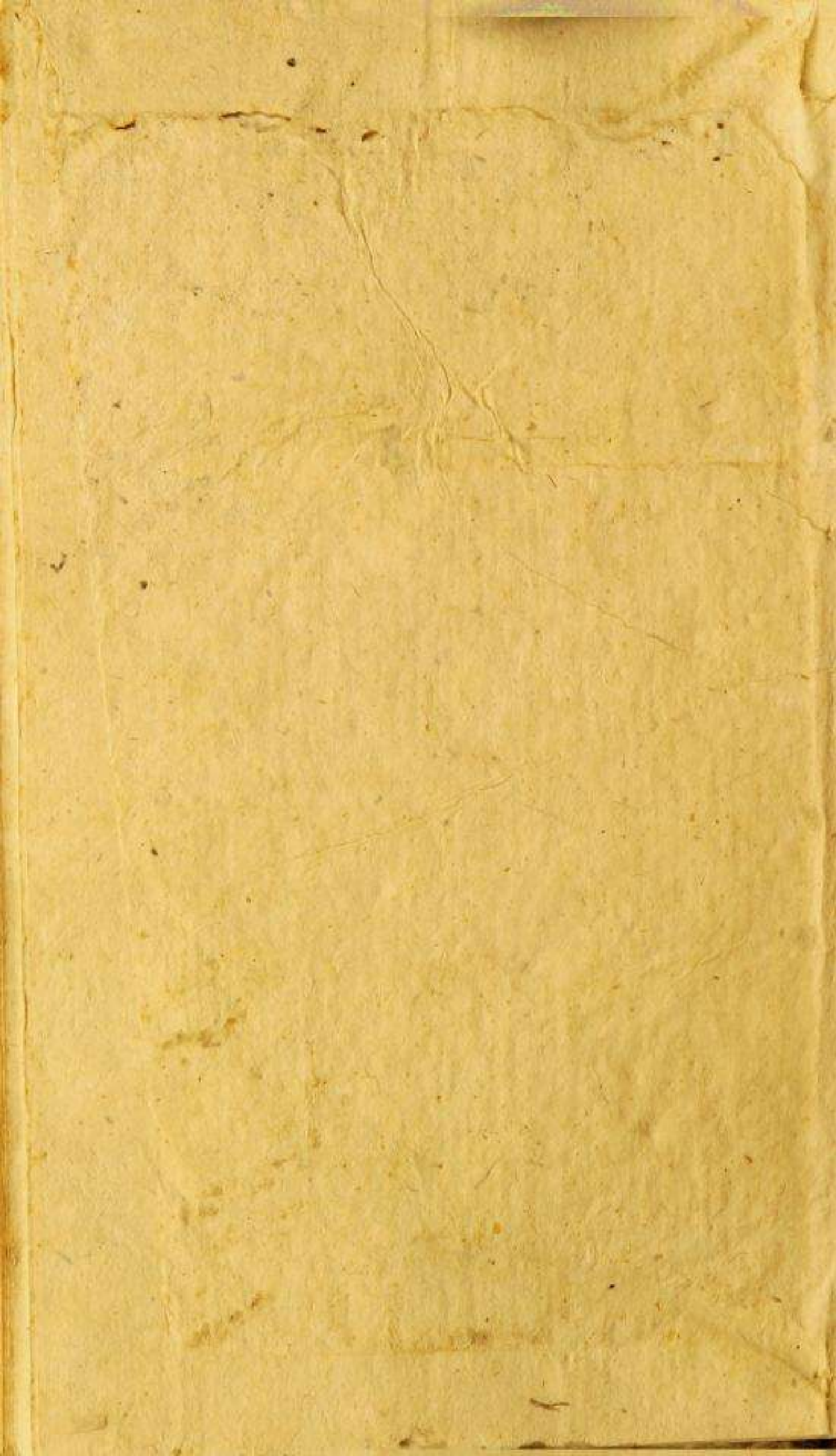
144 DE MIRACULIS, &c.
gero, cùm neque per Deum, ut demonf-
travi, neque per naturam, ut ipsi fatentur,
hæc faciat, encomiaſtes ejus nos cogere
ut dicamus *Gasfneri* portenta opera dia-
boli eſſe.

FINIS.

UNIVERSIDAD DE CÁDIZ

3741912263

